

**NICODEMI
FRISCHLINI
BALINGENSIS
FACETIAE...**

Nicodemus Frischlin,
Johannes Adelphus, ...

40-10-B-22,

Facetia
militum
in odium
militum

NICODEMI FRISCHLINI ³
BALINGENSIS.

FACETIÆ

SELECTIONES:

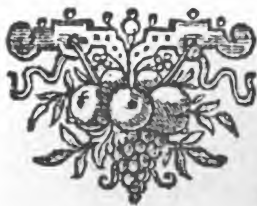
QUIBUS OB ARGUMEN-
TI SIMILITUDINEM
ACCESSERUNT.

HENRICI BEBELII. P.L.

Facetiarum Libri tres.

SALES ITEM, SEU FACETIÆ
ex Poggii Florentini Oratoris
libro selectæ.

*Nec non Alphonsi Regis Arragonum, & Adelphi Fa-
cetiae ut & Prognostica Iacobi Henrichmanni.*

AMSTÆLODAMI,
M.DC.LI.

4

THE

OF

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

NICODEMI FRISCH-

LINI FACETIÆ.

De Sacrificio Gatzio.

NARRATUR de Sacrificio quodam Pfaff Gözen / quod cum primam concionem ad rusticos suos admodum brevem habuisset : Nunc , inquit , hoc qualicumque sermone contenti este. Hac enim septimanâ liber mihi novus adferetur, quo accepto , sacramentabiliter vobis concionabor , Ich wil euch Seckelment gut Geschirz machen.

De concionatore inepto.

Quidam juvenis Concionator , Christi resurrectionem per similia illustraturus , seu adumbraturus potius : Christus . inquit , in sepulchro tacuit , velut truncus , & obliguit sicuti lignum : tertia verò die monumento profiliit , non secus ac simia.

De Alio.

Alius quidam cum minus paratus ad dicendum venisset , initio suæ Orationis in frequenti Rusticorum cœtu perterritus , incendium se olfacere exclamavit. Quo verbo rustici audito , omnes è templo ad ignem restinguendum procurrerunt , & ipse salvo honore de cathedrâ descendit.

De simili quodam.

Similis jocus de indocto Sacerdote narratur , quod cum diu multumquæ à suis vexatus , ani-

mo tandem accepto in suggestum concionaturus pervenisset, pauca quædam præfatus, cum mox in oratione obmutesceret, memorabilem istum Epilogum adjecit: Amici, inquit, nunc meam tenuitatem boni & æqui consulite, proxima Dominica, per omnia Sacramenta, concio à me in ordinem redigetur, Es mus sich predigen lassen / und solts / ic.

De Sacerdote jejunium Quadragesimale descendente.

Quidam ineptus, ne dicam impius Sacerdos cum jejunium Quadragesimale & discrimen ciborum defenderet, & pœnam omnibus contemtoribus & hæreticis comminatus esset, ut erroris sui patrociniū haberet, etiam Christi & Apostolorum exemplo abutebatur. Quid enim, inquit, de Christo & Apostolis ejus dicam? Qui nescio quā voluptate deliniti, cum Paschatis festo non expectato, die Jovis proximè antecedente, agnum devorassent, Christus statim alterâ post die in crucem actus est: Apostolorum verò, qui unâ comederant, nemo siccâ post die in crucem actus est: Apostolorum verò, qui unâ comederant, nemo siccâ morte periit.

De quodam Studiofo.

Quidam literarum studiosus cum magnos sumtus fecisset, quorum rationem patri reddere non poterat, domum literas mittit, quibus se mortuum esse scribit, & patrem orat, ut certam sibi pecuniæ summam mittat, quò honestè sepeliri possit.

De

De nasuto Adolescente.

Erant studiosi literarum Adolescentes, qui unà iter faciebant, & cum essent cauponam ingressi, procax mulier unum ex illis nasutum coepit irridere. At ille, Deus, inquit, uno eodemq; tempore meum & tuum nasum creavit, mihiq; optionem fecit, aut tuum eligendi, aut meum: Itaque cùm tuus mihi displiceret, ita apud me cogitabam, elige tibi longiorem, & caca in hunc brevior.

*De Puella confitente Monacho Augustæ
Vindelicorum.*

Admodum urbani sunt homines Augustani, & verbis perquam affabiles, tùm imprimis venerantur hospites & literatos: quos subinde vocant Dominos, ita ut ferè omnes periodos claudant hac voce, mi Domine. Fortè confitebatur puella Monacho in hunc modum: Vultisne confessionem meam audire mi Domine? Confitere, inquit ille, mea filia. Immorigera sum, ait puella matri meæ, mi Domine: Non libenter sacris intersum, mi Domine: plus oblector tibiâ, quàm Psalmis, mi Domine: Objurganti matri sæpè obloquor, mi Domine: Acrius castiganti interdum dico, Osculare me in culo, mi Domine.

De Aliâ confitente.

Cuidam Franciscano confitebatur puella quædam simplex & minimè mala. Interrogata, an nullam unquam rem habuisset cum puero & juyene? Nullam, inquit. Et quia indicabat,

cabat , opus id esse bonum & requiri à confidentibus : Domine , inquit , ignosce mihi , quòd istud opus neglexerim : Hac æstate mihi anserum custodia demandata est à rusticis , ibi erit bona occasio , & ego huic labori cervicem strenuè submittam. Ich wil mein Ruten tapffer darhinder thun.

De Chirurgi dolo.

Puellæ , quæ suspecta erat de stupris , venam incisurus Chirurgus , quærebat an ferro virginali venam tangi vellet , an verò matronali ? Nam si in alterutro aberret , imminere puellæ mortis periculum. Illa cùm diu esset cunctata & tergiversata , tandem metu periculi & quod malè sibi esset conscia , ferrum matronale arripere jubet. Ita seipsum prodidit.

Moniales Nobiles.

Est in partibus veteris Alemanniæ quoddam Cœnobium foeminei sexus, in quo aluntur Nobiles tantùm Moniales , quæ cùm ante pubertatis annos recipiantur , postea maturæ viris & nobiles admodum lasciviunt ac pruriunt. Quodam tempore circa brumam , cùm adolescentes aliquot Nobiles visendarum sororum causâ in Monasterium pervenissent , amicè accepti , cœperunt à cœna cum Monialibus comessari ac tripudiare. Postquam verò Cerere & Baccho Venus incaluisse , subitò omnibus facibus extinctis , suam cum quâ saltabat , quilibet arripit , eamque in angulo comprimit. Sed in isto repentino Veneris tumultu , cùm fortè
unus

N I C O D. F R I S C H L I N I. 9

unus suam Germanamprehendisset, agnito errore: Ho!, ho! inquit; nemone vestrûm est, qui mecum permutationem instituat? Nam meam ego teneo sororem: Elegans meherclè contubernium.

De Saxone quodam esuriente.

Suevi suis hospitibus primò apponunt offam, id est, elixatas cum aquâ carnes, atque hoc fercûli genus appellitant Brûe vnd Fleisch. Fortè quidam Saxo cauponam ingressus puellam quæritat: Ec quid ipsa habeat esculenti? Illa vicissim interrogat, an offam expetat? Ob er Brûe vnd Fleisch wölle? Significat autem Brûen Saxonibus idem, quod stuprare aut coire. Homo famis impatiens, cibum, inquit, prius apponito, postea coibimus pro lubitu.

Crepitus ventris excusatus.

Emiserat quidam ingentem ventris crepitum in densa hominum turbâ. Objurgatus ob hanc rem ab amico, per Jovem. inquit, meus podex jam dudum loqui desiderat, sed nihil illi deest, præter linguam tuam.

Ridicula demonstratio Morionis.

Erat in quodam oppidulo adolescens fatuus cujus hortum ædibus contiguum vicini porcus quotidie per rimam sepis intrabat, & terram rostro invertibat. Cùm puer sæpè illum repulisset, non tamen porcus cessaret redire, statuit tandem venientem excipere insidiis. Itaque sparo ingenti armatus rimam obsidet, & suem

A 5

ingre-

ingredientem uno ictu. Accusatus à vicino damni illati, & pertactus in forum, ut causam diceret, nihil respondet Actori, præter quædam ridicula, & fatuo homine digna. Sed iudex cum nihil posset decernere, rem detulit ad loci istius Regulum. Is statim ad se vocat Adolescentem, jubetque rem, uti gesta esset, narrare ordine. Benè, inquit ille, ego narrabo, & ad oculum demonstrabo: Præfatus hæc, accedit ad mensam, cui assidebat Regulus, & manu mensæ impositâ, digitisque devaricatis: Vide, inquit, & imaginare tibi hanc esse sepem horti mei, ita sunt hi digiti, hoc verò interstitium esse rimam sepi, per quam sus irripuit. Nunc te porcum esse, qui velit irruere, jam verò hic adstem cum sparo, cumq; rostro tuo fuillo impingam & uno ictu te occidam. Quid ergo an æquum sit, ut ego pro te tanquam bono & frugri satisfaciam? Id verò faxit Diabolus.

Patria ineptè laudata.

Agebatur Tubingæ Comœdia Nabalis, cujus auctor est Rudolphus Gualtherus, vir apprimè doctus. Et ne quid ad festivam actionem deesset, multi adhibebantur larvati moriones: qui totam actionem, suâ histrionicâ venustiore reddebant. Postriedie ejus diei, cum varia, existent hominum judicia ita ut sit, & alius hoc, alius aliud præcipuè commendaret: ibi unus profiliit, & sibi larvatos moriones omnium optimè placuisse affirmat: alius contra studio laudandæ Patriæ: Ho, ho, inquit; Nihil sunt hi Moriones: Nam in patriâ meâ homines sunt multò stultio-

stultiores , & fatui longè excellentiores. Orto maximo omnium risu , animadvertit demum ille , parvâ cum Patriæ suæ laude hoc à se verbum prolatum fuisse.

Concertatio muliebris.

Ortâ rixâ inter mulieres , cum altera alteri objiceret mendacium , & convitia agigaret : Mentiris , inquit una , ut meretrix , ut fur , ut venefica. Huic altera ; Et tû , inquit , mentiris ut Calendarii opifex qui toto anno & singulis diebus mentitur. Putabat nullum mendacius hominum genus excogitari posse , cui adversariam conferret , quam Astrologos & tempestatum conjectores.

De Asino Palmarum.

Collocatur Asinus in vigiliâ Palmarum ante templum , & magno concursu homines illò confluunt , spectaturi pompam : qui postea catervatim in Ædem sacram irrumpunt , & sacris intersunt. Gestabat forte unus situlam lacte plenam , & quia desiderio sacrorum tenebatur , eam antè templi ingressum collocat , & mox ingreditur. Ubi hoc alius observasset , lac in aliud vas ingerit , & os Asini lacte oblinat , situlamque coram ipso locat , & cum prædâ abit. Rediens alter è templo cum situlam non inveniret , fortè ante os Asini conspicit , & os bestię lacte adhuc madidum : Ratus ab Asino epotum , execratur ipsum : Tu cœlica Equa dicens , malè pereas , quæ lac ebibisti meum , utinam omnes Diaboli tibi benedicant.

De quodam Concionatore.

Reprehendebat quidam Pastor ineptias saltantium, quòd puellas in choreis circum agerent. Nam hæc, inquit, est rusticitas & incivilitas, quòd nostri adolescentes saltatores puellas sic in gyrum circumvertant, ut sæpè lumbotenus denudentur, & vestium sinus ultra podicem eleventur. Certè Magistratus huc oculos intenderet, & quomodo ista se haberent probè dispiceret, Es soll da ein Oberkeit ein Einschen haben.

De subulco Tubingensi.

Subulcus quidam Tubingensis aperto campo, ponè vepretum subagitabat uxorem suam: viator fortè transiens & videns, quærit ex ipso, quidnam hîc operis agat? Nescio inquit, quid ex hoc opere futurum sit, puellane, an puerulus? Ich weiß nicht ob es ein Büble / oder ein Weiblein wird.

De eodem.

Idem Subulcus cùm foricam alicujus civis expurgasset, & sordes in crate vindemiali exportaret, gratulatur illi quidam de bonâ vindemiâ: Huic respondit Subulcus; Nunquid & tu cupis hinc aliquem botrum decerpere?

De eodem.

Cùm iterum sentinam ex oleto per portam Civitatis efferret, & obvii homines propter factorem nares comprimerent: Si vos, inquit ille, anum comprimeretis, nihil isthac narium obstructione jam opus foret.

De

De uxore spuria.

Duxerat quidam uxorem illegitimè natam , quod tamen non ignorabat. Orta inter conjugēs rixa , maritus uxorem vocat mulam. Ibi illa ; Per Deum inquit , faxo ego , ne tu hanc mulam pòst unquam equitare possis. Atque ita secessionem fecit à marito , neque ad illum rediit.

De Fiscellario.

Fiscellarius cùm fiscellam è viminibus contexuisset , Deo gratias egit pro absoluto opere , & uxorem hortatus , ut ipsa diceret , Deo sit laus quòd hæc fiscella sit contexta. Abnuvit illa : ibi maritus vi compellit & recusantem plagis mulctat. Cùm autem lamentaretur , fortè Nobilis præteriit , quærit causam fletus : eâ cognitâ , rectè inquit , tibi & meritò hoc accidit. Domum reversus Nobilis , narrat uxori , quid in viâ compererit. Uxor fiscellario irascitur , quòd conjugem suam ob rem tam levem pulsasset. Quid verò , inquit Nobilis ? An & tu ita esses pertinax , ut mandanti mihi denegares hæc verba proloqui ? Imò denegarem , ait mulier. Age actutum , inquit Nobilis , & dic : Laus sit Deo , quoniam perfecta est fiscella : cùm mulier recusaret , misericordè vapulavit.

De pari relatum.

Adolescens rusticus prædives amabat bubulci filiam , eique matrimonium promittebat ,

si eâ potiretur & ipsa sileret. Annuit puella, & manè ab amatore consurgens, matri rem aperit jubetque illam sequi patrem & unâ pascere pecudes, dum satisfaciat ipsa vicini filio, & in matrimonium eat splendidum; Sed adolescens subauscultans omnia percipiebat. Pater adolescentis cum animadverteret illum amore pauperculæ irretitum, dat ei aliam uxorem benè dotatam. Celebratis nuptiis, accurrit pastoris filia; & cum sponso ante ingressum templi expostulat: sed promissâ dote turba componitur. Noctu sponsa interrogat sponsum suum, quidnam illud concertationis fuerit? Refert ille rem omnem, uti gesta fuerat. Sponsa, proh Deum inquit, quàm stulta & garrula fuit hujus pastoris filia; servus parentis mei biennio mecum rem habuit, neque ego cuiquam homini, præterquam tibi nunc primum aperui.

Iurgia Conjugum.

Cuidam vinitori erat mulier delicata, quæ domi lautè vivebat: marito pulstem farratam in vineam exportabat. Semel domi remansit loco occulto maritus, & uxorem observavit: viditque illam duodecim ova in calefactum butyrum infundere, indè in cellam descendere, & peplo in dolium demisso vinum extrahere. Interim maritus altera duodecim, in sartagine ingerit. Reversa è cella muliere, cùm omnia ova non posset devorare, mirari incipit, & queritari de infirmitudine suâ. Sed repente in medium prosiliit maritus & fuste arrepto tergum

gum illius dolat. Nactâ occasione se ulciscendi mulier, vicinas ad se conyocat, ludum instituit, ut singuli sese occultent, ne inveniantur à quærentibus. Ibi maritus, ut omnium maxime latitaret, persuaderi sibi patitur, ut sacco includatur. Sed sacco inclusum, mulier statim verberare occipit: nec prius desistit, quam maritus sanctâ fide promitteret injuriæ oblivionem. Promittit ille quidem: sed paulò post vocatus cum uxore ad nuptias, inter agendum choreas uxorem manibus in altum tollens, & in gyrum agens, ubi scalis appropinquasset, è manibus excidere, & præcipiti lapsu per gradus ferri patitur. Demum reconciliati post mutuas injurias vixerunt conjunctissime.

*De Rustico puero simplici & confitente
Sacerdoti.*

Confitebatur peccata sua Sacerdoti quidam puer rusticus: Interrogante Sacerdote, an aliud nihil sciret, præter illa, quæ confessus esset? Imò inquit puer, etiam aliam rem scio sed jam nulli hominum aperire constitui. Putabat Sacerdos enorme factum ab illo perpetratum, ideoque pertinaciter illum arguebat, donec tandem rem illam confiteretur. Viderat autem puer nidum in horto Patris, in quo pulli nuper exclusi jacebant: hunc nulli revelandum putabat, ne forte alii pueri præcurrerent ipsum in aviculis excipiendis. Hanc rem prius Sacerdoti non aperuit quàm silentium illi pollicitaretur. Dimissus à Sacerdote domum redit, & postero die se in templum

plum confert. Reprehendit inter cætera vitia Sacerdos etiam negligentiam parentum, quod liberos in pietate non instituunt. Nam interrogati pueri de peccatis, de nidis volucrum respondent. Hac oratione Sacerdotis audita puer metuens, ne proderetur nidus, celeriter è templo procurrit, & intra ostium consistens: Diabolus inquit, tibi nequam Sacerdoti aliquod arcani concedat, qui nidum sub silentii fide tibi indicatum, reticere nescis: Age præveniam & excipiam ne quis anticipet.

Alius confitens.

Confitebatur Sacerdoti somnolento & veteroso puer rusticus, & illo obdormiente stabat aliquantisper attonitus & cogitabundus. Ibi subito expergiscitur Sacerdos, & puerum adoritur: Perge inquit & dicas, quid commiseris amplius? Puer admodum perterritus, Diabolus inquit te abripiat, qui me tanto terrore inopinatum perculeris! Das dich die Bnholden reutten alles Pfaffen / wie hast du mich erschreckt.

De Puellâ tripudiante.

Augustæ Vindelicorum in choreis quidam juvenis oculos conjecerat in patriciam, quâ cum saltare avidè cupiebat, sed semper ab alio prævertebatur. Tandem puellam nactus: Per Deum, inquit, ego libens dudum saltassem tecum, sed nunquam potui meo telo ad scopum collimare. Ich hab nicht können zu stich kommen.

De

De Puellâ confitente.

Non procul Reutlingâ oppido Imperiali in pago confitebatur Sacerdoti rustica jувencula, quæ nuper admodum nuptias celebraverat. Hanc accusabat Sacerdos de decimis, quòd eas non redderet omnium rerum, quas tenebatur reddere. Mulier innocentiaë conscia Sacerdotem, cujus nam proventûs decimas non reddidisset? Noctium, inquit ille. Nam si tu novem noctes tuo cum marito accubuisti, decima mihi debetur. Proh Jupiter! inquit mulier, ego hoc ante nesciveram, dabis profectò veniam huic negligentiaë. Sacerdos jubet illam secedere in sacrarium, & remotis arbitris paulo pòst ipse consequitur, ac decimas semel atque iterum à muliere capit. Domum reversa rustica, narrat rem suo marito: & hominem objurgat, quod non præmonuisset de decimis. Ille fraudem Sacerdotis intelligens, cùm diu secum deliberaret de vindictâ, & metueret ne stuprum uxori illatum proderet, & Sacerdos levi pœnâ ab Episcopo afficeretur: statuit tandem invitare ad se Sacerdotem, & unâ cum affinibus suis prandio excipere. Mandat igitur uxori, ut lotium colligat per biduum & prandium adornet & Sacerdotem invitet. Quibus omnibus paratis, cùm Sacerdos ad dictum tempus adesset inprandio. collocatur in angulum mensæ interiorem, & utrinque ab affinibus rusticis stipatur. Vix uno ferculo absumto, Rusticus ingens vitrum oppletum vino, propinat

pinat Sacerdoti, & evacuatum, muliebri lotio adimplet, ipsique Sacerdoti præbet, ubi is ori admovisset & gustasset, rursus exspuit & aliud sibi apponi jubet. At rusticus acceptæ injuriæ memor, graviter ipsum compellat: Quid, inquit, an tibi non sapit hoc vinum? Non, inquit Sacerdos. Subjicit rusticus atque hoc vinum in eo clivo est natum, unde tibi nocturnæ redduntur decimæ. Age nequam plebæ & epota, nisi ad necem à me diverberari velis. Sacerdos proditam sentiens suam nequitiam, metu mortis urinam ebibit, ac domum se recipit. Ita ille contumeliam fuit ultus sibi & familiæ suæ illatam.

Militare facinus.

Venerat ad arcem cujusdam Nobilis domum absenti, miles gregarius, petebatque elemosynam à familiâ, Uxor nobilis conspecto robusto & formoso milite, jubet eum ad se intrare, & simul convivio excipit, atque in seram usque noctem secum detinet. Postquam tempus esset dormiendi, militem in lectum ducit molliculum & plumeum, seque ad illum collocat. Verum ille per totam noctem nunquam attingebat mulierem, sed in lecto molliori stertebat profundum. Die postero cum mulier lasciva causam hujus veterani aliam non inveniret, quàm mollitiem lecti, statuit militem adhuc per unam noctem retinere, & stramineo toro locare, an minus ibi dormiret, & matronæ majorem rationem haberet, quàm præteritâ

teritâ nocte habuisset. Hujus spei opinio illam minimè fefellit. Nam miles in toro stramineo officium postea faciebat admodum strenuè, & decies unâ nocte nobilem matronam subagibat. Causam manè interrogabat, cur minus in plumeo, quàm stramineo lecto Venerem exercuisset? Respondit, qui milites non assueverunt hujuscemodi mollitiei: & scorta militaria tantùm in stramine subagitari solere. At illa; O longè feliciores meretriculas turpissimas nobis honestis matronis! quando illa in straminibus tam benè exercentur. At nos honestiores illis matronis tam turpiter in plumis negligimur.

De Puella Straubingensi.

Erat puella delicata & præpetulans Straubingensi cauponi cuiquam, hanc lascivus Sacerdos amabat. Fortè miles ex Ungariâ rediens, apud cauponem divertebatur: qui & ipse cauponis filiam perditè amare incipiebat, sed ab eâ repulsus aliquoties, cœpit tandem observare, quem amaret: viditque colloquentem in templo cum Sacerdote. Quadam nocte, cum hospites cœnam diutius protraherent, & puella sæpius ad ingressum domus descenderet, miles subsecutus sese occultavit sub gradibus. Intromissus ibi Sacerdos & à puellâ in balneolum deductus atque ibi moras trahere jussus fuit, dum hospites irent cubitum. Pollicetur meretricula se mox redituram, atque indè in suum cubile secum abducturum. Miles his auditis, ut primum ascendit

dit in superiorem domum, puella statim magno cum impetu in balneolum irrumpit, patrem se filia esse simulat, verberibus mulctat Sacerdotem, ei que vestem detrahit, & extra domum proturbat; se verò in balneolum confert, & desertam à Sacerdote stationem occupat. Jam ubi hospites cubitum ivissent, celeriter redit virgo, & apprehensum toga sacerdotali militem, pro Sacerdote secum in lectulum suum per tenebras adducit. Nocte intempestâ ad ostium revertitur exturbatus Sacerdos, & fenestram cubiculi in quo meretricula cum milite cubabat, longurio pulsât. Illa rata militem esse istum pulsatorem, monet suum amatorem, ut hominem lotio perfundat: Hic, inquit, miles est qui has nobis facit molestias. Quæso te mi Domine, hac urina madefactum ab ostio remove. Paret miles, & sacerdotem undique conspergit. Ille tristis recedit, & iratus meretriculæ: At miles antelucano tempore à meretriculâ discedit, quasi ad preces matutinas in templum iturus. Progressus à cauponâ, ubi sacerdotale pallium reliquerat, abit in templum sequitur paulò post meretrix, ut Sacerdotem quæreretur, & de causâ derelictæ vestis eum rogaret. Verùm ubi Sacerdos illam conspexit, iratus exprobrat illi suam exclusionem & acceptam nocte contumeliam. Dolo militis cognito, veniam puella impetrat, Sacerdos noctu recipitur, miles auro corrumpitur, ut rem istam alto silentio teneat.

Dolus

Dolus Doschii.

Stellio quidam cognominatus Dosch, cum Dillingæ symbolum non posset cauponæ redde-
re, moram solutioni postulavit. Negantem
mulierem secum jubet ire in domum vicini, sed
quùm primum fugæ occasionem obtinuit, sta-
tim in pedes se coniecit. Illa sequitur fugien-
tem, clamitans. heus! Dosch moram trahè:
Ego verò minimè isthæc fecero, respondet
Dosch, nam neque tu mihi voluisti moram
facere.

De eodem.

Cùm alibi rursus symbolum non posset sol-
vere, mulieri dixit, an vellet contenta esse
cantilena, si quam illi gratam caneret. Illâ
annuente, cùm varias tentasset cantilenas, nec
ulla tamen placeret cauponæ, tandem sic cepit
cantillare: Eia huc ades marsupium, & cede
cauponæ symbolum: Kom her mein liebes Sâ-
ckelein / und zahl der Wirtin Zâchtelein: Simul locu-
culum è sinu eduxit, nunquid, ait, hoc ge-
nus carminis placet. Benè inquit Dosch, so-
lutum est ergò symbolum, quando cecini,
quod placuit.

De Modestiâ civili liſtoris.

Comes Zollerensis, cùm in pago quodam
vicino Tubingæ divertisset, & fortè illic præ-
fectus Tubingensis negotia istius loci compo-
neret, mox unâ prandere cœperunt. Erat
fortè unus ex mensæ administris & pocillatoribus

bus liſtor oppidanus, homo pro popularium ſuorum more admodum civilis. . Hic cū diſcum Comiti apponeret, & aliquā immunditiā ſordidatum adverteret, celeriter ad ſe reductum prius femorali ad nates abſterſit, & deinde Comiti appoſuit. . Putabat enim hac ratione multò mundiorẽ jam factum eſſe diſcum, & Comitĩ ore longè digniorẽ.

De tumultu ridiculo.

Wilæ in Sueviã Imperiali oppido, cū homines in ſacrã concione eſſent, in domo quadam capra fœtum edebat. Id conſpicit puella, celeriterque in templum procurrit, ut matrem ſuo læto nuncio exhilararet, inque vernaculã linguã minùs conſiſtens matri dicebat: *Unſer Geiſ bringt / hoc eſt, noſtra capellã parturit.* Mater verbis non rectè acceptis, aliud dictum eſſe iudicat, nempe *Unſer Haus brinnt.* (Eſt enim magna agnominatio) quod eſt noſtra domus ardet. Cumque filiam interrogaret ubinam? Illa reſponderat, in ſtabulo; ibi mater ſubitò clamore ſublato incendium denunciat. Exinde omnes homines è templo ad reſtinguendum ignem profugiunt, & Magiſtratus oppidi campanis ſignum incendii dari præcipit. Ad extremum cum in ſtabulum perventum eſſet, capræ partus & mulieris deceptio cum magno omnium riſu apparuit.

Verſus Virgilii.

Grollius quidam verſum Virgilii in primã Eclogã.

Sil-

Silvestrem tenui musam meditaris avenâ :
sic exposuit , *Meditar*is , h. e. tu benè adhuc
meministi , *tenui* , i. e. quòd habui vel habue-
rim , *Musam silvestrem* , i. e. puellam rusti-
cam , *avena* , super stramine avenario.

Aliud.

Puer in Scholâ jussus interpretari hoc dictum
Christi ; *Ego sum vitis vera* , & *Pater meus est*
agricola , cùm pro agricola intellexisset auricu-
lam : deceptus , ut fit , istarum vocum similitu-
dine alienissimum sensum & vim Scripturæ at-
tulit : Pater meus , inquit , est agricola : sig-
nificat Germanice, *Mein Vater ist ein Ohrsappler*.

De quodam Scholastico inepto.

In quodam Cœnobio satis celebri , vivunt
studiosi adolescentes sub disciplina Abbatis &
Preceptorum : Ibi quidam jussus exponere
Hymnum , in quo occurrebat vox *Pedum*
(quod est baculus pastoralis) hæsitans Scho-
lasticus obmutuit. Ibi Præsul. Quære hanc
actionem è solatio Beanorum , sic enim Lexi-
con Dasypodii vocabat : Quo mox inspecto ,
Scholasticus altâ voce pronunciabat , *Pedo* ,
pedis , *pedere* , Ich Fasse Ibi reliquis in risum
effusum solutis , Abbas vehementer excanduit ,
& aliquem multis verberibus malè tractans ,
Vis nebulones , inquit ridetis cùm sacra tra-
ctamus.

Latinum non intellectum.

Solent Institores nostrates, in omnibus litera-
nitiis hæc usurpare verba: *Adi laus Deo sem-*
per.

per. Eundem morem cum Scriba quidam si-
ve Amanuensis sequeretur, fortè consodali in-
terrogatur, ecquidnam illa verba significarent?
Huic iratus iste infelix imitator, quasi tentan-
di gratia interrogasset? quid enim aliud signi-
ficent, nisi diem mensis & anni numerum,
quem eruditi contra Idiotarum in vestibulo,
non in calce literarum scribere solent.

De impudente Sacrificio.

Accusaturus suos rusticos apud Episcopum
suum quidam indoctus Sacerdos, quod illi sa-
cris raro interessent, & frequenter è concione
procurrerunt: Cum in conspectum sui Prin-
cipis Ecclesiastici pervenisset, sive timore per-
territus sive cibo & flatibus nimium oppletus,
ingentem ventris crepitum emisit. Non con-
tentus hac rusticitate, aliam quoque adjici:
& manibus suis in crines sibimet involat,
magno clamore Pax, Pax ingeminat: Qu-
verbo impunitatem deprecabatur, ne puerorum
more ob delictum capillis vellicaretur. Ibi Ep-
scopus hominis impudentiam admiratus. Quæ-
rit quidnam peteret? Tum ille culpam admissi
crepitus primùm deprecaturus, me miserum
Judam inquit, quid egi? sed sæpenumero ta-
lia eveniunt: Domine Episcope, ego peto
veniam cacandi. Ad hæc Episcopus, tu Asi-
ne, apage te & caca in nomine Diaboli, quan-
tum sat EST. Ille quod in verbis etiam solœ-
cismum à se commissum adverteret. Non, non
ait, hoc innuo: sed veniam peto propter cr

am á me editum : Tùm Episcopus, quid amplius petis? Tùm Sacrificulus, ò Domine miserere mei. Nam rustici mei sunt Lutherani; quibus oblationes & conciones meæ jam fordent : nam ex illis aut emanent aut celeriter profugiunt. His auditis Episcopus consilium stulto & indocto Afro subjicit, ut concionaturus rusticos templo includat, si eos aliter retinere non posset. Cui cùm alterâ statim Dominicâ morem gereret, & ostiis omnibus in-
us repagulis obseratis, rusticos ut retineret, postea prorsus à templo abstinuerunt, & domi remanserunt.

De Missario indocto.

Missarius quidam valdè rudis cum in celebratione Missæ in libro suo scriptum legeret, *Salta per tria* quibus verbis admonebatur, ut tres paginas, aut tria folia simul verteret, ipse per tres gradus verò ab altari desiliit, rustici eum furere opinati, manibus pedibusque vin-
ctum è templo abduxerunt.

De castitate Monachorum.

Erat olim quidam frater Laicus in quodam vicino nobis Monasterio, qui cùm ex horto olera in fiscella domum portaret, commodum aliquando accidit, ut venustissimam nactus foeminam, & Monachorum votis paratissimam fiscellæ inderet. & ne superiora essent oculis hominum obvia, oleribus eam circumsep-
& undique contextit. Sed dum nimium cum
B ista

ista opimâ prædâ domum properat : ecce fudus fiscellæ nimio pondere afflictus itu rumpitur, ut fœminæ pedes dependerent. Quam rem alius quispiam non procul ab eo loco conspiciatus, fratri acclamans, ecquid nam in fiscella portet, anxius inquit ? Illo respondente, Olera : & me hercule subjicit alter : Bonam carnem illis supposuisti : Ihr habt gut Fleisch vnter eurer Kraut.

De quodam Iuris Doctore indocto.

Gulielmus Baviaræ Dux quendam Iuris Doctorem tempore Quadragesimali pro Indulgentiis Romam ablegabat, hominem & simplicem & literarum perquam rudem, sed qui talis haberi minimè vellet. Is acceptis à Principe suo literis, quas Romam perferret, antequam iter ingrederetur à famulo admonitus, lardum, cujus copiam in Italiâ habiturus non erat, vidulo unâ cum literis indit : Itinere peracto, cum in curiam Romanam pervenisset, statim postero die summo manè conventus agitur. Quare Legatus, ne quid de suo negotio remitteret, eodem se contulit. Forte Cardinalium quispiam in atrium ingreditur multa stipante catervâ : Eo viso Legatus Bavaricus accedit, & quòd Pontifice ipsum esse ex habitu colligeret, protinus interrogat : Estis vos, inquit, Pater sancte ? Quo negante : Ergo vobis, inquit Legatus, non bona dies. Hoc pacto cum plures ingredientes salutasset, & jam in curia Pontificis simplicitas & ruditas hominis innotuisset, ad postremum in

con-

conspectum Papæ adducitur : qui & videndi & audiendi ejus desiderio tenebatur. Ille ingressus curiam , ubi Pontificem ex altiori loco sedentem conspexisset , properè accurrit : Estis vos , in-
 quiens , Pater sancte ? Papa affirmante : Ergò vobis, inquit Bavarus, Bona dies. Simul diploma è vidulo depromit, & quia unctum erat, ne Pon-
 tifici nauseam moveret , Pater sancte , inquit Doctor, non est merdum, sed lardum: Omnibus in risum conciliatis , Papa nunquid novi ex Ba-
 variâ adferret, & quid ageret suus filius, interro-
 gat ? Ille vicissim quærit ; Ecquis ille esset fi-
 lius ? Tùm Papa : Dux Baviaræ, inquit. At ille nequaquam est tuus filius : alias enim mater sua esset meretrix; nam novi ego patrem suum. Huic Papa respondit per distinctionem : Non secun-
 dum carnem ait, sed secundum spiritum est meus filius. Tùm ille hoc tibi bonum sit, alias Diabo-
 lus te necum permerdasset.

Timiditas cujusdam Pistoris.

In oppido Balingensi quidam pistor erat, qui cùm alterum pedem in cymbâ Charontis haberet , & singulis horis mortem adrepentem time-
 ret, ad folii cadentis strepitum terri solebat. Is quodam vespere ædes pertransiens , de quibus fortè pulvinus stramineus in ipsum decidebat , miserabili clamore edito , secum jam actum di-
 cebat , & multos accurrentes, prodito infortunii casu , in risum vertebat.

Latium obscenè intellectum.

Erat cuidam Sacerdoti ædituus mediocriter

doctus, qui in celebratione Missæ responsoria canere iussus fuerat. Cum autem submissè & confusè caneret, Sacerdos ipsum reprehendit inquit: Alta voce, distinctè. Hoc quædam vetula cum audivisset, & se ab illis rideri credidisset, propter vocum cognitionem & agnominationem in lingua Germanicâ, cepit exclamare, Ich weiß selbs wol / alte F. die stincken: Novi ipsamet, quòd cunni vetuli malè oleant.

De impari Conjugio.

• Sponsam juvenculam, quæ seni marito nupserrat, quidam in nuptiis, ut mœstiores solitò consolatus: Bono animo, inquit, esto. Nam vetulus equus tam longum iter potest conficere quam juvenis. Es tragt ein Schimmel so weit / als ein Hengst. Hinc illa, ductis ex imo pectore suspiriis & manibus ventrem demulcens respondet. At non in hac sententiâ.

Nomen inusitatum.

Prope Tubingam est pagus Wila nominatus: cui Patronus & tutelarior Deus olim erat S. Nicomedes, eumquæ anniversario sacro & circumgestatione loci ejus incolæ honorabant, pueris & puellis Germanicam cantilenam accipientibus. Cum autem nomen istud proferre inter canendum aptè non possent, obscœnitatem in suâ linguâ committebant. Nam pro eo, quod dicendum erat, Lieber Herr S. Nicomen / ipsæ succinebant, Lieber Herr S. Fick uns men / hoc est, O sancte Domine subagita nos amplius.

De

De Cauponâ impudente.

Quidam Nobilis nimium delectabatur scriblitis, & id genus frixatis esculentis. Is cùm Stutgardiaë tabernam ingressus esset, à cauponâ ejus loci rogatur, quidnam cibi apparari vellet? Illo respondente: Ecquid haberet frixati? Caupona profectò, inquit, in ipso tempore advenis: nam indusium meum podici sic inhæret. ut frixatum esse videatur: Ihr tompf eben recht / das Hembd ist mir in Uhrs backen.

De Nobili amplexatore.

Rotenburgi ad Nicrum quidam Nobilis in cauponâ amplexaturus puellam: Quid inquit præmii acceptura es & passura, ut mea manu inguen tuum attrectem. Nam si clamaverit, ut catus, sarcimen ei statim à me dabitur? Puella subridens, quid tu, inquit, à me vis auferre mercedis & anum meum inflare, Nam si vocem emisericit anus qualem edit cornu venaticum, continuò leporem ego tibi capiam.

Consimile.

✱ Alius quispiam libidinosus Adolefcens cum puella jocus; Mea tu quid accipies, & permittes tibi pilum è cunno evelli, & penem in locum reponi? Huic illa, quid tu capies muneris, & permittes dentem tibi eripi, & in cavitatem cacari?

Consimile.

Similis scurra interrogabat cauponis suæ filiam,

liam, an cuperet videre maturum cerasum? nullo annuente, statim virile membrum ipse educit, & rubrum caput pro ceraso ostendit: nam ita esse cerasa agebat, quando jam maturuissent. Meretricula subridens, vicissim rogat an ipse cupiat nucem juglandem præmaturam aspicere? Non renuente ipso: Puella nates detegit, & cunnum jubet inspicere; ita enim nuces hiscere dicebat, quando & illæ maturuissent.

Similis farina.

Lotrices quando ferventiori lixiviâ supellectilem lineam, lodices, indusia, linthea, mantilia toto die perfundunt, id vocant quadam Metaphorâ *Bauchen*/ quasi in ventrem orcæ lixivium ingerere. Fortè quidam ingressus cauponam, salutandarum ancillarum causa in culinam se confert, ibique unam huic Lotioni intentam reperit: Sumtâ occasione explendi animi ab isto opere, quærit ex puella, an neminem in ventrem suum ingereret? *Aden ihr keinen auff ewern Bauche?* Genus sermonis ejus ambiguum: Nam propriè sonat: Utrum tu neminè ventri tuo imponis? Impropriè & lotritiâ Metaphorâ: An tu neminem invitas ad loturam tuam? Puella dolum intelligens: Opportunè inquit, te offers mihi, nam modo in ventrem orcæ aliquot ingessi canina inguina, his te super imposito, quantisper libet.

De Fabro lignario Heidelbergense.

Electo Palatino filia suæ nuptias adornaturus,

turus, conductis fabris lignariis passim arcem suam reficiebat, & hospitibus excipiendis præparabat. Egressis autem in occursum hospitum Electoris speculatoribus, cum adventus unius Principis esset denunciatus: Magister aulæ jubet fabros lignarios, ex atrio decedere, ut locus sit ingressuris. Ibi unus respondet, jam omnia conclavia esse refecta, excepto Gynecæo: ibi enim adhuc esse supra & infra rimas quasdam sarcinendas, Im Frauen zimmer were noch vnden vnnnd oben zu bleszen.

De Monarcho & Moniali.

Quidam Monachus incumbibat Moniali, eamque, sub dio juxta sacellum subagitabat. Hoc alius quispiam conspiciens, quærit è Monacho, quidnam hîc agat? Respondet Monachus, nihil aliud, quòd veterem saccum resarciam Ich bletsz sagt er/ ein alten Sack/ Sustollens alter Monachi amiculum & vestem, podicemque denudans: Benè, inquit, isthæc sartura se habet: nam duo video glomera filorum, quæ sit tu nendo consumseris, postea à sarturâ ut lubet istâ desinito: Wenn du diese zwey Knivseln Baden vernehest/ so hör darnach auff.

De impostore quodam.

Transibat vicos & pagos impostor quidam, qui sublato clamore gloriabatur, quòd posset inguina ab ano remove, & in locum mundiorum transferre. Cum fama ejus rei ad matronam nobilem pervenisset, cujus maritus domo ab-

rat, vocat ad se hominem istum & de precio paciscitur. Exiguâ mercede acceptâ impostor, resupinat matronam, & cum illâ coit, ovumquæ in cunnum reponit, & simul jubet immotam tantisper conquiescere, dum redeat ab ancillâ. Nam & illa suum inguen transferri cupiverat. ubi autem & illam subagitasset, resupinè ingerit in cunnum vitulo defectam caudam, & jubet ita acquiescere, dum redeat: mox ipse fugam arripit. Redit interim maritus cum servis, & altum silentium domi suæ animadvertens, jubet servum de improvviso perrumpere, ipse cum telo astat quasi in insidiis succenturiatus: sed celeriter redit ad herum servus, eiquæ narrat, quòd hera ova, ancilla vitulum pariat. Dolo cognito, cùm herus persequeretur impostorem nusquam illum reperit, & equum insuper sudibus alligatum amittit.

Simplicitas Rusticana.

Quidam rusticus cognomento, N. homo valdè simplex, ductâ uxore quærit, ubi cunnum habeat? illa se habere negat, & suture opus esse affirmat, qui paret. Inito consilio ad sutorem se conferunt rusticanæ mulieri ignotum, eumquæ de sumtu & impensis interrogant. Respondet futor ad membrum istud parandum, sibi opus esse decem libris abdominis, totidem lardi, quatuor pellibus corii, quatuor florenis pro labore: neq; ante mensem absolvi posse. Fatuus agricola precium & sumtus pollicetur, pecuniam numerat, uxorem futori relinquit, & jubet adhibere

bere diligentiam in opere. Post mensem elapsum redit ad sutorem & uxorem secum abducit, hortatur in via, ut cunnum demonstret. Illa sublato pede & ventre enudato jubet maritum inspicere. Iratus sutori rusticus, quid hoc rei inquit? Nimum ille accepit abdominis & parum corii, nimis olidum ac foetidum fecit cunnum. nimia propinquitate ad anum impurissimum locavit, mihi non placet, redeundum tibi ad sutorem, ut plus addatur corii, plus lardi, minus foetidi abdominis, tum ut loco puriori ponatur.

De Muliere simplici.

Vetulo cuidam nupserat juvencula, quæ fructu matrimonii propter senile frigus spoliabatur. Cùm autem in convivio quodam ex aliis foeminis audivisset, quæ dulcedo esset maritalis consuetudinis, basiorum, osculorum, bandimentorum, ac similium deliciarum: Domum reversa, quærit è sene suo, quid sit illud deliciarum? Ibi senex armaturam suam induit, lorica & galeam. manibusque ferreis os uxoris tractat, & hoc osculari est, inquit, de quo illæ tibi dixerunt foeminæ: simul loricatis brachiis comprimit, & hoc est illud amplexari & basiare. Post aliquot dies, cùm senex semel incaluisse, cum uxore coit, ibi mulier: Quid hoc? inquit, aut quò nomine appellatur? Quo enim alio, inquit maritus, nisi quod hoc dicunt osculari in culo, aut lingere culum. Quadragesimo tempore, cùm Sacerdoti confiteretur jubet eam Sacerdos sedere in sacrarium: cæteris absolutis ad Juvenculam se recipit,

& nisi tu, inquit, oscula mihi dederis & basiare te siveris, teque amplexandam exhibueris, nunquam à me absolutionem impetrabis. Mulier rata, ipsum inducturum lorica & galeam : minime, inquit, tu me osculaberis aut amplexaberis, verum si gratum est tibi, linge meum culum, Hoc enim multo mihi erit acceptius. Sacerdos non intelligens, quid innueret mulier, imprecat eam omnia mala, & à se integram dimittit.

De Consilio æditui.

Non procul à Rotenburgo ad Nicrum vicus est, in quo Palmarum Festo appropinquante, rustici de asino inter se consultabant : erat enim illis vetustate & carie oblitus asinus : itaque de novo emendo aliqui rationes inibant : aliqui ædituum prius examinandum dicebant, cui asini venditio omnium optimè esset cognita. Atque hoc posterior sententia cum placuisset, ædituus sine morâ ad consilium adhibetur. Rogatus, num censeret novum emendum, an prior adhuc aliquantisper durare posset ? Paucis in hunc modum respondit. Wenn ihr ein neuen tauffen / so tofft er viel Geld / ich rieth euch / ihr pfehen den alten.

Responsum muliebri acutum.

Interrogabat quidam Nobilis honestam matronam, an esset meretrix ? Cui illa : Ego, inquit, nullo nunquam tempore meretriciam artem exercui, præterquam illo ipso, quo Monachus

chus quidam te patravit , & mater tua mea confodalis fuit.

Testamentum militare.

In obsidione Magdeburgensi ; miles quidam erat Petrus , N. natione Saxo. Is in gravi morbo constitutus , neminem de morte concionantem admittebat , propterea quòd militari virtute morbum superaturum se confidebat. Et paucis post diebus mortuo, amici & socii ejus in vidulo quodam, aut ut alii dicunt , in manicâ literas duobus sigillis confirmatas & obsignatas reperiunt , & quia arcani quiddam, quod ad legationem & testamentum spectaret , in illis contineri putabant , sine morâ tabulas istas ad Capitaneum deferunt. Quibus voluntate & consilio Capitanei apertis & lectis , nihil inscriptum erat præter hæc Germanica verba : Beuse/ Leuse/ Neuse/ Nisse/ Schisse/ Grisse: Lect/ Spect/ Direct/ Hausfraht/ Semdirect / Knobloch / Lect der Magd das Arstloch: hastu nicht gnug daran / nim Entzian vnd Pastrian/ vermisch es mit eim Râsberdirect / so findestu lobesan. Hæc nos , non ut debuimus, sed ut potuimus sic Latine reddidimus : Pulex , culex, mures, lemures, braca, caca: pede , ede stercus, quercus minge , linge merdam suillam , misce cum allio , & osculare ancillam in culo. Quæ omnia si tibi non sufficiant , sume Gentianam & Pastrianam, & stercus admisce vitulinum , sic nomen invenies heroinum.

De Novis rebus:

Quidam interrogatus , quid novi secum adfer-

B. 6.

fer-

ferret? cepit de monstro quodam à se conspecto narrare, illud aiebat tribus esse capitibus, octo pedibus, duabus caudis & totidem cunnis conspicuum. Omnibus rei novitatem & inauditam monstri deformitatem admirantibus, tandem, ille recitator parabolam suam edisserit: & monstrum illud de rustico & rustica, uni equæ simul insidentibus interpretatur. Nam hi tres, tria capita, & octo pedes habent: Rusticus & Equæ duas: Rustica verò & eadem Equæ duos cunnos. Hæc mythologica Centauri hujus expositio risum omnibus excitavit.

De quodam Lustrante.

Quidam Sacerdos cum homines in templo aquâ lustrali conspergeret, & ad mulieres per-ventum jam esset, pilis in aspergillo deficientibus, clarâ voce inquit: Contentæ sitis hac aspergine mulieres, nam cauda mea (ita enim aspergillum nominari solet) est depilata & glabra: *Habt ihr Lieb / weil ich nicht mehr Haar am Wabel habe.*

FACE-

FACETIARUM BEBELIARUM, QUAS LUSIT IN ADOLESCENTIA SUA.

Liber Primus.

Sacerdotis cujusdam facetum dictum.

Uum Princeps noster Huldrichus Wirtenbergensis victor, cuidam Comiti exactis temporibus iustissimo bello oppidulum cum arce expugnasset, venit quidam Sacerdos, Comiti notus & familiaris, ad Comitem, nuncians rem tristem, & damnosam, oppidulum & arcem esse expugnatam & captam à Principe Huldricho. Respondit Comes: Nihil obesse, quoniam carius vendere non voluerit. Ad hæc Sacerdos facetissimè, per veritatem hoc ego libentissimè audio: timui enim maximè ne vilius vendiderimus, deditioni enim interfuerat.

Cujusdam Iudaicæ mulieris facetum dictum.

Fui olim in oppidulo Hechinga nomine, quod est in ditione Comitum Zollerensium, illuc reperi unam Judæam, quæ cùm esset conspicuâ formâ, fuit & perfaceta, cui ego cum persuadere conatus essem fidem Christianam nihil ineptum respondebat. Tandem circumcisionem credidit tantum valere, quantum baptismum: quæsiuitque à me, quanti nos Christiani baptismum faceremus?

38 FACETIARUM BEBELIAN.

mus? Respondebam, multi, & sine eo claudi portas regni cœlorum. Ipsa verò subjunxit, At nos Iudaicæ mulieres parum tenemus de circumcisione. Quod cùm causam inquisivissem, dixit quoniam mallems addi virorum nostrum virilibus portionem, quàm adimi. Unde cunctis astantibus maximum risum commovit.

Factum dictum in molitores.

Venit mendicus ad pistorem, ut ei eleemosynam exhiberet, propter cognatum artificium. Quæsit pistor, quod artificium esset professus? Respondit mendicus, molitorem se fuisse. Subdit pistor, quot rustici acceperunt melam tuam? Septem, respondit mendicus. Septem? inquit pistor. O fatuum caput & ineptum! prius enim illi septem rustici coacti fuissent mendicatum ire, quàm ego. Alludens ad opinionem, quam de furto molitorum vulgus facit.

Contra eosdem.

Erat quidam Regulus, qui molitorem suum in foro deprehensum, laqueo suspendere volebat, & cùm jam crucem ascenderet molitor, rogavit ille & obsecrabat, perq̃ fidem obligabat, ut sibi molitorem aliquem ostenderet, qui fidus & probus esset. Affirmavit iurejurando molitor, se nullum demonstrare posse. Si ita est (dixit Regulus) descende & vive: malo enim te, quàm alium furem experiri, forsan rapaciorem.

Dictum facetum wider ein fahrenden Schöler.

Sunt quidam Scholastici, qui cū nullis bonæ frugis.

gis sint neque operis, nec studeant, nec laborare velint, vagantur hinc in è mendicando, variisque artibus & illusionibus atque præstigiis simplices rusticos circumveniunt: dicentes se fuisse in monte Veneris (nescio quem mentientes) ubi omnem magiam didicerint, pollicenturque mirabilia, de quibus multa in triumpho Veneris scripsi. Ex illorum numero unus olim ad plaustrarium Iustingensem venerat (qui ab illis persæpè erat delusus) petens ab eo eleemosynam nomine Magistri septem artium liberalium, & illius, qui in monte Veneris aliquando fuisset, quos vulgus vagantes Scholasticos appellat. Tum plaustrarius dixit: Amice mi fuistine superiori anno etiam hic? Cùm ille abnuisset: vale ergo, inquit, & posthac non revenias, nihil enim dabo tibi. Vagans indignabundus, cur se numero singulari alloqueretur, interrogat (ita enim amicos tantum & notos, aut viles & humiles homines Germani affantur) cùm sit septem artium Magister & Magus. Respondit plaustrarius: Ego multò plura scio quam tu: nam uno tantum artificio manuario me & septem liberos cum uxore, solus nutrio & educo: tu autem te solum cum septem artibus non potes nutrire, sed mendicas: ex eo itaque me honorabis, non ego te: Abiit ille facetissimè derisus. Et ita meritò contingit illis, qui solo titulo gloriantes, nihil possunt de se præstare earum rerum quas profitentur, quàm solum titulum: attamen multò superbiunt majori ex parte, quàm illi, qui summâ eruditione instructi sunt.

D.

De Sacerdote vera historia.

Fuit Sacerdos Vlmenſis, qui cùm concionaretur ad plebem die cinerum in quodam oppidulo, dixit: filii Dei, ego prohibeo vobis hodie omnem cibum humanum : Volens eos coercere ab eſu carniſum. Subjunxit ruſticus aſtans: Optimè ergò mecum agitur , qui meum ſcœnum nondum vendidi : nam ſi ita eſſet , cogerentur homines pabula jumentorum comedere. Idem : Cavete vobis à Diabolo , ô fratres ! omnium enim hominum peſſimus eſt : adhærete autem amorì Dei , qui adeò dulcis eſt , ſicut juſcululum torridorum pyrorum. Solent enim agreſtes homines ſilveſtria pyra torrere , & reſervare ad jejunium Quadrageſimale , & poſtea liquefacere aquà , unde juſculum ſatis dulce conficitur , cui Sacerdos ille amorem Dei comparabat. Idem , cùm concionem primam haberet in oppidulo ſupradicto dixit : Cathedra illa concionatoria (quam indocti umbonem vocant) ô fratres , pinea modò eſt , oportet ut ex quercu alia conficiatur ut efficaciffima & fortiffima verba mea perpeti poſſit, poſtquam libri ad me afferentur , ſermones Gritſch , ſermones Diſcipuli , ſermones Dormi ſecurè , & ſimiles autores.

De inſcitiâ cujuſdam Sacerdotis fabula perſaceta.

Nefciebat quidam Sacerdos ſatis inſulſus, quid eſſet cantandum in officio divino die Reſurrectionis Chriſti, miſit itaque æditum ad vicinum Sacerdotem, qui cùm dixiſſet, Reſurre-

xi :

xi : ædituus literarum ignarus , tantum meminit Re , quod sæpius repetivit : Quo audito , Sacerdos ille simplex & rudis , benè est , dixit , Requiem cantandum est : quoniam diem Depositionis (ut vocant) Jesu Christi celebrari convenit : nam in triduo mortuus est.

Egregium facinus.

Erat quidam Friburgi in balneo , & cum præ cæteris negligeretur , nec debitus honor ei impenderetur , hoc est , nec fricaretur manibus elicendo sudorem , secessit ad secretiorem locum balnei & ibi cacavit. Postquam ultimò balneator ad eum venisset , fricareque vellet , dixit. Abi , non est opus fricatione , nam immundus sudor abiit à me. Tandem odore suo sudor ejus proditus est.

Facetum dictum insulsi hominis.

* Sarcinator in oppido Reutlinga quæsit tempore Paschali à servo , an sacram Christi communionem in cœna Domini adiisset ? Respondit servus : Adivi & meritò , quia benè mercatus sum. Et quum ab eo quæreret quomodo emisset , dixit : Accessi enim altare , & ibi pro eâ re denarium obtuli. Castigavit sarcinator servum de inscitia , quoniam nullo precio nec toto mundo comparabilis esset. Subdidit servus , desine ita sentire : nam si ita preciosa res esset , nec mihi umquam daretur.

De Sacerdote & Asino Christi.

Sacerdos quidam , cum de ingressu Christi in Hieru-

42. FACETIARUM BEBELIAN.

Hierusalem ad imperitam plebem concionaretur, dixit, nobili & egregio caballo insidentem illam urbem esse ingressum : & cum admoneretur ab ædituo, asinum fuisse, clamavit altâ voce : Vade linge posticum Asini. Si etiam aliis in rebus honestare possem Salvatorem meum, nullis parcerem laboribus, cuius honorem ego tuebor, donec Dominus Johannes vocabor.

Insulsum dictum.

Novi duos fratres qui cùm funus patris prosequerentur, alter atro, alter contra morem lugentium, rufo capitis sequebatur, qui cùm esset correptus à fratre, cur ita incederet. Desine ait : nam ita me malè habet in rufo capitis, uti te in nigro.

Fatui cujusdam facetum dictum.

Dicitur mihi de aliquo stupido homine & fatuo, qui cùm funus maternum prosequeretur, cantabat altâ voce. Quem cùm pater castigaret, dixit, Haud esse te sanum credo pater, cùm precio conducas Sacerdotes, qui canant, ego verò gratis concinam.

De Sacerdote faceto historia.

Georgius Ehinger, eques auratus satis celebris & famosus, habebat in quodam pago Sacerdotem nomine Wendelinum, contra quem cùm rustici querelam ad eum deferrent, peterentque in conspectu illius alium dari eis Sacerdotem. Petiit è vestigio Wendelinus alios sibi dari

dari rusticos, asserens se adeò ægrè illos pati posse, ut illi se. Et cùm ab iisdem accusaretur, quòd tam rarò divina officia celebraret, respondit: Se ideò facere, ne si frequenter sacrificaret, discerent & rustici, qui tam propè sacrificanti adstarent, unde sibi tandem emolumentum suum eriperetur. Accusatus ab eisdem quòd tam rarò domi esset semperquè foris pransitaret. Respondit, & mures in panario suo esse mortuos, ubi nemo sanæ mentis ei manendum suaderet.

De Sarcinatore fabula.

Venit claudus Sarcinator ad portas cœli, petivitquè à sancto Petro intromitti. Denegavit Petrus propter crebra sua furta, quæ ipse commisisset, uti consuevissent Sarcinatores. Ille suppliciter rogavit misericordiam, seque fessum non posse longiùs progredi, pollicitus est se tantùm post fornacem velle delitescere, ac sordidissima quæque officia obire, quod tandem multis deprecationibus impetravit. Quum autem semel cœlestis Imperator cum toto cœlico exercitu in quendam hortum extra cœlum pro solatio secessisset, remansit solus ille Sarcinator. Qui cum in absentia Domini & omnium fervorum, cuncta loca perlustrasset, devenit tandem ad solium supremi Regis. Ubi cùm omnium mortalium facta conspicere posset, vidit quandam vetulam alteri in liquido rivo lavanti vestes clam fuari: unde indignatus (in se ipso expertus quam grave peccatum esset furtum)

44 FACETIARUM BEBELIAN

tum) scabellum , quod sub pedibus habebat , in vetulam furantem conjiciebat: Dum autem reverteretur Rex summus , & scabellum deesse vidisset , quæsit quis amovisset ? Reperit tandem Sarcinatore , à quo cùm causam audivisset , dixit : O fili , si mihi ultio & vindicta tam cordi fuisset , quàm tibi , jam olim nec suppedanea nec fellas , nec scamna haberem.

Ad quod alludit Ovidius :

Si quoties peccant homines , sua fulmina mittat
Jupiter , exiguo tempore inermis erit.

De Invido.

Erat quidam tegularius , qui cùm in summâ infirmitate peccata cuidam Sacerdoti confiteretur , nec offensam inimicis & hostibus condonare & remittere vellet : Dixit Sacerdos , nisi hoc feceris , rapieris ad inferos. Si ita est (respondit tegularius) discede protinus à me , non est opus extrema unctione : cogentur enim me devorare inferi , in nomine mille Diabolorum crudum & inunctum.

Facetia de dominatione mulierum.

In die Resurrectionis Domini , concionator quidam Waiblingensis (ut plerunq̃ue eo die aliquid joci & facetiarum inter concionandum afferri solet) carmen triumphale Salvatoris nostri , Das Christ ist erstanden : illi vevò demandabat inchoandum , qui domi suæ imperitaret , non uxori. Sed cùm diu neminem invenit , exclamavit , Proh Deum atque hominum fidem

dem, refrixit ne adeò animus virilis in vobis omnibus, ut nemo viriliter imperet? Tandem unus rei indignitate motus inceptavit, quem tum omnes communiter viri, tanquam virilis honoris vindicatorem ad convivium deduxerunt, & summa liberalitate ac reverentiâ tractarunt, quoniam omnibus viris decori & honestati fuisset. Hoc autem anno scilicet 1506. in monasterio Marchtello in ripa Danubii sito, hoc item fecit quidam frater ordinis Prædicatorum. Sed cum nullus virorum incipere vellet, jussit incipere mulieres, quæ imperium domus agerent. Ubi protinus omnes de principatu contentendentes incepterunt.

Dictum Domini Bernhardi Betz.

Disputavimus aliquando de ordinib. & statibus (ut dicuntur) hominum, quàm longè universi à suis institutis veterumque probitate recesserint. Cumque dixissent aliqui, rusticos majore integritate vivere, quam ullum aliquod hominum genus. Subjunxit Dominus Bernhardus Betz meus hospes; sibi æquissimos videri Balneatores, quoniam pauperi ut diviti æquis portionibus calorem in balneo administrarent.

Notabile dictum.

Conradus Wilensis dixit mihi aliquando in convivio quodam, se vindicaturum gladio mortem cujusdam amici sui, qui adolescentiorem jam pridem duxisset uxorem, zelotypusque
summus

46 FACETIARUM BEBELIAN

summus esset. Oh si nes eum vivere dixi, vivit enim in pœnam suam. Consultius enim tibi est, ut decem annos vel plures etiam, in summis perturbationibus & continuis curis vivat, quàm quòd una horâ dolores finiat: durissimam siquidem crucem suffert, qui Zelotypus suspiciosusquæ maritus est.

Pulchrum factum ejusdem militis Tubingensis.

Conradus Büchel Tubingensis, inter præfectos cohortum Cæsaris Maximiliani in expeditione Ungariçâ animi magnitudine insignis, cùm in castris supinus jaceret, instramine nihil sinistris suspicatus, supervenit alius miles, cui Conradus aliquando injuriam fecerat. Qui cùm illum in tergo jacentem invenisset, Germanica animi nobilitate & magnitudine usus dixit: Nisi jaceres ego te gladio transfoderem Subjunxit Conradus: Non vis me lædere nisi stantem & paratum? Et ille annuisset, quoniam turpe duceret quenquam parum viriliter adoriri aut inermem conficere: nunquam igitur hac nocte surgam, inquit Conradus. Sed postridie alterum cuspidè transfixit.

Pulchra historia simplicis Prætoris & furis.

Domini mei de Stœffel liberæ & excellentis nobilitatis, quos Barones vocant, habuerunt Prærorem villanum. Is quum olim quendam furti accusatum, & convictum jam ad crucis tormentum damnasset, prius rusticâ simplicitate in sacram Ædem misit, ut peccata sua confiteretur, acceptâ prius fide, ut post confessionem

inver-

reverteretur. Ille intravit ædem, confessusque est: & non attentâ Ecclesiasticâ immunitate, ubi salvus esse potuit, fidem Prætori servavit, ac regressus & se religari passus, ad ultimum supplicium profectus est. Tantâ autem animi, alacritate ad patibulum ascendit, ut mortem desiderante sitivisse crederetur, mihi ab infantia notus. Sacerdoti verò, cui confessus erat, plurima maledicta ingerebant, quòd hominem imprudentem non admonuisset, ut Ecclesiastica libertate exiret.

De Fatuo rustico.

Cuidam ditissimæ viduæ unicus erat filius: sed crasso pecuarioque ingenio, omniumque stultissimus, qui cum in viciniâ quandam virginem nobilem efflictim deperiret, petit illam sibi dari uxorem. Parentes virginis, etsi nobiles essent, inopiâ tamen & angustîâ rei domesticæ premebantur, neque facile eorundem natalium filia virum deligere potuerunt; unde opulentia rustici permoti, non difficulter sunt precibus rustici assensi. Mater autem illius stultitiæ nati conscia, verita ne propter incompósitos mores virgo illum negligeret, atque fastidiret, curiosè satis, quibus moribus esse debebat, instituit. Et cum primùm fatuus virginem adiisset, conciliandi amoris gratiâ virgo abeuntem chirothecis donavit exalutâ, hoc est, tenuioribus pellibus confectis: quibus cum indutus abiret, imbris tempestate in nihilum redegit. Unde mater cum corripiens: agebat:

Debe-

48 FACETIARUM BÉBELIAN

Debebas fili thecas complicasse, atque pectorali involvisse. At ille secundò virginem accedens, accipitre donatus est: abiens ergò & maternæ institutionis memor, eundem pectorali involvit, cumquæ matri munus ostendere vellet, mortuum accipitrem eduxit, quem rursus mater castigans, ait, eundem manibus gestandum fuisse. Tertiò, cum virginem salutasset; nec prius thecas aut accipitrem curasset, donavit eum illa cribro frumentario ex præcepto matris, abiens hoc ineptum capitulum cribrum super manibus, uti accipitrem debuisset, gestavit. Matre iterum docente, idem equinæ caudæ appendi debuisset, memoriæ commendavit. Ultimo virgo desperatos hominis mores contemptui habens, eum lardo condonavit: quod ille abiens caudæ equi adpendit, in diversasquæ partes; antequam domum veniret, per rubos & sentes discerpfit. Tandem mater verita ne filius propter incompositos mores omninò repudiaretur, custodiam domus illi commisit, ipsaquæ ad parenres virginis profecta est, obtinuitquæ ut dies nuptiarum diceretur: filio tamen mandata dedit, ne quid interea turbarum domi faceret hâc abeunte. Ipse verò se in apothecas vinarias contulit, vinumque depromere volens, totum vas in pavimento profudit: quod ne mater videret vini profluvium, tosto farre & quidem plurimo constravit. Deinde in cœnaculum diversens, & insolenter ingressus anserem incubantem exterruit, qui clamitans Ga ga gag / Stulto timo-

timorem incussit, quasi diceret, Ich will sagen: Quare anserem arripiens, quod se dicturum polliceretur, quæ in cellis vinariis egisset, obtruncavit, seque & totum corpus protinus melle, quod in propinquo vasculo inveniebat, collinivit, contractis undique ex pulvinaribus plumis ex mellis naturâ, in locum anseris incubandi gratiâ confedit. Matre itaque ex arce virginis domum repedante, filium more anseris incubantem reperit. Quæ dum ostium pulsasset filiumque vocasset, respondit filius: Gag / quasi voce & incubatione anseris Officio fungeretur. Tandem relicta caveâ, multis minis & interminationibus matrem intromisit: Quam cum nuptura virgo illicò subsequeretur, illa omnia incommoda, quæ interim commiserat, indulgendo, illum instituit, quibus moribus imposita esset salutanda, ut scilicet oculos hilare & comiter in eam conjiceret. At illè hac adveniente, maternis ovibus universis oculos eruit, omnesque illos in faciem virginis projecit. Sic enim oculos in eam conjiciendos esse putavit: Nihilominus tamen divitiæ, optimum amoris vinculum, matrimonium procuraverunt, quæ cui suppetunt, nobilitatem, formam, prudentiam, & cuncta alia donant.

De imperito Sacerdote.

Cum in libro cujusdam Sacerdotis contineretur festum Conceptionis virginalis, Sacerdos ille cum pervenisset ad Evangelium ubi dicitur, Abraham autem genuit Isaac, Isaac autem
C genuit

50 FACETIARUM BEBELIAN

genuit Jacob &c. ipse commutando festum Conceptionis legebat, Abraham autem concepit Isaac, Isaac autem concepit Jacob, &c. Cum autem reprehenderetur à quibusdam : Vultis vos (inquit) corrigere sacram Scripturam ? Videte Breviarium meum, illi viso Breviario & stultitiâ hominis, industriam illius effusè laudaverunt.

Fabula de Adulterâ.

Habebat quidam rusticus uxorem impudicam, multisquæ adulteriis famosam, quam rem maritus ægerrimè ferens, ad socerum detulit, repudiaturumquæ eam minitatus est. Socer consolatus generum, æquo sis animo, ait, finalquæ eam suis moribus uti ad aliquod tempus : revocabitur enim aliquando ad pudorem & continentiam sicut & mater eius uxor mea. Quæ cum viridioræ ætate iisdem criminibus obnoxia esset, attamen nunc cum est confecta senio, omnium castissima est : ita & spes firmissima est, de filia.

De Eremitâ.

Vidimus nuper Eremitam promissâ barbâ insignem, qui cum multæ sanctimonix ab aliquibus prædicaretur, surrexit unus ex nostris qui parvam estimationem tribuebat universis illis Eremitis, dicens : Unde sanctitatem auguramini, an ex promissâ barba ? Non est sic o simplices sodales ! si enim barba probitatem adderet, hircus esset vel omnium probissimus.

De

De contemptoribus Poëticae.

Exposuerat mihi jam pridem unus discipulorum meorum, quod multi eum odio prosequerentur, quoniam deditus esset studiis humanitatis. Quæsiui anne docti? Negavit: verum rudes esse, à Musisquæ & Gratiis penitus alienos. Tùm ego nescis, dicebam, scientiam non habere inimicos, nisi ignorantes eam, ut est in veteri proverbio, unde nequaquam perturbari debes. Faciunt enim, sicut olim vulpecula quædam, quæ cum pyrum arborem caudâ tentaret movendo ut pyra caderent, & frustra movisset; quia nulla cadebant, dixisse fertur: O quam amara sunt ista pyra, ego nunquam manducare potuissem. Subjunxit alter: eandem vulpem olim ad multa millia passuum asinum secutam esse, quod testiculos ejus, qui casuris similes videbantur, speraret, & cum tandem spe suâ frustratam se videret, dixisse: O quam nigri & færidi, ego nunquam illos esse potuissem. Sic profecto fit, nemo doctus & disertus unquam vituperavit poëticam & studia humanitatis, sed solum illis nigra sunt, ac contemptui, qui nihil & legerunt & didicerunt, quibus natura invidit, aliquid egregium intruere atquæ cognoscere: sed quibus profecto non invidéo suam ignorantiam.

De Histrione.

Histrion quidam cum noctu quosdam fures in domo suâprehendisset, ait ad illos: Nescio quid vos nocte hîc invenire vultis, cum sereno die ego nihil invenire possim.

52 FACETIARUM BEBELIAN

De quodam equum emente.

Quidam emens equum, quæsit à venditore an valeret? Respondente venditore, valere. Quæsit cur venderet. Respondit ille, quia nimis comederet, quem ipse pauper ægrè aleret. Quærente verò emtore de aliis malis habitudinibus. Respondit venditor, nullam aliam habere, quàm quòd non ascendat arbores. Cùm autem emtor domum rediret, atque equum omnes mordentem videret, dixit verum esse, quòd nimis comederet. Post-hac veniens ad ligneum pontem, non potuit equum compellere, ut transiret pontem, inde invenit equum non ascendere arbores.

De quodam in tempestate maris deprehenso.

Quidam ortâ tempestate in mari coepit avidissimè comedere carnes salitas, dicens: Hodie plus habiturum ad bibendum quàm nunquam antea.

De Alio.

Alius cum coortâ tempestate universi res ponderosiores in mare projicere juberentur, uxorem suam in mare primum projecit, nullam se gravio rem habere testatus est.

De Concubinâ Sacerdotis.

Dixerunt majores nostri, tempore melioris & probioris ævi, concubinas Sacerdotum in rete à dæmonibus non aliter quàm feras sylvestres

stres à canibus venaticis agitari, atque tandem discerptas inveniri: Quòd si hominum quispiam hæc audiens, venationem suo clamore adjuverit, illi partem vel membrum concubinæ dissectum ad januam domus manè à dæmonibus suspensum. Unde cum nuper quidam Sacerdos concubinæ suæ totus deditus. ad arbitrium illius faciens, præfectum pagi cujusdam rogasset, ut pro salario eos in rheda per nivem veheret, ut mos est hyemali tempore & diebus bachanaliorum. Hæc cum fierent, profiliit quædam mulier & dixit. Olim dæmones in aëre vexisse meretrices sacerdotales nunc hoc facere in altis curribus præfectos & potentes hujus mundi, atque omnia præposterè fieri.

De quodam Abbate lascivo.

Quidam Abbas quandam puellam vitiârat, cujus satietatem cum cœpisset, expulit eam indotatam & rerum omnium egenam à se: quæ repulsam, egestatem atque profanatam pudicitiam ægrè ferens, herum & Dominum suum naturalem adiit, hominem nobilem & mihi notissimum, cui conqueritur rem gestam. Nobilis cum nec precibus, nec minis per internuncios pro vitio virginis quicquam extorquere posset: tandem & Abbatem accessit, atque virgini quadraginta aureos summâ acerbitate postulavit. Abbas verò timens hominis sibi noti ferocitatem, iracundiam & pertinaciam, dixit in suis statutis & regulâ (ut ipsi loquuntur) contineri, pro stupro nulli puellæ ultra viginti

C 3

aureos

54 FACETIARUM BEBELIAN.

aureos dari debere. Cui nobilis. In regula vestra hoc continetur, Proh Deum atque hominum fidem, quæ est ista regula. quæ religio, quæ non de continentia & sanctimoniâ vitæ, sed de turpitudine instituta dedit. Peream nisi summus nebulo impostorquæ profanus fuerit institutor. Cui Abbas: Noli, inquit, in tam sanctos Patres acerbius loqui, præsertim cum summi Pontificis consensus, & confirmatio concesserit. Ad hoc nobilis respondit: Per pellem Dei (ita enim quibusdam jurare mos est) nec Patres, nec Papa probus; Et quid ad me, quid Papa tibi concesserit, confirmavine ego, ut aliquid vobis Papa in meum meorumquæ præjudicium & jacturam concesserit? Non sic Pater sancte: quare nisi brevi fatifeceris mihi, neque Papa, neque regula tua satis te defendet. Atque ita abiens publicas inimicitias Abbati indixit: nec ante reconciliatus est, quam Abbas centum aureos domum atque rustica prædia puellæ in dotem dederit, dū principio ultra decem aureos non postulaverit.

Pulchra contentio duarum muliercularum.

Novi mulierem satis imperitam, attamen verbosam, quæ cum contenderet cum alia de ablata quadam lanâ dixissetquæ ad alteram: Tu es meretrix & fur; subjunxit postremo. Etenim scio metam bonam ac probam esse quam tu es. Risimus omnes, dum prius illam meretricem & furem nominasset, & tandem se ei compararet.

Facetia

Facetia de Viatore rufo & caupone.

Fuit quidam caupo rufus ad quem divertens viator multò rufior, qui deponens apud eum viginti aureos nummos, post parvam moram repetivit. Caupo igitur admiratus, cur tam citò repeteret pecunias, interrogat, cur reposcis cum nondum velis abire? Respondit viator, quia rufus esset, quæ species malignam naturam designaret, juxta hunc versum.

Rarò breves humiles vidi, rufosquæ fideles?

At caupo, tu me multò rufior, inquit, Ad hoc viator. Benè est, eò melius te nosco, naturam tuam ex me diiudicans.

De alio rufo.

Solent nostri dicere, post quam vident rufum hominem. Ille esset malus caminarius, hoc est, ille qui caminum mundaret. Quum verò quærirur ratio, dicunt: Nam si caput extra caminum erigeret, crederent rustici esse ignem, atque undiquæ concurrerent, pulsarentquæ campanam, quam vocant, quæ tumultus, vel necessitatis gratia homines convocat.

De alio lugente.

Cum nuper in jejunio, anno 1506. haberemus aliquot convivas, rusticum Wilpergenssem hospitem, qui habebat promissam & rufam barbam, quæsi vi cur deferret: Respondit, quia lugeret socerum. Ego autem dixi, nullo modo: nam is color, rufus scilicet, non ad luctum, sed ad lætitiâ adhiberi solet: Vnde omnes con-

56 FACETIARUM BEBELIAN:

vivæ sunt non mediocriter ad risum commoti. Ille agresti simplicitate in pudorem versus, dixit: Verum quidem est, attamen ita malè me habet in rusâ barbâ sicut alium in nigrâ.

De quisdam simplicibus rusticis.

Prope patriam meam est vicus agrestis, nomine Mundingia; istic dicuntur inprimis esse simplices rustici, illorum unus semel ad forum Ehin-gense profectus, cùm domum rediret audivit in confinibus duos cuculos sibi invicè suo cantu respondentes. Erat autem in sylvâ Mundigensum alter in sylvâ finitimæ villæ. Et cùm cuculus alterius sylvæ suum clamore superare videretur, ille dimisso equo cui insidebat, ascendit arbo-rem, atque suum cuculum stridore illo incomposito adjuvabat. Interim lupo equum illius devoravit. Quare rusticus repedans domum suis compaganis conquestus est, quomodo propter Reipub. honorem & communis emolumentum gratiâ, quòd suum cuculum juvisset, accepisset hinc non mediocre damnum, Unde illi consensu communi & impensis, damnū illis sublevaverunt, indignum judicantes, ut qui pro salute & honore publico laborasset, inde jacturam pateretur.

De iisdem.

Idem rustici cum haberent saltuarium & illum qui fruges conservaret in agris, agrè tulerunt quòd pedibus fruges contereret, atque communi consilio statuere, ut quatuor cum stipitibus & vallis portarent: Non intelligentes, quatuor plus nocere quàm unum. Hæc & alia
plura

plura fecisse dicuntur; quæ suo tempore posteritati prodemus.

De quodam Doryphoro.

In bello Helvetiorum, erat quidam Doryphorus, nomine Matthæus Bulachius. Is cum vidisset rusticos minus ad bella idoneos (qui sericos panniculos per pilea implicare solent) dicere solebat. Vos eritis milites mei: Cum illi interrogassent quare? subjunxit: Da weisß ich ein Hezennest auff einer Eych / das will ich außnemmen und stürmen / id est, ego scio nidum picæ alitis in altâ quercu, hanc ego oppugnaboras, atque nidum spoliabo. Designans eos esse homines imperitos & sylvestres non aptos ad bella.

De Paulo Wust.

Paulus Wust / ist est impurus, ex inconditis salibus & scommatibus cognominatus; cum Eberhardus Princeps noster barbatus rogasset eum; ut suus familiaris esset Respondit, pater meus procreavit sibi proprium fatuum, tu item si vis unum habere, facias tibi ipsi; sicut pater meus fecit.

De quodam rustico.

Ego nosco rusticum, qui cum esset factus Prætor pagi sui, venit non longo post tempore ad balneum in Minsingense oppidulum. Cumque ibi invenisset quendam, quo cum olim equos pavisset, dixit inter cætera (cum ille gratulatus esset ei de Præturâ adeptâ) quis æstimasset

C s

unquam,

58 FACETIARUM BEBELIAN

unquam, bone amice, dum eramus Hypponomi, quod ego indignus Prætor factus aliquando essem? Credens se tam grandi in Magistratu collocatum, ut singulari etiam augurio & fortunâ opus fuerit, quum tamen ultra novem rusticos non haberet sibi subditos.

Puerperæ cujusdam jocosum dictum.

Fuit mulier, quæ cum recentem jam puerum peperisset, cæteræquæ mulieres gratularentur ei, dicerentquæ (ut fit) puerum omninò patri similem: interrogavit an etiam rasuram haberet in capite, designans Sacerdotis esse filium, & ita se, & adulterium suum notum fecit.

De Studente lepidum dictum.

Ego habui ante aliquot annos conterraneum Scheiklingensem in studio nostro Tubingensi, qui cum aliquoties ad gradum Baccalaureatus (ut vocant) aspirasset, nec unquam obtinere potuerat, tandem spe omni ablatâ dixit: Non est necesse ut fiam Baccalaureus, nam & Christus habuit duodecim discipulos, & tamen nullus eorum fuit Baccalaureus.

De avaro Sacerdote.

Fuit mihi aliquando contentio cum avaro Sacerdote, quomodo divitiæ essent maximum impedimentum ad beatitudinem consequendam: & quomodo vitâ & doctrinâ Christus semper detestatus fuerit divitias mundi, adeò ut diceret: quicumquæ se vellet sequi, relinquere

quere deberet omnia. Et cùm plura in eam sententiam dixissem, dixit ille tandem commotus, Christus facile potuit contemnere opes, cùm non indigeret, quòd si omnia coactus fuisset mercari, quemadmodum ego, ipse profectò nunquam dixisset ita. Et cùm dixissem in Deum esse confidendum, ut Apostoli & Martyres fecerunt, quoniam neminem descre-ret. Dixit ille Sacerdòs eâ confidentiâ se ita delusum esse sæpè, ut extremam famem tollerasset, ita ut nisi propriâ industriâ sibi ipsi subvenisset, fame periisset: Quare (ajebat) nemo debet nimium confidere in Deum, quoniam si subvenit, hoc tamen tardè facit.

Facetum dictum.

Cùm aliquando diceremus de efficaciâ Dominicæ orationis, subiunxit quidam ex tempore, apud se hanc orationem nullas habere vires. Et cùm interrogaretur causam, dixit: Nam quotidie ego dimitto debitoribus meis, nullus mihi debita mea dimittit; ideo frustra oro: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Confessio Lancearii seni Monacho.

Eo tempore cùm Suevi & cæteri lancearii militabant in inferiori Germaniâ pro Maximiliano Cæsare contra Brugeses, lancearius quidam Monacho admodum seni Coloniae Agrippinæ est confessus: & inter cætera dixit, se habuisse Teutonicè mit einer Rennen/quod signi-

60 FACETIARUM BEBELIAN.

ficat apud nos & sanctimoniam, & porcam castratam. Monachus intelligens porcam esse, dicebat illum esse & hæreticum pessimum, nec se habere facultatem absolvendi. Lancearius autem intelligens errorem nominis, dixit sanctimoniam esse, atque sic nominari in patria sua, & non esse porcam. Quod audiens frater quia mulier fuisset, dixit; Benè actum, si est mulier sed ego profectò nihil plus possum, dolenter exprimens suam impotentiam.

De quodam Lanceario.

In eadem militiâ meruit ad aliquot annos mihi notissimus, qui cum ad duos annos ab uxore abfuisset, ipsa nihilominus puerum peperit. Quod ubique narrare solebat, se habere foetuosam & fructiferam mulierem, quæ se etiam absente pueros gigneret.

De quodam Sacerdote.

Notissimus est mihi Sacerdos, cui cum semel rusticus confiteretur peccata, præter confessa noluit eum absolvere, quoniam secum publicos peccatores detineret. Rusticus obstupefactus negavit: Ille verò constanter affirmavit, quoniam juvenum admissarium aleret (quoniam rustici publicè alunt pro vacca talem juvenum causa prolis procreandæ) nec nisi consilio doctorum tandem absolvit.

De Rustico.

Novi rusticum, qui pinguefacere cupiens por-

porcum, tantum illi in die cibum bis porrexit: & cum semper macer maneret, indignatus ille conquestus est vicino. A quo cum correptus esset, quod non bis, sed ter vel amplius deberet pastum porrigere. Respondit rusticus, ter vel amplius nullo modo: quoniam ego homo cum maximis laboribus, contentus sum bis comedere in die. Credens hominem laboriosum plus debere esse, quam porcum.

De quodam Equite aurato.

Guilielmus Stationen eques auratus, cum alii in alienis diversoriis quærent de lautis cœnis, ipse tantum de optimo lecto & mundis linteis quæsit, dicens Cœnam vix ad horam durare, soporem autem & quietem nocturnam ad septem vel octo horas.

De quodam Nobile.

Iacuit nuper mecum quidam nobilis Scholasticus, quem cum sæpè adhortatus essem, ut in honore tantæ festivitatis (erat enim Nativitas beatæ Virginis) maturius surgeret, atque in fanum properaret. Quæsit ille (ignarus qualis dies esset) an festum Circumcisionis beatæ Virginis celebraretur. Quod tantam præbuit omnibus audientibus ridendi materiam, ut penè in proverbium verteretur.

Sacerdotis jocus non illepidus.

Sacerdos quidam notissimus, nomine Fysilinus, cum esset conductus ab Achantinopolitanis

62 FACETIARUM BEBELIAN.

pro eleemosynis conquirendis ad fraternitatem Sancti Sebastiani . quem religiosè colunt : & aliquis quævisset quod esset salarium ejus annuum ? & ipse viginti aureos respondisset : subjunxit alter , nimis tenue esse : Ad hoc Fyfilinus , Varia ; inquit , sunt emolumenta mortalium . Nam quæ mihi donantur , & quæ furto conquirō etiam mea sunt : Bonus est insuper S. Sebastianus , quaecunque inter me & eum divisionem facio , semper filet & contentus est.

Ejusdem jocosum factum.

Idem cū semel ad tabernam meritoriam divertisset , atque caupo in ollam fornacis mingeret , quævisit cur hoc faceret ? Respondit caupo , quia cras esset emigraturus . Fyfilinus , quam primū caupo abiisset , cacavit post fornacem . Indè postquam caupo rediisset , atque foetore detestato , cur illuc cacaret interrogaret . Respondit ille , tu propterea quòd cras vis abire , minxisti in ollam , minus curans domus ornamentum : ego quia hodie abibo , multò minus curavi , ideoquē hoc illud feci , ut domum relinquerem foetidiorē .

Ejusdem jocosum quoddam responsum.

Idem cū semel ad Principem nostrum Barbatum venisset , peteretquē Sacerdorium quoddam ac beneficium ut vocant : Princeps , cui invisa erat levitas hominis , si mille , inquit , vacarent mihi beneficia , ego minimum tibi
non

non conferrem. Ad quod ille liberè & è vestigio respondit. Si millies divina celebraturus sit, nunquam illius se recordaturum, neque pro ejus salute oraturum.

Ejusdem de reliquiis facetia.

Idem cùm tempore pestis in vidulo quasdam reliquias sanctorum circumferret, quocunq̃ue pervenerat, prædicavit cunctis gentibus, & pollicitus est sancte, quicunq̃ue oscularus esset ejus reliquias, eo anno nunquam peste moriturum, unde mulram pecuniam corrasit. Tandem admonitus à quodam Doctore, ne hæc tam absona diceret, aut plebem ad falsam credulitatem induceret, aut unde hanc vanam persuasionem hauriret? Respondit promptissimè: Ego benè dixi, quicunq̃ue reliquias oscularus fuerit, ille liber sit à peste: sed rustici vitrum tantum osculantur non reliquias. Sinerem enim rusticos (ut ejus verbis loquar) Diabolo devoveri, antequam mihi oscularentur reliquias meas, quas tamen multi credunt esse equorum vel asinorum ossa.

De eodem.

Idem cùm semel ex sacco suo vellet depromere reliquias, quibus rusticos decipiebat, nihil invenit nisi scenum: Rustici enim priori nocte, reliquiis clàm ablatis, joci gratiâ scenum imposuerunt: Ille extracto sceno mox ad versutum ingenium versus dixit: Illud esse, super quo die natali in præsepio quiescisset Salvator noster infans,

64 FACETIARUM BEBELIAN

infans & illius esse efficaciae, ut ne adultera accedere auderet. Unde & si multis mendacium visum fuerit, ne tamen quisquam in suspicionem veniret adulterii, turmatim mulieres & viri accesserunt, fœnum oblationibus venerantes.

De eodem.

Idem deposuit cum hospita pro lautissimo prandio, quod & ea ipsa suum altare accederet, & obtinuit: Nam hospita maluit solvere prandium, quam esse in suspitione adulterii cuius ille insinulavit omnes, qui ejus reliquias non venerarentur.

De Stationario.

Alter ex his quos nostri stationarios vocant, cum pro furatis reliquiis carbones inveniret, eductis illis, dixit eos esse, quibus S. Laurentius esset combustus. Tanta enim est nequitia illorum hominum, ut nihil non audeant ementiri.

Historia de Parocho & Rustico.

Audiui nuper quandam fuisse controversiam inter Parochum & rusticum. Nam cum rusticus dixisset (Sacerdoti infestus) habere se asinum Parocho illo prudentiorem: Item regnum cœlorum in suâ domo tenere, vel infernum, utrum velut: item Deum facere quicquid vellet. Accusatus est à Parocho apud præfectum villæ, tanquam impius, & de fide suspectus & contumeliosus, quodque asinum prudentiorem se dixisset. Rusticus publicè accusatus, & ad excusationem admif-

missus, ita defendebat se: Primùm benè dixi, ait, asinum meum Parocho nostro prudentiorem; nam tantum bibit, ut solus domum repedare possit, ille autem tanto mero se replet, ut ire non possit, neque propriam domum cognoscat, uti vos ipsi, ô Judices, experientiâ ipsâ didicistis, & estis mihi testes locupletissimi. Secundò Deus facit quicquid ego volo, & debeo velle, & optimum judico. Ultimo parentes ego habeo ætate confectos, quos si piè & liberaliter foveo observoque plurimum, sine dubio mihi regnum cælorum juxta sanctorum Patrum traditionem polliceor: si verò malè tractavero, infernus domus mea erit. Dixit item quartò centum aureos se alicubi reposuisse, quos nemo invenire vel sibi furari posset: intelligens pauperibus largitos esse.

Alia historia de ebrio.

Vidi hominem in Reutlingâ oppido, formâ, ætate atque proceritate satis conspicuum, qui cùm in tabernâ vinariâ (ut nunc mos detestandus in nostris regionibus inolevit) compotando ita inebriatus esset, ut neque pedes neque caput suo officio fungerentur, portabatur manibus convivarum in domum matris suæ. Cùm verò ille matrem conspexisset, dixit ad illam, uti etiam me præsentè confessus est: Mater age gratias hominibus, ipsi portant me, quod postea in proverbium venit.

De Sacerdote.

Novic go Sacerdotem, qui cùm sub excommuni-

66 FACETIUM BEBELIAN.

nicatione vigiliam S. Matthiæ jejunandam esse præcipere debuisset, præcepit per juramentum.

De Imperatore Friderico I I I.

Fridericus tertius Romanorum Imperator, cum semel venturus diceretur Reutlingam oppidum Principis nostri, oppidani miserunt legatos ad illum deprecantes ne ad se diverteret, quoniam pro ejus magnificentia & honore Cæsari exhibendo non sufficerent, nec comiteatu, nec ædibus pro illius dignitate instructis. Nihil horum motus Cæsaris dum in oppidulum venisset, equique crurum tenus in luto platearum incederent, dicitur Cæsarem dixisse: Videte propter Deum, quam probi & boni sunt ii homines, qui mihi & saluti meæ tam bene consulere, dum nobis timuerunt ne in luto submergeremur.

Insulsum dictum Rustici cujusdam.

Cum cuidam rustico in montibus Helvetiorum uxor omnesque peste obissent: rusticus indignabundus, ego semper audiui, inquit, quicquid homini charum sit, aufert ei Diabolus.

De eodem.

In iisdem montibus, rusticus ut moris est fœnum torrebat, ut fœnili inferret: cumque nimbus superveniens opus ipsius impediret, dicebat ille; O bone Deus, ne committas precor, quod nemo te amat, uti profectò facis. Credebat enim Deum debere rationem habere fœni sui.

De

De Mercatore & Nobili.

Fueram nuper in symposio, ubi urbanissimis facetiis exhilarabamur; præsertim nobilis quidam mercatori illudebat, quod sæpe in longinquas regiones proficisceretur, relictâ uxore in urbe, ubi pulcherrimorum adolescentium maximus esset conventus: proinde sæpius torqueri uxoris curâ, ne interea à recto itinere deviare. Cum nobilibus autem melius agi putabat, quod se absentibus uxores cogerentur esse in arcibus seclusæ ab hominibus. Tum subjunxit facetissimè Mercator: Parce precor, sinas & me tecum jocari. Scis proverbium esse apud nos, nobiles esse deformes, & nobilitatis pedissequam deformitatem, ac filios civium pulchros? Cùm ille annuisset: Hæc est causa inquit mercator in absentia illorum qui urbes habitant, pulcherrimi juvenes adeunt uxores, unde formosa proles generatur: In nobilium autem absentia coqui & stabularii provident vobis uxores, à quibus illa deformitas vobis inducitur. Sic rem risu & hilaritate finivimus.

Historia de Iudæo.

Duces Saxoniae habebant Iudæum multarum rerum experienciâ insignem, quem ob eam rem multâ benevolentia prosequerentur, summisque conatibus studebant avocare à Iudæorum incredulitate, atque ut Christianus fieret multis precibus adhortabantur. Iudæus tandem illorū precibus paulisper motus, dixit: Se prius Romam profecturum, ubi Christianæ fidei Principem

68 FACETIUM BEBELIAN.

pem & mores ejus cognosceret, pòst deliberaturum, Atque Romam profectus, & mores Romanæ urbis expertus, ad Principem cùm rediret, dixit? Se velle Christianum fieri, atque ideò, quoniam tam depravati mores sint, ac adeò omnia flagitiis & turpitudini obnoxia, ut nisi singulari veri Dei auxilio protegeremus Christiani, & nisi tam Deum appropinquantem haberemus nobis nullo pacto res & fides consistere posset.

De Nobili & Monacho.

Nobilis quidam patribus nostris notissimus, atque bellator egregius, cùm publicus esset cujusdam Imperialis civitatis hostis, atque Monachum quendam civitatē intrare volentem apprehendisset. portantem pannos pro vestiendis confratribus suis, ille partem panni Monacho abstulit, ut & se vestiret, Monachus indignanter abiens, minatus est in extremo iudicio illum pannos redditurum. Quod nobilis audiens, abstulit ei reliquum pannum atque pallium, dicens: Quum talem mihi dilationem & tam diuturnum terminum solvendi concedis, ego si possem, tibi etiam monasterium auferrem.

Ejusdem de Pace tractatio.

Idem cùm de pace agicaret & compassionem cum illa civitate, cujus antea dixi fuisse hostem, atque primores illius urbis multa millia aureorum pro injuriâ & damno illato ab eo postularent, dicitur depromsisse ex crumenâ Bohemicum denarium, atque dixisse: Ut videatis me patres

tres esse solvendo , & de solventibus , ego modò vobis hanc exhibeo pecuniam : in posterum forsan plus dabo. Irridens vanam eorum postulationem , cui ne tota quidem familia & prosapia ejus satisfacere potuisset , quorum etiam amicitiam, vel inimicitiam parvi faciebat.

De altitudine Cæli.

Concionatus est , paucos ante dies quidam Monachus , tantum esse spatium à Cœlo ad terram usque , quod in quindecim annis lapis molaris non decideret. Hoc postea cùm tractarem in symposio , Mathematicorum disciplinam perscrutantes : surrexit unus , qui negavit Monachum verum dixisse : Nam nuper (inquit) in die Ascensionis Dominus noster Jesus Christus à terrâ in cœlum ascendit , quod majus est , post nonas , voluitque tempestivè esse in vesperis apud superos.

Christiani & Judæi disputatio.

Matthias quidam Ulmenfis, parùm prudens , in libris tamen Bibliorum multum exercitatus , disputabat cum Judæo de fide ejus & Christianorum , utra melior vel verior esset. Tandem dicebat : Vos Judæi non signati baptismo , in extremo judicio sicuti canes à carnifice in uribus non signati , à dominis cædemini : Nos autem signati , impunes erimus. Tùm Judæus interrogavit , Ubi estis signati ? Matthias respondit : Charactere baptismatis (ut loquuntur Theologi) qui est impressu animabus nostris. Ad hæc Judæus dixit : cùm in extremo judicio adcri-

tis

70 FACETIARUM BEBELIAN

tis cum corpore, nemo poterit videre hoc signum animæ: nos verò Judæi sumus circumcissione & præputio signati. Cui Matthias: O impudentissimum Judæum, inquit, velles tu in cœtu summi Judicis atque tot millium hominum ostendere virilia, & pudenda educere? Vade ad patibulum cum tua impudentia: Itaque victor se judice abiit.

De Sacerdotum in Laicos dominatu.

Cùm nuper in Monasterio ad duplices aquas, quod vulgo Zwifalda dicitur, mentio facta fuisset de variis mortalium fortunis, atque Pontificum Sacerdotumque divitiis: surrexit Bernhardus Hufslin Nyffensis Scriba Abbatis atque in hæc verba sic locutus est. Sacerdotes & Pontifices omninò oppresserunt nos Laicos, atque ad omnem servitutem redegere. Primum enim excogitaverunt modum, ut secreta nostra omnia cogamur eis dicere per confessionem. Cogimur item intrare fana Deorum, & tùm etiam eis pecuniam offerre, ipsi autem non intrant, nisi emolumentum gratiâ. Cumque intraverint, solius laboris, quod canere debent adminiculum, & relevamen excogitare, campanas quas vocamus, ut eò minus cogantur cantare, excogitaverunt. Hoc unum adhuc super est, ad quod noctu diuque laborant, ut pro eis ad inferos descenderemus. Alter, cùm vina libertatem loquendi pariant, dixit Sacerdotum tam firma esse conjugia, ut dirimi non possint, nisi duobus & quadraginta unoculis

culis ædituis, quos Campanatores vocant, dum ex improvise in unius villæ dedicationem venerint, illos ad omnem contractum dirimendum efficacissimos.

Sacerdotis faceta concio.

Dicitur mihi de quodam Sacerdote, qui cum ad rusticos suos concionaretur, vehementerque eorum vitia detestaretur, eosque inferiorum mancipia affirmaret, nisi resipiscerent atque à vitiis desisterent. Tandem subjunxisse; Cum ego venero in regnum patris cœlorum, dicturus est Salvator noster: Benè veneritis Domine Joannes. Et ego dicam Gnab Herr / Sed cum quæsierit, ubi sunt subditi vestri? So stand ich dann / als ob mir in die Händ geschiffen sei. hoc est, nescius quid agam, aut quò me vertam, dum nullum ex vobis videro,

De simplici Rustico.

Quidam Rusticus cum vicini uxoris funus efferretur, accessit ad consolandum illum, dicens: Doleo vicine uxorem tuam cœlos petiisse: mortem enim circumloqui volebat. Qui vicinus ex eadem simplicitate: habeo tibi gratias, utinam tu nunquam illuc pervenias.

Iocosa responsio cujusdam puellæ.

In Monasterio Zwifaldensi faber ferrarius ætate satis confectus, puellam adolescentulam, & pulchram cum contrectaret manibus, ut libidinosa aliquando senectus solet facere, atque podicem clunesque apprehendisset, dixit: Ibi adhuc

72 FACETIARUM BEBELIAN.

adhuc ô Elizabeth multa latent, prælia Venerea,
intelligens. Ad quæ puella : Desine, inquit,
nullum enim præmium militiæ ibi obtinebis :
Schweig nur du wirst kein Ritter da. Atque credo
mulierem tuam te fecisse emeritum hac in re
militem. Aber so eins Falcken nicht hat / muß es
mit Eulen heißen.

De Monachorum avaritiâ.

Quidam frater mendicus audiebat confes-
sionem divitis hominis in lecto decumbentis ac
agonisantis. Post confessionem itaque adduxit
unigenitum filium ad patrem ægrotum, atque
de multis donis, quæ confratribus suis pater le-
gasset, enarravit pro parentalibus, pro anniver-
sario, pro sepulturâ, pro calice, pro indumentis
sacerdotalibus ac multis alijs, & ad quamlibet
particulam quæsiuit à patre, an ita esset? Re-
spondit ægrotus, ita, vel potius capite nutando
præ infirmitate annuisse videbatur. Filius per-
spectâ patris infirmitate, qui nihil amplius cura-
ret, aut sciret de rebus temporalibus, quæ di-
cuntur, cognitaque fraude, & avaritiâ fratris
quæsiuit & ipse pater, debeo fratrem per cun-
ctos gradus dejicere? Respondit vel potius an-
nuit pater : Ita. Hæc notentur.

De æstivâ ave Joannis Lyphaimen.

Cùm nuper diversos volucrum cantus lauda-
remus, dixit unus ex convivis : Ego nullius æsti-
væ volucris cantum libentiùs audio quàm ranæ,
quæ calorem indicat aërisque temperiem sine
pruinâ. Interim rana æstiva avo dicitur Joan-
nis

nis Lyphaimensis, quapropter rusticis nostris alpestribus est in proverbio; Ranarum cantum esse angelicum: Alaudæ diabolicum: hæc cantat etiam frigore, illa tantum in calore.

De simplici puella.

Fuit Friburgi, ut mihi, dicitur matrona quædam, quæ in die palmarum puellam inprimis simplicem misit ad ædem sacram ut oraret. Cui properanti, in fano obviam iverunt homines cum Salvatore super asino, volentes ducere ad alium fanum, ut moris est apud nos. Puella visa, Domino abeunte mox repetivit domum: & quærente matronâ, cur tam citò rediret? O Domina, inquit, quàm recto tempore veni in templum: Christus enim quam primum intra rem ascenso asino voluit abire, quo abeunte ego redij.

Fabula de Lanceariis.

Quidam Lancearij in prælio occisi, ut servarent etiam militiæ decorem, cum rubro signo (quale pingitur Salvatoris & sancti Georgij, quo Suevorum signiferi olim veteri privilegio usi sunt) atque in ordine descenderunt ad inferos. Dæmones videntes signum, quo prius expugnata erant inferna claustra, omnes portas obseraverunt obicibus, vectibus, repagulis omnia claudentes, timore novæ expugnationis, sequæ omnes ad prælium armaverunt: Lancearij accedentes sub mortis interminatione, sunt minis atque sagittis à portis repulsi. Ad quos jani-

D

to

tor infernus. Declinate ad dextram, ô viri, cœlosque petite: Nulla enim nobiscum vobis mansio dabitur. Quibus dum semita à janitore monstrata esset, venissentquē ad portas cœli, petentes intromitti. Despiciens Petrus, atque qui essent conspicatus: Quis vos, inquit, huc ire iussit? Abite citius, viri enim sanguinum estis, & quia in vita pacem nunquam amastis, indignum est, ut æternam quietem possideatis. Ad quod unus illorum, ubi tandem maneamus ait? dum prius etiam ab inferis sumus abacti. Huic Petrus dixit: Audistisne me? Abite aut depellimini, flagitiosi enim estis & blasphemii. Ad quod lancearius indignabundus, & summo clamore ait: Quid lupus vulpem de præda accusat? (ut est in proverbio) Nescis quid tu feceris? qui Dominum & Præceptorem tuum falsò & perfidè ter denegasti, quod nemo nostrum unquam fecit: Unde Petrus pudore persusus, atque timens ne cœlicolæ audirent? Tacete, inquit, boni amici atque ingredimini, nunquam post hac durus & difficilis ero peccatoribus.

Alia fabula satis jocosa.

Alius quidam venerat ad portas Cœli non longo tempore post, & cum Petrus præteritorum memor eum admittere vellet, dicebatquē veni & sedeas propè uxorem tuam. Respondit ille; Non per Deum, si uxor mea est intus, ego nunquam intrabo. In vita enim nunquam quietus fui cum ea, mortuus nunc & otiosus, & crebrò cum eâ habitans, quomodo partem habere possem? Atque sic abiit nescio quorsum.

De

De Conrado Schott equite aurato.

In ea militiâ , quâ Fridericus tertius Ducem Burgundiæ Carolum propulsavit ab obsidione Nürsslæ urbis , Cunradus Schott eques auratus sive prædæ sive conflictus avidus, è castris cum servis suis profectus, hostes in cerramen provocabat. Hostes turmatim exeuntes summo studio illum sunt insecuti : quod nostri videntes, atque castra aliqui exeuntes , illi opem ferre conabantur, unde ex utraque parte multi sunt desiderati. Cæsar audiens suos esse interfectos , fecit conquiri authorem hujus turbæ , quem extremo supplicio afficere constituebat. Cunradus autem in Cæsaris conspectum vocatus atque consistens , & quàm acerrimè correptus, inquit : O invictissime Imperator , ego pro me solo hunc conflictum inceptavi, quod si aliqui sint interfecti ego doleo: sine tamen culpa mea id factum est. Ego enim, ut dixi, pro me solo atque cute meâ fricandâ hoc feci. Neminem rogavi neque cuiquam mandavi, ut mihi auxilio esset, aut pro me pugnaret : Unde absolutus est. Hæc à quodam nobili audiui.

De Ieiunio cuiusdam rustici.

Interrogavi nuper quendam rusticum in vi-co Zwifaldensi , quot dies per Quadragesimam jejunasset ? Respondit, nullum , nisi diem cinerum (ut vocant) ubi ex præteritâ die , carnisprivio scilicet adeò saturatus esset, ut comedere nequiret.

76 FACETIARUM BEBELIAN

Contra Molitores.

Nobilis quidam me præsente dixit ad molitorem mihi notum : Si ego tam multa bona Diis & aris sanctorum obtulissem, quanta tu es furatus, quis esset me inter omnes mortales sanctior ? Cogereris enim diem mortis meæ tenere & festo & jejunio sacrum. Sed parcant molitores : scribo enim alicubi fabellas & facetias, non semper rem veram & gestam.

Contra Eosdem.

Dicitur in proverbio nostro : Nihil esse audacius indusio molitoris, quoniam omni tempore matutino furem collo apprehendat.

De Iisdem.

Ioannes Speth eques auratus, Dominus Zwifaldæ vici, quæsitv alium nobilem, annon sciret, probum molitorem, quo opus haberet? Respondit alter promptè. Scio profectò : nam hesterno vespere molitoris mei uxor peperit infantem molitorem, de cujus probitate non dubito, de cæteris autem dubitare videbatur. Sicuti quidam concionator egregius Jodocus Suevus Heydelbergæ dixit, dum quæsitus esset, an & Principes Seculi intrare possent regnum cælorum? Possunt, inquit, si in cunis morerentur.

Proverbium in parum prudentes.

Daiglinus Cantor Constantiæ, cum nuper hominem parum prudentem conspexisset, dixit ad eum : Tu esses valdè idoneus Consul. Illo causam sciscitante, ait, nam collectam simul & ab-

absconditam habes prudentiam in thesauro aliquo, quoniam hætenus nunquam es usus. Quod ille indignatissimè accepit, qui scilicet sibi prudentissimus videbatur.

Aliud in eosdem.

Quum volumus designare insipientem, nos Suevi dicimus: Optimum esset occultare sapientiam cum illo. Nemo enim apud eum quæreret.

Diſterium in proditores & delatores.

Vidi nuper viatorem (quem vulgus Pedellum vocat) cujusdam Episcopi, quem cum alii à pedum velocitate commendarent, subjunxit quidam, à linguâ maximè commendandum, quoniam esset robustissima. Est & hoc, ait: nam tres simul potest Sacerdotes sub eâ deferre ad Episcopum, viginti millia passuum uno die. Designans cum prodere Episcopo Sacerdotum crimina.

Contra indoctos curatores animarum.

Quàm gravis & periculosa sit cura pastoralis atque animarum regimen, Gregorius & multi sancti Patres suis libris complexi sunt: attamen nunc prohi Deum atque hominum fidem, conferuntur illa Sacerdotia atque curæ pastorales sine delectu indoctissimis quibusque, quod miserandum sit illis animabus (Ecclesiasticorum more ut loquar) quarum curam hi indocti Asini susceperunt. De quibus cum non sit hic locus multa loqui, dicam saltem quod ego scio. Veni

78 FACETIARUM BEBELIAN.

nuper in quoddam monasterium multis indulgentiis (ut cum vulgo loquar) & Apostolicis prærogativis dotatum , ut prædicant : quod si ita est , depravantur tamen Sacerdotum ignorantia. Convenit enim ibi me bonus amicus , qui confessus erat Sacerdoti illic præsidenti , narravitque mihi , dum integram confessionem facere instituisset , interruptam fuisse à Sacerdote , qui diceret ut tantum capitalia , hoc est , mortalia peccata confiteretur , tantam esse indulgentiam , ut venalia quæ vocantur peccata sine confessione deleret. Postremò ostendit mihi literas , suam confessionem testificantes , in quibus multos solæcismos inveniebamus : Ad quod ego , tanta est dixi ædis indulgentia , ut etiam incongruum congruum faciat. Ad hoc alter respondens ; Mirum est (inquit) profectò , nunquam enim ego antea audivi extendi illa privilegia , in præjudicium & læsionem Prisciani. Cui ego ajebam. Extendi illa etiam ultra Pontificis , cujus rescripta per incongruitatem vitientur.

De illo , qui non libenter divinos sermones audiebat.

Quum nuper in sanum properarem , pro concione Doctoris nostri Martini audiendâ , obviam venit mihi exeundo quidam sodalis : quem cum mecum ad concionem retrahere conarer , repugnavit. Se non libenter audire hominibus detrahere & maledicere , quòd crebrò in istis sermonibus fieret.

Face-

Facetum dictum.

Cùm olim mihi Sacerdotem notum quidam mulierosum criminaretur, subjunxit alius, eidem Sacerdoti infestus. Bonus es homo, qui gratis & tuâ sponte dicis hominibus veritatem dum multi non nisi coacti, vel judicio, vel quæstione faciant, aliqûe precio conducuntur. Quod in proverbium cessit.

De maledico Sacerdote.

Novi Sacerdotem, qui omnibus hominibus detrectabat, quique linguam suam in omnium contumeliam acuminabat: quem cùm ego sæpè castigarem ne id faceret, respondere solebat: Obrecto hominibus fateor, sed hoc itidem mihi contingit, inde ego pro compensatione ago.

Facetum dictum Petri Luder.

Petrus Luder cùm olim Basileæ medicinam & studia humanitatis profiteretur, essetque semel invitatus à quodam Theologo ad prandium, atque inter vina (ubi hilariores liberioresque in loquendo reddimur) quædam joci gratiâ de Trinitate contra Theologorum dogmata effudisset. Protestatus est Theologus injuriam Theologicis, & fidei potius Christianæ factam. Ad quod Petrus retractans jocum & errorem: Sis bono animo, ait Domine Doctor; nihil enim temere aut pertinaciter affirmo nam priusquam ignem subirem, ego crederem quaternitatem.

De quodam asinum emente.

Debebat quidam servus Domino egregium caballum emisse, atque cùm asinum emisset dominusque ægerrimè ferret, dixit: Profectò, si pro aurium qualitate & magnitudine crescit futurus est maximus & procerus valdè equus.

De eo, qui malebat vinum vetus, quàm recens bibere.

Est mihi sodalis, cui cùm vinum recens & minùs nobile simul cum veteri satis sapido appositum esset, ei que recens propinaretur: dixit repugnando, venerandos esse senes & majores: seque veterius observare velle.

*Pulchrum dictum Friderici I I I.
Cæsaris.*

Fridericus tertius Cæsar Augustus cum Romam profecturus Florentiam transiret, videretque Cosmi à Medicis florentissimas opes, qui aliquando pauperrimus fuisse perhibebatur, dixisse fertur: O quàm multa convitia & contumeliosa verba pertulit, surdaque aure transiit, donec ita locupletatus fuerit. Optimè judicans omnes illos, qui præter consuetam felicitatem aliorum, ex paupertate vel ex humili loco stirpeque emergunt, multorum odiis, variis opinionibus atque convitiis exponi; dum ex traditione Cor. Taciti lib. 17. insita sit mortalibus natura recentem aliorum felicitatem ægris oculis intropicere.

De

De patientiâ Monachorum.

Cùm quidam fratrum mendicantium rusticum vidisset, qui satis impie & inclementer caderet asinum, maximo onere gravatum, dixit ad eum : Cur tam duriter cædis miseram bestiam ? Cui rusticus : Quid ad te, inquit, non est adeo onustus, quin patientiam totam ordinis tui simul portaret. Cur id, quæsit cum murmure Monachus ? Quia inquit rusticus, sub tanto fasce non murmurat, & tu in unico verbo impatientiam ostendisti.

De quodam Advocato.

Quidam Advocatus, post multas causas, in quibus victor evasit, Monachus factus est, & cum in negotiis monasterij præpositus, multis in causis succubisset, interrogatus est ab Abbate. Cùm omninò in causis agendis mutatus esset ? Respondit ille : Non audeo mentiri ut ante, ideo amitto causas.

De Dispensatione.

Albertus Magnus Suevus omnium rectè philosophantium Princeps cuidam Canonico, Colonia Agrippinam cum dispensatione à Curia cum pluribus beneficiis redeunte, dixit : Potuisti prius ire ad inferos sine licentiâ, nunc ibis illic cum dispensatione, ut utar verbis illius, qui ad me scripsit.

De Muliere Tubingensi.

Quædam Mulier contulit donum aliquod fratribus Augustini ordinis in Tubingâ, & cum se orationibus eorum apud Priorem quem vocant, commendasset, abiit, & brevi rediens dixit : O Pater bone ; non orate pro viro meo, precor ne resciscat, quia clam donavi. Credidit enim, si in salutem viri cessisset eum rescissurum.

Facetum dictum in loquaces.

Ego, cum nuper quidam papyropola plus æquo loquax esset, dixi : Os illius hominis & lingua summo gaudio affici debere, quando dormitum iret. Quæsierunt astantes causam : Respondit, ut à labore quiescerent. Subjunxit alius : Si tantum robur in manibus haberet, quantum in ore & linguâ, nullo labore frangeretur.

Contra eosdem.

Est & proverbium in loquaces, ut dicunt nostri, Verba mille, vel duo aut quatuor millia non sunt colligata in illum hominem : designantes multiloquium. Nam si colligata essent cohærent corpori, neque tam affluenter exciderent ore. In eosdem & aliud quoddam dici consuetum est ; Ille est homo facilis ; Nam non est opus ut interrogetur, dum scilicet per seipsum plus, quàm deceat loquatur. Inde quàm rectissimè in eum proverbio dicitur : Sinat te semel interrogare, ne scilicet semper sine ullâ intermissione loqueretur.

Sa-

*Sacerdotis cujusdam & rusticorum factum
impudentissimum.*

Puderet me profectò prodere tot Sacerdotum ineptias, nisi ipsos non puderet talia facere. Novi Sacerdotem, qui cum nocturnâ quadam commestatione cum rusticis potasset: convenerunt, ut eductis virilibus, quicunque in eâ suppellectile magis instructus esset, is universum symbolum solveret: atqui Sacerdos primas obtinuit. Hoc publicè apud me & alios inter laudes suas recitavit; sibi què postea apud mulieres multum profuisse gloriatus est, ab Episcopo tamen decem aureis mulctatus est.

Facetum in Polonos differium.

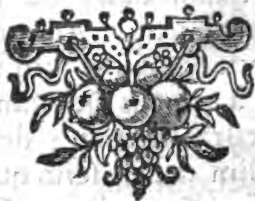
Quum in Sarmatiâ essem, audiivi esse proverbium inter Germanos, qui ibidem morabantur, Polonus fur est, Brutenus proditor domini, Bohemus hæreticus, & Suevus loquax. Quod cum olim inter nostros recitassem, subjunxit quidam tanta religione teneri Polonos, ut saniori conscientia furarentur equum Dominicâ die, quàm quòd die Veneris lac vel butyrum comederent. Ad hæc alius paulò festiviùs subiecit: Tàm religiosus est, ut priusquam abesset à templis Deorum intempestivâ noctè per fenestras intraret: designans furtum eorum. Nolim tamen serio quicquam inhonestius de illâ natione dicere Christianâ sane & proba.

Dictum lepidum in eos, qui plurimis rebus intenti sunt.

Cùm quidam de curru quodam excidisset, ac fortuitò magno vulnere caput fractum esset; imperitus enim erat hujus rei : Tùm fortè astans quispiam dixit; Qui pluribus intentus minus ad singula aptus erit. Proinde & proverbio illo utimur in eos, qui se ostentare volunt, quibuslibet in rebus cùm sint minus idonei, nec uam artem aut alteram probè didicerint : Ille semel lanceâ transiit vestibulum illius artis vel rei.

De Senatore Tubingensi.

Cùm Senatus Tubingensis ante aliquot annos sententiam ferre vellet, & jam suffragia darentur, exiit unus Senatorum ex conventu, dicens: Ego fero sententiam quam laturus est Præfectus sylvarum (ita enim vocabatur unus, qui summâ autoritate apud eos pollebat) vado etenim miſtum. Propter quod exactus erat à Senatu, & perpetuo proverbio commendatus.

FACE-

FACETIARUM BEBELIANARUM LIBER

SECUNDUS.

De Iurisconsultis Philesius.

Iurisconsulto , suæ professionis homines faciles & benevolos esse , contendenti , responsum fuit : Leguleios esse homines perinde ac lingulam in bilibri , quæ ad illam Lancem in quâ majus fuerit pondus , declinat : non secus advocatos , procuratores & rabulas forense genus , causas illorum plerunquæ procliviter amplecti & fovere , qui opibus sunt suffarcinati , eos non curantes , quorum res angusta domi est.

De Principe contra sua decreta dejerante.

Cùm in senatu cujusdam oppiduli , absente Principe decretum esset , ut qui amplius in opprobrium Dei malitiosè juraret , puniretur : & Principi reverso ea res aperiretur , prorupit ille , ut erat insolens & furiosus. Per carnem Dei (uti nostris mos est jurandi) sibi placere. Cumquæ Senatores & Decuriones sese mutuò inspicientes subriderent , ille percor & corpus Dei confirmavit , se plecturum , si quem dejerantem posthac compertum fuisset : non considerans se facere jam & frequenter , quod suis prohiberet.

D 7

De

De Vino Iudaico & Baptisato.

Intravi nuper cauponam quandam, uno comite : & cùm vinum dilutius & aquatius, ut vocant, nobis appositum esset, alloquitur comes meus cauponem : *Ægrè se ferrè Christum unquam hanc artem prodidisse, ut ex aqua vinum fieret ; hanc enim jam passim omnes vinarios didicisse, seqüe malle vinum Judaicum quàm baptisatum bibere : Illius autem vinum ita baptisatum esse, ut nisi natare sciret, demergeretur in aquâ.*

Fabula de mulierum astutiis.

Tres erant mulieres, quæ convenerant, ut quæ virum suum magis infatuaret, grandem pecuniam lucraretur. Prima, cùm vir semel dormiret, fecit eum radi, cucullogue ad hoc comparato vestivit : cùmque ille evigilasset, mulier dominum eum & patrem appellando, an non cum confratribus suis abire vellet, quæsit : pagum enim suum paulò antè cujusdam monasterii fratres vehiculo transiverant. Vir primò indignanter uxorem alloquitur, an ipsum ludibrio haberet ? Illa, non profecto inquit, Domine Pater, absit à me tantum facinus, sed fratres vestri abiêrunt. Ille rasuram advertens atque vestem, sumne ego Colinus (ita enim vocabatur) an non ? Uxore vocitante eum Dominum, atque perseverante in eâ appellatione : rusticus tandem consensit, atque quorsum hi abiissent quæsit. Quos cùm ex uxoris relatione

tione illo die non consequi posset, illa induxit illum, ut apud se manendo, cras divina celebraret. Qui cum accessisset altare, incompositum quendam cantum & rusticanum incœptabat. Altera mulier, Suum induxit, ut nudus omninò ad altare cum oblatione accederet pro novo sacerdotio vicini cum crederet se ex verbis uxoris vestitum. Tertia verò cum marito suo persuaserat ipsum mortuum esse, pharetro impositum in templum detulit. Qui cum se erexisset, vicinumque unum sacrificantem atque Monachum agentem, & alterum nudum illi offerentem videret, profectò nisi mortuus essem, inquit, has vicinorū meorum ineptias effuse riderem. Quæritur nunc, penes quam mulierum victoria sit.

De Rustico inepto.

Quidam rusticus, cum puerum suum in die Gregorij (ut mos est nostris) manè ludo literario mancipasset, atque puer à scholâ rediens ad solitos jocos & lusus æqualium recurreret: Revocavit eum pater à collusoribus, dicens: Abi fili à Laicis, oppidò enim infesti sunt doctis, cum ad unam tantum horam in schola fuisset.

De Unoculo.

Quidam unoculus, cum duxisset puellam devirginatam, quam ipse virginem credebat, acerrimè ei exprobatat læsam pudicitiam. Ad quod illa: Cur tibi integra esse deberem, quum tu sis fuscus careasque altero oculo? Hoc damnum, inquit vir, ab hostibus atque inimicis accepi: At ego meum ab amicis, respondit puella.

Nu-

*Nugæ cujusdam fabri clavicularij Can-
tharopolitani.*

Is adhuc ephēbiam agens, dum quodam bru-
malis temporis die una cū cæteris equitibus
equitaret, ob maximum frigus & gelu ephippio
quo insiderat concretus, ab eodem desilire non
poterat: sed cum ephippio post fornacem, do-
nec calore dissolveretur, reponēbatur.

Ejusdem factū per quā jocosum.

Inde idem cū ad flumen quoddam gelu
concretum pervenisset, per quod equitandum
sibi fuerat hostibus insequentibus, & nemo ex
suis sociis primus congelatum flumen tentare
voluit: quare is attentando ruptā glacie in flu-
men cum equo decedit, ac in fluminis fundo diu
erravit, tandem hastā quam gestaverat glaciem
perfoderat, & ita cum equo exivit. Multa alia
non facilia creditu narravit, unde à multis faber
mendaciorum non clavium dicitur.

De Sacerdote fūeratore.

Novi Sacerdotem qui præter sacerdotia Ec-
clesiastica, quæ alia symoniacā pravitate acqui-
sierat, etiam pro sexto quoque ovo rusticis gal-
linas locavit, variisque artibus & scēnore ma-
gnas divitias comparavit. Tandem vergens in
senium, cœpit etiam cogitare de salute animæ.
Quare beneficia quæ vocantur, item sacella, of-
ficiūquē concionatoris in quodam oppidulo
de novo erexit, atque fundavit (ut ita loquar)
Quod

Quod cū in cætu hominum aliquando audissemus, subjunxit quidam ex nostris, persimilem illum esse calceario cuidam, quem calcearium Dei dixerunt, qui corium furabatur, & calceos propter Deum dederat. Quod enim potest ex sanguine pauperum Deo facere sacrificium, qui magis vult misericordiam, atque obedientiam, & præceptorum suorum observationem quàm victimam, præsertim ex rapinâ & pauperum sanguine conflata.

*De Sacerdote rixoso locus multum
jucundus.*

Vidi alium, qui dicere solebat, nulla in re se majus lucrum accipere, quàm verberando cum rusticis: Semper enim pro uno vulnere, quod rusticis inferat, ipse duo vel tria accipiat.

Ejusdem jocosum dictum.

Idem me præsentē in Zwifaldâ dixit jocando. Coitum non esse mortale peccatum, quia vivi facerent: nec item capitale, quoniam circa inferiora committeretur: nec postremo diurnale peccatum (ut nostri dicunt) hoc est veniale, quoniam nocte frequentius fieret.

De quodam Viatore.

Erat in Geißlingâ oppidulo quidam Viator, cui cū quædam honesta Matrona, pro vino illo passo, quod Creticum vocant urinam suam apposuisset, illeque eam pitizasset, intellectâ
frau-

90 FACETIARUM BEBELIAN.

- fraude, dixit : Hoc vinum sapit naturam vasis, hoc est, quale vas tale vinum.

De errore cujusdam Medici.

- Medici vocant electuarius diasatyrionis, quod provocat libidinem. Quod cum dives vetulus, novam sponsam ducens, apud Medicum procurasset : petivit e contra juvenis quidam febricitans, medicinam laxativam, Postquam autem Medicus confecerat, fortè permutavit ea, ita ut juveni diasatyrion, seni laxativa daretur. Ille totâ nocte cruciabatur erectione virgæ sine laxatione, ægreque ferebat id operari Medicinam, quod non peteret. Hic verò cum jam in amplexu teneret sponsam amantissimam, & ad prælium venereum contenderet, totum lectum cum sponsa permerdavit, atque uxorem potentiâ, qua maximè valent senes, imbuere exhilaravitque primâ nocte.

De Imperio mulierum in viros.

- Circumferebat quidam per universum orbem calceos, quos ocreas vocamus, offerens illi viro, qui uxorem suam non timeret. Et cum diu neminem inveniret, qui acceptare vellet : tandem rusticanus quidam homo & incompotus accepit. Cui dixit ille : Accipe & axungiam in sinum, ut linas eas : Sed quia novo indusio & candido indutus erat rusticus, non audeo, inquit, uxor etenim quòd indusium denigrarem argueret. Tunc ille ocreas recipiens, illisque cum percutiens : Abi, dixit, in malam crucem, quo-

quoniam levissimam uxorem times, mequē defraudare studuisti. Atque mox abiens, non credo quòd adhuc alicui jure donaverit.

De quodam pulcherrimo vindictæ genere.

Erat qui adeò dilectam habebat uxorem, uti diceret, se vivum non posse videre, ut ab altero tractaretur. Post pauco tempore, cū faceret iter illâ comite per sylvam, coactus est ab equite quodam, ut traderet ei uxorem cognoscendam, ipseque equum cum vestibus custodiret. Mulier ab equite rediens increpavit virum, qui videre potuerit se ab alio amari. Tum ille, tace inquit: nam & ego clām tunicam ejus in partes discidi. Sicque hanc vindictam cū uxoris pudicitia compensavit.

De Zelotypo quodam.

Quidam fatuus, quum pulchram & elegantem virginem duxisset, & semel ad aliquot dies absens noctu reveniret (pro eo quòd uxoris pudicitiam spectatam habebat) volens experiri ejus animum, invenit ante scalas cubiculi maritalis calceos duos, unde non obscure intellexit adulteram esse. Quare maturius ad consultorem agenda esse existimans, abiit continuò, donec in crastinum referret ad sapientes quomodo scelus hoc ulciscendum judicarent. Postero die, conveniens amicos, remque suam cum illis communicans, se expertum esse, ait, homines ex ira omninò sui oblivisci, neque mentis compostes esse: parum enim abfuisse, quin indignita-

te

92 FACETIARUM BEBELIAN.

te rei motus & irâ, calceos adulteri in frustra mille discidisset, furorem tamen suum ratione foedatum esse donec de meritâ vindictâ deliberet.

De Domino Huldricbo comite VVittenbergenfi.

Illustris Comes Huldricus, cum semel ad Sacerdotem & Sacellanum dixisset, ut haberet Missam (ita ut dicam) venatoriam, hoc est, citò se absolveret, uti venatores desiderant, Sacellanus in toto libro quæsit, Missam de venatoribus & cum non inveniret, moestus rediit ad Principem, nihil se de Missâ venatorum invenire conquestus: cujus simplicitatem hilari vultu emendavit.

De Avaritiâ atque ambitione mortalium.

Cum nuper quidam acriter inveheretur in beneficos Sacerdotes, dixit alius non satis esse Christianis Sacerdotum, Judæorum & Nobilium: quoniam (ajebat) si satis Judæorum haberemus Christiani usuram non caperent: si Sacerdotum, unus non haberet plura beneficia: si Nobilium, non indies tot rustici, & ciyes aspirarent ad nobilitatem.

Histrionis cujusdam Iocus.

Quum histrioni cuidam, cum nobilibus discumbenti, minutiores pisces appositi essent, illis autem grandiores, cœpit histrio pisciculos multos contrectare, atque nunc ad os, nunc ad aurem admovere, quædam secretè loquens, cœpit

cœpit & tandem flere. Et cùm nobiles cur id faceret, interrogarent, dixit: Pater meus piscator olim in aquâ summersus est, & cùm quæro pisciculos, an non viderint genitorem meum? Respondent se esse juniores ut hancrem sciant, proinde interrogandos esse grandiores natu. Hoc cùm intelligerent nobiles, dederunt ei grandiores pisces etiam inquirendos, vel potius devorandos. Hanc fabulam Henricus Bebelius Pater meus quondam narravit, qui mortem oppetiit Anno Domini 1508. cujus anima requiescat in pace.

De Matthiâ fatuo Abbatis Marchtellicis ad Danubium.

Cùm Abbas Martelli Monasterii, quoddam magnificū palatium ædificare vellet atque quomodo instituëret, cùm suis anxie deliberaret, progressus est in medium fatuus ejus Matthias, dicens: O quàm stultus es Abbas quòd te tam multis negotiis implicas, sedeas in cubiculum tuum & cœnaculum tuum (quod & Hypocaustum vocant) unà cum meretrice pingui, ac servias Deo in quiete.

Ejusdem dictum ridiculum.

Idem quum pedibus Danubium transisset: Quam malè feci inquit: si enim summersus fuisset, Dominus meus non remisisset mihi; sed me verberasset.

Ejusdem

94 FACETIARUM BEBELIAN.

Ejusdem ridiculum factum.

Idem cum semel in dedicationem Zwifaldensis Ecclesiæ cum Domino invitatus esset, ab Joanne Speth equite aurato, cogereturque cum duobus aliis fatuis comedere, properè abiit atque castrum reliquit, domum repetiturus postridie; Interrogatus deinde, cur tam citò abiisset? ait: Si mihi mel sincerum, vel lac cum tennerrimo pane datum esset (quos ipse optimos cibos judicavit) in promptu ego non mansissem, tam mucosæ erant nares fatuorum. Indignatus quòd ipse, qui se prudentem existimabat, fatuis consociaretur.

Bavari cujusdam dictum ridiculam.

Duo Bavari proficiscebantur Romam, & cum in quadam cauponâ divertissent atque ova comedissent, postquam ad solitum iter venissent, unus ad alterum dixit: Subdolus admodum cauponem decipit, ac jussus manifestare, ait: Comedi in ovo integrum pullum gallinæ, & non solvi.

De Penitentia lupi, & vulpis, & asini.

Properârunt olim Romam simul Lupus, & Vulpes, & Asinus, pro indulgentiâ (ut ita dicam) consequenda: atque in itinere dum Lupus dixisset, Pontificem multis aliis negotiis districtum esse, convenerunt, ut sibi invicem confiterentur, atque pœnitentiam injungerent. Proinde Lupus primum sic vulpi confessus est:

Vi-

Vidisse se suam, quæ duodecim fuculos habebat, & cum ipsâ pinguis in campo deambulet, fuculi ejus domi fame conficerentur: propterea matrem devorasse ob impietatem, quod prolem ita derelinqueret, Tandem miseratione commotum, filios omnes etiam, ut ex miseriâ eriperet, enecasse atque devorasse. Hoc flens narravit, atque poenitentiam injungi sibi petivit. Vulpes autem dixit, non commisisti grande peccatum, commiseratio est pupillorum, ora semel Dominicam Orationem, & sis absolutus. Et mox illa lupo confiteretur ita; Rusticus habebat gallum, qui vicinos quosque gallos debellabat victoriosus, cujus clamor circumquaque perturbabat sanos & sanas, at maximè capite dolentes: hujus superbia me malè habuit, fortè igitur semel cum uxoribus spaciante arripui, & abducens manducavi. Atqui semper postea contra me clamaverunt uxores ejus mihi infestæ, quarum multas vindicando injuriam & clamorem, etiam dilaniavi atque comedi. Peccavi fateor, peto igitur veniam. Ad hoc lupo ait: Benè actum est, dum clamor & superbia galli & gallinarum comminuta est, nec multum peccasti. Injungo itaque tibi ut ad tres dies Veneris non comedas carnes, si non habere potueris: volo enim perinde facilis & credulus esse tibi, uti tu mihi. Nunc asine confiteare & tu. Asinus ad hoc; Quid confitear, agebat: Vos scitis labores meos & tormenta quæ tolerare cogor, portando frumento sacris, ligna & aquas, In uno tamen peccavi, cujus me

sæ-

sapè pœnituit. Servus mihi præpositus erat, cui frigenti ex calceis stramen apparuit quod ei eripui, unde magnum damnum in pedibus accepit. Estote idèò mihi misericordes, & iungite pœnitentiam. Dixerunt verò illi: O latro quid fecisti, væ tibi in æternum. Nam te auctore servus ille grande damnum in pedibus sensit, & ut credimus ex hoc mortuus, unde anima tua damnata est, & propterea nec corpus tuum saluum esse debet, atque necantes devoraverunt eum. Sic equidem faciunt potentes & majores, qui sibi invicem & facile & læviter ignoscunt: subditis autem & infirmioribus; duri & inexoralibes sunt, ut benè novit Juvenalis in Satyra secunda:

Dat veniam corvis vexat censura columbas. Atque hujus fabulæ autor, Hugo scilicet Trimbèrgius, egregius in vernaculâ linguâ Poëta. sic interpretatur: Vulpe designari cellarios, & hos, qui sunt ab officiis monasteriorum constituti, qui contra Abbatem nihil agunt: Lupo verò Abbatem: & Asino significari simplices fratres, qui in minimis maximè peccant, dum modo superiores sibi invicem quàm indulgentissimè ignoscant.

Locus de sacerdote Conrado Schellenberger.

Novi Sacerdotem, qui cum aliis quibusdam Sacerdotibus iturus ad cujusdam templi dedicationem, novâ lineâ tunicâ induebatur, gloriosus sibi: quapropter ab aliis Sacerdotibus in Danubium erat dejectus, ut tunicam ei decolorarent.

lorarent. Et cùm tandem ægrè extractus esset : Per Deum, inquit seriò & commotus, si ego me melius animo collegissem ; mansissem in aquâ suffocatus ; propterea quòd vos omnes irregulares (ut ita dicam) essetis, atque in paupertate dies vestros conterere cogeremini. Ecce quàm egregiam vindictam ille cogitavit !

De quodam Tribuno-plebis.

Quidam tribunus ex Buchorn oppidulo in primis parvo, attamen Imperiali & libero, cum semel Constantiam venisset ad sodalitatem lanionum, humilitate ejus contemptâ ad infimam mensam est collocatus. Hoc ille ægrè ferens, continenter Principem & Tribunum lanionum arridebat. Quare Tribunus curiæ illius jussit quærere, cur se externus iste ita arrideret ? Respondit hic : Quod te tui, eo honore summo scilicet tractent, quo me mei apud nos : sum enim apud meos etiam Plebejus Magister, licet indignus. Ad quod Constantiensis : Si talis es vir, inquit, profectò non decet, ut in infimo sedeas, atque ad se collocavit. Hoc ego propter illos dico, qui dummodo in minimo Magistratu, nihilominus nolunt latere homines suam dignitatem & majestatem, etiam si serisui exponere debent, adeò nequeunt occultari honores.

De quodam Consule.

Erat Rotenburgicis Niccharum Consul Hechingensis in quodam symposio, & cùm nemo vellet cum alloqui justis titulis, ut ipsi videbatur (sutor enim erat, nec morum, nec corporis Ma-

E

jesti-

jestate venerabilis, itemque parvi oppiduli civis) tandem ipse se prodere tentavit, dicens, cum ei optimum vinum appositum esset. Tale ego vinum habebam, dum nuper creabar Consul Hechingæ Paulò post quum ex largitate vini cum suis municipibus inconditiores clamores ederet, corripiebatur à lusore affidente, quod istum rusticum clamorem missum faceret. Quod cum indignissimè acciperet, iurgari cum lusore, non oportere se contemptum iri ab eo. Tum dixit lusor: Quistandem es tu? Respondit ille, Consulem ago in Hechingâ. Ad hoc lusor: Ho ho he, es profecto Magister parum prudens & moratus, ut si dixeris Magister porcorum, nemo non credat.

*Aliud cujusdam consulis dictum satis
ridiculum.*

Erat alius Consul parvi oppiduli & castelli, quem cum in balneo lotrix interrogasset, an esset lotus capite? Respondit: Nescio profectò: aliquis enim nostrum alia habet cogitare. Putavit enim se esse hominem in Magistratu positum, cujus cogitationes intenderentur ad negotia Reipub. quæ in oppidulo illo sunt minima atque rarissima.

De alio Consule.

Fuit & alius cujusdam parvi oppiduli Consul, in quo vix quinquaginta domus continerentur, qui cum Esslingæ lintea venderet, atque emtor quæreret, ubi ipse habiraret, ut plura ab eo emeret, nominavit ille oppidum, & castellum suum,
di-

dicens : Postquam ingressus fueris urbem nostram , atque diu processeris , interroga ubi sit domus Consulis , & ostendent tibi altissimam domum , ibi me invenies. Nominavit iste altissimam domum , cum potius tugurium & casam pastoralem dicere debuisset.

De Rustico carnis Resurrectionem non credente.

Confitebatur cuidam Sacerdoti rusticus , qui cum carnis Resurrectionem possibilem negaret, venit in magnam contentionem cum Sacerdote. Tandem cum sub æternæ felicitatis amissione credere induceretur, dixit : Si cogar credere, credam : sed videbis , Pater reverende, nihil futurum de eâ Resurrectione , quam dictitas & præsentas.

De Sacerdote Italico.

Conveni Sacerdotem quendam Italicum in Oeniponte , qui erat cum exulibus Mediolanensibus, & cœpi percontari de novis rebus Italiæ. Ille averso vultu stans, ait : Non intelligo, non sum Sacerdos ad Grammaticam. Tum ego : Ad quid es Sacerdos dixi ? Respondit ad tria Missa. Et ego in eodem genere quæsi : Ad qualia ? Respondit, de Beatâ virgine, Spiritu Sancto, & pro defunctis. Vade ergo in pace cum tua tria Missa, dixi.

De simplici Rustico.

Confitebatur quidam rusticus, & quæsitus de Trinitate, nihil omninò de eâ nec sensit nec sci-

vit. — Sacerdos tandem post longam doctrinam, quâ eum in fide firmavit, talem comparisonem dederât : Fac te esse Patrem Deum, & filium tuum fac esse Deum Filium, & uxorem Spiritum Sanctum. In secundâ exinde confessione interrogatus rusticus, an nunc in Trinitatem crederet? Respondit: Non omnino in duos enim primos Deos credo, in Spiritum autem Sanctum non; quia quicquid Pater & Filius durissimis laboribus lucrantur, hoc totum Spiritus Sanctus consumit, uxorem suam designans, quæ abliguriret, quicquid ipsi laborando acquirerent.

De Sacerdote & Scholastico.

Aliud Sacerdos Scholasticum mendicum, ut in extremâ jejunii hebdomadâ, in canticis divinis sibi auxilio esset. Quod cum Scholasticus pannositatem atque turpitudinem vestitus causaretur, induit eum novâ tunicâ. Et cum in matutinis Christianæ Resurrectionis Sacerdos in spem Mariarum (ut moris est) Dominum in sepulchro quærere vellet, jussit Scholasticum in sepulchrum intrare, ut loco Angeli responderet. Quare Scholasticus adeptâ novâ tunicâ, atque in tenebris abeundi opportunitatem nactus, aufugit. Sacerdos autem ratus illum adesse, accessit sepulchrum cantu solito: & cum nemo responderet: Quò abduxit illum Diabolus? Dixit, unde omnibus risum commovit, quia putabant eum loqui de Christo, cum de Scholastico loqueretur.

De quodam nobilitatem vanè sibi arrogantem.

Venit quidam pannosus & deformis homo in cauponam, & cum ab omnibus negligeretur, cœpit tandem jactare suam nobilitatem, familiamque vetustissimam: compotatoresque esse homines rudes & barbaros, qui eum non debita reverentiâ prosequerentur. Et cum jugiter in commendandâ nobilitate suâ perstreperet: cœpit alius (cui fastidio tandem erat gloriosi illius jactantia) dicere: Abi precor cum tuâ nobilitate. Nam equidem asinus molitoris nostri multò te est nobilior: is enim servo committe ingreditur, tu autem sine servis.

De Ebrio.

Erat quidam usque adeò vino madidus, ut manibus hominum in domicilium suum portaretur: & cum semel bajuli, ut anhelitum caperent, illum in pedes sisterent, isque videret alium perinde ebrium, ut à consodalibus duceretur, cœpit exclamare: Videte precor combibones, quàm ebrius est ille, ut ducatur, non considerans quòd ipse portaretur, ingrediendi omninò impos.

De puellâ.

Servierat puella cuidam matronæ, quæ sæpissimè ultra mediam noctem cum procis suis sederat: & cum argueretur à dominâ quòd tam longam moram vigilaret, respondit, non videri sibi longum sed brevissimum tempus: illis verò longū esse, qui vigilando eam observarent.

De Sacerdote & ædituo.

Convenerunt Sacerdos & ædituus certâ pecunia, ut die festo & solenni, quarumcunque mulierum corporis consuetudinem Sacerdos aliquando habuisset, oblationes illarum ædituus acciperet. Et cum aliqua illarum accesserat altare dixit Sacerdos. Accipe, intellige oblationem. Tandem cum post multas accessisset & æditui uxor, item dixit Sacerdos, accipe. Ædituus vero obstupescens, dixit: Est uxor mea. Cui Sacerdos: Accipe bone frater, non enim te conventa re defraudabo. Ita contingit illis derisoribus, ut sæpè aliorum risui exponantur.

De Rustico S. Nicolaum invocante.

Rusticus quidam cum in via lutosum plaustrum onerarium ita demersisset, ut equis educere non posset, conversus ad Divorum opem, auxilium sancti Nicolai invocavit, sequè pro pondere plaustrum ceram in ejus honore pensare voveret. Admonitus ab altero, plaustrum cum equis vilius constare quam tantum ceræ, dixit: Tace. Nam si ipse mihi subvenisset, minus de cerâ fieret. Ita omnes facimus in periculis pollicitando, & multa sanctis vovendo sumus effusi, in exequendo parci & tardi.

De quodam suspendendo.

Cum fur quidam ad patibulum duceretur, Sacerdosque ei pro confirmatione & consolatione adjunctus (ut moris est) æternam illi felicitatem, si ultrò mortem pro emendatione pecc-

catorum suorum subiret, polliceretur, eumque apud superos coenaturum affirmaret. Conversus fur ad Sacerdotem, dixit: Ist es also lieber Herr! so bitt ich ihr wollet für mich das Nachtmal essen / ich wil euch zween Plappart an dem Mahl schenken.

De Bavaro lentes comedente.

Venit Bavarus quidam in cauponam, & cum ei lentes appositæ essent, avidissime comedit, adeo ut noctu in lectum cacaret. Manè reprehensus à caupone, dixit: O caupo quid mihi apposuisti! Ille respondit, Lentes: quæ Teutonice vocantur Linsen. Ad hoc Bavarus: Ja ich halt wartich / es sind wol Linsen gewesen / sie sind wol also leins von mir geschlichen.

De Molitoribus.

Matthias morio Ulmenfis, de quo antea etiam dixi, cum vidisset quosdam molitores, jocus in eos: Molitores comparavit beatæ virginis Mariæ, ob hoc quod ipsi gauderent albo & candido vestitu, qui color castitati (in cujus arce stat Mater illa divina) attribueretur. Hoc cum ipsi jucundè acceperint, attentiusque animadverterent, secundo ita comparavit illos eidem: Ut enim beata Maria ante partum, in partu, & post partum esset mansissetque virgo: sic molitores ante molam, in molâ, & post molam esse fures. Quod illi adeo ægrè acceperunt ut fugâ salutem quærere cogeretur.

De Sacerdote puerum baptisante.

Sacerdos baptisaturus puerum, cum diceret,

104 FACETIARUM BEBELIAN.

quo compater nominaret puerum, dixit ille esse puellam. Sacerdote rursus interrogante, semper puellam esse respondit, cum proprium nomen edere debuisset. Tandem Sacerdos commotus, ad anum matris tuæ (uti nostris mos est loquendi) quid mihi ista narras, cum cunnus esse puellam ostendat.

De Mercatore & Iudæo.

Quidam helluo consumtis bonis paternis, animum ad imposturam adiecit, atque in nundinis Francofurtensibus stercus humanum in ferricum involvit: atque rem se habere preciosissimam testatus, circumtulit, illius scilicet efficaciam esse, ut qui minimam partem ejus degustaverit, quicquid in animo conceperit hoc ei futurum. Verum Judæus (cujus gentis mos est omnia tacite speculari & explorare) cogitavit si ipse emeret, velle habere in animo dum gustaret, villas & multas possessiones, unde summis opibus suffarcinaretur: ideoque illum clam convenit, & quanti æstimaret interrogavit. Ad quod helluo, abi inquit; nam tu non mercaberis: vestes enim tuæ non indicant facultatem hujus rei emendæ. Cui Judæus Qui scis? Judica quanti facias. Respondit ille: Septingentis aureis. Judæus sequestro numeravit pecuniam, ut si venditor verum dixerit, apud illum acciperet, atqui re degustatâ fastidiosus merdā esse dixit. Venditor impletâ conditione pecuniam apud Præorem obtinuit.

De

De quodam beatam virginem invocante.

Duo nobiles cujusdam Principis publici hostes, cum in summo discrimine rerum versarentur (hostes enim eorum insequabantur) unus beatam virginem Aquisgrani, ut subsidium ferret implorabat. Ad quod alter: Nimis longum iter est, inquit, Aquisgranum. Donec enim ipsa veniret nos periissemus, & capti essemus, invoca beatam virginem in Hechingâ, quæ non tam longè abest: ita enim vocatur locus non procul à patriâ meâ, ubi Virgo gloriosa religione colitur.

Lepidum dictum Ludovici Ducis Bavarie.

Ludovicus olim Bavarie Dux, dum armigeros & sui corporis satellites cuperet habere audientissimos fortissimosque, oblatis sunt ei quatuor, qui fortissimi prædicabantur. Et cum multa vulnera accepissent, atque cicatricibus in toto corpore deformati essent, dixisse fertur: Credo profectò ex vultu naturæque vestræ quadam pensiculatione atque physiognomia tales vos esse, quales estis famigerati? illos tamen videre mallet, à quibus tot vulnera accepistis, quos fortiores vobis esse contenderim.

De Virgine quadam.

Cum cujusdam gynæcei virgines de amatoribus tam religiosis quam etiam secularibus (quod sæpè usuvenit) colloquerentur, fuit quæ se dixit non posse amare religiosos, & malle

E s

cum

cum decem secularibus quàm uno religioso rem habere.

Iocosum factum cujusdam vetulæ.

Cùm quædam, viatorem pauperem studendi gratia, Parrhisios proficiscentem, rogaret, quonam ire vellet? Et ille, Parrhisios respondisset: intellexit vetula Paradisum. Proinde dixit, maritum suum, qui vita excesserat paucis antè diebus etiam illo commigrasse: rogavitque illum ut vestes, argentum, & alia quædam illi portare dignaretur. Qui, quæ vetula dederat, accipiens, iter constitutum confecit, atque rebus ad usum & victum necessariis provisos in egregium virum evasit.

De Partu adultero cujusdam mulieris.

Vidimus mulierem quandam marito præsentem, puerum gestare, & inter alia blandimenta infanti dicere, (uti fieri solet) ut patrem oscularetur. Tum tertius, qui astabat, fieri posse dixit, si os haberet, ab Argentorato Basileam usque: ita mihi scripsit Philesius.

Contra negligentes divinos sermones.

Quidam Sacerdos, cùm sæpè monuisset subditos suos ut Dominico die sermonem integrum audirent, & ipsi hoc non curantes, hyemali tempore ex templo in hybernaculum, æstivali verò in hortos apricatum irent, donec campanæ sono ad elevationem corporis Christi vocarentur: jussit ædituum non sermone, sed divinâ re omninò finitâ, pulsare. Id cum fieret, exiit ipse vestes Sacerdotales & redeuntibus

bus rusticis nates ostendens : Si, inquit, non vultis audire Christum loquentem, videte non Christum nunc, sed anum merdosum,

De Monachorum facio.

Cæsar in cuiusdam oppidi cœnobio, aliquandiu cum aulicâ familia mansit, cuius Monachi post illius abscessum ad Senatores ivērunt peti- tum ut quoniam hospitium Cæsari sua causa præbuis- sent, & non dubium esset, quin mulie- res interdum introductæ essent, sibi ad reconci- liationem cœmiterii subvenire dignarentur. Fuit Senatus consultum, ut illorum dormitorio reconciliato (quæ loca meretriculis essent co- gnitissima) ipsi ad eas ædes reconciliandas in quibus Cæsar & sui fuissent, subvenirent.

*De Rustico appellante à Deo ad
Apostolos.*

Rusticus quidam erat, uti certissimâ fide accepi, cui cum in peste uxor omnesque liberi, quos plures habebat obiissent, cœpit & ipse ea- dem peste correptus ægrotare. Quem cum Sa- cerdos providere Sacramentis, uti dicitur, vel- let, restitit rusticus, indignatissimeque se mori nolle testatus est, seque summâ à Deo injuriâ affici conqueritur serîo, quòd post omnes libe- ros & ipse vocetur ad mortem, quum plures ha- beret vicinos, qui cum liberis omnibus incolum- nes sint, seque ad Apostolos provocaturum jamque provocare affirmat. Ad hunc Sacerdos : Sis æquo animo, inquit, fili vitamque tuam pa-

riter, & voluntatem divinæ voluntati committas : cos enim plus visitat & ad se vocat, quos chariores habet : Cui Rusticus respondit : O utinam hostis meus esset ! modò sineret me vivere. Nam si ita suos diligit, diligat malignum spiritum, & dicitur convaluisset : forsan enim per appellationem vitam obtinuit.

De alio Infirmo.

Ægrotabat alius, & cùm de ejus vitâ desperatum esset, cœpit Sacerdos hominem admonere suæ migrationis, & inter alia consolationis verba ita dixit ; Præpara te ad summam felicitatem ingrediendam : hodie enim veheris in paradysum. Ad hoc ægrotus : Hoc mihi profectò gratissimum est. Nam si longa est via non possum ire pedibus, adeò defessus sum & infirmus.

Bon dem Pfarrer vom Ratenberg.

Sacerdos Cæcii montis in Austriâ de cujus facetè urbanèque dictis integri libelli perscripti sunt, cùm semel Principi suo Duci Austriæ donare vellet grandem piscem, non antè admissus est ingredi ab ostiario, quàm promitteret ei mediam partem muneris à principe accepti. Quam ob causam Sacerdos facetissimus quidem, hominis avaritiam exosam habens nolebat quicquam accipere à Domino, nihilquæ aliud quam verbera exoptulans, quæ (cognita re) facile obtinuit. Et cum ostiarius pro suâ parte cædendus astaret, clamavit ille. Ego liberè pono tibi tres muneris partes, reservans mihi unam tantum, & ostiarium efflictim cædi obtinuit.

De

De Puellâ & Amatore historia vera.

Puellam scitulam deperiebat quidam adolescens, & cum de coitu appellasset, negavit ita strenuè. Sed cum perseveraret ille precibus, coepit puella non annuere : verum remissius negare. Quare adolescens in bonam spem adductus priusquam illa dormitum iret, occultavit se in lecto ejus. Ut verò puella veniret, adolescentemque inopinatò conspiceretur perterrita est, indignanterque clamando, ejus ausum detestari videbatur. Tunc & adolescens timidus, ne per patrem familiâs deprehenderetur, dixit : Ne clames, ego exhibeo enim si ita placet. Ad hoc puella ? Nihil dico tibi de exitu, hoc unum me malè habet, quòd tam arrogans sis, atque tam benè tibi placeas, ut intrare ausis. Itaque eâ nocte cum puella gravida esset, duxit eam adolescens, atque postea in convivio rem gestam narravit.

De virgine Vestali, quam Rusticus gravidam fecit.

Hoc anno 1507. quidam Rusticus non longè à Tubingâ virginem Vestalem, quam nunc Beguinam dicimus, gravidam fecit, vel si bene memini duas. Unde est à matre suâ acriter correptus, cui homo alioquin rudis, facetè respondit : Mater, inquit, ex tuo præcepto feci. Docuisti enim semper me consuetudinem, & conversationem habere cum probis & religiosis, utebarisque verbis psalmographi ; cum sancto san-

II O FACETIARUM BEBELIAN.

sanctus eris, & ego obsecutus tuis mandatis, ita
& sanctus vir factus sum.

De superstitione Rusticorum.

Verus est superstitio, & falsa credulitas rusticorum, ut si cui manè lepus transversò itinere obvius venerit, malum aliquod illi hoc die portendi. Hoc cum cuidam rustico in sylvam pro lignis afferendis cum servo equisque plaustrarius properanti contigisset, reduxit ille equos. Postridiè cum rusticus iterum exiret, ut pridie, vidit servus ejus ante sylvam lupum, dominoque indicavit. Ad hoc iste: Fortuna est, & optimum augurium, teste etiam Plinio. Paulò post cum equi passim, & sine custodiâ in pascuis irent, venit lupus atque unum ex illis supplantans, pro cibo exenterare cœpit. Quod cum vidisset servus, & mox dominum vocavit, fortunam esse in equo dicens, quoniam lupus caput in ventrem equi imposuisset. Quod rusticus videns, atque falso augurio deceptus, factus est omnium fabula, atque simul, ut dici solet veteri proverbio: risum passus est & damnum.

De Quodam crepitum ventris edente.

Quidam civis Rotwilensis coram Sigismundo Duce Austriæ oraturus, magnum ventris crepitum edidit. Quare ad anum conversus, dixit omnibus audientibus: Si vultis vos loqui, non est opus oratione meâ, atque nihilo deteritus, prosecutus est orationem suam. Quod adeò gratum Principi (qui hilaritate gaudere

debat) erat, ut hominem honestissimè tractaret.

De pica loquente.

Erat cuidam civi Augustensi pica humanam vocem edocta, quæ cum sæpè audisset famulum proclamare, vinum Domini quatuor denariis vendi, clamavit & ipsa. Cum autem nocte quadam, palmites vitium ex pruinâ magno incommodo affecti essent, ut vina postridie duobus denariis cariùs venderentur, proclamavit nihilominus pica vinum quatuor denariis: Unde magnus concursus populi ad domum Domini factus est pro emendo vino, quod alibi sex denariis venderetur, adeò ut iurgiis virum impeterent, quod vinum non daret ut proclamasset. Quare concitatus Dominus picam in lutum deiecit, quæ cum sublevata esset, vidit suam accedentem, qui totus erat lutosus, & stercore inquinatus. Ad hunc pica: Proclamastine, inquit, etiam vinum quatuor denariis? Putavit enim uti se, ita & suam in lutum dejectum, quòd vinum quatuor denariis proclamasset.

De calliditate Mulierum historia vera.

Quædam adultera confessa Sacerdoti habere puerum ex adultero non marito, eâ conditione absoluta est, ut viro, qui educaverat, indicaret. Consensit mulier, & se facturam pollicetur, eaque calliditate fecit: Induxit maritum, ut flentem puerum personatus deterreret, ut minis à fletu temperaret. Vir doli nescius,
ac-

112 FACETIARUM BEBELIAN.

accedit personatus, puerumque se, ni taceret, asportatum minitatur. Ad quem uxor manibus gestans puerum, abi, inquit, male vir, iste puer non est tuus. Hocque sæpius repetivit, atque ita Sacerdoti satis fecisse sibi persuasit.

De Præposito Elwangensi.

Albertus Rechberger Præpositus Elwangensis felicitis recordationis, cum aliquandiu in Gymnasio Tubingensi studiorum gratia moratus esset, & parum profecisset (ut audietis ex verbis ejus) tandem quum abire vellet, cum compluribus famulis, equitibus, accessit forum atque Præfectum urbis ex senaculo prospicere jussit, sicque locutus est: Præfeste si unquam querela & suspicio suborietur, quod ego asportaverim à Tubingâ literas & scientiam, rogo excuses me: testor enim per caput tuum & omnes incolas, non esse verum.

De Quodam accipitrem comedente.

Civis Biberacensis dono accepit à nobili quodam accipitrem, ut præpararet eum, hoc est, ut mansuefaceret, & instrueret ad venationem: Ille autem intellexit præparandum pro cibo, atque assum nobili invitato apposuit. Nobilis itaque fastidiosus & indignabundus, rusticitatem civibus omnibus prodidit.

De Caupone & Viatore.

Divertebat apud cauponem viator, atque dum pro cœnâ mensa non esset lautè, atque pro cauponis voluntate instructa, dejecit ipse Caupo

po ex fenestris orbem unum, quem nos discum vocamus. Hoc viator conspicatus, pocula omnia, vasaque vinaria, & quicquid in mensâ erat, dejecit: caupo stomachosus, cur hæc faceret interrogabat? Putabam, inquit viator, nos inferius cœnatu-
ros.

*Historia de Viro in adulterio Vxorem
deprehendente.*

Rasor dicitur fuisse in Schafhusiâ, qui cum semel domum suam ingrederetur, atque adulterum super uxore inveniret: O amata, inquit ille, uxor, si hæc volebas facere, cur non in secretiorem locum secessisti? Potes enim tu ipsa judicare, quàm malè quadraret parumque probe actum esset, si externus aliquis esset ingressus, atque adulterum abire jussisset.

De quodam Mendace.

Fuerunt adolescentes in convivio nocturno, quamque terribile esset hominem solum noctu ambulare affirmabant. Inter quos unus erat gloriosus & jactabundus, qui diceret, se unico anno plus quàm quadringentas noctes easdemque obscuras solum per sylvas & campos equitasse. Ad quod alius callidè subjunxit: Nonne Luna aliquando fulsit? Dixit mendax, præter illas. Sed tamen convictus ab aliis, non tot esse noctes uno anno, jussus est demere aliquas noctes: venitque in proverbium, ut quando-
cunque aliquis plus æquo & effusius rem laudaret, vel numerando excederet, ut diceretur: Deme aliquid, ipse autem mendacium suum
non

114 FACETIARUM BEBELIAN.

non aliter purgabat, quàm quòd diceret, *Also zu reden* / hoc est (si saltem benè possumus Latine eloqui) loquendo sine diligenti examine : Hoc etiam venit, me autore, in proverbium apud nos, quoties aliquis fidem veri loquendo excessit, ut cogatur dicere, *Loquendo sine diligenti examine*.

Fabula facetissima de pulchrâ Matronâ.

In thermis ferinis erat quædam civis dives & pulchra, cujus pulchritudo & elegantia formæ, cum nullam infirmitatem indicaret, quæsiuit Sacerdos quidam à famulâ ipsius, cujus causa domina ejus balneum intraret, in quâ nihil adversæ valetudinis appareret ? Respondit famula : Prolis procreandæ illam desiderio cruciari, istasque thermas sterilitati mederi. Cui Sacerdos, Accipe, inquit, sanius consilium : Tubingæ sunt plures adolescentes, quos Studentes vocant, & Studgardiaë Canonici multi, in illis locis aliquis tandem inveniretur, qui ejus naturæ concors esset, à quo conciperet. Plura insuper monasteria esse, in quibus aliquis Monachus ad hanc rem idoneus reperiretur. Ad quod famula cum suspirio ait : Omnia tentavimus, nihil profuit. Rursus Sacerdos, sæpius variis modis tentandum erat. Timeo, inquit famula, ne hoc nocuerit nobis.

Pulchra Historia de quodam nobili.

Novi equitem nobilem, qui cum esset in convivio multorum nobilium, misit occultè servum pro adducendâ meretrice, cum quâ nocte dormiret,

miret, & si adduxisset, pro indicio diceret Vulpem esse; si non, Leporem. Famulus cum rem procurasset pro voto Domini, accessit illum oblitus quid Vulpes, vel Lepus indicaret, Et cum Dominus quæsisset: Est ne Vulpes an Lepus? Respondit, nescio per Deum an Lepus vel Vulpes sit, meretrix est infra in stabulo. Atque rem, quam nobilis occultam esse voluit omnibus detexit.

De Rustico ægrotante.

Ægrotabat rusticus quidam, admonitusque à vicinis, ut sit, ut se ad Deum converteret, divinisque Sacramentis provideret. Acquievit, & interim dum vicini pro afferendo Sacerdote irent, rusticus ascendit culmen domus, atque tectum stramine reficiebat. Adveniente Sacerdote quæsitus nusquam comparuit. Tandem in tecto visus, admonitus est à Sacerdote, ut relictiis aliis curis ad Deum se converteret. Quæsit ille, anne mori cogeretur? Etiam dixit Sacerdos. Sciat Deus, inquit rusticus, nunquam minori opportunitate nec intempestivius fieri potuisse, quam nunc. Nam messis est, nec mihi adhuc segetes demessæ sunt, pluitque mihi in fœnum per rimosum tectum, ut vaccæ nolint attingere. Cui Sacerdos: Mitte has curas, ac te moriturum Deoque rationem redditurum memineris, atque si utrisque Sacramentis providere vellet quæsit. Respondit rusticus: Darnach man sie gibt / Secundum quod carius vel vilius venduntur. Cumque gratis respon-

sponsum audisse dixit : So bringt mir den Gogel gar.

*De quodam, muliere citissime nubente post
obitum primi viri.*

Quidam caupo erat Oeniponti, qui cum ad medium annum valetudinarius, vitam tandem cum morte commutasset, uxor ejus funus prosecuta, miserabiles edebat ejulatus, obstinateque lachrimabat, adeo ut ducere eam cogeretur servus suus, qui pro virili parte consolabatur. Cum vero ipsa quereretur, se neminem habere cum quo cauponam administraret (ut moris est mulieribus multa conquerentibus) famulus sua in homines merita, qualiter quoque notus esset declarando, appellavit eam de conjugio. Illa inter ejulandum dixit : Ah nimis sero petiisti, paulo enim ante alteri promisi.

De Rustico incomposito.

Erat quidam nobili mulieri rusticus adolescens qui finum in agrum vexit : & cum pranderet ille in conspectu Dominae, consolata illa rusticum, & ut sine pudore largiter biberet & comederet, admonuit. Quod ipse audiens. O Domina, inquit, edo uti sus, & bibo ut vacca. Hoc vero audiens praepositus domus illius Dominae, atque rusticum de incompositis moribus corripere volens, dixit : Vade ad anum matris tuae (uti nostris cognatis loqui mos est) cum impudicus & obscenus es coram gratia Dominae meae : ita enim loquuntur adulatores nostrates, gratiam semper praefidentes dominis suis,

suis, quos gratiosos contra omnem vetustatem appellant. Sed dum alterum de impudentia & obscœnitate morum arguere vellet, factus est multò impudentior. Pari impudentia usus est & pater rustici adolescentis. Nam cùm Domina patrem illius admoneret, ut compositiores filium mores doceret, respondit: Valde rudis est filius meus, ô Domina, sed si illi impudentiam condonavero, sufflate mihi in anum.

De altero Rustico incomposito.

Alter Rusticus portavit frumenta cuidam Virgini Vestali, quæ hodie Abbâtissa vulgo dicitur, quæ cùm interrogaret, quid rusticus afferret? Respondit ille frumenta, sit venia verbis. Ad quod ipsa? Duc equum, inquit, ad stabulum, & comedas offellam, donec famuli veniant, & fructum reservent. Tunc rusticus, nulla petita venia: Rimosa est, inquit, equa, perminget & permerdabit totam aream.

De quodam Consule Ulmensi.

Quidam Consul Ulmensis, quum venisset in legatione ad Dominam Mechthildam Ducem Austriæ, atque inter orandum crepitum ventris edidisset, nihil commotus est, sed processit in sermone. Quod cùm Domina audivisset ac dissimulasset; virgines autem ejus ac pedissequæ se invicem aspicientes, occultè riderent, pepedit & una ex illis. Quod Consul ille audiens, atque ab instituto sermone digrediens: Procedite, inquit, ex ordine, & postquam me ordo rursum

sus tetigerit ego redincipiam. Unde omnes sunt in risum effusissimè commotæ, Dominæ quæ facerâ ejus responsione permota, magnificè cum tractavit.

Fabula de muliere, quæ felem in custodiam placentarum dedit.

Quædam mulier in die Parasceves, ut moris est Suevis, paraverat placentas, & cum incautiùs custodiisset, mures noctu corroserunt. Crastinâ die, illa maritum timens, consilio usa est vicinæ suæ, quomodo mures caveret, & alias placentas reservare posset. Jussit vicina eas juxta felem collocare, quæ omnes mures abigeret, quod factum est. In sequenti nocte felis ipsa omnes placentas devoravit, in quarum custodiam data erat.

De quodam mendace.

Quidam rusticus filiam vicini amavit eamque sibi in conjugium dari postulavit. Quod cum inter amicos virginis tractaretur, omnesque illam ei dandam negarent, quia mendacissimus esset: unus restitit & quæsit an lusor esset? an vinosus? an aliis viciis obnoxius? Et cum inveniret eum aliis in rebus probatum laboriosumque inprimis, ac solo mendacio famosum: dandam illi amicam suam persuasit. Si enim omnibus mendacia sua constant (inquit) ut dicitis, nulli damnosa sunt: quia nemo illi fidem habebit, itaque nullum decipiet.

Locus de quodam Helvetio.

Helvetius quidam in Alpibus pascendorum pecorum curâ detentus, quod rarissimè in templa Deorum veniret, semel instigatus à vicinis suis in hebdomate magna, quam & sanctam vocant, matutinis interfuit. Et cum solito more extinctis luminibus tumultus fingeretur, quem Iudæi concitasse creduntur in captione Christi; ille extracto gladio, in angulo fani stetit summo timore perculsus. Cumque lumina rursus accenderentur, vicinum suum acclamans, quæsiuit anñe vulneratus esset? Et interea vidit Sacerdotes imaginem crucifixi portantes, & quoniam non novit imaginem, dixit: Ego benè cogitavi tantum tumultum non finitum in sine hoc micidio.

De alio Helvetio.

Alius in iisdem montibus habitans, habebat filium pastorem, qui cum semel in vitâ suâ in die Palmarum venisset in delubrum Dei, vidit pueros simul & juvenes cum senioribus projicientes ramos Palmarum in viam Domini, sic illius viam honorantes (ut moris est.) Ipse verò credebatur malefactorem esse, ac educto gladio summâ vi impetebat ita ut & ille & asinus corruerunt. Atque domum rediens patri nuntiavit, se cunctum populum magno timore liberasse: in quem enim rixosum, ut ipse credebatur, omnes homines impetum fecerint, nec domare potuerint, se unum confecisse, atque equam
(sic

(sic enim asinum per contumeliam vocabat) prostravisse in terram.

De quadam nupta.

Cum in Neiffa oppidulo Dominicâ die nuptiæ essent celebratæ, nec sponsa die Lunæ sacrificiis divinis interesset. Aderat hic Sacerdos quidam in sacrario advena, qui diceret aliis in locis consuetudinem esse, ut sponsæ postridie semper intrarent sana Deorum, bonum auspici-um precantes, seque mirari, cur id isthic non fieret? Respondit alter. Exitiosum esse vulnerata intrare templa, vulneratam enim credebatur sponsam per maritum.

Facetum dictum nobilis Mulieris.

Cum Sigismundus Archidux Austriæ. Alsatiam Brisgoiam; præfecturam item Sueviæ Duci Georgio Bavaro vendidisset, nec incolæ hujus venditioni consentire vellent, quidam eques auratus Bavarus, hujus negotii conficiendi Legatus, quum castrum Phirt pertransiret, uxoremque Præfecti illius castri extra castrum cum suis sedere ostendisset, illâ salutatâ, quid faceret interrogavit? Ad quod festivè Domina respondit: Audio, inquit, nos futuros esse Bavaros, ideò nunc idioma eorum discere attendo ex suis. Bavaros enim sues vulgus vocat, ob maximum eorum in illa regione proventum.

De quodam Minoritâ.

• Quidam frater de ordine minorum Marianus,

nus, cùm sanctum Franciscum pro meritis laudare vellet, ita concionatus est, sibi ipsi respondens. Francisce ubi vis sedere? Apud virgines? Respondit sibi ipsi, non. Ultra, Francisce ubi vis sedere? Apud confessores? Non. Ultra, Francisce ubi vis sedere? Apud martyres? Non. Atque sic deinceps ultrà de choro ad chorum ducens, cùm non inveniret locum, quo tantum virum locaret, surrexit quidam rusticus: Si non potes aliter, Pater bone, loces eum ad locum meum. Ibo enim ad cauponem, tædio scilicet affectus, cùm tam diu in locando sancto perstreperet: Dixit & alter, doleo profectò miseram tam sancti & boni Patris vicem, qui tam diu stare cogatur, quando ad tot annos sequaces ejus nondum locum invenerunt, quò eum reponant.

De alio Franciscano.

Alius ejusdem ordinis, cùm de extremo judicio differte horribiliterquē disertaret, quomodo videlicet conveniendum sit omnibus mortalibus in valle Josaphat, cælumquē vacuum fiat, omnibûsquē ante tribunal Judicis summo cum timore incertum iter sit expectandum. Intravit interea ædem sacram Thomas tornarius mihi notus, atque hanc discrepantiam viarum & felicitatis audiens continuò abivit. Ac O bone pater, inquit, ego tuæ sententiæ suffragabor in electione itineris: Ibo enim ad Cauponem, bibiturus mediam mensuram vini, donec deliberaveritis, quò eundum vel ubi manendum fuerit.

De quodam Deceptore.

In nundinis Francofurtensibus, quidam nequam plumbum, resque vilissimas corio insuit, ac si res preciosa esset, atque in conspectu cujusdam divitis negotiatoris & multorum hominum fascem illum clam ab se abjecit, atque postea levavit, quæritans an quisquam in tantâ turbâ rem illam perdidisset? Accessit dives parum probus, atque suam esse constanter affirmavit. Cui deceptor: Estne res preciosa ut apparet? Preciosam asserente negotiatore: Non recipies, inquit deceptor, nisi dono mihi dederis decem aureos. Quod ille spontè obtulit, atque abiens corium aperuit, atque vilitate rei perspectâ, mox deceptorem convenit sequè fraudatum allegans, nisi ille decem aureos redderet furcas minitatur. Cui deceptor: Cur ergo mendaciter & fraudulenter dixisti rem esse tuam? Et apprehensâ ejus manu, veni (inquit) mecum ad Prætorem, & de nostrâ improbitate experiamur. Negotiator retraxit manum, atque ab omni accusatione fugiendo destitit. Historia vera esse dicitur, ut retulit mihi Bernhardus Husflin.

De Magno anno Platonis.

Duo Philosophastri in quadam cauponâ divertebant ad hominem senem & facetum. Atque cum noctu inter bibendum multa de Philosophorum sententiis disputassent, præcipuè de magno anno Platonis, qualiter post triginta milia

lia annorum iterum apud eundem cauponem, & in eodem diversorio reciperentur. Tandem rogaverunt senem, ut interim symbolum faceret differret : tunc enim cum revererint, symbolum soluturos pollicentur. Ad quod faceret caupo : In exacto, inquit, anno, ante videlicet triginta millia annorum, etiam fuistis hic, symbolum habentes & nondum solutum est : solvite ergo præteritum, & ego solutionem illius differam usque ad futurum annum.

De duobus Mendicantibus.

Duo mendicantes verbis rixabantur, adeo ut unus alterum mentiri diceret, alter percussuro similis, pugnoque minitans (quoniam mendacium invisum est Germanis, maximeque homines dehonestare creditur) dicis me mentiri ? At ille verbera timens, negavit se dixisse. Altero sæpius repetente, tu dixisti me mentiri. Ille vero sæpius negando, tandem dixit. Tu mentiris ad os tuum, quod ego dixerim te mentiri. Ad quod alter : Bene tibi profecto, quod non dixeris me mentiri ; alioquin tibi os tuum contudissem, ut posthac nulli faceres.

De quodam insulso Cornuto.

Cum D. Fridericus tertius, tempore concilii generalis Basileam peteret, ac oppidum Rheinfeldam transire statuisset, cives ejus oppidi honorifice Regem suum salutare cupientes, quaeritabant Sacerdotem eruditum & idoneum, qui munere Oratorio fungeretur. Obtulit

124 FACETIARUM BEBELIAN.

se quidam Beanus (ut barbare vocamus eum, qui barbarus sit) & homo indoctus, incultisque moribus deformis, qui vel Zwickaviæ vel Daven-triæ vel Butspachii in militiâ literariâ desuda-
verat, & cùm universus populus totusque ordo Clericorum cum Sacramento Eucharistiæ ob-
viam processissent Cæsari; insulsus ille Beanus nihil aliud dixit, nisi: Benè veneritis Domine Rex: quâ salutatione ob Sacramenti reye-
rentiam, vix tum risum Cæsar continuit.

De servo cujusdam nobilis.

Quidam nobili servierat, & cùm Dominae suæ quæ erat in thermis, folium arboris è cruribus amovisset, mulier indignata quòd crura tetigis-
set (est enim superbissimum genus in terris be-
nè dotata mulier) mox in balneum exivit, atque virum, ut illi toti territorio suo interdiceret, coegit. Servus autem in aquis spaciabatur, quo-
niam terra esset ei interdicta. Tandem reconciliatus dixit ad Dominam: si ego posthac fascem virgarum in pudendis tuis viderem, ô Domina! ego nollem eripere atque extrahere.

Lepidum cujusdam consilium ut perjuriam vitarentur.

Narravit mihi homo fide dignissimus apud me, se audisse, cùm quidam populus conven-
tum haberet, consulturus an militandum esset Maximiliano & cùm juramentum aliquis firmare vellet, surrexisse quendam atque ita dixisse. Primum juravimus nullum annum sti-
pen-

pendium accepturos à Principibus : posthac juravimus nulli Principi militaturos. Textiò juramento revocavimus nostros à Mediolano : nunc iterum jurandum est. Ego, ut perjuriam vitemus, consilium do, jurejurando confirmare, nihil posthac nos eorum, quæ juraverimus servaturos.

Facetum dictum & ridiculum.

Erat cuidam nobili viator & tabellarius, quem cum domum ad oppidulum suum ab Augusta, misisset (ubi Principes Suevorum foederis convenerant) occurrit ei quidam oppidanus, qui sibi prudentissimus videbatur quæsitivique (ut moris est nostris) quid novarum rerum afferret? Respondit viator: Perpauca esse nova, unum tantum esse hominem Augustæ combustum, qui falsum commiserit. Cum rogatus esset dicere, quod falsum? Respondit: Illum nives post fornacem (ubi summus calor esse consuevit) indurasse, & pro sale vendidisse. Quod ille insulsus homo credens, cunctis narravit, seque cunctis triviis fabulam fecit, qui Sibyllæ folia colligere se scire volebat. Res gesta est, atque mihi cognitissima.

De pigra muliere.

Cum quædam mulier vapularet à viro, maxime ob pigritiam, coepit ejulando clamare: Cur me percutis? nihil enim feci. Propterea te percutio, inquit vir, quia nihil facis.

De Monasterio Monialium.

Scio Monasterium Virginum Vestalium, de

quarum pudicitia & continentia, cum semel quærerem quendam istarum vicinum : Respondit mihi ille. Nullam in toto conventu castam præter unam, quæ adeò casta vocetur, quia nondum peperit : cæterum dubitari de virginitate ejus, omnes alias esse matres, & quasdam habere numerosam prolem, præsertim Virginem Maximam, quæ Abbatissa à nobis dicitur. Subjunxit tertius homo facetus : Verum est, nisi enim sæpè mater facta esset, ex institutione & regulâ earum repelleretur ab officio.

De quodam adultero grunniante more suis.

Quidam adulterii commercium habuit cum uxore pistoris, cum quâ dum nocte quadam esset, maritumque domui appropinquantem videret, consilio amicæ in stabulum porcorum, quod sub scalâ erat, properè se proripuit. Adveniens verò maritus, & strepitum (nondum enim composuit se ille) audiens : Qui es tu ? inquit. Ille more suis primum grunnire coepit, ut erat instructus ab adulterâ : sed pistore instantius quærente, dixit : Sum miser porcus. Quâ voce adeò exterrebatur pistor (Diabolicam vocem existimans, quàm ille terrore nimio horribilem ediderat) ut è vestigio domum fugiendo relinqueret, adulteroque liberam abeundi facultatem præberet.

De rustico lentino.

Rusticus Lentinus à lentibus dictus, scurra &

& parasitus notissimus, apud Blancam Mariam Reginam Augustam, atque alias Principes mulieres, cum sequeretur militiam Regis in Ungariâ, & alibi apud Gallos, Morinos, & Sicambros &c. nolebat interesse prælio. Dicebat enim neminem ibi tunc esse, qui esset compositor, armaquæ ab armis disjungeret, uti fit apud rusticos in dedicationibus sacrarum ædium. Idem semel esuriens, rusticum accessit, seqûe ei apem (ita enim totum examen unius alvearii apud nos dicitur) si lautum ei prandium apponeret monstraturum polliceretur, quoniam aliò festinanti inutilis sibi esset: Consensit rusticus, seqûe postquam saturi essent multis instrumentis, quibus ad continendas apes opus est, instruxit. Quod cum vidisset scurra: Non est opus tam multis, dixit. Sed cum venissent in campum & frustra jam diu spaciati essent, dixit rusticus: Credo me delusum esse. Non profecto, ait scurra: istis enim floribus hodie unum insidentem vidi, nec de pluribus dixi: Ac illum delusum remisit domum.

Historia de Philippo Comite de Ravenstein &

Cunrado de Rosâ ex pugna profugis.

In eo, prælio, quo Maximilianus adhuc Archidux Austriæ & Burgundiæ, memorabili clade multisquæ hostium millibus occisis, victrici dextrâ profligasset Ludovicum Gallorum Regem Carolique stumosi Patrem, apud Morinos nunc Terravanam dictum, nunc magnum damnum accepissent, nisi in impuberibus, valetudi-

nariis militibus mulieribus & sacerdotibus, quos omnes alio in itinere Galli equites fortè septingenti in castra nostra irrumpentes, ad unum occidèrunt, præter paucas meretrices (quòd Christianissimo minimè conveniebat, ne dum Christiano) non defuerunt in exercitu nostro equites, qui etiam pugnâ excedentes fugâ salutem quærerent, præsertim Philippus Comes Ravensteinianus, cum suis equitum copiis totis, quarum præfectus erat, festinanter se abstraxit, timorisne an prodicionis gratiâ nescio. Cum quo fuit Cunradus Rosonsis, scurrilitate & jocosus apud Regem Maximilianum hodie graciosus. Quum igitur quidam in præsentia Comitis ad Cunradum diceret, velociter eum abiisse: Verum est dixit, sed multò me velocior est Comes Philippus, qui fugiendo duobus me milliaribus præcessit. Et conversus ad Cominem jocatur in ejus fugam dicens: O Domine Ravenstein, quàm optimum habes equum, qui tam velociter currit. Nam cum ego equi lassitudine cogerer subsistere, tu cum tuo duobus adhuc milliaribus summâ vi & calcaribus admotis equitasti. Comes ille nunc est Genuæ præfectus ab Rege Ludovico, qui quali sit in Germanos animò sæpè declaravit. Hæc est verissima historia apud Morinos, quam Chronicarii coloribus defucant.

De Quodam simplici fratre.

Quidam frater Laicus, quem conversum vocant, quum à suo patre & priore missus esset Coloniam Agrippinam, ut venderet equum, frater
liga-

ligato equo ad palum, deambulavit hinc inde in calopedibus suis, nec more aliorum in foro equario hinc inde equitavit, an uspiam emptorem inveniret. Tandem cum ad eum civis quidam Coloniensis venisset, atque quid faceret, interrogaret? Respondit frater: Nescio: Cui civis: Cujus est equus? Ad hoc frater: Ego debeo vendere. Non hic sedendo vendes, inquit civis. Quid ad me, dixit frater, ego talia non curo. Cui iterum civis: Valet ne? Tum frater: Ego credo, si valeret, Pater noster non venderet. Cujus ruditate perspectâ civis justo precio mercatus est equum, atque fratrem remisit domum. Est adhuc apud nos in proverbio, contra negligentes, vel nullam curam gerentes: Ipse talia non curat.

Contra Curtisanos & indoctos.

Miserandum est, & lamentandum, quòd adeò sine delectu sacerdotia & beneficia conferuntur, atque gratiæ expectativæ (ut cum vulgo loquar) indoctissimis quibusque præsertim Curtisanis: qui cum sint nullius neque studii neque eruditionis, proficiscuntur Romam, atque in despectum literatorum multis beneficiis atque curatis quidem dotati, repedant domum in maximam perniciem & interitum Ecclesiarum & animorum fidelium. Quoniam nihil unquam aut voluerunt, aut potuerunt discere, nisi curare asinos, atque ut ipsi loquuntur, præficam cancellariæ, pro circumventionem simplicium Sacerdotum repetere atque discutere:

Es

No-

Nolo tamen de omnibus loqui, quoniam & docti & probati viri etiam in hoc ordine. Sed ut ad institutū veniam, quidam illorum dicitur venisse ad quendam Pontificem pro beneficio, à quo cum esset requisitus, quot haberet beneficia? Respondit tres. Ad hoc Pontifex: Sufficit tibi unus, dixit, atque eum à se repulit. Fecit autem sicut alius quidam idiota, à quo cum quæsitum esset ab examinatione (ut vocant) Constantiensi: Quot essent Sacramenta? Respondit, tres. Ad hoc Doctor conformiter loquens; Quos? Dixit Asinus, Thuribulum, Baptisterum, & Campanile. Alter nuper quæsitus Constantiæ, cujus diocæseos? Respondit; sum de Altenbulach: ita enim vocabatur ejus patrium oppidulum, atque quid diocæsis esset ignorabat. Illi dum sacrificant divinas operationes ut nuper quidam jocatus est, dicit Christus ad matrem: Vale mater, vado enim iterum crucifigi. Alludens ad ignorantiam illorum, dum perversè & corruptè legant sacras & mysticas literas? Ego vidi duos simul orantes, & cum unus dixisset, Surrexit Christus alleluja: alter nescius quid responderet, dixit: Ita per Deum vivum, alleluja.

De quodam blasphematore.

Erat quidam Rotenburgicis Neccarum, qui propter maximas blasphemias, quibus Divos detestatus erat, ultimo supplicio deputatus, ut in aquâ suffocaretur: & cum jam exiret, festinanterquæ cursitarent pueri, ut huic rei interessent,

sent, ille ad festinantes pueros conversus : Aspire paulum , ait , & nolite adeò festinare. Nam & ipse segniter incedens , huic spectaculo adero.

Testimonium cujusdam Tubingensis.

Quidam Tubingensis in testem adductus, tale testimonium dedit : Ego jacui & dormivi & tamen vidi & audiui ; quod actorem ligone recuteret ad caput , nescio tamen an tetigerit eum.

Contra curiales Romanorum.

Narravit nuper quidam in cœtu convivarum, maximam esse perfidiam Romanorum , fidemque venalem , & curiæ familiares apostolicæ corrosores esse pecuniarum egregios, ut ipse suâ crumenâ luculenter esset expertus. Ad hoc unus : Optimè eos & more suo facere, respondit : nisi enim ita facerent , degeneraturos à majoribus & conditoribus suis , qui fuerunt prædones & raptores, alludens ad Romulum.

De quodam Ebrioso.

Quidam hostiarius Schelcklingensis, cum semel noctis ebrius factus esset in cauponâ, ut vix rationis compos esset , atque reduceretur domum , in itinere nescio quâ ducentium incuriâ , per multos gradus in quoddam cellarium cecidit , Illi timentes de periculo hominis, erexerunt eum , ad quos ille lætabundus. O quàm pulchrum est, si quis novit alphabetum recto & præpostero ordine.

De Confessione cujusdam, quod ebrius fuisset.

Est quidam Sacerdos in Urach de ordine clericorum in communi viventium, Alexius nomine, lunaticus & statutis temporibus parum sanus sed mente captus. Ad quem in æde sancti Amandi seriò deambulanti, accessit alter villanus Sacerdos, petens ut pateretur, se ei confiteri peccata sua. Alexius licere annuit: Ille, quomodo priore nocte ad vomitum usque ebrius fuisset apud Carthusianos boni lapidis. Ad quod indignatus Alexius, altâ voce clamans, dixit: Benedicat tibi potum Diabolus, qui te absolvat. Atque ita magno scilicet clamore cunctis hominibus Sacerdotis ebrietatem detexit, atq; sine absolutione hominem dimisit.

Ridiculum factum cujusdam Tubingensis.

Habemus incolam Tubingensem, præter suam opinionem, mihi parum literatum visum, cujus mater cum semel gallinam in quodam sacello consecrato capere vellet, desine, ait, modò: nam illius gallinæ non habebis convivam me, quæ Ecclesiasticâ libertate gaudet. Afficies enim te & nos omnes maximis incommodis & periculis volens eam excommunicatam esse, si vim gallinæ in sacello intulisset. Quam rem postea in balneo mater bonis amicis narravit, docens pulcherrimum esse liberos institui in bonis artibus, quantoquæ se ipsa in periculo exposuisset, nisi filius literatus intervenisset, monstravit. Idem semel ad me dixit, Sacerdotes mul-

multum gravari, si quotidie celebrare divina cogerentur, sibi si quis beneficium conferret, paratum bis in die celebrare. Illius ipsius cum nuper quidam eruditionem jocosè commendaret, pollicitus est alter, si omnis illius eruditio in venenum Mithridaticum verteretur, impigrè & sine formidine imbibiturum. Longam historiam facerem si totum hominem resque ejus gestas descripsero.

De duobus filiis cujusdam Sacerdotis.

Nosco Sacerdotem, cujus concubina cum duos ei filios perperisset, jocabatur se habere fidelem ancillam; quæ cum sine suspitione potuisset unum filium suppressisse ei & occultasse, ambos reddiderit.

Historia de Judeâ filiam pro Messia pariente.

Cum olim essem in Bohemia, audiivi talem Historiam: Quendam Christianum amasse Judaicam puellam, quam cum fecisset gravidam, ita puellam communicato consilio liberare à periculo conatus est: Nocturnis enim apparitionibus domum incurfavit, horribiliqûe voce parentibus puellæ plusquam semel denunciavit filium illorum verum Messiam parituram: Illi, re delatâ ad Judæos vicinos, consilium capiunt, universis Judæis hoc insinuandum: Convenientibus igitur ex omnibus regionibus Judæis, ipsa enixa est puellam: unde non parum conturbata est omnis Israel.

De nebulonibus & meretricibus & Sacerdotum filiis.

Est verissimum proverbium apud nostrates, nullum esse genus in terris, quod plus velit & cupiat honorari, sibi quæ honores in omni conventu exhiberi, quàm homines nihili, nebulones & meretrices: nec esse genus in terris, quod minus quam illi, conetur ad virtutes, & egregia, unde honores debent consequi. Quòd cum nuper in quodam colloquio de superbia illius generis loqueretur dixit unus: Quamlibet meretricem optimè & acutissime videre, quæ alteri sui generis turpia sint, quæque eam dedeçant, nullam tamen ex turpitudine aliarum reddere se inde meliorem. Ego autem allegavi Juvenalem in sextâ Satyrâ dicentem: illas bestias citius & libentius uno oculo esse contentas, quàm uno viro. Ad quod alius facetissime: Quid plura, inquit, dicimus? Meretrix multò minus uno amatore contenta est, quam mendicus unâ domo, qui si victum mendicare velit, cogitur non solum viciatim, sed & domesticatim lamentari & flendo perere. Tum alius quidam, Sacerdotum filios affirmabat superbissimæ esse naturæ, atque aut omnino esse probos, aut prorsus nihili & nequam homines. Ad quod item alius: Hoc ego experienciâ didici, ait, Sacerdotes fugere solere liberos suos, dum infantes sunt, eorumque vel præsentia, vel commemoratione pudore affici: è contra liberos illorum, dum adoleverint virique facti fuerint, fugere patres, atque

que odio habere probrosam suam generationem, dum vetuli eorum Sacerdotes, jam gloriosi ex illis haberi velint, eosque jaſtanter ament.

*De Monacho ſene deſtente ſuam
impotentiam.*

Dixit mihi quidam, contigiffe ſibi dum indulgentiis Apoſtolicis (ut vocant) ſemel cuidam Monacho profectæ ætatis confiteretur, atque ſuam militiam Veneream in omne genus muliebri exercuiſſe narraret, effuſè Monachum fleviſſe, adeò ut ipſe in magnam devenerit deſperationem, quod illum flere ob ſua peccata maxima exiſtimabat, ita ut quid inceptaret, vel quò ſe verteret neſciret, omnis enim ſalutis ſpes aberat. Tandem Monachum collecto animo conſolatum eſſe, atque dixiſſe: Non timeas, fili, animæ enim tuæ atque ſaluti adhuc optimè conſultum erit, dum doleas de peccatis. Ego enim ob nihil aliud fleo, quàm quod mihi revocaveris in memoriam florentiſſimos annos exactos, in quibus etiam vir eram, ſed amplius pro dolor! in eâ re militare non poſſum. Hoc ille mihi jurejurando ſibi factum affirmavit.

De Monachis quibuſdam.

Audiſi ab alio, qui adhuc vivit in magnâ hominum exiſtimatione, qui dicebat ſe veniſſe ad quoddam monaſterium, & cùm conveniſſet aliquos nophytos (ut ipſi vocant) interrogafſetque an non haberent aliquam ſecum dominam & bonam amicam? Reſpondiſſe illos
non

non affirmantes nisi patres futuri essent, eis non licere.

De quodam impotente.

Cùm quidam apud amicam suam hyeme impotens esset, langueretque instrumentum generativum, atque puella summo pudore affectum videret : Non cruciari (inquit) frigoris enim culpâ id fit. Non per fidem meam, inquit adolescens : nam hoc idem plus quam semel mihi fecit in æstate, dum calidissimus esset dies.

De quodam nobili.

Narravit mihi nobilis quidam, dum profectus esset cum socero suo ad Episcopum Spirenses, eo primo anno quando duxisset uxorem, cogerenturque simul lectorum penuriâ dormire, noctu in somnis se socerum contrectasse, dum uxorem esse crederet, & socerum evigilatum clamasse. Desine, gener quæso, filiam enim ob hoc tibi dedi, ut ego à te tutus essem.

Facetia ex Ioanne Gersone.

Matrona quædam venerat Aurelianum, & videns illuc multos adolescentes Scholasticos, quæsiuit quidnam facerent ? Respondebatur, eos literarum studiis operam dare. Ad quæ illa : Quibus literis ? Juri civili, respondebatur. Illa verò in quem finem ? Quales sunt illi futuri ? Dicebatur ; Ut fiant secularium causarum tractatores causidici atque litium patroni. Heu clamabat illa ! solum est in patriâ meâ unus cau-

causidicus vel procurator & fermè tota patria per ejus nugas & fallacias destructa est : quid nunc fiet de tam ingenti Scholasticorum classe ?

De ratione, cur filius patrem sequatur & cur filia matrem præcedat.

Dum quæritur à nostratibus, quæ causa sit, quare filius patrem sequatur ; & filia matrem præcedat ? Respondent mulieres, non ineptè neque falso : Filiam præcedere matrem ideò, quia mater tuta & certa sit suam esse prolem : Filium autem subsequi ideo, quia pater à tergo ostentans, dicat hunc se credere suum esse filium, & quia falli possit per uxorem, ideò propter hoc dubium sequi debere filium. Certa enim oculis subjiciuntur : incerta à tergo videmus, neque oculis directis.

De quodam Carbonario.

Princeps quidam potentissimus, grandem thesaurum amisit, trium candidatorum suorum atque primorum perfidiâ furtoque, qui maxima præmia proposuit illi, qui sibi ablatum indicaret thesaurum. Habitabat autem in vicinis nemoribus carbonarius quidam, summâ omnium rerum penuriâ laborans, qui cum talia audisset, cogitavit intra se egestatem suam, atque vulgare proverbium Suevorum, quo dici solet : Bonum prandium pollere, & pensandum esse patibulo : hoc est, non detrectandam esse suspensionem pauperibus propter bonum prandium. Quare isto prandio paupertatem finire constituens,

138 FACETIARUM BEBELIAN.

tuens, accessit Principem sequē (detur modò triduum pro deliberatione) thesaurum indicaturum pollicetur. Princeps intra conclave carbonarium inclusum, & lautissimè epulari mandavit. Primâ autem nocte cùm jam satur esset, dixit: Deus bene vertat (uti nostri dicere solent) jam unus accessit: credens unam diem abiisse. Stabat autem unus furum ante conclave, exploraturus quid iste faceret; atque cùm hoc audisset, mox ad suos rediens, monstravit quæ audierat. Alterâ nocte accessit alius percepturus, quid carbonarius ageret, & cùm carbonarius more solito lautè cœnasset, dixit ut antè: Secundus accessit. Fur ille mox ad suos audita retulit. Et cùm tertius tertiâ nocte venisset, dixit: Tertius & ultimus adest. Unde illi tres communiter carbonarium accedentes, atque thesaurum deferentes, maximis muneribus donatum rogant, ne se deferat, thesaurumque Principi inventum restituat. Quem ille cùm postridie Principi afferret, ditatus est ab eo largissimè, ac usque in finem vitæ suæ vatis honore dignatus est. Hæc est potentia fortunæ, quæ reverâ etiam non frustra dicitur audentibus præstò esse, quæque maximos sæpe & insperandos hominum conatus potenter adjuvare visa est.

De Fratre minore Monialem gravidam reddente.

Quidam frater devenit in monasterium virginum Vestalium, & cùm humaniter esset ab eis tractatus, cœpit pro gratiarum actione concio-

na-

nari de fide & doctrinâ Christi : & cum ad virtutes summâ eloquentiâ cohortaretur, noctu ut hominem quibus possent honoribus prosequerentur, in publicum earum dormitorium collocârunt. Cum autem nox intempestiva accederet; cœpit frater clamare alta voce: Non faciam, non faciam, non faciam. Moniales igitur expectatæ accesserunt, atque consolatæ sunt fratrem, atque cur flieret & sic vocitaret interrogaverunt. Tum dixit ille: vox de cœlo venit, junioribus amplexibus fruire, ut inde Episcopum procrees: sed ego omninò recuso. Quod sorores intelligentes, adduxerunt ei juniorem. Quæ viso fratre, cœpit refragari quadam verecundiâ & retro ire, quod aliæ videntes, dixerunt se imprimis voluntarias si quid tale ab eis peteretur. Tandem illa paruit, atque exacto tempore filiam peperit, exinde correptus frater, dixit: Quia non fuit voluntaria nec divinæ voluntati morigera, ideò in pœnam peccati filiam peperit.

Contra ignaros Sacerdotes.

Prius detestatus sum seu ambitionem & avaritiam, seu perversam quorundam malevolentiam, dum Sacerdotia & beneficia, quæ dicuntur, indoctissimis plerunque conferuntur, quæ mercari solent muneribus & favore: dum docti homines negliguntur nec possunt emergere; nunc iterum ostendam, quid proveniat ex illarum ignorantia. Commissa fuit cura pastoralis cujusdam pagi Sacerdoti inprimis rudi & indoctissimo, qui cum sepelire vellet gladio in-

interemtum quendam in adulterio deprehensum, affuerat ei tunc inopinatò vicinus Sacerdos, qui censuit prius Episcopi consensum petendum. Acquievit ineptum capitulum, atque Episcopum accedens flexis genibus, dixit. Proficiat venerabilem patrem: Episcopus tacuit, atque hominem indignanter aspexit. Tum rursus ille, Proficiat venerabilem patrem: Joannem de Luterbach est mortuum, non elatum (pro oleo unctum) non chrismatum: non sepultum, sine crux, sine lux, & sine Deus: & nihil amplius Latinè sciens loqui, dixit. *Herr sol ich ihn in den Kirchhoff begraben?* Respondit Episcopus: Non. Cui Sacerdos: Quare? Ad hoc Episcopus: Quis te ordinavit in presbyterum? Respondit Sacerdos: *Ihr Herr.* Cui Episcopus: Quando? Ad hoc Sacerdos summisit: *Herr wisset ihr/ da ich euch die zehn Bülben gab.* Ita Episcopus propriam culpam invenit & extorsit.

De alio indocto Sacerdote.

Alius erat, qui promisit Episcopo centum se oves daturum, si in Sacerdotem eam ordinaret, Consensit Episcopus. Postquam ille adeptus esset sacerdotium, venit ad Episcopum centum secum ova portans. Cui Episcopus: Oves mihi, inquit, pollicitus es, non ova. Ad quod Sacerdos non est magna differentia inter ves & va, id est, inter oves & ova: & quæ me laetit, tua culpa est, qui ne scivisti mecum cautius mercari: nisi enim ignarus & indig-
gnus

gnus lacerdotio fuissem, nec ova nec oves promississem.

De alio item ignaro.

Quidam ignarus & rudis Sacellanus, vice parochi uncturus infirmum, vidit apud illum stupas pro abstersione locorum inunctorum præparatas. Et cum fluctuaret, cujus nam causa comparatæ essent, tandem infirmo sumendas judicavit, quare tres in partes illas dividens dixit, aperios, & aperto ori primam partem intrusit, quam magnâ cum difficultate infirmus deglutivit. Quo facto dixit Sacerdoti: Bone Domine, quot adhuc supersunt? Respondit ille: Duæ. Ad quod infirmus si adhuc unam deglutire cogor, inquit, mors mihi certissima est: hoc factum est in oppido Schorndorff.

De Alio uncturus infirmum.

In oppido Kalb quidam Sacerdos uncturus infirmum, oleum sacrum secum attulit. Cui æger dixit: Infunde mihi in vasculum, & appende ad caput lectuli, revertereque paulo post, quoniam jam fieri non potest. Consensit Sacerdos, atque abiit. Interea verò temporis ægrotus totum oleum exhaustit, revenienteque Sacerdote dixit ille; Bone Domine factum est, ebibi enim totum. Cui Sacerdos: Benedicat tibi Diabolus ingurgitationem tuam.

Aterius cujusdam factum ineptum.

Alius indoctus Sacerdos, sed peioris vitæ,
quo-

142 FACETIARUM BABELIAN.

quoniam hoc anno perpetuo carceri mancipatus est, cum veri cujusdam ægrotantis membra quæ deliquissent unxisset, cœpit & ungere pudenda ejus. Cui ægrotus, si membra, quæ deliquerunt ungenda sunt, adhibe hîc precor multum olei : nam ille omnium membrorum peccator est maximus.

De Monacho.

Audiui concionantem fratrem unum de observatione Minorum, qui dum detestaretur vestitum luxuriam & impudentiam, tandem concludit : Amasii urbis nostræ nunc adeo protendunt virilia ex tibialibus (quas vulgo caligas vocant) multisquæ linteis (quæ indulia vocant) involvunt, Und so die Weizen meynen es seyen Zumpen/ so sind es Lumpen.

De Sacerdote, volens maximam particulam contra mulieres in ferre.

Concionatus est quidam Sacerdos tres se habere particulas : maximâ verò & longissima mulieres tangere velle (volebat enim sermonem dividere in tres partes, ut dicunt, & accerrimè invehi & longissimis verbis in mulieres) Quod audiens rusticus, vocavit uxorem dicens : Excus mecum Greta mea, tangat ille sua particula Diabolum, te hodie nunquam continget.

De Morituro.

Quidam moriturus dixit amico astanti : Putas me moriturum ? At ille : Collige te & conscien-

scientiam, ut rationem summo Deo exactæ vitæ reddas : nam morieris citò & non vives. Ad quem ægrotus : affer mihi inquit, fœmorale meum. Quæsit autem ille, ad quid opus habes ? Respondit : Cùm moriar, ut contegam podicem meum, ne vermes ingredi possint,

De Sacerdote baptisante.

Sacerdos baptisaturus puerum, præmisit (ut moris est) exorcismum ; & cum venisset legendo ad eum locum ubi dicitur, lutum fecit ex spuito : mulier tenens puerum, aliquid pulveris levatura de terrâ, dorsum curvavit, & anum aperiens horrendum sonitum emisit. Sacerdos audiens, substitit à proposito, & dixit : Ecce quanta vis verborum meorum, mandavi diabolo ut exiret, exivit ille & totum locum fœtore implevit, ut omnes experti estis. Mulier autem pudore affecta, nec audiens quid dixerit Sacerdos : Bone domine, inquit, non ego, sed puer fecit. Quare Sacerdos iratus dixit, Deus det puero illi morbum Herculeum (quem nostri caducum vocant) si enim ita impudenter se gerit coram honorando sacerdote in illo flore ætatis, in senectute quid fiet?

Comparatio mulieris & canis.

Comparantur à nostris canes & mulieres, illi dum volunt, mingunt : hæ dum volunt flent, ut Juve. Saty. 6. & Ovid. Ut flerent oculos crudière suos.

De

De Coco quodam faceto.

Wendelinus Steinbachius Theologus insignis atque hoc tempore Gymnasiarcha Tubingensis, habebat cocum Guilielmum nomine, raro sobrium & perfacetum : qui cum nuper cuidam adolescenti bonæ indolis dixisset ; Scis causam, cur posteriora tua turpem habeant foetorem ? Silente primùm adolescente dixit : Ego dicam tibi, obstetrix primùm neglexit eam partem, nec satis abluit. Cui ex tempore & inopinatò adolescens : Desine, inquit, ita sentire ; nam aër illius regionis ita pestilens est & foetidus, qui eum locum occupavit, & ventus qui perflat, non locus ipse.

Fabula de Sacerdote & dæmone eorumque controversia.

Quidam Sacerdos rudis & imprimis illiteratus, evocaturus ab homine dæmophoreto, hoc est dæmone obsessio, malignum spiritum, ita dixit : Male spirite, veni exterius. Cui respondit dæmon. Qui rumplas, inquit, in Grammatica, id est, destruis Grammaticam. Sacerdos, bonam est Latinam dum te fugabo ad latrinam. Ad hoc diabolus : Quàm rudis & imperitus erit dæmon, cui tu adimes animam. Nam quicumque suam tibi animam commiserit, necesse est, ut vel semel in hebdomade illi intendat. Inde oritur proverbium vetus, quo ignaros Sacerdotes deludimus : Es muß ein heyliger Zeuffel sein/ dem du ein Seel entziehst.

De

De Michaëlis monedulâ.

In oppido Kircha ditionis Wirtenbergensis, quidam scholastici volebant eripere ex foraminibus turriû sacrarum ædium implumes monedulas, (quas graculos vocare possumus) & cum quidam Michaël nomine per funem demissus esset à turris pinnaculo, ut nidos deprædaretur, cumquē amplius ob nimiam ejus gravitatem, & pondus corporis detineri non posset à sodalibus, decidit in terram, ac nisi fato quodam in grandem arenæ congeriem cecidisset, frustillatim fuisset disruptus, adeò profundus erat casus, Et cum omnes ejus condiscipuli timore penè contabuisent, illæsus ipse ex arenâ profiliens, ait: Per Deum vivum, ego nulli vestrûm dabo, vel minimam monedulam. Habebat enim quasdam antequam caderet extractas. Inde ad mortem usque dictus est. *Nâge Michel.*

De Nobili.

Quidam nobilis studium aliquandiu intermissum, quum Viennæ repeteret, atque diu notuquē in Grammaticâ cruciaretur, nec ad totum proficeret, dixit semel ad contubernalem mihi notum (cum genera nominum in A anxie disquireret, vellem profectò multum æris alieni conflatum esse, ut omnia nomina in A essent generis foeminini.

De Rustico Held vera historia.

In montibus & Alpibus nostris Suevicis, non longè à pago Justingensi, rusticus erat cognomine

G

mine

146 FACETIARUM BEBELIAN.

mine Held ; id est Gigas, satis opulentus, incautus tamen. Ad quem decipiendum & fraude circumveniendum duo mendici (quos supra Scholasticos vagantes vulgò appellari dixi) tali sunt astutiâ usi : Unus noctu hominem accessit, lagunculam secum deferens optimo vino referatam, atque hospitium nocturnum suppliciter impetravit. Et cum jam in hypocaustum (quod demissum erat, ut aliquis manu fenestras attingeret) lumen allatum esset, cœpissentquê simul cœnare, mendiscus qui lagunculam extra fenestram posuerat, rusticum & totam familiam largiter potare jussit, quoniam eâ nocte nunquam deesse sciret vinum. Socius autem ejus extra fenestras latitans, vino ad hoc comparato semper implevit, quâdocunque laguncula erat exhausta. Cumquê jam hospes atquê familia hilariores essent facti & ebrii, viderentquê jugiter vinum suppetere, percontati sunt naturam & efficaciam lagunculæ. Respondit, vasculum esse sancti Othmari, quod illo optimo & externo vino nunquam & in perpetuum exhauriretur, ex meritis sancti illius, sibiquê decretum esse vendere velle illud, quoniam quotidianâ potatione fastidio afficeretur : Cum hoc audiret rusticus & familia, intendebant animum ad eam rem emendam, quæ summum solatium & utilitatem esset allatura : quanti judicaret interrogabant ? Centum aureis venditurum, respondit ille, si in promptu adessent. Convenerunt verò tandem : ut acceptis viginti, quos solos jam paratos habebat, alios dum posset daret. Postridie

die cum ille abiisset, nec laguncula rustico pro voto responderet, conquestus est vicinis, seque omnibus ludibrio exposuit. Est enim hodie frequens proverbium apud nostros: Vasculum vel laguncula Gigantis, de re inexhausta, aut de eo, qui vasamento aliquo atque astutiâ deceptus est.

*Historia vera de rustico, qui dixit ad Abbatem
quendam Omnipotentia vestra.*

Tanta assentatio inolevit in Germania nostra, in grandioribus & festivioribus titulis & epithetis nunc Abbates & Regulos minores, ut puta Comites & Equites auratos ornamus alloquendo, quàm olim Imperatores Romanos orbis Dominos summosque Pontifices. Illos enim alloquendo nemo est ex inferioribus quin præerat Gratia vestra, maximè in vernacula linguâ, omnibus verbis, Gratiose Pater vel Domine, non minus contra rerum dignitatem & repte quàm barbarè & falsò. Et cum vident abditi superiores in hoc delectari, alius superius studet gratiam Domini aucupari, adeò, ut omnis modus modestiæque excedatur. Nuper enim (ut denique ad propositum veniam) ut fide dignissimis assertoribus accepi, quidam sticus vicino comitante, accessit. Abbatem minum suum, coram quo ita locutus est: Gratiose Pater, rogo, omnipotentia vestra lit mihi ligna conferre pro ædificanda domo. Consensit Abbas. Sed cum abiisset, vius increpando socium: cur dixisti, ait, omni-

148 FACETIARUM BEBELIAN.

nipotencia ad dominum nostrum? Cui ille, Nescio non enim feci studiose: Attamen nec me fecisse pœnitet, compos enim factus sum voti: & quoniam eâ in re delectari illum video, cumulatoribus eum in posterum titulis affabor atque honestabo.

Historia de quodam Christum in crucem agente.

In quodam oppido spectaculum passionis Dominicæ agebatur, & ille qui Christum in crucem nudus egit, cum vidisset propè crucem stare puellam unicè amatam: quæ Mariam Magdalenam repræsentabat, cœpit ei virga virilis erigi, videntibus circumstantibus omnibus, adeo ut illam abducere cogerentur. Quæ res suspicionem jam antea in animis hominum conceptam, mirum in modum auxit & confirmavit.

De duobus Sutoribus.

Wormatiæ erant duo sutores, quorum unus cum dives esset sine liberis, parcissimus tamen erat. Alter verò se, familiamque suam (plures enim habebat liberos) quotidianis laboribus enutrire cogeatur, lautè tamen pro facultatibus & splendide epulabatur. Et cum de mensâ ad laborem rediret, & læto animo semper patrocinium & auxilium sancti Nicolai invocabat. Quæ verba cum dives crebrò audiret, invidiâ seu subsannando pauperem dixit: Subveniat mihi David. Hoc enim nomine ille ditissimus

mus Judæus vocabatur. Qui cùm futrinam illius præteriret, atque quâ se existimatione futor faceret, animadverteret, præ sancto Nicolao, quem alter venerabatur, cogitavit quo pacto se S. Nicolao munificentiorē declararet. Quare futori se invocanti in alterius contumeliam, anserem assūm (in cujus ventrem clam decem aureos imposuerat) donavit. Ille munus pauperi demonstravit, Judæumquē sancto Nicolao prætulit, ejusque implorationem illi exprobravit, cujus nuper vicinus alacri fronte respondit. Quid enim gloriaris de anserē? Sanctus Nicolaus donabit me, non anserē, sed pingui bove: quoniam pluris facis pecunias quam anserem, si vis ego emam illum. Dives accepit conditionem, atque paucis nummis vendidit: Sutor itaque implorato more solito sancto Nicolao, anserem familiæ mensæque suæ apposuit, & inuentis aureis, confestim ad forum boarium maravit, piuguissimumquē taurum mercatus est. Et cùm domum duceret, obvius venit dives, tantamquē fortunam admiratus, quæsiuit unde, et quo munere taurus obvenisset? Respondit nuper, munus esse S. Nicolai qui perfido Juæo multò se munificentiorē reddiderit. Cùm ulò post Judæus ædes divitis præteriret, & anser sapiisset, quæreret? Respondit ille, inò se futori vendidisse. Cui cùm Judæus non declararet, convenit dives pauperem futorē apud Prætorem, atque decem aureos rei dicatione postulavit, quoniam anserem non eos vendidisset. Sed prætor cognitâ rei ge-

150 FACETIARUM, BEBELIAN.

stæ veritate pauperem absolvit, atque alterum viginti aureis mulctavit, quod in contumeliam S. Nicolai foetidum Judæum invocasset. Itaque hac fabulâ docemur, quod etiam Germanis proverbio dicitur : *Untrew triffe sein eighen. Herren.*

De Nobile & Judæo.

Quidam Nobilis debebat Judæo quingentos aureos, quem cum Judæus in Francosurdia apud tonsorem invenisset, fecit eum citari ad Magistratum. Cui Nobilis : Potes, inquit, expectare, donec barba tota radetur mihi ? Annuente Judæo, mox nobilis ad tonsorem : Cessa radere, dixit, atque in posterum omnes dies vitæ suæ dimidiam barbam, ut tunc tonsus erat, intactam dimisit, nec Judæo solutionem fecit quoniam dilationem illam ipse dedisset.

De Abbate sancti Galli.

Senatores oppidi sancti Galli scripserunt Abbati illic non ut Principi, sed ut simplici Prælato. Quod cum Abbas conquereretur, responderunt : Ipsum duntaxat ante meridiem esse Principem sequē literas post meridiem scripsisse, ut retulit mihi Bernhardus Huslin.

Facetum dictum cujusdam.

Proverbium est apud Suevos, si natalis dies sancti Joannis Baptistæ serenus fuerit, magnum nuncum avellanarum futurum esse proventum. Quod cum exacto anno accidisset, dicerentque aliqui multas avellanas illo anno proventuras ?

Re-

Respondit unus : Ideò cunas caras esse futuras : Quæsitus verò de causa , dixit : Multas puellas fieri gravidas , quoniam adolescentes simul atque adolescentulas rusticas pro nucibus legendis in sylvas commeaturos , atque coituros sciret.

De quodam Abbate.

Quidam Abbas canus , cum duas puellulas prærerisset , atque an eis panem mutuare deberet (sic enim coitum circumloqui solent nostri) interrogaret , festivissimè una illarum satis , inquit , mucidi panis domi habemus , volens caniciem atque impotentiam declarare.

De quodam Aucepe.

Quidam aucups Zwifaldensis cùm aucupio intentus esset , atque orare simul instituisset , cœpit dicere : Pater noster qui es in cœlis , & cùm res non successit ex sententiâ , imprecatus est pilepsiam & sacros ignes , atque iterum in oratione progressus : Sanctificetur nomen tuum. Mox turbatis rebus dixit : Dii superi & inferi vale velint. Progressus ultrâ : Fiat voluntas tua cur in cœlo & in terra. Mox incommoda proiciens ad solitas imprecationes regreditur atque orando simul & maledicendo multum diei consumsit.

De vetulâ compatiēte Judæis.

Cùm passio Domini in die Parasceves prædictetur , quædam vetula exeundo templum , compatiebatur Judæis dicens : O bone Deus,

quam multa inquietudine affecti sunt Judæi, qui cum Christo totam noctem vigilare sunt coacti.

Derixosa muliere.

Habebat quidam jurgiosam imprimis mulierem, adeò ut, sive ex cauponâ rediret, sive laboraret, aut comederet, maledictis ab ea impetere-
tur, quicquid tentavit, semper ei mulier maledixit, atque quantò eam frequentius verberaverat, tantò contumeliosior reddebatur, magis jurgabatur. Quod cum verbera nihil profecissent, aliâ viâ aggrediendum putavit, atque quotiescunque ipsa ei maledicebat nihil movebatur, sed continuò tibiâ, cujus erat indoctissimus canebat. Quod cum fecisset, ipsa acrius maledicere cœpit. Illo vero persistente in proposito, ipsa præ irâ saltare cœpit: quo pergente, ipsa ex manibus ejus tibiâ excussit, qui cum nihilo-
minus resumptâ tibiâ sine commotione caneret, mulier indignatissima domum exivit, asserens se posthac non perpeffuram nequitiam viri, & temulentiam illam intolerabilem. Et cum posterâ die cum solitâ maledictione rediret, vir ad solitum cantum reversus est. Quare mulier se victam ostendens, imprecationibus abstinuit, benevolentissimamquæ se futuram viro pollicita est modo tibiâ seponeret. Memorabile exemplum, pertinaciam muliebrem variis artibus frangendam esse.

De quodam mendico veniente ad Fridericum Cæsarem.

Cum Fridericus tertius Rom: Imperator,
con-

conventum Principum haberet Noribergæ, venit quidam mendicus ad aulam, petens intro-mitti, quia frater Cæsaris esset. Et cum sæpius instaret, tandem res devenit ad Cæsarem : qui rei admiratione motus iussit intrare mendicum, atque unde frater suus esset interrogavit ? Respondit mendicus : Omnes esse mortales inter se fratres à primo parente Adamo, atque ut se pro istâ fraternitate donaret, petivit. Cæsar, cui procacitas illius parùm grata fuit, homini tantum cruciferum dedit. Cui mendicus : Non decet invictissime Cæsar, ut fratri tuo tam parvum munus des, cum tu tam dives sis. Vade, inquit imperator, & si quilibet fratrum tuorum tantum tibi dederit, eris meipso ditior.

De alio mendico.

Alius quidam ab Alberto Saxonix Duce petivit denarium propter cognationem, quâ invicem sibi essent devincti. Quæsit Dux, unde illa cognatio intercederet ? Respondit ille : Ab Adam nostro omnium parente. Huic Dux, vade, inquit, si enim talibus cognatis omnibus & singulis denarium vellem dare, nec Ducatus, nec patrimonium meum sufficeret.

De decepto quodam Theologo.

Fuit Moguntix egregius Theologus, cui Pastoralis cura ibidem incumbabat, illi confitebatur quidam satis ut videbatur religiosè, atque grandem auri massam ut credebatur à se inventam ostendit, asserens se quia verum dominum

nesciret ; cum consilio ejus alicujus templi fabricæ destinare. Annuit Theologus, atque massam ad pios usus tradendam accepit. Tandem conquestus est ille advenam se esse ex Saxonîâ, neque viaticum habere, donec ad Patriam, quæ longinqua esset, veniret, petivitque à Theologo mutuo sibi dari, decem aureos, quos bonâ fide restituere pollicebatur. Consensit bonus Pater, atque illo cum aureis ab se dimisso confestim aurificem adiit, fabricæque congratulando massam ostendit : qua probata repertum fuit plumbum deauratum, commentumque impostoris cum gemitu boni patris detectum.

De quadam ebriâ muliere.

Fuit quædam vetula, quæ quotidie inebriabatur, eratque vinosissima. Quam rem cum liberi atque amici ægerrimè tulissent, sæpeque illam ab eâ furpitudine deterrere conati essent, proponendo iram Dei, æternam damnationem, perpetuosque inferorum ignes, nec resipiscere vellet : Semel cum resupinam ac mentis inopem præ temulentia invenissent, communicato inter se consilio, circum illam undique ignitos carbones congesserunt. Cumque vetula experrecta circumquaque ignem vidisset, credebatur se infernis ignibus circumseptam ; nihilominus tamen consuetudine bibendi delectata : Non est uspiam, inquit, aliqua misera anima, quæ suum denarium (uti loquuntur nostri) necum pro symbolo faciendo adjicere velit.

De

De quodam rufo.

Habebat Moguntiae quidam caufidicus omnino rufus filium, quem secum ducebat, albis crinibus conspicuum. Et cum quæreretur ab eo, cur cum ipse rufus effet, filius albos haberet, crines? Non miremini, inquit, podice enim non capite eum feci seu generavi.

De quodam Histrione.

Quidam Histrion in Saxonia cum præteriret cuiusdam oppiduli patibulum, vidissetque hominem paulo antè suspensum, optima tibialia, quas nostri caligas appellant indutum rerum egestate victus, surripere conatus est tibialia. Cum verò præ timore pedum amovere non posset, abscidit pedes, atque cum tibialibus in domum rustici apud quem pernoctavit, portavit, in hybernaculo dormiens: Ibi quidam rusticus noctu vitulum recenter editum ad evitandum frigus imposuit. Histrion solutis tibialibus & pedibus in hybernaculo dimissis, summo mane priuquam homines surgerent, abiit. Rusticus cum tandem surgeret, atque cum vitulo non nisi pedes inveniret, quem recessus histrionis latebat, venit in eam suspicionem ut vitulus illum ad pedes usque devorasset. Quare communicata re cum vicinis, vitulus igni adjudicatus est: si enim hoc recens natus perpetrasset, multò horribiliora timebant ab eo, si diutius esset supervicturus. Alii saniori testimonio dicunt, tanto terrore omnes paganos fuisse

affectos, ut primum armati in domum, & quæ nunc Paterfamiliâs cum totâ familia diffugerat, ad exanimandum pecus irrumpere conarentur, & quia nemo omnium primus ingredi erat ausus, communi consilio domum incendio absumserunt, consuleiùs judicantes domum conflagrari, quàm homines periclitari.

De rusticâ merdante.

Quædam rustica cùm post arborem in campis merdaret, atque eques quidam nobilis eam conspexisset, veritusque ne se vidente pudore afficeretur dixit: Progredere bona domina in opere tuo, quare nemo carere potest. Respondit rustica, quæ se jam exoneraverat, ego eâ renunc bene carere possum, tu si placet, accipias tecum sine indignatione.

De rustico merdante.

Quidam Sacerdos in villâ Malmshelm cùm rusticum merdantem videret, & interpellaret eum, quid huc merdas? Inquit rusticus: Quid ad te? Non enim quisquam cacare potest, quin tu nasum tuum imponere velis.

Faceta responsio cuiusdam mulieris.

Quidam Comes in Sueviâ potens atque notissimus, cùm semel in venatione esset, obviam habuit rusticam super equam insidentem, atque altâ voce clamantem, cui dixit: Unde tibi tantum gaudium ô bona matrona, credo te hac nocte sponsam fuisse, quod ex lætitiâ tuâ auguror.

Quæ-

Quærente autem rustica, an ex eâ re lætitia & gaudium eveniret? Annuit Comes. Futurè ergo, inquit illa, mihi o bone socie (Comitem enim non noverat) equam meam, ut lætior fiat celeriusquè procedat. Cui omnes effusè ridendo, dixit: Bene mihi respondisti, vale in pace.

Monachi cujusdam jocosum factum.

Quidam frater cæcarius, cum in mendicatione in domo rustici pernoctasset, atque in cœnaculo super stramine dormire cogeretur ob egestatem rustici, & rusticus propter frigus, ut supra dixi, vitulum recens natum non procul ab illo collocasset, apparuit fratri in somnio, vitulum se peperisse: atque experrectus cum vitulum vidisset, credidit se illum peperisse. Quare magno timore perculsus, quidquè inceptaret nescius, tandem vitulum in puteum quendam projecit, atque properè aufugit. Rusticus re compertâ, ac primores illius accessit, atque damni dati hominem accusavit: frater verò ad salutationem coactus, omnium fabula factus est. Res est gesta, ut mihi relatum est.

De Pannoso quodam.

Dum quidam dives rigentis hyemis temperie, melota & villosis vestibus indutus frigeret, obviumquè haberet hominem pannosum atque vilibus indutum, lætum ac nullum frigus causantem, dicitur interrogasse: cur tam pannosus non frigeret, ut ipse optimè vestitus? Respondit ille: Quia universas vestes mecum habeo:

tu pro eo, quòd non omnes habes tecum; aliarum desiderio & spe friges. Inde etiam hoc proverbium dicitur: Homo friget pro qualitate vel multitudine vestium.

De Testamento cujusdam.

Quidam infirmus cùm rogaretur à Sacerdote, ut testamentum faceret. Respondit libenter: sed nihil habeo nisi duos caballos egregios. quos legare volò Principibus terræ. Sacerdos indignatus quòd sibi non relinqueret, quærit cur non pauperibus det? Respondit ille: Ex sermonibus vestris id facio, dum Christi imitatores esse debeamus: Deus enim bona mundi Principibus non pauperibus dedit; illum ego sequar, cujus actio nostra debet esse instructio.

HEN.

HEN. BEBELIUS JUSTINGENSIS AD ÆQUUM LE- CTOREM.

I vetustatem indagamus, candide Lector, inueniemus tam Græcos quàm Latinos jocis & salibus delectari consuetos, atque præsertim Atticos, qui facetiis lepidis omniumquæ morum venustate præstiterunt omnibus gentibus, ut etiam omnia urbana. Attici sales. Atticaquæ Venus dicerentur. Reperimus enim Philosophorum Socraticorum jocis illis libros esse re-fertos; Item multa facetiè dicta à sene Catone viro gravissimo in librum collecta. Comperimus in super Tironem libertum Ciceronis, de sui patroni jocis librum edidisse. Tùm quoque legimus, quòd Siculi & Rhodii & Bizantii (teste Cicerone) atque præter cæteros Attici in eo genere potissimum excelluere. Quare & ego tantorum virorum atque autorum exemplo ductus, cumque alii plures viri, eruditione & probitate insignes me cohortati sint hasce facetias qualescunquæ conscribere aggressus sum. Nam cuilibet sapienti vel humaniori, eidemquæ negotioso, non admodum incommodas esse judico, sed maxime necessarias, si utriusque hominis sanitate velit senescere, ut animum gravissi-
mis

mis cogitationibus rebusque seriis fatigatum hujusce-
modi facetiarum atque fabularum hilaritate quadam.
tanquam pabulo recreare & refocillare studeat. Si
autem aliqui forsitan fuerint, qui minus elegans & vul-
gare dicendi genus in his facetiis reprehenderint, iis
respondeo, fastidiosum esse eleganter difficulterque scri-
bere lufos & jocos, cum scilicet omnia ibi hilaritati,
& amœnitati, non serio servire debent: tum etiam
multa de rebus Ecclesiasticis atque Sacerdotibus scrip-
serim, non potest fieri, ut in novis illorum ritibus cere-
moniarumque vocabulis quisquam satis propriè & ve-
terum autorum more loquatur. Atque bujus gratia, nisi
ut signatè, & significanter jocum denotarem, quate-
nus fieri potuit, neglexi elegantiam atque exornatio-
nem. Quis enim cum delectatione & jucunditate le-
get, quæ non facillè intelligat? Aut quis tales res ma-
gno cum labore investiget? Cæterum, etsi id modera-
men statueram in facetiis ut abstinerem ab his jocos,
qui nimium lascivè spurceque dici viderentur, attam-
en hactenus paulò jucundiora interdum inservirem,
& quæ imperitis ac superciliosis (qui plus probè lo-
quuntur quam vivunt) videbuntur quandam præ se
ferre lasciviam: nihil proinde etiam nunc recepi, quod
non à gravibus viris in conviviiis recitari audivi, &
majori ex parte apud matronas, quæ res me movit, ut
& nostris confabulationibus adjungerem. Velis ergò,
mi lector, hanc mihi dare veniam, quam sumsi ex au-
thoritate gravissimorum hominum: à spurcis enim
atque obscænis scriptis calamum meum, quoad fieri po-
test, retraham.

FACETIARUM BEBELIANARUM LIBER
TERTIUS.*De quodam in tempestate deprehensa.*

Um quidam in lacu Acronio, tempore maximæ tempestatis, deprehensi essent, omnibus aliis trepidantibus, quibusdamque confidentibus sibi invicem, unus eorum cœpit avidissimè comedere caseum & panem. Aliis verò eum castigantibus, atque quo in periculo essent admonentibus, dixit: Non me latet, quid rerum geratur: sed quoniam jejunos bibere non possum, nunc comedo quod sim plus hodiè bibiturus, quàm nunquam fecerim in vitâ meâ.

*De duobus in adulterio deprehensis
vera historia.*

Quidam Tubingensis, cùm ad uxorem alterius clàm noctu accessisset, venit & Sacerdos ad eandem paulò post: quem ille fugiens ad superiorem partem domus in columbarium se occultavit. Sed cùm non longo tempore post venisset maritus illius mulieris, Sacerdos in fornacem confugit. Cumque maritus nihil tale suspicatus, cum suspirio dixisset, tres se aureos ludo perdidisse. Inquit uxor: Quis tibi reddet? Cui maritus: Qui supra nos est, intelligens Deum. Tùm Tubingensis è columbario profiliens, dixit: Sacerdos in fornace dat mediam partem, & ego.

ego reliquam dabo, credens in se maritum fuisse locutum. Et res ita inter eos convenit, illæ si- que abierunt.

De quodam Eremitano fidejussionem morituro
prestante.

Joannes Apius mihi notus, cum in peste jam in mortis ferè agone laboraret, affuit ei quidam frater Eremitanus, qui cum ægrotum admone- ret, uti viriliter pugnaret contra insidias Dia- boli, bonusque Christianus in finem usque per- severaret, Respondit Apius: Nemini dubium esse, quin legitimè certare vellet, ut Christia- num deceret, seque mori paratissimum. Cui fra- ter, quoniam te honestum & fortem in vitâ fuisse ab omnibus prædicari audio, & nunc pa- ratum voluntati divinæ obsequi, promitto tibi & fidejussor esse volo, te confestim post mor- tem ad cælos ascensurum atque sic moritur Apius, frater autem quarto die postea eodem morbo correptus, diu noctuque clamavit: O Api tu vis me ad vos auferre, ut tibi testimo- nium præbeam. O miserandam fidejussionem, quam Deus vellet nunquam fuisse factam! Ac istam suam fidejussionem ad finem usque vitæ semper vociferando & ejulando detestatus est: abiitque sexto die post illum. Hinc inde doce- mur, omnia priusquam aliquid statuerimus vel promiserimus, deliberanda esse, sæpè enim nos facti pœnitet.

Ex favore beneficia conferuntur.

Sum superiùs non injuriâ conquestus officia,
&

& beneficia Ecclesiastica majori ex parte indoctissimis obvenire, & obtineri gratis Apostolicis, non sine scandalo publico, periculoque animarum non mediocri. Nunc possum justissime lamentari idem fieri apud nostros Principes: apud quos plus conferuntur beneficia favore quàm meritis; plus suffragiis indoctorum amicorum quàm morum eruditionisque pensitatione, adeo ut nulla ferè habeatur hodie ratio doctrinæ & eruditionis, quod ideò nunc dico. Fuit nuper interrogatus vir eruditus quâ ratione id fieret, ut tot indies asini beneficiis providerentur & ipse nullum consequi posset? Respondit. Indoctos invenire posse sui similes Principes, & alios Patronos, unde amor mutuus nasceretur: se autem sui similes nullos tales seque velle dediscere incipere, an favorem (quo omnia geruntur) consequi aliquando posset.

De Sacerdote Schellenberger Munderchingæ.

Ille Sacerdos, de quo superius etiam scripsi, denunciavit quibusdam Sanctimonialibus, earum Sacerdotem, qui erat in thermis ferinis graviter ægrotare, adeò ut medici de ejus salute desperassent. Accinxerunt igitur se itineri quædam ex eis primariæ ad eum visitandum, atque consolandum: Sed cùm venissent ad locum, invenerunt eum incolumem & sanum, unde exacerbata Sacerdotem mendacii arguerunt, seque dolorum & anxietatum, quibus essent non mediocriter conflictata memores futuras. Quibus ille cachinno effuso

re-

respondit : O bonæ sororculæ debebatis scire nullam hîc verbis meis fidem adhiberi.

De Molitore.

Joannes Boscius Sacerdos Stadianus, cùm molitorem mendicantem suis subditis commendaret, pro impertiendâ ei misericordiâ, dixit : O Christi fideles ! quòd iste molitor probus sit, habetis optimum argumentum, quod mendicat, alioqui furto & solitis molitorum artibus se nutrit, proinde sit vobis commendatus imprimis.

De confessione Virginis Vestalis.

Monialis confitendo Sacerdoti, dixit inter cætera : Cucullo alieno se aliquando contexisse. Cui Sacerdos : Hoc nihil nocet ; sed quid latuit sub illo ? Respondit illa : Monachus. Tunc Sacerdos : Cave posthac, inquit, ab istis vestibus ne polluaris : omnium enim scelerum sordes hoc parvo tegmine absconduntur. Ad hæc Monialis : Æthiops non denigrat Æthiopem : Sacerdos ille succensus : Maneas ergò meretrix ut antè, dixit. Cui iterum Monialis : Sed tu noli primum in me projicere lapidem.

De Confessione trium Virginum Vestalium.

Tres Virgines Vestales confitebantur cuidam Sacerdoti : Prima dixit, alienum in vaginam suam cultellum imposuisse, quod Sacerdos non intellexit, nec etiam pensitavit, ob hujusmodi quarundam muliercularum superstitiones, quæ
res

res minimas pro peccato habent. Altera dixit, duos se cultellos imposuissæ suæ vaginæ quod iterum neglexit. Tertia verò tres confessa est. Cui Sacerdos : Quid hoc nocet? Dixit illa, trium virorum se congressum usam. Quod cum Sacerdos jam primum intelligeret, priores duas, inscius absolverat, celerrimè insequitur, atque acclamans dixit : Audite meretrices pessimæ, non estis absolutæ : malè enim narraistis, quoniam penis & cultellus non sunt idem.

De Sacerdote loripede.

Sacerdotem quendam loripedem senaculum opidi Cantharopolis intrantem, alius Sacerdos salutavit his verbis, Salvete (ut mos est loquendi nostris) junior Domine : Cum autem incessisset is claudicans, ut solebat semper, erupit quidam Præfektus pagi totus cachinno : Benè video, inquit, illum juniorem esse, vel potius infantem, cum jam primum incessum discat. Cui Sacerdos festiviter : Sapientem te putassem ob caniciem, nisi sermo te prodidisset stultum & dicaculum.

Non dissimiliter Ioan. Bittel Sacerdos Riedlingensis in mulierem claudicantem nuper me præfekte cavillatus est. Si mihi, inquit, essent centum filii, nullum eorum incedere docerem, quemadmodum illa mulier incedit. Præterea nostri in claudos ita joculari solent : Illi non est hîc patria, quia non ambulat more hîc consueto. Similiter in Strabones : Hic est alienigena non videt enim, ut homines hîc terrarum solent.

Est

166 FACETIARUM BEBELIAN.

Est autem nostris nunc creberrimè in proverbio, ut dicant alium contemnentes : Ille est claudus sartor, vel dum aliquis credit se contemni, dicit? Putasne me claudum sartorem.

De superbo Adolescente.

Quidam adolescens gloriæ cupidus, convenit cum servo, ut de quacunque re apud amicam loqueretur, semper ipse servus rem exaggeraret : & quum esset cum puellâ, diceretque de censibus suis semper servus triplicavit. Cùm verò alio tempore iterum conveniret amicam, & ipsa diceret. Videris mihi, ô amantissime, paululum infirmus, hoc color non integer atque insolidus prodit. Dixit ille, se pallidulum parumque infirmum. Ad hoc servus? Meritò es pallidissimus, quotidianâ enim & incurabili valetudine laboras. Hoc Dominus ægrè tulit, servumque remotis arbitris acerbissimè castigavit, quòd ea apud amicam de eo diceret. Tum illi servus dixit : Ita enim fieri debere existima- vi, ut quicquid tu diceres, ego copiosius & au- gerem & confirmarem.

De quodam fulmine territo.

Quidam in folio balnei sedens, cùm tonitrua maximè tonarent : O vos fulmina quid tumultus incipitis? Ite mihi in podicem. Quod cùm vix edixisset, venit fulmen prope eum sine læsione : quò ferè consternatus, quòd malè habeas, inquit Deus, non scis jocum intelligere, ego joco non seriò dixi.

De

*De rustico in Derendingâ, Deo necem
imprecante.*

Cùm grandine magnâ ex parte uvæ periissent dixit quidam in cœtu rusticorum: Sagarum id esse maleficium. Ad quod omnes uno ore: O pereant morte pessima. Natus autem maximus dixit: Opus potius esse Dei. Ad quod alius prosiliens è medio: Pereat & ipse inquit, atque interficiatur.

*De quodam carnifice, qui Sacerdos
factus est.*

Quidam carnifex natione Francus, venit Bohemiam, ibique inter hæreticos factus est Sacerdos. Interrogatus verò aliquando ab eo, cui notus erat, quomodo id fieret, ut ex tam sordido & turpi opificio, esset nunc Sacerdotio initiatus? Respondit: Qualis populus, talis Sacerdos.

Ebrii cujusdam dictum jocosum.

Quidam homo facetus, cùm diversis vini generibus se ingurgitasset, ita ut diutius continere non posset, dixit astantibus sodalibus ad vina bibita: Inite inter vos concordiam, aut ego vos è fenestrâ præcipitabo.

De Rustici & Lupo.

Rustici lupum vivum ceperunt, & quia infestissimi sunt illis, adeo ut vel in mortuos sæviant, deliberaverunt de exquisitissimo supplicii genere: prosiliit unus in medium, cui duæ erant

erant uxores, illiquē has duas uxores dandas suasit, quod jurejurando nullum majus supplicium sciret, nec crederet etiam posse excogitari.

Fabula Brassicani.

Calceolarius quidam cum uxorem suam fortasse adulteram olfecisset, nundinas se petiturum simulans, omnes calceos, & perones in fasciculum (ut solent) colligavit. Qui cum abisset, non procul à pago pone sacellum quoddam fascem abiecit à tergo atque dissolvit, calceosque in sacellum tuto reponens, in pannum quo calceos detulerat, saxa involvit, & clam domum suam intravit. Interea uxor maritum abesse existimans Sacerdotem vocat ad se, ne sola domi pavida diversaretur. Cum verò is paululum cunctatus ædes intrasset, ac primum gradum scalarum uno pede conscendisset, mulier in supremo gradu obviam, eum cur tam sero veniret, increpuit? Respondit Sacerdos: Hordea se in agro seminasse. Cui illa ubertatem deprecans, ait sublati vestibis umbilico tenus: Faxit Deus, non rariora vobis hordea in agro succrescant, quàm sint pili rimulæ meæ, quam vides. At ille in imis scalis nudato & quidem longo pene respondit: Nec minores spicas faciat succrescere, quàm sit hæc mea, quam vides, clava. Quod cum hæc vir sub regulis latitans audisset, saxa in eos præcipitans: Non minore grandine, inquit, hunc hordeorum agrum, quàm sint hæc mea saxa Deus depopuletur & devastet.

De

De Confessione cujusdam.

Confessus est nuper quidam simplex homo, Ego do me reum in omnibus peccatis, quæ peccavi à Nativitate Christi in hunc usque diem : Cui Sacerdos, habesne tot annos, ô fili? Ad hoc rusticus : Etiam, cùm & frater sit mihi me tribus annis senior.

De Medico.

Medicus venit ad quendam Principem, seqûe omnis Medicinæ artificem esse egregium pollicetur. Cui Princeps jocatus : Non recipio aliquem, inquit, nisi triginta homines prius occiderit. Ad hoc Medicus : Non longè abest, nam viginti novem benè nunc tumulavi. Tùm Princeps : Non es ergò idoneus Medicus ; timeo enim me trigessimum futurum.

De Confessione cujusdam.

Nobilis quidam volens confiteri, versavit in manu aureum nummum, quo Sacerdotem donare voluit. Hoc cùm vidisset unus Sacerdotum avidus pecuniæ accessit hominem, atque an confiteri velit, interrogat? Annuit ille : Quem cùm Sacerdos post confessionem interrogaret, an poeniteret eum peccati, velletque abstinere in posterum à peccatis, quantum humana fragilitas concederet? Ut fit, recusavit nobilis obstinatè atque ita sine absolutione dimissus. Venit autem alius Sacerdos, quem non minor auri sitis pressit, & nobilis confessionem

H

au-

audivit : sed cum nec poenitentiam , nec in futurum abstinere volentem comperisset , nihilominus tamen ut aureum acquireret , hominem absolvit in eâ formâ. Dominus noster Jesus Christus te absolvat , si vult , & dimittat tibi peccata tua , quod ego non credo , & perducatur te ad vitam æternam , quod est impossibile , atque ita à nobili Latinitatis ignaro aureum extorsit.

De Veneto equite.

Venetus insuctus ac nescius equitare , cum accommodatum equum calcaribus urgeret , equus coepit recalcitrare exiliendo , unde ille perterritus dixit : Sancte Deus , tempestas est non tam in mari quam terrâ : credidit enim fluctibus & procellis equum agitari , non secus ac naves in mari.

De duobus fatuis.

Erant prope Zwifaldam Monasterium , duo fratres Germani parum sapientes , qui semel confitentes , cum unus eorum absolutus esset à Sacerdote , nec interrogatus an sciret orare ? Cum alter confiteretur , quæsit Sacerdos : Scis orationem Dominicam ? Illo nesciente , inquit Sacerdos : Prohibeo tibi sacram communionem , quoniam nescis orare. Ad quod ille : Tamen frater meus à te absolutus etiam nescit. Quare Sacerdos commotus , dixit ad alterum fratrem : Prohibeo & tibi corpus Dominicum. Unde ille indignabundus exivit delubrum atque omnibus conquestus , quod frater
suus

suus impius nomine Alexius cum quo minus corpus Dominicum sumsisset, impedivisset, dicens si tantummodo expectasset donec sumsissem: ex hoc enim credebat se felicem fuisse, si vel indignè accepisset.

Contra Osiores eloquentiæ faceta elusio.

Eram nuper in convivio quodam paganorum Sacerdotum non procul ab Alpibus patriis, ubi unus horum omnia sibi arrogans, me ei ignotum honorificè salutavit, atque ut ejus verbis barbaris, quoniam elegantibus non studuisset, parcerem rogavit. Ego apparatus istum ut missum faceret efflagitavi. Tandem ille hilarior factus ob Bacchi virtutem, qui paulum etiam mentem & rationem sepeliverat, ut disputando suam eruditionem ostentaret, reverentiæ est oblitus, quam exhibere solent ignotis humaniores & intelligentes, atque in hæc mox verba prorupit: Domine Poëta, amplissima nunc est fama tua per Germaniam, sed ego non possum probare studium tuum, quòd plus discis benè loqui & dicere, quam benè vivere. Ad quod ego subridens, licet pudore perfusus: Non puto, dixi, me negligere ea, quæ ad benè beateque vivendum pertinent. Hic ille mihi: Sed relinque nunc eloquentiam secularem, & simplicitatem sermonis Apostolorum capesse: Huic ego: Sermo splendidus & ornatus non facit me priorem, nec barbarus meliorem; testis est mihi Augustinus omnium Christianorum doctissimus in pluribus locis

Sed audi bone Sacerdos; Argutè & disertè loqui, sed malè vivere, mors est: imperitè verò & barbarè loqui sub specie religionis, atque etiam malè vivere, ut plurimi solent, plusquam mors est dicenda, & pessima mortium. Eorum enim vita, omnium perniciosissima est Reipub. Christianæ, qui verbis simplices sunt & casti, factis autem reprohi, incesti ac Sardanapali. Quòdque Apostolorum more locutionem tuam defendis, non accipio hanc in te excusationem. Si enim illorum sermonem imitari vis, imitere & illorum virtutes vitæque sanctimoniam. Cæterum ridiculum est, ut delicatè & luxuriosè vivens, de solâ rusticitate ac sermonis imperitiâ se jactet, quasi ideò sanctus sit, quia nihil sciret, atque tandem dicebam, ut aliquando concludam. Quomodo fit, quod tu & tui similes perplurimi, tantoperè insectimini eloquentiam & ejusdem studiosos? & quum ipsi vultis habere orationem (quam non immeritò collationem vulgò appellatis, quasi non vestro artificio, sed ex multorum libris & labore parum ornate, sed indoctè compilatam) omnibus viribus ingenii totisque conatibus ad hoc aspiratis, ut habeamini eloquentes, ut eleganter & venustè persuasisse prædicemini, ut quadret in vos Cypriani Martyris dictum, ut sitis in publico accusatores, in occulto rei, in vosmet ipsos censores pariter & nocentes; damnatis intus, quod foris operamini. Sed benè est; Latine ac eruditè loqui nescitis, quum nunquam didiceritis vestrâ spe frustrati omninò.

De

De Doctore.

Cum Palatino Rheni equitavit ad venationem causâ honoris quidam Doctor, ab illo observatus, qui cum calcaribus omninò careret, dixit Princeps : Domine Doctor ubi sunt tua calcaria ? Qui cum vidisset se carere : Credebam, inquit, ô Princeps, mihi famulum ea induisse.

Quæ omne malum pariant.

Cum quondam in convivio de Reip. pernicië disputaremus, quæ scilicet Rempublicam perturbarent : Respondit quidam : Hæ quinque res maximè exitiabiles sunt : Falsus iudex in consistorio ; fraudulentus mercator in foro ; Sacerdos avarus in templo ; pulchrum scortum in prostibulo ; & in aulis Principum adulatio.

De insigni Mendacio.

Faber clavicularius, quem superius fabrum mendaciorum dixi, narravit se semel tempore belli, credens suos subsecuturos, equitando ad cujusdam oppidi portas penetrasse : & cum ad portas venisset, cataraetam turre demissam, equum suum post ephippium discidisse, dimidiatumque reliquisse, atque se mediâ parte equi ad forum usque oppidi equitasse, & cædem non modicam peregisse. Sed cum retrocedere vellet, multitudine hostium obrutus, tum demum equum cecidisse, seque captum fuisse.

De alio Mendacio.

Alter cum in sylvâ venationi indulgeret, vi-

dit aprum sylvestrem senio confectum & cæcum ab alio juniore duci, caudâ illius ore arreptâ. Quod cum vidisset, intensâ balistâ dixit, se juniorem excaudasse, (ut ita loquar) à corpore, quæ caudam penitus divulsisse, ut illa cæco in ore manserit, quam ipse postea arripuerit, atque cæcum plusquam viginti millia passuum usque ad forum Studgardianum duxerit.

Quæ nobis fugienda sint.

Tria nobis maximè fugienda veniunt: Medicus indoctus; cibus non coctus vel bis coctus; & malus hospes: Addunt & alii pravâ mulierem.

De ædituo fabula:

Erat ædituus, cui nomen fuerat Omnis mundus, qui servierat Monialibus quibusdam. Et cum semel prurigne carnis vexaretur, accepit arundinem, atque illâ per caminum horribili voce denunciavit instar Spiritus: O vos Moniales audite verbum Domini. Sorores autem exterritæ non respondebant quicquam ædituo. Postridianâ nocte reveniente atque idem dicente, procidebant in facies suas sorores Angelum de cælo esse ratae. Resumptis tandem animis surrexerunt atque cantaverunt: O Angele Dei, dic nobis voluntatem Domini. Tunc ædituus rursus ex arundine cantavit: Hæc est voluntas Domini, ut omnis mundus rem Venerem vobiscum exerceat. Auditis verò fluctuabant quid essent: Angelum enim ob id non credebant, quod eis ille nunc annuntiaret, ut omnibus sese prosti-

tue-

tuerent. Tandem maturâ deliberatione concilioque habito , exposuerunt mentem Angeli : ita quòd ædituus dictus nomine Omnis mundus , earum inclinatione & concubitu frueretur, an uspiam (ut augurabantur) Episcopus vel summus Pontifex nascens veniret : Convocatoque ædituo atque in conclavi servato, accessit primū virgo maxima, quæ cū voci obediens Angeli , indulgentiam accepisset (ut ita loquar) exeundo cecinit: Lætata sum in his, quæ dicta sunt mihi. Accessit posthac, quæ secundum dignitatis gradum obinebat, ut ordo conditionum requirerebat, quæ exeundo atque percepta indulgentiâ, iucunda voce promebat canticum hoc : Te Deum laudamus. Tertia autem exiens , psallebat: Lætabatur iustus in Domino. Quarta veiò cantabat. Gaudeamus omnes. Ædituus tandem consumptis atque fractis viribus , disrupto conclavi exiit, horribiliterque ululavit , Mihi autem nimis &c. quem cæteræ revocando inclamaverunt , & quis nos indulgentiarum participes faciet ?

*Facetia Reverendi Domini Georgii
Abbatis Zwifaldensis.*

Sacerdos quidam rusticis suis supplices preces & supplicationes circum agros frugiferos fieri solitas, non tamen ab Ecclesia institutas dissuasit: Et cū grando ingruisset illo anno , Sacerdos anno postero dixit. Hoc iterum die supplicationes suo consilio non habendas nec prius ideò grandinem incubuisse , sed opus fuisse. De

176 FACETIARUM BEBELIAN.

& naturæ, dicens in hæc verba. Wir wollen Gott vertrauen. Cui rusticus aliquis assurgens : Nos nolumus, inquit, Deo confidere, sed supplicatum ibimus. Ibi ædituus parùm edoctus, ad sedandum Sacerdotem, dixit : Laßt es anhin gehen wie es doch gehet.

De Vino adulterato.

Joannes Bittel conviva meus Zwifaldæ, cùm ei vinum minùs probum & integrum apposuisset caupo Martinus, dixit : Segrega mihi vinum & aquam, & quodlibet seorsum appone. Intellegens vinum nimis adulteratum. Idem caupone dicente, vinum esse Rhenense : Benè dicis, inquit, est enim Rheno lotum, natavitquæ per Rhenum : Volens nimis esse dilutum & aquatum.

De eodem.

Quidam in diversorio à puellulâ aquam petivit ut vinum commisceret, quò vis ejus reprimeretur. Dixit puella ignara : Non opus est : Pater hesternâ nocte totam hydriam infudit.

De eodem.

Quum alius caupo noctu in cellam vinariam magnam aquam anhelans portaret, videbat qui cum eo diversabatur, atque ignem esse tumultuariè denunciavit, quo homines ad illum sedandum excitaret : Cui hospes : Cur ita clamas ? Credebam, inquit ille, ignem esse in cellariorum, cùm te ita aquâ oneres, illucquæ crebro incurrites.

De

De eo, qui in vitrum pisciculos infundebat.

Cis Schmichum flumen patria mea villa est referens nomen illius amnis, ibi erat quidam caupo suspectus etiam. quòd vinum suum aquatum duceret. Unde quidam moti, clàm ignorant in œnophorum seu vasculum, quo cis vinum afferebat, pisciculos imposuerunt. Et cum vitro vinum infunderet, invenit Caupo & videt pisciculos, atque ad convivas conversus dixit: Fateor profectò ingenuè, nimium aquæ infudi vasis vinariis, alioqui enim pisces non fuissent nati.

De Mirabili baptismo cujusdam Sacerdotii.

Sacerdos volens baptizare puerum, invenit inter cætera in libro: Salta per tria, hoc est, id quod dicendum est invenies post tertium folium. Quapropter non intelligens, saltavit circa baptisterium. Ad hoc rustici: Domine, quid hîc facis? Nos nunquam vidimus hactenus ita baptizare: Benè est, dixit Sacerdos, reliqui verba non intellexerunt. Postea legens: Immerge intus, credebatur merdandum esse in baptisterium, atque remotis arbitris merdavit in illud. Quod rusticus per rimas portarum videns, dixit ad Sacerdotem: Diabolus baptizare faciat suos pueros isto baptismo, ego non faciam, atque puerum sine baptismo abduxit.

De Rustico qui Christi personam agebat in spectaculo.

Rusticus in quodam spectaculo Christum

H 5

cru-

crucifixum agens, cum à Judæis malè percussus esset, abjectâ cruce, Diabolus, inquit, sit posthac vester Deus, ego nunquam ero. Sed cum semel pistor ageret: Judæi illum probrosis dehonestabant verbis. Quod cum patienter pertulisset, dixit alius ad eum: Fur farinæ. Ad quod pistor: Tace, aut ego te cruce in terram prosternam, Veritas enim non patitur jocum, nec homines confici sibi, libenter audiunt cum veritate secum jocari.

De Fatuo Duce Austriæ & Helvetiis.

Cum Leopoldus Dux Austriæ (qui est postmodum ab Helvetiis interfectus) de intrandâ Helvetiorum terrâ in oppido Stockbach (quod ægre munitum nostris temporibus & fortiter pertulit vim maximam Helvetiorum) deliberaret cum suis purpuratis & primoribus, de invadendâ hostili terrâ: habebat & in deliciis morionem, quem interrogabat, quomodo placerent sibi res suæ. Malè, inquit fatuus: omnes enim deliberatis de ingressu, sed nemo de exitu. Erat autem propheticum fatui dictum. Stultius verò Helvetii postea cum interfecto agebant. Cum enim apud eos esset sepultus, apud Moniales Regii campi, quotannis in ejus anniversario sinebant Sacerdotem ita apud plebem concionari: Orate propter Deum pro Duce Leopoldo Duce Austriæ, à suis, propter sua, & in suo patrimonio trucidato. Unde eorum flagitium & injustum factum, non obscure declaraverunt. Atque exinde docemur, omnibus in rebus finem esse

esse præmeditandum, quod etiam vulgo dicitur.

Ehe wigs / dann wags.

De simplici Rusticâ egrotante.

Apud Vindelicos, quos ego nunc Almangavios voco, dum rustica ægrotans ab Alpibus in suam parœciam pro sacrâ Eucharistiâ misisset, & interim, priusquam Sacerdos veniret, convalescisset, venit Sacerdos. Quapropter absens illa quæsitâ est, & apud vicinum quendam reperta. Quæ viso Sacerdote, exclamavit è fenestrâ vicini potes benè abire, Pater bone: Deus sit benedictus, non est mihi nunc opus Christo, convaleui enim, Sacerdos autem ne frustrâ tantum itineris confecisset, studuit eam ad sumtionem Eucharistiæ inducere. Cui Mulier: Quantum debeo tibi si sumsero? Denarium Bohemicum respondit presbyter. Cui iterum rustica: Constituas eam super mensam obiter, & si casu aliquis pauper homo opus habebit eâ, ille emet.

De Rustico, qui coactus accepit Sacramentum.

Ego novi Sacerdotem, qui ferè ad quinque millia passuum cogebatur bis accedere quendam rusticum, ut eum Sacramentis provideret, & semper interea dum ipse veniret, rusticus convalescebat repulsabatque Sacramenta. Tandem Sacerdos rædio itineris percirus, dixit ad infirmum, convalesces quancumque volueris, per Deum oportet te sumere Eucharistiâ, atque ita coactus suscepit.

De Simiâ.

Quidam Doctor Medicus Mediolani ægrotabat, ita ut de ejus salute esset desperatum. Quod famuli ejus & famulæ considerantes, quod quilibet potuit ad se diripuit: Hoc autem simia videns, quæ apud Dominum erat (ut est imitatrix omnium) accepto capitis, quo insigni Doctores utuntur, induit capiti: unde dominus in risum est effusus, atque convaluit.

De Prædonibus pulchra altercatio.

Apud veteres Germanos, & præsertim Suevos (ut refert Julius Cæsar) prædari nobilibus non erat dedecori, quâ unicâ re plus quàm ullâ aliâ barbariem ostentabant, cùm vario alioqui virtutum genere fuerint conspicui. Nunc verò gratiâ Dei præsertim nostra Suevia purgata est à latronibus & prædonibus. Est tamen hodie provincia Germaniæ, ubi etiam nunc nobiles citra infamiam volunt esse prædones. In eâ provincia lis est orta inter duos natalibus insignes: quorum unus alterum furem criminabatur, quòd ei non indicto bello, gregem armentorum abegisset: alter injuriam revocavit in animum, seque nihil alienum à probis moribus majorum fecisse testatur.

Res devenit ad arbitrum Principem quendam, ubi uterque suâ cognitione frequenti amicitia atque clientelâ, præstò fuit. Surrexit prior furti criminatus, atque apud arbitrum summâ instantiâ pro restitutione famæ laborat,

ac

ac alterum ad revocationem deposcit, quod nihil fecerit, nisi quod licitum fuerit semper in patriâ suâ à majoribus suis in hunc usque diem habitum, quòdque nulli unquam in eadem causâ irrogata fuerit infamia : atque is testes citat omnes qui affuerant frequentissimi, ita esse acceptum à patribus suis , ut nunquam infamem aut criminofum habitum sit , dum aliquis adjuverit socium vel animum, dummodo legitimè bellum indixerit , contra quemcunque quod expressius ipsi dicunt , dum aliquis socio contra inimicum militanti servierit. Alter autem ita factum suum tuebatur, quòd istum furem accusaverit , non se injuriâ fecisse, ut is fur jure habeatur, qui altero invito & nescienti , & quòd improbius habeatur apud Legumperitos , per vim res suas auferat nullo bello indicto , aut ut ipsi dicunt , famâ suâ non conservatâ vel custoditâ per indictmentem belli. Tandem post longas contentiones, tale ego audiui fuisse Principis arbitrium seu sententiam ; Neutrum se infamem velle declarare, atque utrumquè benè dixisse. Primò enim more, & instituto veterum, & majorum licuisse facere quòd fecerit, nec sibi ipsi licere infringere penitus, quod majoribus placuisset. Nec secundum malè dixisse , quòd in taliter repertum possit jure optimo & quidem Cæsareo , ultimo supplicio animadverti.

De alio Nobili.

† Alius cùm videret legationem Venetorum ad Maximilianum tam splendide & magnificè

H 7

quod

quoddam oppidum præterire , dixit: O quam turpiter refrixit nunc omnis majorum nostrorum virtus & fortitudo in nobilibus nostris! quòd hi Veneti tot rebus preciosis & equis phaleratis per patriam nostram tutò ambulare debeant. An meis temporibus tam securè incessissent? Item propterea quòd filii sui cessarent à bellis & prædationibus , dixit esse homines nauci , nulliusquæ bonæ frugis. Ego enim , inquit , priusquam in juventute meâ omninò ab istis rebus abstinissem , indixissem vel alicui Abbati bellum.

Cur Franci Christianissimi dicantur

pulchra irrifio.

Quum liceat historico, imò ejus officium sit, res gestas scibere cum veritatè , etiamsi odiosæ sint non putavi jocosis rebus non convenire res verè gestas (dum jocus insit) in medium afferre. Quod Idèò nunc dicendum existimavi, Scripsi ante aliquot dies , Regem & Cæarem Romanorum, & eundem Germanum, jure dicendum, Christianissimum, non Regem Franciæ , vel solum. Quod cum quidam legisset. Burgundus Aquisgrani, studiumquæ meum in patriam laudavit. Sed pace tua liceat dixisse, optime hospes, inquit , non Germani nostri , sed Franci sunt hodie Christianissimi. Ego verò rugatâ fronte refragabar Tunc ille : Ne contristeris , dixit , sinasquæ recum in re verâ joculari : ob id enim nostri Christianissimi videntur , quod & hi sancti & Christiani divi in Brabant iâ & Hollandia

landia militent. Causam sciscitanti, hanc ait verissimam historiam tuis superioribus Germanis & Suevis apponit. Cum nuper anno Domini 1507. Francigenæ magnus numerus cataphractorum Duce Comite Arnburgensi suppetias tulissent Duci Gheldrensi contra Cæsarem Maximilianum & Burgundiones nostros, incursionibusque & prædationibus terram nostram invasissent, diripuerunt magnam prædam ex agris & sacris templis, sed dum redire vellent in Franciam, magna pars eorum non procul à Naumurco, à rusticis Brabantinis est intercepta miserabiliterque trucidata; adeò ut rustici summa gloria, magnaque & copiosissima præda onusti triumphantes domum redierint, & inter equos phaleratos, loricas deauratas, torques aureos, cæteramque prædam preciosam, reperta sunt duo vasa vinaria calicibus aliisque vasis sacris plena, quæ abstulerunt hincinde ex fanis sacratissimis in Brabantia & Hollandia. Unde ego dixi, inquit, Divos & sanctos illis militare, vel potius stipendiarios esse. Beneque Cicero antiquitus dixit, tantum Gallos contra Deos pugnare, quantum alii pro diis consueverunt. Cui ego, Benè est: Acceperunt enim eandem mercedem, quam sui majores, cum olim Delphos invaserunt: Franci tamen possunt dicere & meritorè, fuisse & nunc esse in terra Francia fures & latrones, atque illos non Francos, sed Latrones fuisse.

Qui

quam propius accedere auderet : admotis à longe tormentis , animal interfecerunt , locum-
que illum latissimè vallis & stipitibus circumval-
lârunt , ne aliquis hominum , aut pecorum ejus
contagione inficeretur.

De Comite Roberto.

Dicebatur olim Robertum Comitem Arn-
burgensem hostem se pronunciasse universo
mundo, præterquam Deo & Regi Franciæ. Ad
quod unus , cui ille notus erat , è vestigio res-
pondit: Nescio de Deo: justitiæ tamen & æqui-
tati jamdiu omnium judicio bellum indixit.

De Præposito Elwangensi.

Præpositus Elwangensis familiæ Rechber-
gensis , cùm olim à studio Ticinensi abire vel-
let, misit ad Magistratum illic ducatum pro scien-
tiâ quam auferret, jussitque ita dicere : Se hunc
plus ex benevolentia , & ut magnifice abiret ,
quam merito dare : se enim non tantum scien-
tiæ asportare , imò ultra dimidium justiprecii
deceptum esse , testatus est , si jure esset con-
ventus.

De verâ Nobilitate.

Testatus sum in alio operam vanam esse &
falsam eorum Germanorum ambitionem , qui
suam nobilitatem ad Romanos referunt, quoni-
am nulla est in toto orbe sincerior & clarior no-
bilitas , quàm apud ipsos Germanos, nec fuit ab
antiquissimis temporibus usque in hunc diem,
ut

ut alibi latius & luculentissime probavi. Quod propterea nunc dico: Fuit non longè à temporibus nostris quædam controversia inter Principem quendam & Doctorem Norimbergensem, Princeps jactando suam nobilitatem, dixit se esse de sanguine Trojanorum & Romanorum. Cui Doctor respondit: Ego sum de sanguine Norimbergensium, qui, quales sint, satis notum est: Trojani verò qui fuerint & qualibus moribus, est ignotum: Sed constat Æneam Trojanum fuisse proditorem, Romulumque latronem, qui fuere autores Romanæ propaginis.

De Indulgentiis.

Indulgentiæ Apostolicæ, & quidem plenariæ (ut ita dicam) ita passim nostris temporibus venduntur, ut loqui mos est rusticis, quod jam penè vilescat clavium & literarum Apostolicarum autoritas. Quamobrem nuper quidam frater ordinis minorum Coloniae Agrippinæ, ita de illis concionatus est: Audite, o vos fideles animæ, ego vobis aliquid novi dicam, & rem mirandam, hanc videlicet, quod si nunc aliquis vestrum habuerit medium aureum, habebit & regnum cælorum per has indulgentias, si quis verò quartam partem aurei habuerit, habebit & partem ejusdem regni. Qui autem nihil habuerit, erit Diaboli. Nonne res novâ, quod sine pecuniis non sit locus felicitàti? Malè nobiscum agitur, qui sumus minores reformati.

Fa-

Facetum dictum adversus Romam.

Dicunt nostri, si quis primò Romam proficiatur, visurum nequam, si secundò profectus fuerit, cogniturum nequam: tertio rediturum nequam & impostorem.

De ambitione Sacerdotum & Episcoporum.

Abbas Fuldensis triginta equis armatis, & ipse loricated, cum Ulmam intraret una cum Cardinale Bernhardino, dixit Cardinalis: O Domine Abbas, an tot equis & quidem instructus sanctus Benedictus, ordinis vestri autor equitaverit? Cui Abbas; Reverendissime Pater, an Cardinales sancti Petri rot mulabus phaleratis, fellis deauratis frenisque sericis, & tanto tamque splendido apparatu cæterisque id genus luxuriæ incesseverint? Unde mutuâ talione statum Ecclesiasticum à sanctitate & frugalitate ad corruptos mores summamque luxuriam prolapsam esse declaraverunt.

Factum cujusdam Francigenæ.

Quidam Francigena (ut est genus hominum fallax & versutum) in civitate Ticino à quodam eive centum aureos mutuo accepit, oppignorando ei aureum torquem, atque illius uxorem accedens, dixit: Hos accipe centum, atque unam noctem voluntati meæ obsequaris. Mulier trada dulcedineapta, (cum sit nimis optimum expugnandæ pudicitiae instrumentum-

mentum) consensit. Francus postridie expleta libidine virum accessit, suum torquem exegit, quoniam aureos omnes uxori illius reddiderit, quæ conventa non potuit negare, frustra quæ Franco fuit obsequiosa.

De Argentinensibus.

Argentinenses miserunt Oratores suos ad Henricum septimum Imperatorem Rom : pro obedientiâ privilegiisque suis confirmandis, dicentes ad Imperatorem, Domini nostri Argentinenses &c. Sed cum ter ita dicerent, repulsi sunt tandem admoniti ab aliquo. Deinceps venerunt ad illum, dicentes: Cives & subditi tui ô Cæsar, Argentinenses &c. Tunc Cæsar admisit eos, dicens: Nesciebam qui essent isti Domini, sed cives & subditos nostros Argentinenses benè noscimus.

De Sacerdote.

Quidam Sacerdos in perversos subditorum mores sermocinatus, tandem enumeratis eorum sceleribus dixit. Fidejussor esse volo, vos omnes esse Diaboli mancipia. Cui rusticus aliorum præfectus: Benè est, inquit, quoniam fidejussoris nunquam te fidejussione tuâ liberabimus.

De Puellâ devirginatâ.

Puella confidens suam se Viginitatem profanasse, acerbissimè multis verbis à Sacerdote castigatur, atque hoc, & quantis Virgines in cœlis coronentur coronis elocetur. Cum autem tam nobile, firmum, & preciosum castrum iteram-

ram-

ramquæ pudicitiaæ sua culpâ apertam accusatur , tandem tædio affecta correctionis , dixit : Non tam firmam seram fuisse , uti ipse affirmaret , quam quilibet rusticus sui pagi aperire posset atque aperuisset.

Cur pulices plus mulieres quàm viros infestent.

Sutor quidam in insulâ Reichenaw facetiarum egregius artifex dixit ad nobiles matronas quæ causâ esset , cur pulices plus mulieres infestarent quàm viros ? Illis autem ignorantibus , atque enixè illam scire cupientibus , tandem promissis victus , dixit : Quoniam postquam cibo essent exaturati , etiam flumen & aquam haberent apud illas , quibus & sitim extinguere. Tum dixit una illarum , se nunquam sensisse illos ibi aquatum ire. Ad hoc ille : Hoc ideò est , inquit , quia non turmatim accedunt , alludens ad amplitudinem fluminis.

Qui sint nimium audaces.

Qui Dominum suum circa solennia Divi Martini non timuerint , quando scilicet tributa apud nos exolvi consueverunt. Item qui Lupum in Januario : Rusticum in diebus Bacchanaliorum : & Sacerdotem in jejuniis , quando confitendum est , illi nimium audaces sunt.

De Iudeo & Christiano.

Judæus jocus cum quodam Christiano , percussit illum in maxillam , atquæ ut alteram præberet ex Evangelicâ doctrinâ admonuit. Christianus verò cum ad terram prostravit , multisquæ ver-

beribus affecit. Cui Judæus dixit: Hoc non facis, ex Euangelio. Ad hoc Christianus feci ex glossâ; Probat Judæus: Glossa vestra, ut video multò durior est, quàm textus, & difficilior etiam, quàm Legislator ipse docuerit.

De quodam Ægrotante.

Quidam in Ridlingâ cis Danubium ægrota-
bat, & à sorore Beguinâ multis verbis admoni-
tus, ut divinis Sacramentis provideretur, sem-
per repugnavit, timens se eò citius moriturum.
Quod cum sensisset soror, dixit: Vanam & inep-
tam esse ejus opinionem, quoniam Deus homi-
nem quocunque in loco atque conditione esset,
facile inveniret. Tandem persuasit hominem, ut
diceret se velle confiteri. Unde soror lætata, illicò
Sacerdotem accessit, atque in fratrem suum
Sacramentis provisorius maturaret. Interea dum
Sacerdos accelerat, occultavit se infirmus post
fascem stramineum, ita ut nemo eum invenire
posset. Et cum Sacerdos abiisset, prosiliit infir-
mus rursus in medium, atque sororem menda-
cii accusans, dixit: Ho, ho, he, dixisti, quòd
Deus possit hominem ubique locorum inveni-
re, ego delitui tantum post stramina, sed non
potuit me unâ cum Sacerdote & aliis homini-
bus invenire.

De quodam Abbate.

Quidam Abbas, quum cellarius è vivis exces-
sisset, dixit, ad fratres suos: Quem ego eligam ex
numero isto stultorum. Cui unus ex grege. Non

nc

ne Abbatem antè invenimus ex istis stultis ? intelligens & Abbatem esse fatuum.

De quodam Suspensuro.

Quædam sororculæ Beguinæ, cum hominem furcis addictum pro consolatione accederent, interrogatæ ab illo, quæ essent ? Filias se Dei esse, responderent. Tum dixit ille : accedite precor propius, & consumemus matrimonium (lascivis tamen verbis) dum tam divitem socerum habeamus.

Cujusdam terribile factum.

Quidem faber ahenarius Basileæ suspensus erat, & alius nescius rei cum ad forum Basiliense intempestâ nocte maturaret, & nimia festinatione clausas adhuc portas suspicaretur, cœpit sub arbore, non procul à patibulo quietem. Non autem multo post tempore venerunt alii, & ipsi ad forum properantes, qui patibulum intuentes atque suspensum cognoscentes, illum inclamaverunt, si vellet, ut secum ad forum iret. Quibus verbis ille excitatus (quem dixi, primum cœpisse sub arbore) acclamabat ; Expectate, ô boni socii, ego veniam. Unde illi mortuum loqui existimantes, adeò extimuerunt, ut celerrima fugâ penè exanimarentur. Ille verò semper sequutus ; Manete inquit, rogo, ego vobiscum ibo, & quanto plus clamavit sequutusque est, tantò magis illi festinârunt : adeò, ut Jemianimes tandem ante portas urbis reperirentur, atque non nisi longo demum tempore fa-

sanitatem pristinam ex longâ consternatione receperunt.

De quodam confitente, se virginem Vestalem cognovisse.

Quidam confessus est virginem Vestalem se cognovisse : A cujus infando amore Sacerdos illum dehortari conatus, dixit. Vestales virgines esse mortuas mundo, & soli Deo esse sacras servireque debere. Ad quod ille: Non est ita, inquit, Pater bone: illam enim sic sese exagitasse, ut viventi simillima fuerit, nec solius esse Dei, quippe quæ profectis ad minus diebus etiam hominum servitio manciparentur.

De Monacho.

Monachus quidam ex ordine mendicantium, cum venisset ad Argentoratum ab externis regionibus, essetque præfectus aliis & Prior, coepit ex Monasterio publicè alere meretricem: in ejus enim forsitan patriâ lasciviùs Monastici viri vivebant. Quod cæteri ægrè ferentes, quòd inde quæstui suo detraheretur, publicam alere prohibuerunt, dixit ille : Deberem ego esse Prior, & non exercere rem Venercam? non faciam, atque direptâ non modicâ pecuniâ abiit.

Quare indoctis meliora beneficia conferantur.

Cum nuper in convivio quidam esset conquestus quòd pinguiora beneficia indoctis conferantur, nec uspiam locus sit literatis? Respondit alter, non incongruè: nam & vilioribus asinis & pusillis maxima onera imponuntur, egregiis ve-

ro caballis levissimi adolescentes, ne premantur à gravioribus.

De quodam Mercatore.

Quidam Francofurdiaë ferrum emturus, dixit ad venditorem: Se nihil cuiquam debere, neque quicquam hætenus nisi promptâ pecuniâ emisſe. Nunc tamen se petere, ut ille sibi ferrum ad aliquem terminum, ut dicitur, & præscriptum diem venderet. Cui venditor. Ego nihil tibi, inquit, sine paratâ pecuniâ dabo: propterea quòd, aut nullam fidem habeas, quoniam mercatores non semper pecuniam habent: aut quòd nihil sis hætenus mercatus: aut tam dives, ut non opus habeas aliquo termino, proinde non expectabo.

De quodam Doctore.

Doctus quidam homo, & mihi notissimus, de cujus gestis plura dicenda essent quàm ullius alterius, propterea, quòd præter cætera incredibilia & infinita, in chartusiam, cui addixisset se, miro ingenio meretricem, olim etiam virginem Vestalem, clam introduxerit, diuquæ apud se retinuerit, miro artificio super, mensam occultatam: sed quam tandem ex nidore cujusdam animalis assi prodiderit, eam potissimum ob causam, quòd venisset jam in magnam suspicionem, quòd omnia esculenta & poculenta ad usque fundum semper exhaurire consuevit: cum quâ tandem expulsus erat, multaquæ regna per-

lustravit: Is inquam Doctor, cum admoneretur à quodam viro egregio, ne tam apertè mentiretur, quòd inde ejus famæ, eruditioni fideique non modicum detraheretur. Non faciam, inquit: nam ad minus quinque annis cogerer frustra verum dicere, antequam diluerem mendaciorum maculam, jam diu contractam. In his annis malo liber esse in loquendo, nescio enim quàm diu vivam, quod si brevi mors mihi incumberet, frustra fuisset servus veritatis.

De astitiâ mulierum.

Quædam mulier dilexit juvenem, quem cum congruè convenire non posset, nec auderet alloqui, hac calliditate usa est. Confitebatur Monacho cuidam cui juvenis vicinus erat, ita: Habes Pater bone vicinum juvenem nominando eum, qui frequenter oberrat ædes meas, meque cupide inspiciendo, infamiam, ut timere licet, mihi affert, cui rogo suadeas, ut istos suos gressus moderetur. Per hoc enim sperabat Monachum suis istis verbis juvenem primum incitaturum ad sui amorem. Monachus autem bene pollicitus est, atque rem egit cum juvene. Qui nihil sibi conscius, intellexit mulieris technas, non tamen prosequitur rem. Mulier secundo cingulum aliaque ornamenta muliebria comparat, atque Monachum accedit, conquerendo de rebus sibi à juvene condonatis, atque ut illi res suas restituat, rogat. Frater cum summa acerbitate, & castigatione defert juveni res suas ut credebat.

Nec

Nec longò pòst cùm maritus mulieris peregrè esset profectus, rursum convenit Monachum, dicitque juvenem per arborem propinquam domui suæ pridè noctu in cubil suum ascendisse. Unde Monachus magis exasperatus, dedit juveni modum, quo tandem ad mulierem perveniret, seque ignarus gessit copulatorem illorum amoris.

De Sacerdote plures liberos habente.

Cùm Sacellani in oppido Blawbeuren apud Parochum conviyarentur essetque mensa multis crateribus argenteis ornata, coeperunt alter alterius paupertatem exprobrare. Præsertim unus pauperculum quendam Sacerdotem, cui & ipse non tot crateras haberet, interrogavit. Cui ille irâ excandescens: Si mihi tot essent, inquit, crateres quot liberi, haberem nunc octo, atque ita veritatem incautus prodidit.

*Cujusdam Sacerdotis de D. Martino
insulsum dictum.*

Concionabatur quidam Sacerdos de meritis Divi Martini, quomodo mediâ hyeme in summo frigore tunicam suam disciderit, atque cuidam mendico impertiverit. Christum dixisse ad illum Domine Martine, si hujus ego tibi beneficii obliviscar, auferat me Diabolus ad inferos.

Alterius Sacerdotis dictum ineptum.

Alius quidam concionatus est : cum Adam primum recusaret de pomo edere ; Evam cum indignatione dixisse : Comedas de pomo hoc, aut ego à te in turpissimum aliquod lupanar intrabo : cum ad huc nullum in terrâ esset.

De Sacerdote , qui beneficium recusavit.

Uldaricus Comes Wirtenbergensis Principis nostri avus ; cui quidam rusticanus Sacerdos in Alpibus nostris venatores ejus egregiè tractaret, voluit adhuc illi aliud beneficium conferre, cum prius haberet parteciam. Recusavit Sacerdos (quod rarò fit) dicens: Pro his bonis consumendis, quæ nunc haberet in suo sacerdotio, cogi sese ad medium noctis usque sæpè sedere: quòd si denuò aliud habiturus esset, dies noctesque vigilandum esse, ut omnia consumeret.

Quod plura in Passione Domini mentita sint, quam vera.

Nuper quidam callide delusit rusticos ; dicens : Multò plura in Passione Christi mentita quàm vera. Quod rustici ægrè acceperunt, illumque tormentis ad revocationem reducere statuerunt, donec eorum stultitiam deludendo dixerit : Bene dixi, ô fratres. Pauca enim Christus loquitur sed vera ; multa verò Judæi & quidem mendacissima,

Vera

Vera historia de simplici rustico.

Quidam simplex rusticus senio confectus, in Alpibus nostris Suevicis, non longè à patriâ meâ, cùm mandatum domini nostri Ducis Wirtembergensis quadam simplicitate atque incuriâ neglexisset, convenit eum præfectus pagi sui, & carcerem ei pœnamquæ non mediocrem minitatur. Cui Rusticus: O Joannes dilecte consanguinee, facias secundum divinam voluntatem tuam, sed sis mihi propitius quæso: si enim prudentior essem, minus egissem.

Cujusdam nobilis facetum dictum in Monachos.

Eram nuper cum Matthia de Hochneck nobili inprimis faceto, in monasterio quodam, ubi erant fratres satis imperiti: quorum perspectâ ruditate, quæsiuit nobilis à me: Quibus quæso mediis aut artibus defensuri sunt, si opus fuerit, isti Monachi fidem Christianam? Ego professus me nescire. Ad quod ille: O te imperitum, qui enim alii potando meliores? Ut enim alii disputationibus: ita illi computationibus adversarios dementarent, atque convincerent universos.

*Cujusdam Senatoris sententia
admodum jocosa.*

Senatus Vrachensis piscabatur pro publicâ latitiâ instruendâ, & cùm post piscationem ante cœnam aliquid ingruisset, quò consilium ha-

bere opus erat, cum quilibet suam sententiam dixisset, erat inter eos unus, qui inter consultandum obdormiverat: & cum rogatus esset sententiam; dixit exiguus, partim elixos esse debere, partim assos: intelligens de piscibus. Sonno enim impeditus, quæ res tractaretur, omnino erat oblitus, quæ ejus sententia longè lateque effusa est.

De Fratribus Bernæ combustis.

Fuerant pridem Anno Domini millesimo quingentesimo nono Bernæ quidam fratres prædicatores, ob quædam inaudita flagitia igne concremati, qui inter cæteras ineptias, quibus imponere hominibus conabantur, finxerunt uni ex his beatam Virginem crebrò noctu apparere, atque rudibus ejus quæstiunculis multis respondere. Quod ego cum legissem, dicere sæpè consuevi, jocando in eorum fatua figmenta, si eorum commentum verum fuisset, Divam Virginem mihi populari vetulæ magis ociosam loquationemque videri, quæ tot fratrum ineptiis quotidie responderit: Ambitionem enim & superstitionem sub specie religionis grassantem, Reipub. Christianæ minari summam jacturam, possum non obscure intelligere, quòd istis artibus sit prius per Scribas & Phariseos Judæorum Respublica subversa atque labefactata. Sed cui ordini mortalium defunt mali? Bonos fratres non insector, sed de malis loquor. Ad tantum autem facinus (si verum est, quod publicè scribitur atque divulgatur) impulit eos sola illa per-

pertinax, & nulli mortalium scibilis opinio, quòd beata virgo sit concepta in peccato originali: quam falsis & prodigiosis miraculis, sed Diis adversis convincere & probare sunt conati.

De Rustico & Medico.

Rusticus quidam simplex cum urinâ accessit Medicum; à quo quæsitus unde esset, dixit, Domine Doctor, tu in urinâ bene invenies.

De Rustico ægrotante.

Rusticus cum ei uxor omnesque liberi pestilentia grassante obiissent, cœpit & ipse ægrotare: cumque sacram Eucharistiam sumere roicaretur, renuit, quod ex ea (ut ipse dixit) uxor & omnes liberi mortem manducassent, atque ab ea ad Deum se appellaturum testatur.

*Simplicis cujusdam Clerici dictum
satis ineptum.*

Quidam indoctus Clericus Constantiæ fuit quæsitus ab his, qui examinatores dicuntur, an esset de legitimo thoro? credebat illos inquirere natale solum, atque respondit: Non sum de legitimo thoro, sed de Smichâ. Ita enim vocabatur natalis ejus pagus.

De Asino imperitorumque judicio.

Quum nemo feliciter & bene possit judicare de artibus, nisi soli artifices, nemini dubium erit, quin illorum sit judicium omninò exploden-

dendum, violentum, rude atque mendax, qui judicare volunt de Poeticâ, Musicâ, atque aliis artibus quarum omninò sunt expertes atque ignari. Ita contigit asino, qui sibi judicis partes arrogavit in Philomelam & cuculum, quæ de cantu decertabant, utra earum præstaret: Sententiam enim ferens: ita dixit. Cuculus longè mihi excellere videtur: Illius enim cantus est planus & intelligibilis, unius tenoris. Sed Philomela nescio quid cantitat, nunc enim vocem attollit acute, quæ canit, nunc pressè ac graviter, nunc mediâ voce, adeò ut non facile pateat auditoribus, quò tendat cantus suus.

*Querimonia Lupi super suâ
infelicitate.*

Fecit nuper quidam carmen Teutonicum, in quo mirificè atque venustè lupum de sua infelicitate, atque rusticorum in se injuriis & invidia, omnium Regum iustissimo Maximiliano Cæsari conqueri faciat, ad ejus tribunal citaturum se minatur universam rusticitatem, ita dicens: O quanta est rerum humanarum iniquitas! ô facinus indignum & superum judicio vindicandum! ô pereat semen rusticorum! quod invidissimum genus mortalium me supremo odio & summa cum injuria prosequitur. Cum enim jura illa omnibus mortalibus promulgata concedant liberaliter, aliquem posse in necessitate, & pro conservatione sui corporis rapere esculenta & poculenta: id mihi homines illi iniquissimi (beneficium scilicet non tam humanum, quam naturale

turale & divinum) concedere nolunt: quin imò si tempore summæ famis minimam gallinam vel anserem, aut ad summum vitulum uni eorum rapuero, vel (quod omnium detestabilissimum videri debet) cadaver mortui equi exco-
nare tentavero, tanto in me surgunt canum exercitu, tantoque clamorum & armorum apparatu in me conficiendum excarnificandumque concurrunt præcipites, ut nemo unquam atrocius in suos hostes grassari debeat, aut fecisse inveniatur. Sed ô Rustici quæ est vestra cæcitas? Quousque ita deliberabitis? Qui mihi, quod jura tam humana quàm naturalia concedunt, tam diu negatis, dum ut possim subvenire necessitati corporis alicui ex vestris interdum, & id quidem rarò, sum molestus, rapiens vel ovem vel bovem pro sedandâ fame: Attamen nec furore, nec vi rapio argentum vel aurum, nec ferum, siliginem, avenam vel triticum, nec quicquam earum rerum omnium, quæ preciosæ habentur apud mortales: sed non nisi esculenta, vinum etiam spernens quantumvis preciosum, tantum oves, boves, & universa pecora curans: atque tam singularis in rusticos, & benignitatis & clementiæ, ut nisi tempore hyemis vel summæ famis, rarò alicui ex rusticis aliquid, quasi decimas mihi jure naturæ à Deo datæ debitas, diripiam contentus prædâ me sylvestrium ditari. Sed audi, quantam huic in me invidiæ stultitiæ adjungant, ut possit Deus non injuriâ meus ultor existimari? Desides item Sacerdotes pinguesque Monachos summos eorum, & capitales

I 5 ini-

inimicos genibus flexis adorant, summaque veneratione observant, qui de eorum labore, sanguine & medulla vivunt. O poenam condignam! o rusticorum meritam, infelicitatem! Me innocentem, & totum exercitatoreum odio prosequuntur. Illos autem venerantur, qui ab eis auferunt non solum frumentum, vium, equos, tauros & aurum. Verum etiam uxores, filias pudicissimas, & vitam denique ipsam sæpè deprædantur, quorum vita omnis, & luxuries inaudita, tantum in sudore & sanguine rusticorum nutritur. O divinam vindictam! qui tot estis, tanquam paucos intra viscera; & in sinu vestrarum filiarum alitis: Me verò nihil tale cogitantem persequimini tanto opere. Unde ego, nisi Cæsar pacem vobis erga me mandaverit, perpetuum vobis bellum indico, quod & posteris nepotes mei facere debebunt.

De Meretrice.

Audi vi olim duas mulierculas inter se dissidentes, ubi una ad alteram dicebat: Tu es Meretrix. Respondit altera: Verum est, sed tu gauderes esse meæ conditionis, quæ scilicet tam deformis es, quod à nullo rogeris.

De Sacerdote concionante.

Concionaturus quidam Sacerdos suis rusticis, incoepit: Salutat vos Lucas medicus, ut sacræ literæ habent. Sed post ita obstupuit, ut ne unum quidem verbum enunciare potuerit ulterius.

Cui

Cui ex senioribus unus assurgens dixit : Habeat gratias, atque si quando ad eum redibis, dicito & illi nostro omnium nomine plurimam salutem.

Principum prerogativa.

Principes dum sunt ebrii, dicuntur à familiaribus læti : dum sunt nigri, dicuntur fusci : dum stulti, dicuntur probi, simplices & innocentes.

De concionatore Moguntiae.

Quidam dicitur fuisse concionator Moguntiae, qui sæpè & acriter invehebatur in illos qui plura beneficia Ecclesiastica haberent. Hoc Canonici beneficosi (ut ita loquar) ægrè ferentes, contulerunt ei pingue beneficium, ad id quod ante possidebat, ut ejus compescerent intempestivam loquacitatem. Quod ipse accepit, atque id, quod ante dixerat, revocavit, dicens se antea non bene in eà materia fuisse instructum, neque eam dulcedinem antè degustasse.

Cui in itineribus Monachi pluat.

Est proverbium apud nostros, quando Monachi peregrè profiscuntur, quod sint pluviae. Huius rei nuper quidam Philosophus Tubingæ causam ridiculè asserbat hanc: Quia, inquit, rasi multos habent ex vino immodicè hausto vapores in capite, qui faciliè ex calore à calvitie extrahuntur, unde postea pluviae generantur.

De Viatore ebrio.

Vinum Acratophorum apud nos Suevos eo nomine appellatur, quo niger equus, quo cum Viator, ut vinosum inprimis plus isto se onerasset, ita ut ferre non posset, noctu id ex fenestrâ cubiculi ubi dormiebat, evomit. Postridie venit ad Sacerdotem, apud quem divertebat, dicens: O bone Pater, quam acrem & vehementem habes equum. Nam hesternâ nocte quodam furore percitus, è fenestrâ cubiculi præcipitem se dedit.

De Sacerdote.

Quidam Sacerdos, interim dum corpus Christi elevaret, vidit rusticum in horto suo arborem ascendentem, atque poma decerpere statuentem. Ad quem dixit: Ascende in nomine Diaboli. Quod astantes mirabantur, qui non videntes rusticum ascendentem, putabant Sacerdotem in Christum elevatum hæc dixisse.

Maximiliani Cæsaris elegans dictum.

Querebatur unus ex Scribis Cæsaris Maximiliani, se infamari famoso carmine vernaculisque cantionibus, atque ut id edicto vetaret, rogavit Cæsarem. Non facile id faciemus, inquit Cæsar, ne & ipsi in nos partem carminis transferant. Patere æquò animo, quod & nos aliquando sumus perpeffi. Hæ cantiones ut citò fiunt, ita citò dispareunt: nec tam diu durant, ut aliquando conquestus est apud nos Judæus qui-

quidam; ut carmen hoc, Christus surrexit, quod nunc plus quam mille & quingentis annis celebratur. Dixit enim Judæus: Qui fit? aut quo fidere infelicissimo nobis, ut omnes cantiones per annum evanescant, & hoc quod dixi, duret? Qui fit insuper? ut homicidia apud vos post annum expientur atque reconcilientur, & homicidium nostrum quod in Christum commisimus, tot annos maneat inexpiabile, nulloque nostro incomodo atque miseriâ vel temporum spacio mitigabile.

De Rustico.

Rusticus Alpestris apud Helvetios cùm ægrotaret, misit ad proximum pagum pro Sacerdote, qui eum communione sacrâ provideret, atque cùm Sacerdos venisset, convaluit paulum rusticus dixitque ad Sacerdotem Vade domum nunc, sinasque Deum in clavo isto (quem demonstrabat) pendere in usque crastinum. Cui Sacerdos, an corpus Christi tam negligenter, & irreverenter hîc custodiam? Ad hoc rustitus: O bone Domine si etiam valeret decem aureos sine curâ tuâ custodiam.

Quæ pro lætitiâ habeantur apud Germanos.

Si vis esse lætus per unum diem, intra balneum: post enim largius bibunt homines, unde lætitia nascitur. Si per hebdomadam, minue sanguinem; Si per mensem, interfice porcum, ubi sarciminibus & carnibus suillis illi lautius epu-

lantur : Si verò per annum, ducas uxorem. Multoties autem opinione, poenitere emitur citius, quam per annum, ab his qui ducunt uxores.

Quæ nihili valeant.

Pons Polonicus, Monachus Bohemicus, Suvica Monialis, Miles Austriacus, Italorum devotio, & Alemannorum jejunia, hæc omnia fabantur valent.

Item, quæ domestica familiae inutiles sit.

Hæc familia omnium inutilissima atque tristissima prædicatur: Gallinæ sine ovo: Porca sine fuculis: Vacca sine lacte: Filia quæ noctu extra domum divagatur: Filius lusor: Uxor furtim bona viri absumens: & famula prægnans.

Quæ insolenter fiant.

Hæc raro contingere atque ferè contra naturæ cursum esse traduntur ab ociosis. Puella adolescens sine amore: Nundinæ sine furibus: Antiquus Judæus sine divitiis: Antiquum horreum sine muribus: Antiqua vestis pellicea sine pediculis: Antiquus caper sine barba: Antiqua monialis sine religione.

De puellâ impudicâ.

Erat Puella in patriâ meâ non usquequaque illasæ famæ, illa suam à patre in foro Ehingeni centum domum ducebat: eum forte per sylvam haberet adolescentem comitem, qui

qui eam de stupro appellaret, negavit illa primum, sperans illum instantius petiturum, sed tamen in fine nemoris; cum videret illum omnino à petitione destitisse, dixit: Sed ô bone amasie, ut recordar præteritorum verborum, si tuæ voluntati monigera essem, quò quæso interim ligaremus suem? Quod postea multis annis mansit apud populares meos in proverbio.

De aliâ Puellâ.

Erat alia multò minoris ætatis, quæ confessa est Sacerdoti se cum masculis super fœno fuisse. Ad quod Sacerdos: Quid ibi fecisti? Respondit puella cum quadam irrisone, Vahl nescis Domine, quid faciant adolescentes in fœno puellis?

Tria maxima contraria.

Hæc tria solent contraria & sibi invicem infesta esse, ut quidam versificatus est:

Catus cum mure, duo galli simul in æde,

Et glores binæ, vivunt rarò sine lite.

Quatuor cupiunt Mulieres.

Amari a pulchris juvenibus; Præcellere plurimis filiis; Ornari preciosis vestibus; & dominari in domibus.

Contra mendicos.

Scripti in triumpho meo Venereo contra mendicos, soleoque aliquando illudere illis, qui homines improbi, nulliusque bonæ frugis, sed solo

folo ocio dediti, mirificis artibus, simplices homines & rusticos imperitos dispoliunt. Et id facio (testis est scrutator cordium Deus) non ex quadam singulari beneficio naturæ mirum in modum ad misericordiam propensior, & ultra facultates verè pauperum & afflictionum miseror) sed rerum indignitate motus, quod videam eos per omnem iniquitatem & perversitatem hominum simplicium abuti liberalitate & commiseratione. Illi inquam impostores mendici, cum tam clamosè & suppliciter, atque quasi quibusdam obtestationibus nomine Dei & Beatae Virginis, vel Valentini, Antonii, aut aliorum Sanctorum, extorqueant eleemosynam ab hominibus, cogito quanta est bonitas & æquanimitas Dei & Sanctorum, quòd illi per eos vivant, quos nunquam venerantur. Ego enim eos ante sacras ædes: sed intus sub divinis officiis vix unum aut alterum vidi in decennio; Illos autem cum audio in plateis tam argutè compositèque canere & boare, soleo dicere ad convictores meos: Ille multò est lætior nec me movebit. Nam ut Horatius dicit.

Si vis me flere, dolendum est primum ipsi tibi. Si verò sunt nimium eloquentes, & disertè cornicantes, soleo dicere eum esse nimis peritum in suâ professione artificem, unde auxilio meo non habeat opus.

De quodam Abbate.

Novi Abbatem, qui cum à quodam nobili in
con-

confessu primorum Suevicæ confœderationis, de adulteriis & multis fornicationibus esset criminatus, respondit : Nonne deberem Asinas futuare ? Ad quod nobilis : etiamsi fecisses, genus tuum accessisses : alludens ad ejus imperitiam.

*Fabula Domini Georgii Abbatis
Zwifaldensis.*

Quidam erat Monachus, qui semper demisso in terram vultu incedebat. Postquam autem Abbas esset factus, erecto corpore ibat. Et interrogatus, cur more solito non incederet ? Respondit, se prius terram intuendo monasterii claves quæsisse, nunc illis inventis non esse opus ulterius inquisitione.

De quodam fratre Minorum.

Erat nobiscum in convivio Tübingæ quidam ex ordine Minorum, is hilarior factus, hilari Bacho incitatore, dixit se Verone cum exercitu Cæsaris Maximiliani militare consuevisse, atque hunc repetere velle. Ille cum interdum parum castè loqueretur de rebus & militiâ Veneris, dixit : Putabam vos castitatem habere in votis. Ad quod ille : Verum est tria vovi, paupertatem in balneo, obedientiam in mensâ, & castitatem in altari. Et conversus ad me, dixit : Et apud vos, qui docti haberi volunt, omni monstro monstrosiores inveniuntur. Theologus vel ebrius, vel libidinosus, vel avarus. Iurisperitus, iniquus & injustus. Atque Medicus valetudinarius & qui seipsum curare (ut ipse dixit procurare) non potest,

potest ; quòd eorum professione vita omninò non quadraret.

De Bohemorum irreligione.

Bohemi in eo sunt errore , ut non confessi Laici quotidie sacram communionem accedant. Rustica autem anserem in quoddam oppidum vendendum sub brachio portans , primum est templum ingressa , atque cum ibi tunc sacra fierent, accessit & ipsa cum anserem altare, perceptura à Sacerdote hostiam, quam anser illi incautè præripuit , atque devoravit ; quod illa flendo Sacerdoti conqueritur. Cui Sacerdos : Noli (inquit) flere , dabo tibi alium Deum , ut cum eis loquar.

*De Laurentio Valla & fratre
quodam Minorum.*

Laurentius Valla homo impensè doctus, atque linguæ latinæ iustaurator , cum semel in templo Minorum Neapolis deambularet, vidit, sanctum Franciscum inter quatuor Doctores pictum ; atque convocato aliquo ex fratribus: Quo inquit, pacto ordinis vestri Princeps & Autor scilicet, Franciscus inter quatuor Doctores ponitur, cum tamen Laticus & sine literis fuisse prædicetur? Cui indignabundus frater : Imo & maximus Doctorum est. Huic Laurentius : Et quomodo maximus cum semper habitus sit inter minores? Hanc ego Historiam sæpè audiui narrare Ioan. Nauclerum Tubingen. Collegii , Gymasii & demum totius orbis decus & ornamentum ;

omnis-

omnisque honestatis & probitatis normam.

Quæ Mulier omnibus naturæ dotibus prædita sit.

Ea Mulier omnibus dotibus naturæ & formâ prædita est, quæ habeat caput ex Pragâ, ubera ex Austriâ, ventrem è Galliâ, dorsum ex Brabantia, ex Colonia Agrippinâ alba crura & manus, pedes à Rheno, pudibunda ex Bavariâ, & nates ex Sueviâ. Et sic perfectè formosa erit, quòd variæ sint dotes naturæ, variis in locis & regionibus.

Ad idem.

Hæc idem mulier perfectè formosa erit, quæ habuerit tria dura, tria mollia, tria brevia, tria longa, tria nigra, tria alba, tria rubra. Dura sunt, duo ubera & podex seu nates: Mollia, duæ manus & venter: Brevia, nasus & duo pedes: Longa, digiti & duo latera: Nigra sunt, duo oculi & cunnus: & Rubra, duæ genæ & os seu labra: Alba, crura & cervix.

Quatuor pervertunt animi iudicium.

Amor, Avaritia, Odium, Ebrietas.

Negligitur quicumque pecuniâ caret.

Quum olim meminerimus in confabulatione quadam, quòd nummi omnia efficerent nihilque sine pecunia hominis bona existimatio valeret: nisi enim quis pecunias habuerit, nec
no-

nobilitas, nec scientia, aut ulla virtus proderit. Subjunxit quidam non dissimiliter, quod dicit Palladius. Aurum aperit omnia, & inferni portas. Tùm alius subjecit: Se quendam novisse, qui dixerit: Si pater meus carnifex esset, & mater scortum vulgare, nihilominus si haeco nummos, sum gratus, acceptus & honoratus. Itaque in proverbio dicitur: Multa prudentia perit in pauperum crumenâ: hoc est, pauperes negligi, in quibus sæpè multa prudentia est. Quoniam contemptui habetur paupertas, nec exercetur hodie ad res gerendas, atque nisi quis dives fuerit, nunquam creditur sapiens & intelligens, neque adhibetur ad res serias, & quæ exigunt prudentiam. Ad quod alludit Juvenalis 7. Satyra;

Rara in tenui facundia panno.

Vita voluptuarii & sani.

Ut vivas sanus, semel in Anno minuas sanguinem, semel in Mense intres balneum, semel in septimanâ amplectere Venerem, bis in die comede bibeque, quietus & benè de nocte dormi.

De quodam fatuo.

Morio quidam instabat apud Dominum suum, ut more Christi fidelium admitteretur ad sumtionem sacræ Eucharistiæ. Et cùm altare accederet, supposuit ei Sacerdos particulam raphani loco Sacramenti. Quem morio degustans, dixit: O dulcissime Deus, quàm es amarus.

De

De Mendicis.

Quidam, dum in confabulationibus mentio de mendicis esset facta, quàm numerosam haberent prolem, dixit: Non obscura est causa quòd plures habeant liberos. Nam tutò solent coire, exploratum habentes non se, sed nos eorum pueros esse educaturos. Ipsi enim faciunt: nos autem cogimur educare nostra eleemosyna.

De insigni Mendacio.

Quidam gloriatus est se lustrasse totam ferè Europam, maximequè Italiam. Interrogabatur de Venetorum urbe magnificisque ædificiis. Ad quod inquit: Non possum plura dicere de Venetiis, eam enim urbem non nisi semel, sub crepusculo vespertino transivi equo. Quod cum alii impossibile dicerent, quòd urbs mari circumdata equorum ingressum & egressum non admitteret, Dixi ego, fuisse hyemem eo tempore dum transisset, atque super glacie equitasse ad urbem.

De quodam Studioso anserem furato.

Quidam Scholasticus Tubingensis confessus à se furatos anseres atque gallinas, cum sodalibus suis devorasse, Increpatur à Sacerdote, qui ei donec restituerit furtum, absolutionem omninò denegat; quoniam non dimittatur peccatum, nisi restituatur ablatum. Ad hoc Scholasticus, ô optime Pater, inquit, ego in duplo restitui: Ita enim illis me saturavi, ut vix mediam horam retinerem, sed reyomerem simul,
at-

atque cepæ pyraquæ quibus conditi erant. O utinam ! inquit Sacerdos pulmonem & jecur pariter evomisses , ut quadruplo reddidisses , atque indignabundus illum reliquit.

Qui sint precipui & maximi Sancti.

Cum nuper Tübingæ, cujus templi sanctioris tutelares Sancti (quos Patronos vocant) sunt Divus Georgius & Martinus , mentio facta esset de Sanctorum meritis & Sanctimonix præstantiâ : quum alii Joannem Baptistam, alii Divum Petrum Apostolorum principem : cæteris præstare contenderent. Quæ dementia vos agitat ? quidam inquit. Qui enim alii sanctiores , meritisque & honore priores Tübingensibus patronis Georgio & Martino ? Nam cum alii Sancti pannosi contemtiqûe pedibus incedant, hi egregiis caballis equitent , & sumtuosis vestibus induantur.

Quòd quisque gloriæ cupidus sit.

Nemo est cui non dulcis honor. Ad hoc dicit Tullius. Omnes laudis studio trahimur , & optimus quisque maxime gloriâ ducitur. Et Persius Satyra I.

An erit qui velle recuset , os populi meruisse.

Facetia Pauli Müstæ traducta à Brassicono.

Si cui incognitus sit Paulus Müstæ Suevus jocularior egregius , hac saltem facetia eundem planè quotusquisque lector agnoscat. Conveniebāt quadam vespere tres socii gratiâ ludi, qui
tunc

tunc in principatu Wirtenbergenſi vetitus fuerat, apud Tabernarium vallis Ramſianæ admodum curioſum, cum quo pepigerant, fores ut clauderet, & obducto veſte intromitteret neminem, ne in medio ludo deprehenſi mulctam inſtitutam ſolvere cogerentur. Quibus Tabernarius ille queſtus & lucri avidus, facile annuit, & conditionem accepit. Cumque hi aliquandiu luſiſſent, venit Paulus ille ex compoſito, & fores pulſabat: muſſitabant verò intus ludentes, quorum techna aderat, atque ſimulabant fortasſe aliquem adeſſe, cui ludus illorum ſuſpectus eſſet, ob id tabernario mandabant ne cuiquam aperiret. Quo autem taciturniores ſe gerebant intra ædes, tantò ille foris januam tumultuoſius ſonoriuſque pedibus & manibus pulſabat. Tandem ſociorum unus, vade, inquit, hoſpes, & quid rerum novarum tamèn calleat, explorato, dum foribus admodum inſultet. Hoſpes, cui rerum novarum experiundarum libido inceſſerat, quæſitum ibat: Cui ut reſpondebat Paulus ova ſe parere poſſe, & ſocios rem ad ſocios, quos hoſpitabatur, perſert, & plurimumque rogat eum hominem intromitti ſincerent, cauſa hanc rem factu mirificendiſſimam videndi & experiendi. Hi ut res compoſito gerebatur, aliquantisper cunctabantur, difficillimosque ſe ſimulabant, quaſi iſtius hominis adventu graverentur plurimum. Victi demum aſſiduſ Tabernarii ſuppliciiſ & precibuſ introire ſivere pulſantem ne tamen ipſorum ludus proderetur (Hoſpes ut erat rerum novarum cupidus) geſſit,

gestiit, exiliit, cucurrit, repagulum foribus detorsit, aperuit, & hominem hunc personatum humaniter excepit, hypocaulo induxit ac ponere fornacem in tenebras, more glocitantis gallinæ, collocavit, hortabaturque eundem artis suæ, quam jactaverat, periculum faceret: adeo moræ impatiens extiterat hospes. Jussa subit Paulus ille, qui duo ova ad vivam cutem pectoris sui tam diu foverat atque gestaverat, ut percaluissent. Cumque aliquandiu consedisset Paulus, hospitem vocavit, uti ovum suppositâ manu blandè exciperet. Accurrit hospes, ovum excipit: ostendit id lusoribus, jurat per Deos immortales adhuc intalescere. Hortatur itaque Paulum secundo ovum pariat. At ille subdolè retinebat: Bonam, inquit, & minime vulgarem gallinam esse oportere, quæ uno die bina ova parere soleat: Non tamen destitit hospes à precando. Morem igitur gessit Paulus hospiti, atque mox hospitem accendit, ovum secundo partu & ut exciperet. Affuit hospes, ovum sumserat in manus, quod æquè ac primum caleſcebat, in medium profert, & rei magnitudinem miris laudibus extollit. Rogavit tandem Paulum per omnes Deos, ut tertio ovum pariat, pollicens amplius se nil ab eodem exacturum: Responderat Paulus, sibi id factu difficillimum fore. Timeo enim, inquit, ipsa ovorum semina internè dissolvi, & penitus deperire, unde non immodicam jacturam sumerem: inde enim mihi victus subduceretur. Quanto plus Paulus rem pernegaverat, tanto obnixius hospes cun-

eundem precabatur. Tandem Paulus rem illam se tertio tentaturum ait, quocunque res caderet. Ubi verò tempus faciendi oleti & alvum solvendi adesset; hospes, inquit, ocysimè adsis, atque vitellum excipias, quoniam ovum illud postremum testa caret: adsis ne in pulverem recidat, ac nullius usui eveniat cura. Accurrebat hospes plus æquo credulus, nedum curiosus, & ambas manus supponit. At is non ovum, sed soluta alvi purgamēta in manus hospitis profusissimè cecavit, exclamando: Eheu! ad meam maximam iacturam redegistī me, ovum amplius nullum parere dabitur, id est, quod initio verebar. Compertā verò fraude, hospes Paulum, nisi ponē collusores desiluisset, personamque detraxisset, districto gladio adortus fuisset. Digna historia curioso, unde sibi exemplum sumant, quicunque rerum novitate nimium permoventur.

Tres displicent Deo & hominibus.

Pauper superbus; Dives mendax; & Senex amator.

*Facetia de rustico, quem non
decebat pulmentaria.*

Rusticus quidam servum habebat, cui cum manē ante opus diurnum (ut hyberno tempore fieri solebat pulmentarium appositum esset, & ille segnius ederet, quasi idem fastidiret. Rusticus his verbis eundem compellavit: O si Bentzo hoc pulmentarium mihi æquè ac tibi congrueret, quam avidis buccis & faucibus id exederem.

K

rem.

218 FACETIARUM BEBELIAN.

rem. Putans id se amplius non decere quum vix ante triduum in numerum ejus pagi judicium ascitus fuisset, quasi non nisi jejunos de agrorum limitibus in pagorum conventiculis disputare posset, aut qui saltem pulte crassâ scilicet inebriarise putabat.

*Sequuntur mendacia explosissima
fabri Cantharopolitani.*

Quum semel faber Cantharopolitanus cum Nobili suo, cui tunc famulabatur, circa flumen quoddam equitaret, vidit nobilis nassam piscatoriam inter crustas glaciei supernè fluitare. Utinam, inquit, nos eam nassam, quæ piscibus plena est, haberemus. Cui faber, id factu facile esse, respondit, atque laxatis frenis in flumen arripientiæ nassæ gratiâ prosiliit quem piscis ingentis magnitudinis cum equo hiantibus faucibus excepit, ac repente deglutivit. Cumquæ piscator quidam non longè post piscem hunc casu cepisset, ac in mensam lanioniam venum exposuit, asciolaquæ eundem exenterasset, exiit faber equo insidens salvus, reiquæ novitatem nobili recensuit. In quâ re sanè non est parcè mentitus.

Aliud ejusdem fabri de Apro.

Pertranscunti fabro quadam tempestate nemus, aper miræ magnitudinis, ac dentibus longitudine unius cubiti prominentibus, venit obvius, quem cum tunc incursantem pone quercum veterem effugeret, truculentus aper fabri cupidus,

cupidus, dente suo quercum annosam adeò penetravit, ut ab alterâ parte quercus dentis acumen emicuerit. Quod cum faber vidisset, ut rebus suis, ac salutis, consuleret, subito illi in mentem venit, districti pugionis capulo dentis aciem, uti solent fabri, dum arcularum clavos incurvant, reflectere & retundere, ne cum dentem hinc avelleret, iacturam sumeret, quo solo sibi salutem quæsit.

Aliud de Lupo.

Faber ille cum per sylvam itasset, & lupo illi occurrisset hianti rictu, ac si eundem vivum deglutire voluisset, ut se redimere posset, cum impetu manu dextrâ per rictum lupi penetravit caudamque arripuit, ac eundem (ut calcearius calceum) invertit.

De Sacerdote aucupe.

Sacerdos quidam in agrum profectus aucupii faciendi gratiâ, cum videret ardeam sublimè volitantem, sivit avolare falconem avem, quem manibus gestabat: cumque falco arreptâ ardâ ex aëre præcipitaretur, aper, qui tunc aderat, falconem cum ardêâ patulis faucibus simul devoravit. Hoc ubi vidisset Sacerdos accurrit & aprum venabulo transfixit. Cum verò hunc domi suæ mactare vellet, & apri terga cultro laniatione superne dissecuisset, falco ardeam adhuc rostrò gestans evolavit salvus. Ecce quam bellè mutuis mendaciorum illecebris, Sacerdos ille & faber nugatores egregii decertant!

Ejusdem nugæ , unde abeant aut redeant ciconiæ.

Idem Sacerdos cùm die quodam à rusticis circumfidentibus in balneis interrogaretur , anne sibi compertum esset, quònam abirent, vel unde redirent ciconiæ? Has nugas subtilissimè commentus : Arrigite, inquit, aures, rem memorandam vobis recensebo. Quum olim Pater meus Scholas triviales petendi gratia me ad externas gentes ablegasset, ad remotissimam fortè insulam veni, qui cum ibidem literas discendo balneas semel intrassem , incolæ qui mihi assederant, humanissimè salutaverunt. Quos cùm interrogassem , unde me externum & alienum agnovissent? Respondit illorum unus, à parentibus vestris, bone Domine Joannes , qui tam de me quàm gentilibus meis benè meriti sunt optimè vos agnovimus. Cumque hortarer illum, quonam modo à parentibus meis beneficia accepisset? Rem ordine depromit. Verno tempore, inquit, dum insula nostra frigoribus riget, transfiguramur in ciconias, & in partes Europæ tunc calefcere incipientes avolamus. Unde ego in culmine ædium parentum vestrorum ante annos triginta nidulum surculis & virgultis effinxi, quibus id temporis tererem, donec brumalis nostrum insulæ rigor defæviret. Adventum meum parentibus vestris admodum gratum fuisse semper intellexi, qui nunquam passi sunt nidum nostrum minimò provocari. Ubi verò in regione vestra hyems erit, discedimus, & in nostram insulam tunc calidissimam reversi, aves exuti in
for-

formam pristinam demutamur. Quibus nugis rusticanum plebem adeò persuasit , ut quisque horum ciconias posthac majore honore se culturum seriò testaretur.

Facetia de simplicitate Sponsæ

Rusticus olim gnatam suam rustico desponderat, cumquæ ille prima nocte uxori cestum diffibulare vellet ; cujus gratiâ mortales matrimonium ineunt , è lecto se corripiens surgere voluit. Hunc ubi sponsa rogasset , quonam abiturus esset ? Clavam se allaturum respondit, quâ sanctæ & nunquam attritæ suæ rimulæ cuneum facilius intrudere posset. At illa sponsum laceratis complexa , ob nimiam simplicitatem , crimen inconsultè fassa detinuit : Siste inquit , pedem , clavâ tibi nequaquam opus est : servus enim patris mei ante triennium ad eam rem clavâ non indiguit. Hæc Brassicanus.

De rustica Præfecti uxore.

Quidam rusticorum Præfectus cùm esset creatus , novam melotam seu pelliceam vestem uxori comparavit. Illa die Dominico, tam novæ vestis quàm magistratus mariti honore superba, cùm templum esset ingressa , pellibus inversis, capitequæ elato & superbo , surrexerant omnes homines ob Evangelii , quod tunc legebatur, reverentiam. Quod illa in suum honorem interpretabatur: Quare pristinæ sortis recordata, dixit: *Sihet still/ ich gedenck wol das ich auch Arm war.*

*De Rustico confitente, & de
aliis Rusticis.*

Quidam Rusticus cùm nimis incompositè & ineptè peccata sua Sacerdoti enumeraret. Corruptus ab illo de negligentia & inscitia tam salutaris confessionis. Respondit se huic rei non magnam operam impendisse, ob eam maximè causam, quòd eà arte (putans confessionem) non velit vivere & se nutrire. Alius Rusticus exiens sacram Ædem, obvium habuit aliquem quendam rusticum, à quo quæsitus, an corpus Christi esset elevatum? ut dicitur. Nescio, inquit, tam levium enim & parvarum nulla me cura tangit. Alius mihi notus in Coenâ Domini Eucharistiam sumpturus, cum casu vidisset tibicinem, qui Bacchanalibus diebus ad choreas cecinisset, ad hunc in accessu ad altare dixit: O Conrade, quàm dissolutam & lascivam vitam post Pascha instituemus, suam religionem decarans.

*Cujusdam Hechingensis ridiculum
dictum.*

Quidam Hechingensis, cum quibusdam Regulis ad terram sanctam peregrinaretur, & cùm Rhodi appulissent, fratresque ordinis omnium regionum Christianorum alumni, rei novitate & advenarum videndorum (ut fit) gratiâ advolarent, profiliit ille in medium, atque inquit; Non est uspiam inter vos bonus aliquis focus ex Hechinga? factum satis ridendum. Sed
nunc

nunc in Marpach oppidulo dicuntur esse boni socii, nescio quo proverbio.

*De VVolfsgango Austriali mendico
& scurrâ.*

Wolffgangus Austrialis, quum semel in ædibus cujusdam rustici super duro scamno pernoctasset, & surgens manè plumam anserinam in crinibus invenisset: Heu quàm duriter! inquit, & pessimè super unica plumula hac nocte quievi: quomodo cùm illis agitur, qui sæpissimè super mille vel pluribus plumis requiescunt.

Idem cùm olim acerrimè objurgaretur à quodam nobili viro, quòd tibialia ab eodem sibi donata vendidisset? Respondit, & quomodo ego servarem illa, cùm tu tibi propria servare non potueris?

Idem dictitabat se ubique esse aulicum. Nam libentius eum homines in atrio vel vestibulo domus, quàm intra domum viderent. *Mann sehe ihn lieber im Hoff dann im Haus.*

Idem se longè ditiozem suo patre esse affirmabat. Nam Pater suus tributi, & pensionis causâ ex bonis suis quinquaginta aureos quotantis dederat, quos omnes ipse absolverit. Dum se decoxisse, bonaquè paterna gulâ absumsisse vellet testari.

Idem cùm rogaretur à quadam rusticâ, ut vaccam ei ægrotantem sanaret, dedit ille chartulam rusticæ, in qua characteres aliquos simulabat se pinxisse, illamquè collo vaccæ appendi jussit, sumtisque septem nummis aufugit.

224 FACETIARUM BEBELIAN.

Mulier se delusam in opinata , uti erat : Vacca enim non convalescebat , chartulam Sacerdoti alicui . legendam præbuit , in qua scriptum erat.

Ist du / so geneußt du / Ist du nicht so geneußt du nicht :

Sieben Pfennig ist mein Gewinn /
 Laß mir in Urß / ich fahr dahin.

De imperito Sacerdote.

Quidam Sacerdos Augustensis , cùm multas fabulas resque inanes & superstitiosas , atque apocrypha pro veris plebi concionatus esset , interrogatus in quibus id libris Doctoribusque legisset ? Respondit se non legisse : verùm à charissimâ matre jam mortuâ sæpius audivisse , quæ mulier honesta , & veridica fuisset habitaque ab omnibus mortalibus.

De quodam versificatore græcissante.

Olim mihi fuit sodalis non doctus , cæterum ad carmen sine Gratiis & Venere , cuius dum nuper quosdam versiculos paucos legissemus , quorum initium cùm tumidius Anrimachio dijudicaretur , finisque in ridiculum murem desineret , non sine Prisciani summâ injuriâ , dixit Henrichmannus meus : Hos versus nisi Sybilla legerit , alium neminem interpretari posse credo sine manifestario solæcismo & barbarismo. Ad quod ego : Detis ei hanc veniam versuum , nunc animum adjecit adelementa græca , græcissatque strenuè . Ibi alius admodum facetus , totusque in risum effusus , dixit. Ist er von Grezinga ?
 (oppi-

oppidulum non procul à Tubinga septem forsan millibus passuum) Ich mein ihm geschehe wie mir / wann mir ist jetz das Latein erleidet / ich will auch Griechisch lernen.

De quibusdam Indicibus.

Quidam mihi notus , semel cùm litem perdidisset in judicio, dixit ad judices: Jam nunc sæpius litigavi apud vos , & semper succubui quòd si tu Præfecte, esses Pater meus, cæterique judices omnes mei fratres, sperarem & me aliquãdo sententiam apud vos obtenturum , tàm magnos aculeos, atque incitamentum credidit habere favorem vel odium in utramque partem. Et ita profectò est, ut favor etiam in spectato viro totis viribus velisque & remis , ut dicitur , etiam nobis non sentientibus, eat in mitiorem melioremque sententiam : è contra odium nihil non asperum judicet.

Quatuor pervertunt omnia judicia.

Pingua dona, odium, favor, & timor, exitio sunt judiciis , per quæ judex corrumpitur omnis.

De Iudæo Baptisato.

De duritiâ & pertinaciâ Judæorum , veterum temporum plura monumenta extant : nostris verò temporibus ab eorum majoribus rarò degenerant , adeò ut hi , qui aliquando abjuratâ gentili fide ad Christianam transierint , vix unus aut alter benè & perseveranter credat.

K 5

Quod

Quod ideò dixi. Fuit unus in Dillingâ oppidulo, qui susceptâ fide, cum cogeretur Christiano natali diutius in matutinis laudibus tempore gelidissimo stare: Reversus domum, dixit: Si unico puero tam sumus occupati, si beata Virgo (quam inhonesto nomine appellavit,) adhuc alium filium peperisset, totus mundus, dies atque noctes in eorum ministerio fuisset detentus atque mancipatus. Sed ob dehonestationem sacratissimæ virginis in aquâ fuit submersus, atque suffocatus, justam perfidiæ mercedem consecutus.

De Conrado Pocherio morione.

Palatinus Rheni morionem & fatuum secum habebat in deliciis, cognomento Pocherium. Ille adolescens, priusquam stultitia ejus esset hominibus explorata, pecoribus custodiendis erat præpositus. Qui cum haberet secum comitem adolescentiorem, curavit semel truncum arboris, huicquæ puerum illum appendit. Interim verò procurante id Satana; ut existimandum est, turba in pecore facta est, ut Pocherio compositore opus esset. Cumquæ ad pecus abiens puerum in trunco appensum reliquisset, reversus, truncum invenit renisum sursumquæ ductum, puerum exanimasse. Domum rediens noctu sine comite dicit se illum suspendisse. Tandem vinculis addictus, nullam aliam causam attulit sui facti, nisi quia puer fuerit scabiosus. In proximo autem Principum conventu Augustæ, ego ipse audiui quòd diceret: Benè cum eo actum, quia ho-

hodie cogeretur esse bubulcus, si viveret, tali verò miseria esse suspendio liberatum. Quod & nunc proverbium est in scabiosos, ut dicamus. Cave à Pocherio, alioquin te suspendet.

De Eodem.

Idem quorundam nobilium pascebat boves, & cum vidisset illos equis, quò elegantiores, instructioresque ad bellum haberentur, caudas rescindere, ipse quàmprimùm in campum venisset, omnibus vaccis & bobus itidem fecit: & onustus caudis, domum noctu lætus repedavit. Atque ob eam rem objurgatus dixit: Se æquè ac Dominos eleganti & pulchro pecore gaudere.

De Petro Maier.

Petrus Maier Ingstetten, cum semel in cauponâ casulæ infra arcem Justingensem, ejus atque alterius manibus apprehensus dixissem: Ego vos in matrimonium conjungo. Homo admodum simplex retraxit manum admodum indignanter, meque objurgans: Non est tutum, inquit, in tam seriâ re joculari, præsens enim esset multa Episcopi, cujus avaritia inquit minora delicta. Credebat enim divorcio, & Episcopi auctoritate opus esse.

De Prædonibus.

Prædari & lacrocinari, nec apud majores nostros infame, nec hodie apud quosdam nobi-

nobiles flagitiosum visum , quàm sit contra humani generis societatem atque amicitiam , contra jus naturale, divinum, civile & gentium, prodidit in controversiâ scientiæ & ignorantiae. Illius verò prædationis cum nuper quidam nobilis esset reprehensus, respondit lepidè : Bonum est esse prædones in terris atque salutiferum. Nemini enim dubium est , quin mercarores sæpe plus fœnore quàm justis contractibus, & magnis opibus locupletentur , ita non facilè beatorum sedibus dignarentur ab omnipotente , nisi eorum usuras auferendo faceremus eorum delictâ leviora , unde tandem possent ingredi regnum cœlorum.

De incompósito rustico.

Mulier quædam nobilis , incompositum robustumque rusticum ad se admisit , nocturnis illius nuptiis satienda. Rusticus verò cum plus somno, quàm Venere caperetur, non nisi propè diem evigilavit. Quem mulier ad opus nocturnum perficiendum, quoniam dies appropinquaret, operariisquæ immunitatem præstaret, ut admoneret, annulum in digitis circum agendo, dixit. Articuli frigescunt strictioresquæ sunt, credidiem prope adesse. Ad hoc insulsus rusticus : Véra dicis, ô Domina , nam & ego libenter vellem merdare , quod signum ipse habebat adventantis auroræ.

Quatuor abscondi non possunt.

Amor, Tussis, Ignis, & Dolor.

De

De Monachis & Nobilibus.

Intercessi olim Ulmæ pro quodam Monacho apud suum Præfectum, (quem ipsi vulgo Prælarum vocitant) ut liceret ei concedere in aliquod Gymnasium, quò commodius literis, quibus impensè delectabatur, insudare posset. Respondit mihi ille Præfectus, eum satis doctum esse, periculosam dictitans in Monacho eruditionem, quæ eum inflaret, rebellemquæ exinde efficeret. Ego hanc vocem detestandam existimans? Non ita sunt, dixi, Monasteria instituta? Non ea mens antiquorum Patrum? qui non minus doctrinâ quàm sanctitate claruerunt, ut in eorum bibliothecis veteribus librisquæ ab eis editis videre licet. Sed cùm nihil profecerim verbis meis, obticui, recordatus Scribarum & Phariseorum, qui cùm satis divites essent in templo sacrificiis & ceremoniis, dimissis bonorum morum præceptis, solum ad ceremonialia & avaritiam conversi, totam Judæam secum traxerunt ad interitum. Subibat item recordatio pulcherrimæ disputationis, inter nobilem quendam & Monachum habitæ, dum in convivio Tubingæ essemus, Baccho autore, in lætitiâ plus æquo effusiores ubi nobilis liberè Monacho objecit, nunc eorum sanctitatem, eruditionem, frugalitatem, in meram superbiam, avaritiam, luxuriam fuisse commutatam. Ideoque non mireris Pater bone, inquit, si seculares, si Principes, si nobiles, odio habent religiosos: quia pro virtutibus in eorum cuculos irreper-

rint parva vitia , neque nunc ratio benè vendi apud eos habeatur , sed habendi plurima. Et cùm olim Monachi benè honesteque vixerint , fuisse animatos nobiles & Principes hujus seculi , ut institueret fundarentque , Monasteria , institutaque bonis & possessionibus largiter donarent. Nunc verò in animo illorum esse Monasteria diruere , pinguibusque eorum bonis frui & abuti : quia soli habeant divitas , & cum iis parcè vivant , quòd facilimè fiat , frugalitatem & temperantiam rarò abundantiam gignere. Principibus verò intolerabile visum , quòd solum de bonis Christi & pauperum viventes deberent temperantiùs nobis exemplo esse. Ad quod Monachus liberè cordateque respondēs: Non nego tempore vetusto & meliori , probiores fuisse Monachos, quorū virtutibus & religione permoti Principes hujus seculi, liberalissimè eos tractaverint , sed tunc etiam & tempore illo Principes ac nobiles multò fuerunt ad religionem & pròiores & probiores quàm nunc sint. Verum itaque est quòd nostris temporibus Monachi multò pejores sint quam antiquitus. Illud tamen commune vitium est omnium ordinum & conditionum, quòd nemo, sive pauper, sive dives, sacer vel profanus, sui ordinis & conditionis priscam severitatem retineat : Proinde nec vos nobiles , nec vester ordo nos inculpet, aut in alterum primum lapidem jacere potest. Sed imprudenter nobis objicis divitias : sumus enim diligentes rerum nostrarum procuratores : vos cùm omnia lu-

do,

do, libidine, luxuriâ amisistis, vultis nostris abuti bonis. Uter igitur melior?

Iocus Nautæ in ebrium.

Ebrius quidam cum aliis multis lacum Acronicum trajecit, ac prorâ paulum obdormiscens, in lacum est præcipitatus: Socii autem illius cum clamarent ut navem sisteret nauta, quoniam ebrius in lacum decidisset. Ille dissimulavit aliquandiu, surdisque auribus lacum sulcavit. Tumultuantibus verò tandem omnibus ut sisteret, sineretque educi ebrium. Respondit ridiculè. Quàm fatui estis, creditis hunc hominem aquâ suffocari? Acclamantibus illis, jam ferè actum de vitâ ejus, nisi subveniret confestim. Stultis, inquit stultiores estis, vino suffocatus aquam in nullam corporis partem admittit.

*Fabula Hieronymi Emser, Secretarii
Georgii Ducis Saxonie.*

Filiam olim mater quædam rogavit, quomodo gener eam tractaret, an nuptiis etiam nocturnis eam exhilararet? Respondit filia: Nequaquam, nisi quod manibus mihi uterum palpat. Tunc mater: postquam, inquit, iterum te taliter palpaverit, exclama myon: ea enim vox felium existit. Si dixerit, quid vis catelle? Dicas: Carnem in carnarium meum. Ein Fleischlin inn mein Kästlin tunc intelliget quid velis, teque thorali munere imbuet. Nocte posttridianâ maritus uxorem palpitavit, more solito: illa verò maternum consilium exequitur. Tandem

dem maritus uxoris voluntatem expertus, ad debitum solvendum strenuum se præstitit. Cùm autem immodicâ demum uxoris libidine fractus atque defatigatus cœpit parcius in ea re militare, unde illa sæpius clamavit myon. Et cùm sæpè, sæpius & præter modum repeteret vocem illam, coemit sibi maritus olusculum, positoque eo clàm sub lecto : adamanti deinde uxori solitâ voce, olus deiecit, dicens : *Griss auch Kraut mit unter* : quia non possit eam semper carnibus pascere. Ex Lipsia 5. die Junii Anno Domini 1508. Hinc inde trahit originem hoc proverbium : Ede interim etiam olus in eos qui carnes sibi devorant, olus contemnunt.

De eo, qui puerum non suum accepit.

• Quidam cùm ei uxor in tredecim hebdomadis ab eo tempore, quando eam duxit, puerum peperisset, primum recusavit suum agnoscere. Tandem per Sacerdotem & ædituum est persuasus, noctes etiam esse in partu computandas, unde tempus legitimum optimè quadraret. Cùm verò mater illius eam castigandam, puerum verò parenti reddendum contenderet : Non credam, inquit, Sacerdoti nostro homini integerrimo : Qui noctes etiam asserat in partu connumerandas ex sapientium, uti non dubito, consilio : præsertim cùm nunc hyemis tempore noctes longissimæ plus veniant, quàm dies considerandæ : & profectò mater audi, quantum & ego ratione valeam : ex longitudine enim noctium ego inveni, super legitimum aliquid etiam

etiam temporis superesse , adeò ut dolus omnis excludatur.

*De Mendacio cujusdam fratris
concionatoris.*

Scripti alibi non multum conferre Ecclesiæ, imò verò plerumquē obesse quorundam concionatorum ineptias , qui cū babeant sacram & probatam Scripturam , recurrunt ad fabulas aniles , quas ipsi exempla vocant , quibus non mediocre scandalum seu offendiculum ponunt simplicibus. Ea enim astruunt suis exemplis, quæ nec vera sunt, nec verisimilia, & quæ Deum autorem supernaturaliter propter summam eorum ineptiam & varietatem non merentur. Quod ideo dico : Nosco optimè quendam cæsarium fratrem , qui ad imperitam plebem ita concionatus est : Fideles Christi , ut æternæ beatitudinis indeficiens gaudium intelligere possitis , dabo vobis exemplum & illud verissimum, quod cuidam ex Patribus nostris contigit: Ille enim cū verno tempore floridam transiret sylvam, mellifluè audivit cantantem aviculam, cujus cantus dulcedine captus resedit, atque paulum temporis advertit , ut credebat : sed illud tempus , quod iste vix horam judicavit , quingentorum annorum spaciū erat. Et cū ad conventum suorum fratrum rediret , neque quisquam illorum eum cognosceret , ipse verò omnes , admiratus rei novitate , dixit, singulos alloquendo : Et quare me confratres charissimi non cognoscitis. Ex qua re, dixit frater, potestis

234 FACETIARUM BEBELIAN.

stis vobiscum reputare, quantum sit gaudium in cœlis, nec ullo tempore præscribendum, si fratri nostro avicula tantum tempus in horam parvam convertit. Ecce quàm absurda ! Non videbat ineptissimus frater, non esse credibile , ut omnes fratres adhuc viverent supra vitam humanam, & quòd totus ordo suus tanto tempore non duraverit.

De tribus Bavaris.

Tres Bavari simul peregrè profecti sunt , gratia morum in alienis terris discendorum, venientesque in Germaniam inferiorem (ubi homines tam expeditè cûrteque loquuntur , nimiumque celeriter verba pronunciant , ut vix & ægre superitiores Germani intelligant) civitati cuidam appropinquaverunt. Præmittitur autem ab eis pro procurando hospitio lautoque prandio instruendo , qui hujus insuetæ linguæ non admodum ignarus sed peritissimus haberi voluit. Qui cùm in urbem venisset , atque tardâ suâ linguâ , inprimisque crassâ & durâ , cum caupone esset locutus plura , nihil tamen eorum intellexit : quare dentes digitis demonstrans , comedendi aviditatem significavit. Caupo dolore dentium laborare cum existimans , mox ad Medicum dentarium deduci jubet. Ubi cùm adhuc in dentibus monstrandis perseveraret , Medicus cauponis opinione permotus dentes duos illi evulsit radicitus. Quare indignabundus ille tristis exiens civitatem , ad comites pervenit , quibus ait : O fratres charissimi , per fidem
meam

meam consulo vobis, ne hanc civitatem ingrediamini : quam primum enim ad manducandum quippiam postulaveritis, dentes vobis omnes exturbabuntur. Mihi ut cernitis duo ob eam rem adempti sunt, qui nisi adeò peritus & edoctus fuisset in eorum linguâ jam totus edentulus ad vos rediissem. Ibi boni homines stulto illius consilio commoti, fermè incendiâ confecti abierunt suam Bavariam jejuni repetentes.

De eo, qui multas cunas emeret.

Quidam in Franciâ Orientali, cui uxor, quam ante quatuor hebdomadas duxerat, cum peperisset filium, mox properavit ad quoddam forum, ubi tot cunas emit, ut quadrigas impleret : atque domum rediens, cum interrogaretur quid sibi vellent tot cunæ, dixit : Opus habeo, si enim uxor mea tam fœcunda est futura, ut in brevi tempore sit semper paritura, vix hæ sufficient.

De Pediculoso quodam.

Quidam mihi notissimus Philosophus, cum esset inprimis macer, quæsitus à me cum tantum biberet & comederet, quantum quisque pinguiissimus, cur tam macilentus esset? Respondit, quia tantam familiam pascit proprio sanguine quantam Romanus Imperator. Significans pediculos, qui ejus corpus infestarent. Idem pediculos dixit suos esse custodes, qui non sinant
eum

que mox domum repetens convenit Sacerdotem, sequē suas egisse partes testatur, neque usquam illam inventam, etiamsi solito majorem diligentiam in quærendo adhibuerit accenso lumine. Sed ut quæreret eam ubi opus erat, induci non potuit.

De Puella quoddam.

Quidam minatus est puellæ, se ad eam noctu clām venturum, illa sub interminatione mortis prohibuit: qua cultrum sub lecto se collocaturam, quò eum interimat, testatur. Ille verò noctu veniens, invenit eam jacentem, quæ altum somnium finxerat: unde callidè se simulaverat exiturum. Cui exeunti, puella evigilanti similis, dixit; Mane: quia non habeo cultellum.

De Sacerdote ebrio.

Pagus non procul à Studgardiâ, ubi cū pestis grassaretur, atque ex rusticis unus peste correptus, divinis Sacramentis erat providendus, convocatur Sacerdos pagi ut suum officium ageret: qui eo tempore tam immodico vino erat sepultus, ut linguæ & pedum gubernationem amiserat. Ille cum rusticum accederet, provisorius eum (ut more nostro loquar) accepit libellum baptisandorum puerorum, atque ad lectum ægroti assistens, diu compressâ ac submissâ voce quiddam submurmurans tandem ad id devenit, ut diceret (& quidem sonantiorē voce) *Nennets Kind.* Ægrotus ad se spectare rarus, quæ

238 FACETIARUM BEBELIAN.

quæ dixisset Sacerdos. Satis ineptè inquit, Sieber
Herr/ ich heiß Wurmhenstlin.

De Fatuo cujusdam Principis.

Donatus quidam fatuus, seu morio cuidam Principi Electori in Germania, cum sæpè observantium oculos frustratus, & custodientium manibus elapsus profugisset: tandem comprehensus, Principali conclavi mancipatur, ac aliquandiu inclusus cœpit ventris exonerandi molestiâ urgeri. Unde cum nec exitus pateret, nec vas aliquod in quo cacaret videret, in ocreas Principis cacavit. Paulò post revertitur Princeps, & ad venationem equitaturus, induit illas; Quas cum injecto pede, fœdore & stercore plenas comperisset: Fatue, quis istud fecit? inquit. Ille confestim se nescire quis fecerit, & neque fecisse asseverat. Tùm Princeps ad eum dixit: Et quis fecisse potest præter te, cum nemo alius affuerit? Ad hoc fatuus aiebat! Oportet Regulum fecisse, est enim Regulus omnium minima avicula, quæ ibi in cavea detinebatur, quam fatuus incusavit, tam grande sterces egressisse.

De Eodem.

Idem cum juxta Salam, memorabile apud historicos Germaniæ flumen, obequitarer, fuit interrogatus ab eo qui in adversâ parte fluminis equitabat, ubi flumen vadari posset? Respondit, ubique benè. Ille autem verbis fatui fidem habens, cum in flumen equum adegisset, profunditate illius penè absorptus est:
 &

& cum tandem ægrè flumen superasset, quæ-
sivit indignanter : cur se decepisset ? Ad
hoc fatuus : O fatue & homo nihili , anates
illæ hûc ad me natârunt illæfæ , tâm infir-
mum scilicet animal , & tu cum tanto caballo
non potes.

Idem cum audiret apud Principem suum
quandam esse arcem (nisi fame ad deditionem
compelleretur) inexpugnabilem , cogitavit fa-
tuus quomodo arcem expugnaret, atque triduo
sub propugnaculis ante portas jejunos delitescer-
bat. Et cum fame suâ nihil proficeret , abiit
tandem , Principemque mendacii arguebat,
qui arcem facillime expugnandam censeret,
cùm ipse penè fame confectus nihil effecisset.

Idem cum semel anserem incubantem inter-
emisset, mox ipse , ne ova deperirent , incu-
bationis officium assumpsit. Quem cùm alius
inclamaret , expressit primùm sibilum anse-
ris. Atque altero sæpius clamante : Noli,
inquit , clamare , ne terrore afficias mihi
ova, quò minus pullos producant. Multa alia
facetissima de illo extant , quæ nondum audire
potui.

De duobus Fatuis.

Duo fratres fatui , ex quercu pyra decerpere
cupientes, convenerunt, ut unus ascenderet, at-
que concutiendo demitteret, alter sub arbore
colligeret. Et cùm alter diu conquassando arbo-
rem, nihil proficeret (unde enim pyra produceret
quercus) conquestus est ille, qui sub arbore erat:
quòd

quòd frater omnia pyra comederet, ut sibi nihil reliquum fieret: è contrà alter super arbore conqueritur, illum omnia, quæ ipse deiceret, seu præcipitaret, pyra devorare, Unde ex summâ contentione ad verbera adveniunt. Sed quomodo concordés facti sint, nondum habeo compertum.

Facetum rusticæ puellæ dictum.

Quidam Nobiles cis Neccharum Sueviæ nostræ flumen præteribant quasdam lorrices rusticas, quarum ob nimium frigus pedes rubebant: unde unus illorum, cur tam rubent (inquit) pedes vestri? Respondit una rusticarum, quia ignem habemus in calcibus. Iterum ille; Rogo ego ut accendas mihi hanc meam virgulam, educendo virilia. Cui rustica rejectis post terga vestibus, clunes ostendens, dixit: Age, mi Domine, descende & suffla mihi in culinam meam pro excitando igne, qui mihi jam extinctus est.

De Sacerdote & Virgine Vestali.

Quidam Sacerdos mihi notissimus, & quem honoris gratiâ non nomino, venit in Monasterium Virginum Vestalium. Ille vecordis homo ingenti, cum inter comessandum desiderio cæcandi urgeretur, neque ausus desiderium suum significanter propriisque verbis patefacere, loquitur cuidam sibi vicinæ, quæ esset jam satis provectæ ætatis hisce verbis (ut exonerationem honestè circum loqueretur) ubi consummabo opus

opus naturæ, Illa se de stupro appellatam rata, primis mox precibus annuere volebat, pudicæque negans dicebat; O tu es homo malus, sperans eum instantius petiturum. Ille iterum atque iterum repetebat, necessitate urgente: Eia verò oportet me opus naturæ perficere. Tandem illa cùm satis fecisse honori & pudicitiae visa esset, illum manu apprehensâ in cubiculum deducit. Ille ad exonerandi ventris locum se deductum existimans præparat se: Ipsa verò stat ei morigeratura, & eo iterum repetente, ubi debeo perficere opus naturæ? Ipsa tandem se in lectum collocavit, seque denudavit. Et cùm se perperam intellectum sentiret Sacerdos: Ego vellem libenter, inquit, rosas decerpere. Ita enim pueri apud nos docentur honestè petere exonerationem ventris. Illa autem maximo pudore persufa, celeriter extra cubiculi limen transiit, ne ab eo cognosceretur, ita ipse egressus, aliam sibi obviam percunctatur verbis vulgaribus & notissimis, & fit voti compos. Hoc idem ipse Sacerdos mihi retulit.

De quodam Concionatore.

Fuit quidam Concionator in magno quodam oppido, egregius persuadendi Magister, & eloqui majestate graciosus: cæterum vitæ perversæ & intemperantis, unde pusillanimis multum offendiculum præbuit: propterea quod (ut Augustinus ait) omni oratione majus pondus habet vita dicentis. Et cùm hujus rei admone-

L

retur

retur, dicere solebat, se conductum centum aureis, singulis annis ut concionaretur, sed nec quadringentos accepturum, ut quæ doceret faceret.

Cur Rufi probi.

Cum nuper rufo homini illuderem, quàmque pravæ existimationis rufi essent communi proverbio probarem. Respondit ille mihi: Rufos esse omnium probissimos, eo maximè argumento, quòd Christus Deus, solius rufi Iudæ Iscariotis (quem Rufum pingunt) osculo tangi sit dignatus.

De imperio Mulierum in viros.

Est Tübingæ quidam proceræ staturæ, cui est uxor parva, sed quæ ei dominetur. Ille, cum tribus atque societas sua in Caupona convenisset cum uxoribus causa convivendi, atque publicæ lætitie habendæ, scœpit post cœnam cum cæteris ludere in chartis lusoriis. Uxor autem ejus indignata quod vir luderet, accessit stomachosa, atque abreptâ violenter viro pecuniâ, chartisque in terram præcipitatis, probrosis cum verbis dehonestavit sæpius repetens: Veni mecum domum, quòd te Diabolus auferat, quòd Dii te perdant, nisi feceris citò, ego mei corporis copiam alicui ex literatis faciam. Ad quod ille: O quàm molestæ sunt nobis mulieres! vel significantius: Ah quam decipit nos Diabolus cum mulieribus! Quod ego astans audiens dixi: O quam virile verbum, & animi magni plenum dixit,

dixit, ille quàm benè vendicavit ab injuriâ omnem virilitatis & fortis viri honorem ille. Quod nunc adeo apud nos est in proverbio, ut quicumque vir imperium mulieri concesserit, dicatur loqui virile verbum contra uxorem.

De Puella deformi Georgius Veselinus.

Duo deambulantes obviam habuerunt puellam parùm venustam, quâ visâ dixit unus ad alterum ut puella audire posset: Quis illam virginem non jure pulcram affirmare posset? Ad hæc puella, quæ se derisam esse intelligebat: Verum est, inquit, sed idem de te nunquam affirmaret. Cui ipse, posset affirmare, si quis mentiri vellet, ut ego de te sum mentitus.

De Adulterâ confitente.

Quidam rusticus admiratione ductus, quidnam uxor sua esset confessura, se post sedilia Sacerdotis occultavit. Et cùm illa confiteretur, inter cætera adulterii se crimine contaminatam: Sacerdos finitâ confessione volens absolvere eam, primùm incœpit ab adulterio. Cui rusticus ex insidiis profiliens: Bone Domine, dixit, ab aliis peccatis eam absolvas: ego enim ipse adulterii pœnam ab ea exigam, ut nulla aliâ pœnitentiâ opus sit.

Quæ vix occultari possint.

Hæc tria vix occultari possunt. Strâmen in calceo, fusus in sacco, & meretrix in cubiculo.

De Imperio ancillarum in Sacerdotes.

Quidam concionator Paschali die, jocosò dictorio (ut moris esse suprâ declaravi) lætitiâ & risum captare studens, dixit: Si quis virorum domus suæ imperium agat, ille incipiat primus carmen triumphale Christianæ resurrectionis. Et cùm nemo id inciperet, & dominium domus sibi arrogaret, incoepit ipse ille Sacerdos, dicens: Se nihil domi habere præter selem, cujus ipse dominus esset. Sequenti anno cùm idem ad viros diceret eodem die, nec adhuc inventus esset, qui id de se jure polliceri posset. Nec ego, inquit, nunc incipiam cùm mihi domi sint ancillæ, quæ & ipsæ habentur imperiosæ in bonos Sacerdotes.

De Puellâ simplici.

Quædam ancilla ab adolescentibus ad choreas invitata, timens Dominam, quæ ejus divagationi difficulter assentiretur, intravit fanum beatæ Virginis, atque ante illius imaginem genibus flexis suppliciter oravit Virginem, ut ejus intercessione & auxilio apud dominam adeundarum chorearum impetraret veniam. Contigit autem ut casu intermitterentur choreæ, unde puella consternata, suspirans dixit: O si hoc scivissem preces meas Dominæ virgini effusas ad aliam rem reservassem. Hoc factum esse testatur Georgius Weselin Ramasianus & Schorndorffen.

De

De Insulso famulo.

Quidam hospites venerabiles ad coenam invitaverat, cumque omnes confedissent, decrat sal, Domino vidente, dixit servo structori & ministranti: Affer mihi scalas juxta columbarium. Quibus allatis dixit: Pone ad latus mensæ. Quo facto, dixit: Ascende. Ille cum ascendisset: Aspice, inquit, quid in mensâ defit. Famulus sal abesse conspiciens, dixit: Hoc sine scalis videre potuissem. Ad hoc Dominus, Sed tu posthac diligentior sollicitiorque sis, nunc te omnium ludibrio exposui.

De Mercatore & adultera ejus uxore.

Erat Viennæ in Austriâ mercatori diviti & senio confecto uxor omnium pulcherrima, liberique complusculi, quibus adhibuit Præceptorem Scholasticum non vilioris formæ. Morem autem jam multis annis hunc observaverat, ut relicta domi uxore ipse mercator matutinis sacris quotidie interesset. Unde viduo tam manè lecto uxori adulterandi cum adolescente præbuit occasionem. Et cum id post aliquod tempus non levibus indiciis suspicari cogeretur, dissimulavit vir prudens suspicionem, donec quadam die in absentia uxoris, quæ amicorum intererat convivio, opportunitatem esset nactus. Tunc enim remotis arbitris adolescenti edulia delictoria, vinaque omnium plenissima apponens, jussit cum liberè largiterque comessari. Cum-

quæ cum vino incalescentem penitusque obrutum esse , adeò ut mentis inops factus fuerit, cerneret, his cum verbis allocutus est , non nescius, juxta verbum Plinii , vulgo jam olim vino attributam esse veritatem. Adolescens, comperitum habeo non vulgariter , te stupri commercium habere cum uxore meâ, quod si mihi confiteberis liberè , veniam & impunitatem tibi & illi condonabo : sin negaveris , non patiar diutius te mendacem mecum conversari. Confessus est adolescens , omnemquæ rei gestæ seriem aperuit. Cui mercator : Benè fecisti , & rem ætati tuæ congruam , atque quantò posthac in eâ re fortius insurrexeris , tantò rem mihi facies gratiores , hoc unum tamen rogo , ut me ipsum Veneris tuæ exortem relinquas. Adolescens exinde ad tempus aliquod ab instituto abstinuit , donec indulgentiâ in eum mercatoris perspectâ, timorem omnem deposuerit. Quum autem consuetum iter repetere cœpisset, mercator , hujus rei explorator diligentissimus , satis accommodatum nunc tempus adesse cernens , quo domesticæ injuriæ finem imponeret , quodam manè infirmitatem simulans , non tam precibus quàm minis apud uxorem obtinuit, ut ipsa vicario opere matutina sacra adiret. Quæ cum exire vellet indignanti similis , magno fragore forium & impetu muliebri egressa est , non sine murmuratione ut ita adolescentem expectectam se, non maritum exiisse commoneret. Ille verò altissimo somno oppressus, & serò evigilans, maritum ratus est abiisse , more solito : Quare nescius

nescius doli in thalamum Dominae properavit, atque educto pene, mercatorem est amplexus. Qui furtim se illius amplexibus subtrahens, enormemque baculum, quem ad hanc rem comparavit arripens, in hæc prorupit verba: O hominum nequissime, nonne satis superque fuit me uxoris meae potiundæ tibi copiam fecisse? Vis ne mihi vim tuæ libidinis inferre; Quod ne faceres post impunitatem delictorum tuorum tibi concessam, summamque meam in te indulgentiam, etiam atque etiam rogavi: & cum dicto baculum libravit, quo caput ejus ita dedolavit, nec non & laterum compages tam misere delumbavit, ut hunc semianimem in pavimento cubiculi consternatum relinqueret.

Quod potentioribus serviendam sit.

Proverbium est apud nostros in magnis fluminibus & aquis grandiores deprehendi pisces, in parvis verò parvos. Sic quoque qui velit servire, serviat potius magnis & potentibus, apud quos emergere potest, pervenireque ad magnos honores & divitias. E contrario tamen in magnis sæpè fluminibus facile submergitur.

Quæ omne malum pariant.

Hæc duodecim omne malum pariunt: Senectus sine sapientiâ: prudentia sine opere: dominatus sine famulatu: superbia sine divitiis: divitiæ sine honore: nobilitas sine virtute, populus licentiosus sine correctione: civitas sine

246 FACETIARUM BEBELIAN.

legibus ; potestas seu Magistratus sine clementia : adolescentia sine timore : mulier sine pudore : vita religiosorum sine pace. Hæc inquam nihil omninò valent , nec ullius frugis bonæ sunt.

A quibus cavendum sit.

Cavendos esse traditur : Italum rufum : album Francigenam : & nigrum Alemannum.

Quæ revocari non possint.

Juventus , Tempus , Verbum prolatum , & Virginitas.

Ad idem.

Si quis ad vigesimum usque annum non formosus factus fuerit , ad trigesimum robustus , ad quadragesimum prudens , ad quinquagesimum dives , ille non facile sperat se post assecuturum illa.

Quibus consilium non dandum.

Nulli consulendum est (ut volunt seniores nostri) ducere uxorem , transmarinam facere peregrinationem , & sequi militiam , quoniam eorum eventus dubius est & incertus.

De Rustico Leonardus Clemens.

Quidam rusticus in pago Zwifaldensi , cui nomen erat Balthasar Lotharius , in proximo à
Zwi-

Zwifaldâ pago fabellam narrabat, cui ut fides haberetur, ita confirmavit. Nisi ita sit, auferat me Diabolus. Et mox conscius mendacii, & ita intra se territus, revocavit verba, atque absit, inquit, ut hoc pacto me hic devoveam : nescio enim quales apud vos hic sint Diaboli : at illud scio, si domi & apud nos sic jurarem, quod nostri dæmones nihil mihi nocerent.

De simplici Rustico & ædituo.

Rusticus quidam ad altare accedens gratiâ Eucharistiæ sumendæ stupefactus, os aperire obliviscitur. Ad quem Sacerdos bis vel ter ait : Aperios, Cùm autem præ nimîâ simplicitate non animadverteret, ædituus indignabundus dixit: Aperi os, quòd Diabolus tibi benedicat, ut nostris mos est imprecandi alicui cibum vel aliud. Quod ad maximum omnes risum incitasset, nisi sacrum illud tempus vetuisset. Hæc Wernherus Majerus Monasteriensis.

De Somnolento servo.

Famulus quidam Cauponarius, die quodam ad meridiem usque dormiebat, officiaque sua servilia negligebat omnia. Ob quam rem Paterfamilias iratus, magno tandem clamore cum expergefecit. Cumque ille surrexisset: Cur, inquit Dominus, somnolente asine in tam longum diem dormis, & quæ officii tui sunt non curas? Respondit famulus: Ego ante quatuordecim dies in balneo fui, ignoscendum ducō: assolent

L 5

enim,

enim , ut compertum est , homines post balnea gravissimo plerunque & longo quidem affici somno, Id quod mihi etiam hodie contigit. Ad quod Dominus : bone sodalis, dixit, si tam longo semper tempore postquam balneaveris te dormire oportet, non eris mihi idoneus servus: quare è vestigio te è domo aliò proripias. Hæc dictavit Matthias Kretz.

Faceta cujusdam Invitatio.

Quidam volens invitare vicinum ad prandium , suaque opinione egregium hospitalitatis opus exercere, ita dixit: O bone vicine, veni hodie in domum meam , & mecum prande: si enim edulia tecum apportaveris, non nisi ad vini solutionem te compellam.

Ridicula responsio cujusdam Studiosi.

Quidam quæsitus in examine Magistrorum : Cur canes sublato altero pede posteriori mejerent , Respondit, ne sibi urina calceamenta contaminent.

Quid hominem canum faciat.

Cùm quidam fatuum interrogaret, quid eum canum faceret ; Crines, inquit.

De Ebrio.

Quidam ebrius, dum noctu juxta aquas ex canalibus profluentes minxisset, cùm labentis aquæ strepitum & murmura audiisset, continuâ nocte stetit, credens se urinam emittere, & illius strepentis sonum audire.

Quod

Quòd nemo ferè hominum sit , qui non habeat in familia sua improbum.

Dicunt nostri nullum esse mortalium , qui in suâ familiâ & stirpe non habeat nebulonem & meretrices : volentes nullam esse familiam tam generosam aut probatam, quin aliqui sint ex eâ minus boni : sed nequam & homines perditì. Ad quod allusit quondam facetissimus ille Conradus de Rosâ apud Maximilianum , his verbis. Wer nicht Huren und Buben in seim Geschlecht hab / der kom und wüsche disen Dicken ab.

Quòd tutius fidendum sit amicis diu probatis.

Multum antiquis amicis , & gladiis antiquis confidendum esse, censuerunt patres nostri: Hos enim jam satis diu probavimus , ancipitem autem novi amici fidem esse sæpè cognovimus. Quod quidem & Diogenes Laërtius nos docet : Amicos ne facillè pares , inquit, quos autem paraveris ne reiicias,

Festivum dictum , cujusdam adolescentis.

Quum olim duo adolescentes unâ globularent, & cum junior nummos non paucos ludendo amisisset, atque rogaret, ut velit saltem dimidiam partem rursus reddere, ne si patri innotesceret, plagas auferret. Tunc alter dicebat. Qui ludere vult apponet nummos, hoc est , qui velit

250 FACETIARUM BEBELIAN.

facere lucrum , oportet ut expectet etiam damnum. Quod quoque Plautus dicit : Necessse est ut sumtum faciat, qui lucrum quærit. Ad hæc alius astans tritum hoc proverbium subjunxit :
Weist nicht wer kâglen will der muß anffsetzen.

*Qui se periculis exponunt , damna
 etiam accipient.*

Dici solet ; qui omnia epotare vult flumina, vel tandem submergetur in uno : hoc est, qui se omaibus rebus & periculis, fortunæque rotæ ingerit & committit , postremò succumbet. Ad idem alludit : Non omnes voluptates lucrosas esse : quoniam qui omnia attentare vult , tam damna quàm incommoda expectet necesse est. Quare insuper etiam vulgo dicitur : Optimis natatores sæpius submerguntur : Optimis scaphores sæpius cadunt : Audentiores sæpius vulnerantur : hoc est , in omni re , qui se periculis sæpius exponit sæpis periclitabitur.

*Quod omnes cupiunt senium ,
 dum venerit , odiunt.*

Hoc ego ipse didici experienciâ , quòd homines minoris adhuc ætatis semper cupiant esse vel haberi seniores : inde enim auctoritatem à multis aucupari student. Sed postquam pervererint ad 50. vel 60 annum , velle esse juvenes, & mentiri floridam ætatem. Reperiuntur tamen qui etiam post sexagesimum effusè annosita-

nositatem sibi arrogant & ultra modum proferunt.

*De quodam Ulmensi sacerdote indocto
Leonardus Clemens.*

Fuit Ulmæ Sacerdos indoctus, & in reliterariâ parum instructus, qui dum in commisso sibi facello (quod situm est illic extra portam Beatæ Virginis, tanto itinere, quanto Calvariæ locus, ubi Christus crucifixus est Hierosolymis, distitisse fertur, proinde ad requiem Dominicam dictum) in die Parasceves, ut fit, imaginem Christi crucifixi in sepulchrum, in magna populi cum religione spectantis frequentia, posuisset, acceptaque acerrâ sollicitè cogitaret, (nam nonnulli etiam Sacerdotes aderant) qua oratione (quæ ab illis collecta dicitur) inter thurificandum uti deberet: Mox elatâ voce, in ea prorupit gaudens (id ipse putavit) se optimum modum invenisse, Deus indulgentiarum Domine, de animâ famuli tui summi Pontificis, cujus primum depositionis diem hodie agimus refrigerii sedem, quietis beatitudinem, & veri luminis claritatem, &c: Populo verò devotionem suspirante, Sacerdotes alii circumstantes in summum sunt risum effusi, ob hujus Sacerdotis ruditatem.

De alio ignaro Sacerdote.

Mos est eorum Sacerdotum, qui tempore congruo Passionem Dominicam artificiosè in

fanis sacris decantant, ut verba Christi exprimentes, pressâ utantur & gravi voce, uti faciunt uiri graves, Judæorum autem verba, ut puta tumultuantium & rabidorum, horrido clamore eructent. Et contrâ fecit quidam Sacerdos in Alpibus nostris, in pago nomine Urspringâ, propè Geyslingam oppidum. Nam dum Judæi loquebantur, pressâ voce usus est. Quod audiens coram, Joannes Casselius Geyslingensis Sacerdos, dixit ad Leonardum Clementem: Judæi profectò maturè & graviter loquuntur, nulli dubium quin judicium sibi partes arrogent. Cùm verò ventum esset ad Christum, acutissimè vociferabatur Sacerdos: Ecce, inquit Casselius, Christus implorat justitiam atque judicis officium.

De puella Viennensi.

Quidam Doctor sacerdos Viennæ in Rectorem Gymnasii erat electus, is suæ facultatis Juridicæ apparitorem, quem Pedellum vulgo nominant, in negotiis tam divinis quàm humanis comitem habere solebat: & cùm pro more suo sacrificium Deo oblaturus esset, atque Confiteor perorasset, Pedellus ut Rectori suo celebraturo ministraturus justum & meritum titulum tribueret, hisce verbis dicebat: Misereatur omnipotens Deus Magnificentiae Vestrae, & perducatur Vestram Manificentiam ad vitam æternam. Ignominiae loco ducens si Rectorem in secunda persona atque singulari numero conveniret, non perpendens in Oratione Dominicâ
se

se orare ; Pater noster, qui es in cœlis, &c. Hæc recensuit Paulus Hugo.

Qui facîle ditetur.

Nostri volunt illum facîle ditari, cui malè volunt uxores , & benè apes : Alii dicunt oves & equi. Hoc est, cui multæ uxores moriuntur , ut lucretur dotes earum, & cui feliciter apes (facîle enim moriuntur quibusdam) proveniunt.

Quæ non credenda sint mulieri.

Hæc tria non credenda esse scœminæ, nuper accepi ab ipsis mulieribus : Primùm si fleverit, quia quandocunque voluerit, lachrimas urget, ut suprâ etiam dictum est : Item si infirmam se finxerit , nisi mortuam videris non credas. Itidem apposita sibi edulia nisi comederit in mensam credas eam in culina prius repletam , aut suam sibi partem lautio rem seposuisse.

Tria cavenda.

Aliorum literas non legere , nihil in officina fabriferrarii tangere , ne in rem ignitam incidas : & nihil in pharmacothecâ degustare : poteris enim in venenum incidere.

Pulchra quedam dicta.

Nuper eram in Monasterio ad duplices aquas, ibi scriptum inveni in cœnaculo Abbatis , Felix est , quem sua manus nutrit : plus felix qui sua rectè dispensat & consumit: felicior cujus os
non

254 FACETIARUM BEBELIAN.

non blasphematur : felicior autem illo , qui ab omni peccato cavet : multò felicior verò illis omnibus cui Deus bonum finem vitæ concedit : felicissimus autem omnium , qui ad æterna gaudia pervenitur.

Quatuor in paupertatem incidunt.

Prodigus, Gulosus, Piger, & Rixosus.

Quatuor invitant hominem ad propria.

Uxoris dilectio, domus amœnitas; defectus sœdaliū; & temporis adversitas.

*Quatuor occidunt hominem
ante tempus.*

Uxor formosa; tristis familia: immoderatus cibus ac potus, aer corruptus.

Quatuor opera Tyranni.

Bonos destruunt: pauperes odiunt: malos extollunt: virtutes evertunt.

Vbi Amor ibi Dolor.

Cùm quidam ita concineret :
Nil amor est aliud nisi tristis & ægra voluptas
Nil nisi dulce malum, nil nisi cura placent.

Et ego concinebam :
Denique mille in amore cruces, & dulce venenū,
Luctus & lachrimæ, cura, querela, dolor.

Homo

Homo non ex fronte existimandus.

Homo non est ex fronte solum dijudicandus. Non enim possumus hominem cognoscere solum ex rebus externis & facie, quoniam in animo ejus quid lateat nescimus, Nam multi summam pravitatem occultant, & summam probitatem effingunt in facie. Quod item dicit Juvenal. in Satyr. 2. Fronti nulla fides.

Qui facile acquirunt amicos.

Largi, mites, potentes seu divites, & affabiles.

De Sacerdote perverso.

Quædam Puella cum de prophanatâ virginitate petulantiaque inexhaustâ Sacerdoti confiteretur, ille incontinentiâ ejus atque corporis formâ egregiâ permotus exarsit in ejus amorem, atque ad eam ita dixit: Si id mecum post Pascha perpetrare volueris, ego te absolvam. Annuens puella, respondit: Tradita est vobis potestas omnis ligandi & solvendi, fiat ergo voluntas vestra. Sacerdos itaque eam absolutam dimisit. Sed antequam præterisset annus, illa gravida facta puero eum donavit.

Alterius ridiculosa interrogatio.

Cum Parochus Iettingensis cis Mindulam flumen in facie Ecclesiæ (ut eorum more loquar) matrimonium contractum firmare vellet, jam ab utroque fidem Sacramenti sumpturus, mari-

256. FACETIARUM BEBELIAN.

maritum interrogavit in hæc verba : Conrade quod est tibi nomen ? Conradus cum maximo astantium risu ut dicis , inquit , vocor : nomen enim meum tu ipse pronunciaſti.

Inſulſa cujuſdam Abſolutio.

Unus Sacerdos alium abſoluturus , cui plures eſſent liberi , & proinde res domeſtica tenuis & anguſtiſſima, dixit. Hanc tibi abſolutionem Canonica accipias , ut cunctis diebus tuis quibus militas in terrâ hac , in ſudore vultus tui comedas panem doloris , & in valle lachrimarum de torrente in viâ bibas , donec in omni tribulatione & anguſtiâ vitam cum morte commutes.

Qui ſint lætiſſimi , qui liberrimi , & qui inſaniſſimi.

ſcripſit mihi nuper homo quidam doctiſſimus omnium videri ſibi lætiſſimos Sacerdotes , qui etiam funere & juxta mortuos canerent. Liberrimos Medicos , quibus ſolis liceret homines impunè occidere: homicidiumquæ cum alijs capitale eſſet , Medicis etiam mercedem afferre. Inſaniſſimos poſtremò meros Grammatistas , qui nec ipſi proſaicam orationem , nec carmen pangere idonei , ſolum in alienis libris ſint oculati atque diſerti , quique pro tribus vel quatuor vocabulis , tanquam pro focis, aris , atque ſanguine , tam inſanè & pertinaciter inter ſe digladiantur , ut non majori conatu , Turcarum Imperator Rhodios olim oppu-

oppugnaverit , quàm illi , quos sibi fingunt adversarios. Illi ipsi cum tres quatuorve, aut ad summum sex vocas ab aliis aut neglectas , aut frigidè interpretatas offenderint, tanquam Græcorum omnium eloquentiæ antestent , & quasi in triumpho omnium scriptorum ingenia ducere videantur, majori apparatu currum triumphalem sibi decernunt , quàm Alexander Macedo, qui totum Orientem subegit.

De illiteratis Sacerdotibus & Monachis Sebastianus Kefer Ramasianus.

Est Sacerdos non procul à Ramasiâ flumine qui cùm superioribus diebus per fenestras cœli videndi gratiâ an vel serenum, vel pluviosum futurum esset , prospexit, dixit ad suos convivæ , non sine summâ injuriâ Grammaticorû sanctionum , & cum lethali vulnere Prisciani ; Cœlum clarificat se. Volens significare cœlum serenum, & ab aeris intemperie alienum fore. Idem nuper quæsitus , cur Trinitas generis sceminini , cùm tamen nulla in eâ mulier foret ? Respondit senescire , sed hujus dubii explicandi & discendi gratiâ sese olim ad aliquod Gymnasium recepturum.

Idem de Fratribus illiteratis.

Cum nuper in quoddam Cœnobium peccatorum confitendorû gratiâ venissemus , & in cœnaculo variis de rebus verba faceremus , dixit unus ex Monachis. Maneat unus vestrûm intus. con-

258 FACETIARUM BEBELIAN.

confiteatur. Adjecit alius, qui apud illos fratricellos doctissimus ptædicabatur: Vos cæteri abimini & iterum atque iterum repetivit abimini, cum abite dicere debuisset. Cui alludit factum alterius fratris: qui cum exactam diebus inter interpretandum illam partem Bibliorum: Et comedit Adam de pomo vetito ita vernacula linguâ expressit. Unde Adam hat gessen von einem stinctenden Apffel. Id est, de pomo fætido nesciens differentiam inter vetitum & fætidum. Idcirco verissimum est ilud dictum; Quamvis Ecclesia habeat aureos nunc calices, ligneos tamen Sacerdotes ex parte.

*Quod damnosa sit pulchritudo
indotata Puella.*

Damnosam sæpius volunt esse nostri, virginis pauperis & indotatæ formam & pulchritudinem: quippe quæ à multis petatur citra legitimam Venerem, propterea quòd formosa sit. Multarum enim rerum (ut dicit Menander) occasio & comperentia est causa, quæ alioquin si nulla habilitas adfuerit, intermittetur. Sicut quoque dicit Ovidius:

Fœdera servasset, si non formosa fuisset. Et alibi: Lis est cum formâ magna pudicitiae.

Contra Mulieres.

Ut sæpè audiui à nostris dici: Quod procul ab oculis sit, facile è pectore excidit, in mulieres inconstantes: Ita ego olim adolescens

lescens ad Rosinam puellam scripsi hos versiculos.

Quantum oculis, tantū discedis mente cupido,
Estque per æternum nulla in amore fides.

Facetum dictum cujusdam Rustici.

Rusticus quidam facetus, cū apud quosdam compotatores suos esset, inter alia & hoc dixit: Hyems nunquam tam frigida est, nec Sacerdos tam senex, ut frigeret, dum offerunt ei in altari rustici.

Quod ita versificatus est quidam,
Clericus annosus, licet imber sit furiosus,
Non poscit prunam dum drachmam suscipit unam.

De Sancto Nicolao, & quodam equum ei vovente.

Dicitur mihi pro verâ historiâ, in Baviarâ Nobilem cum servo esse prædatum, hostesque eos ad Danubium usque fuisse insecutos. Et cū servus trans flumen sacellum S. Nicolai vidisset, vovisse illi equum, si incolumis modò Danubium, transisset, atque adactò equo flumen superasset: nobilem vehiculi magnitudine substituisse, atque captum extremo supplicio affectum. Cum verò servus voti memor, equum in sacellum vi compulisset, dicitur ibi decem aureos. S. Nicolao obtulisse pro redimendo equo, quem tamen nec vi, nec aliquo modo potuisse abducere de fano, quare alios in-

su-

super decem adjecit : sed neque tunc profecisse. Timore tandem insequentium 40. contulisse, & mox equum fuisse egressum. Ad quod servus urbane: O. S. Nicolae, inquit, quam difficilis & durus es equorum permutator, ut multos rusticos in hac re tractabiliores reperias.

De natura quod non immutatur.

Ut Vulpes, quæ etsi à nobis sit educata, non tamen abstinet à gallinis nostris, nec mutat naturam : sic etiam ingrati, qui quanquam plura beneficia acceperint, non tamen verentur malefacere benefactoribus. Atque hinc proverbium illud dicitur apud nostros contra ingratos: Vulpem in proprio nido educavi. Dicit item solet à nobis : Vulpes non dimittit naturam. Ad quod alludit Græcorum hoc dictum: Beneficium mutare natura non potest.

De Ioanne Morione Zwifaldensi.

Ioannes Morio & fatuus Zwifaldensis, Domino meo Georgio Abbati ad recreationem inprimis gratus, cum semel vitulum, quem amiserat, quærendo, in devius sylvarum pernoctare cogeretur, venit prope cum noctua, quæ suo clamore clamabat: Weg / weg. Et quoniam via in vernacula nostra Weg vocatur, credidit ipse volucrem sibi viam monstrare velle: Quare conversus ad illam: Cur non, inquit, in nomine Diaboli mihi illam monstrâste, dum esset dies? nunc enim in tantis tenebris quò pergam: Non longè post

pòst venit cervus prope eum ; qui folia arborum decerpebat , Ad quem Joannes qui jam esuriebat : Si fami tuæ, inquit, medentur , faciam & ipse pariter, atque foliis arborum famam sedavit. Multa alia fecit, hodiequæ facit, quæ scribi non possunt. Est autem jam septuagenarius vel ultrà , sed quotidie in stultitiâ crescit, ut crederes cum ætate simul in eo stultitiam suam invalescere.

*Plaudite & valete : Ioannes Morio
Zwifaldensis facetias concludit.*

P A U-

P A U L U S : H U G O

Adlectorem, in facetias Heinrichi Bebelii Poëtæ urbanissimi.

*I quem fortè juvant risus urbanaque
verba,*

*Hoc opus assiduâ perlegat ipse manu.
At vos ite procul Critici, procul ite pro-
tervi,*

*Et quorum pectus crassa Minerva tenet !
Vos etenim sat erit Græcis videre kalendis ,
Hirc ne prosequitur quando capella lupum ,
Vos & erat videre satis , cùm pandus asellus
Pulsaret resonæ pleetra canora Lyra.
Non ego Democriti risus collaudo perennes ,
Heraclitum à lachrimis quando rependo suis ,
Inter perpetuos fletus risusque perennes.
Virtutis medius dicitur esse locus ,
Vir gravis interdum solet arte remittere frontem ,
Et dulces hilari voce referre sales ,
Vultum terrificus non servat Iuppiter unum :
Molliter interdum ridet Apollo bonus.
Non unam faciem semper gerit Astrifer orbis.
Et nive non semper terra sepulta jacet.
Nec vultum semper retinebit vir bonus unum ,
Temporibus vitam commodat ipse suam.
Res tractare graves facie solet ille Catonis ,
Consilio pollens & gravitate potens ,
Inter res risu dignas mensamque nitentem
Ridiculo condit fercula sæpè joco.
Quid memorem Pæni risus intrantis ad auras ,
Ipse tuos Macedo mitto Philippe sales.*

An

An ne tuos Casar risus Auguste tacebo ?
Mordacique joco pungere doctus eras.
Dignè sed puero fueras irrisus ab hoc , qui
Dixit in urbe suum sæpè fuisse patrem.
Seculi sed labor est exempla referre vetusti ,
Humanos cunctos & meminisse duces.
Id generis passim poteris reperire Magistros ,
Namque ferunt tales tempora nostra viros.
Bebelius , solidus Germaniæ laudis amator ,
Librum concinnum muneris huius habet.
Tempore quàm multo fascem congeffit in unum.
Imponitur libroque ultima lima suo.
Dignus ut inter Doctorum convivia serpat ,
Concinnos lepidò spargat & ore sales ,
Ergò quisquis eum mercaberis ære libellum ,
Bebelio faustos usque precare dies.

CARMEN JOAN. HYPHANTICI Weissenhornensis in eadèdam.

*Q*uem faciles risus, Milesia dicta, lepores,
Fabula , scomma , sales , & joca grata juvant.
Qui lusus lepidos , dicteria , ludicra , mores ,
Instructisque epulis quæque jocamur , avert.
Dulcia præsentis relegat ridicula libri ,
Quem modò Bebelius vulgo & adire sinet.
Discedant tetrici caperata fronte Catones ,
Et facie cedat hernica turba gravi.
Non sua res agitur , farrago codicis huius
Perpetuo risu concelebranda venit.
Naribus excussis & ducta fronte , protervi
Censores carpent , auguror , istud opus.

M

Cla-

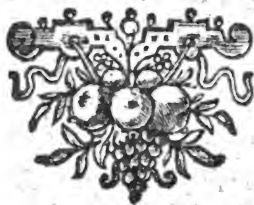
Clamabunt, nihil est, nequeo videre profecto,
 Quid dicit? lepidos non movet ille sales.
 Scribere conetur melius qui talia garrit,
 Sicquæ laborificum comperietur opus.
 Namque jocos patrios Martialis sermo recusat,
 Plurima Teutonice pulchra, Latina minus.
 Nec sic assuetus quicquam despexerit, odit
 Quilibet, & placita non sua cuique placent.
 Ingenium discors tribuit natura creatis,
 Et varias mentes unus & alter habet.
 Diversos diversa juvant, quæ, spreverit unus
 Alter amat, cunctis nemo placere potest,
 Noxia bilis inest aliis, quæ tristitia suadet
 Omnia, nec mentes exhilarare finit:
 Contra splen petulans & pulmo mobilis addit
 Perpetuos aliis & sine fine jocos.
 Omnia continuo traduxit tempora risu
 Democritus, fingens ludicra cuncta sibi:
 Ast Heraclitus lachrimarum fonte perenni
 Flevit, & est miserum quicquid in orbe ratus.
 Vix semel ad risum tribulis depastus asellus
 Commovit Crassum, splene minore senem.
 Ac magis arridet letatus munere Bachi,
 Quam cui infesta sitis tristitia corda premit.
 Iudicium variat tacito quipectore curas
 Versat, & ærumnis corda sepulta gerit.
 Obiulit at si cui se dulcis amica videndam,
 Hoc sibi cuncta putat esse jocosa die.
 Fabula temporibus certis jucunda refertur,
 Et magis electo tempore scomma juvant.
 Non semper citharæ cantus, non fistula grata est,
 Res nisi legitimo tempore, nulla placet.

A P O-

APOLOGIA HEN. BEBELII contra Zoilum de stirpe suâ.

Quid mihi quod sim rusticus, atque ignobilis ipse
 Zoile detrectas, stulte bilinguis, iners.
 Si non criminibus poterit mea vita notari,
 Non curo indocti verba prophana viri.
 Cum referam proavos (fateor) charosque parentes,
 Rusticus, & duri ruris alumnus ero.
 Sedula turba fuit campum exercere feracem,
 Et dives pecorum, & simplicitatis amans.
 Cana fides illis, quâ non reverentior alter
 Divorum sinceræ & pietatis amans.
 Est tamen & genitor turbæ prælatus agresti,
 Civibus atque suis consilio, eloquio.
 Vicit & æquales, viridis dum floruit ætas,
 Viribus atque manu corporeisque bonis.
 Solus ego cæpi civiles discere mores,
 Palladiasque sequi non rudis ipse Scholas.
 Subsequitur frater (modo det tibi Iuppiter annos)
 Unica spes generis spes patrique soli.
 Quem modo (post Sophiæ studium teneræque juventutis
 Musas) Hippocrates sub media arte fovet.
 Glorior hinc humili surgam de sanguine primus,
 Atque meum veniat nomen in ora virum.
 Namque adolescentis lauro mea tempora Cæsar
 Cinxerat, ex hedera conspicuumque caput.
 Contulit & nobis armorum insignia, laus est
 Induperatori me placuisse meo.
 Accessi ob studium variis in partibus urbes,
 Nunc me Doctorem docta Tubinga videt,

Cui tersas primus Musas Latiumque nitorem
 Invexi, & Teuton grammata nostra legit.
 Moribus infandis tu denigrare parentum,
 Et genus & famam Zoile inepte soles.
 Posteritatis ego nostræ non sordidus auctor,
 Nobilitatis ero famigerumque decus.
 Cum Mario Cæsar, cum Gracchis Scipio quondam
 Ignoti fuerant, innumerique duces
 Donec claruerint rebus feliciter actis:
 Sola etenim virtus nobilitare solet.
 Desine quapropter sacrum irritare Poëtam,
 Candida quem virtus eximium efficiet.

SALES SEU FACETIÆ
MULTUM JUCUNDÆ,Selectæ ex libro Poggii Florentini
Oratoris eloquentissimi.*De pigritia Adolescentis.*

DOnatius adolescens facetus, ex familiâ Guascorum, dum essemus Constantiæ, admodum tardè surgebat è lecto. Cùm socii eam tarditatem culparent, quidve tam diu in lecto ageret percontarentur? Sub idens respondit: Litigantes disceptantesque ausculto. Adsunt enim manè mihi è vestigio cùm expergiscor duæ habitu muliebri; Sollicitudo videlicet & Pigritia, quarum altera surgere hortatur, & aliquid operis agere, neque diem in lecto terere: Altera priorem increpans quiescendum asserit, & propter frigoris vim in calore lecti permanendum, indulgendumque corporis quieti, neque semper laboribus vacandum. Prior insuper rationes suas tuetur, ita ut cùm diutius disputent atque altercentur, ego tanquam æquus iudex, nullam in partem declinans, audio disputantes, expectans quâ adsint sententiâ concordēs: hinc fit, ut surgam tardius, expectans litigii finem.

De Gallo & Vulpe.

Esuriens quondam Vulpes, ad decipiendas Gallinas (quæ Gallo duce arborem excelsiorem, quo sibi aditus non erat, ascenderant) ad Gallum blandè accessit, quem cùm comiter salutasset, quid in excelso agis, inquit? Nunquid non audisti nova hæc recentia, tam salutaria nobis? Nequaquam Gallus cùm respondisset, atqui prænuncia. Huc accessi, ait, ad communicandum tecum alacritatem. Animalium omnium concilium celebratum est, in quo pacem perpetuam omnium animantium inter se firmarunt, ita ut omni sublato timore, nulli ab altero insidiæ aut injuriæ fieri amplius queant, sed pace & concordia omnes fruantur, licet abire unicuique vel soli quò velit secure. Descende igitur, & hunc festum agamus diem. Cognita Vulpis fallacia Gallus inquit: Bonum adfers nuncium & mihi gratum, & simul collum altius protendens, prospecturoquæ longius & admirando similis, in pedes se erexit. Tùm quidnam aspicias Vulpes cum dixisset? Duos inquit, magno cursu, ore patulo adventantes canes. Tunc tremebunda vulpes: Vale, inquit, mihi fuga expedit, antequam illi adveniant: & simul cœpit abire. Hic Gallus, quonam abis: aut quid times? Siquidem pace constitutâ nihil est timendum: Dubito, inquit vulpes, an canes isti audierint decretum pacis. Hoc pacto dolo illusus est dolus.

*De Muliere obſtinatâ , quæ virum
pediculofum vocavit.*

Mulier quædam è noſtris , admodum viro contraria , ſemper verbis ejus objurgando refragabatur , perſtans in eo quod cœperat, ita ut ſuperior eſſe vellet. Habitâ ſemel cum viro gravi altercatione, maritum pediculofum vocavit. Ille ut verbum id retractaret, uxorem verberibus contundebat , pugnis cædens ac calcibus. Quò magis cædebatur , cò plus illa pediculofum appellabat. Vir tandem verberando laſſus , ut uxoris pertinaciam ſuperaret per funem in aquæ puteum demifit, ſuffocaturum ſe dicens , niſi verbis ejusmodi abſtineret , instantiùs perſeverabat etiam in aquâ mentum uſque conſtituta verbum illud continuans. Tùm vir ne amplius loqui poſſet in puteum demerſit , tentans ſi eam mortis periculo à verborum pertinaciâ poſſet avertere. At illa loquendi facultate ademtâ , etiam dum ſuffocaretur , quod loqui nequibat, digitis exprimebat. Nam manibus ſuper caput erectis, atque unguibus utriuſque pollicis conjunctis, ſaltem quod potuit geſtu , viro pediculos objiciebat : unguibus enim eorum digitorum pediculi à ſcæminis occidi conſueverunt.

*De eo qui uxorem in flumine peremtam
quærebat.*

Alter uxorem , quæ in flumine perierat, quærens , adverſus aquam proficiſcebatur.

M 4

Tùm

Tum quidam admiratus , cùm deorsum secundum aquæ cursum illam quæri admoneret , nequaquam hoc modo reperiretur, inquit: Ita enim dum vixit difficilis ac morosa fuit , reliquorumque moribus contraria , ut nunquam nisi contrario & adverso flumine , etiam post mortem ambulet.

De Sacerdote , qui caniculum sepelivit.

✱ Erat Sacerdos rusticanus in Tusciâ admodum opulentus , hic caniculum sibi charum cùm mortuus esset, sepelivit in cœmiterio. Sensit hoc Episcopus & in ejus pecuniam animum intendens , Sacerdotem veluti maximi criminis reum ad se puniendum vocat. Sacerdos , qui animum Episcopi satis noverat , quinquaginta aureos secum deferens ad Episcopum devenit. Qui sepulturam canis graviter accusans , jussit ad carceres Sacerdotem duci. Hic vir sagax : O Pater , inquit , si nosceres , quâ prudentiâ caniculus fuit , non miraberis quòd sepulturam inter homines meruerit. Fuit enim plus quam ingenio humano , cum in vitâ , tùm præcipuè in morte. Quidnam hoc est , ait Episcopus? Testamentum , inquit, Sacerdos, in fine vitæ condens , sciensque egestatem tuam, tibi quinquaginta aureos ex testamento reliquit , quos mecum detuli. Tùm Episcopus testamentum & sepulturam comprobans , acceptâ pecuniâ , Sacerdotem absolvit.

De

De Milite, qui uxorem habuit litigiosam.

Habebat Florentinus eques admodum nobilis uxorem litigiosam ac perversam, quæ quotidie ad religiosum Confessorem (vel ut ajunt) Devotum suum, querelas viri & vitia deferabat. Hic equitem reprehendebat, objugabatque. Aliquando verbis admonitus uxoris, & ut pacem inter eos poneret, rogavit virum ad confessionem peccatorum. Qua factâ, non dubitabat conventuram inter eos concordiam. Paruit eques, & cum religiosus eum sua peccata explicare jussisset: Nequaquam est opus, inquit, quicquid enim unquam commisi, & multa plura etiam ab uxore sæpius recitata extiterunt.

Facetia de Sene quodam, qui asinum portavit super se.

Dicebatur inter Secretarios Pontificis, eos qui ad vulgi opinionem viverent, miserrimâ premi servitute, quum nequaquam possibile esset, cum diversa sentirent, placere omnibus, diversis diversa probantibus. Tum quidam ad eam sententiam fabulam obtulit quam nuper in Almanniâ scriptam pictamque vidisset. Senem ait fuisse, qui cum adolescentulo filio præcedente absque onere asello, quem venditurus erat ad mercatum proficiscebatur. Prætereuntibus viam, quidam in agro opus facientes, senem culpârunt, quòd asellum nihil ferentem neque pater neque filius ascendisset, sed vacuum

M 5

onere

onere sinerent, cùm alter senectute, alter ætate tenerâ vehiculo egeret. Tùm senex adolescentem asino imposuit, ipse pedibus iter faciens. Hoc alii, conspicientes, increpârunt stultitiam senis, quòd adolescente, qui validior esset, supra asinum posito, ipse ætate confectus, pedes asellum sequeretur. Immutato consilio atque adolescente deposito, ipse asinum ascendit. Paulùm verò progressus, audivit alios se culpantes, quòd parvulum filium nullâ ratione ætatis habitâ, tamquam servum post se traheret, ipse asello, qui pater erat, insidens. His verbis permotus, filium asello secum superimposuit. Hoc pacto, iter sequens, interrogatus inde ab alijs, an suus esset asellus, cum annuisset castigatus est verbis, quòd ejus miseritam parvam curam haberet, minimè apti ad tantum onus, cùm satis unus ad ferendum esse debuisset. Hic homo perturbatus tot variis sententiis, cum neque vacuo asello, neque ambobus, neque alterò superimpositis absque calumniâ progredi posset, tandem asellum pedibus junctis ligavit, atque baculo suspensum, suo filiiqûe collo superimpositum, ad mercatum deferre cœpit. Omnibus propter novitatem spectaculi ad risum effusis, ac stultitiam amborum, maximè verò patris increpantibus, indignatus ille supra ripam fluminis consistens, ligatum asinum in flumen dejecit, atque ita amisso asino domum rediit. Ita bonus vir dum omnibus parère cupit, nemini satis faciens asellum perdidit.

De

*De Homine , qui in somniis
aurum reperiebat.*

Amicus quidam noster aurum à se repertum noctu , per somnia referebat in coetu. Tùm quidam Vide ne tibi accidat, ait, quod meo vicino, cui aurum in stercus cecidit. Cùm somnium narrari posceremus : Vicinus, inquit , noster somniavit ductum se à dæmone in agrum ad aurum effodiendum , & cùm multum reperisset : non licet , inquit dæmon , nunc auferre , sed signa locum, ut cognosci à te solo queat. Cùm alter quo signaculo uteretur peteret : Caca hîc (dæmon inquit) nam hoc maximè modò nullus hic esse aurum suspicabitur , & tibi soli res nota erit. Annuit vir , & statim expergefactus sensit se in lecto ventrem admodum laxasse. Inter foetorem & stercus cum surrexisset , domum exiturus , capiti capitium ultimo imposuit , in quo catus ea nocte stercus fecerat, in quo foetore permotus inquinatum caput & cæsariem lavit. Ita aureum somnium in merdam rediit.

*Derisio hominis , porcum occidere
volentis.*

Mos erat in oppido quodam Piceni , ut qui hyeme porcum occidisset , viciniam ad cœnam invitaret. Quidam autem , quo pacto eam impensam vitaret , compatrem consuluit : Dic, inquit ille, cras, porcum tibi hac nocte furto ablatum. Et simul , nihil tale illo verente ,

M 6

quidam

quidam clàm porcum nocte surripuit: Manè conspiciens sibi porcum ablatum, ad compaterem profectus, altâ voce querebatur porcum sibi furto surreptum. Tùm alter: Rectè compater mi sapiis, inquit, ita enim te docui locuturum. Cùm ille sapius & per Deos juraret id verum esse: Benè agis, respondebat, & secundum consilium meum. Cùm ille juramentum iteraret. Hoc modo te loqui debere antea monui, respondebat, & sanum consilium dedi tibi. Tandem elusus abiit.

*De Vulpe à Rustico in palea
abscondita.*

Vulpes olim fugiens in venatione canes, divertit ad rusticum, qui in arcâ triticeum triturrabat, rogans ut à canibus tueretur, & simul pollicita est nunquam se ejus pullos gallinaceos læsuram. Annuit rusticus conditioni & sumtis paleis furculâ vulpem texit. Advenit unus & item alter ex venatoribus, vulpem quærens. Rogitabant autem rusticum, nunquid vulpem fugientem vidisset, & iter ejus: Ille verbis vulpem per certam viam diffugisse, nutu verò & oculis latere sub paleis innuebat, Illi potius ad verba quam nutum respicientes, abierunt. Tùm rusticus detectâ vulpe: Serva modò, inquit, promissa: nam verbis meis evasisti, cùm dicerem te abiisse. At illa, quæ sibi timens per riam inter paleas rusticum contemplabatur diligenter. Verba tua, inquit, fuere bona, sed
actus

actus satis mali. Dictum in eos , qui aliud verbis , aliud re agunt.

De Florentino , qui equum emerat.

Notus mihi Florentinus Romæ emturus necessario equum , qactus est cum venditore , qui vigenti quinque aureos precium carius equo postulabat , se quindecim daturum in præsentia , reliquorum verò se debitorem ejuse se velle annuit. Venditor postridie cum residuum peteret , solutionem recusans: Serva conventiona , emtor inquit : pepigimus quidem ut debitor tuus sim futurus. Si autem illi satis fecisset , se non futurum amplius debitorem.

De Ægyptio hortato ad fidem.

Hortatus est Christianus quendam infidelem Ægyptium , quo cum sibi diutina vitæ consuetudo fuerat, cum is in Italiam venisset , ut semel interesset in Ecclesia , dum Missa solemnis celebraretur. Assentitur ille, & Missæ interfuit cum Christianis. Rogatus deinde in cœtu , quid sibi de Ceremoniis & solemnitate officii uideretur? Respondit Omnia rectè & ex ordine , præter unum , sibi videri facta : nullam enim charitatem in ea Missa esse servatam , cum unus solus reliquis esurientibus comedisset ac bibisset, nulla portione cibi ac potus reliquis impensa.

Facetum hominis dictum asinum erudire promittentis.

Tyrannus ad exhauriendum bona subditi,
M 7 qui

qui se multa facturum jactabat, sub gravi poenâ præcepit, ut asinum literas doceret. Ille impossibile ait fore, nisi multum temporis sibi in erudiendo asino concedatur. Petere quantum vellet jussus, decennium impetravit. Deridebatur ab omnibus, quoniam rem impossibilem suscepisset. Ille amicos solatus: Nihil timeo, inquit, nam interim aut ego moriar, aut asinus, aut Dominus. Quibus verbis ostendit salutare esse, rem difficilem in longum protrahi atque differri.

*De Sacerdote, Epiphania an vir esset
vel scæmina, ignorante.*

Socius quidam in festo Epiphaniæ narravit mihi stultitiam ridiculam, Sacerdotis contribulis sui. Sacerdos fuit, inquit, qui populo nuncians Epiphaniæ celebritatem futuram: Cras ait, summâ devotione veneremini Epiphaniam: Maximum est enim & præcipuum festum, nescio autem vir fuerit, an scæmina: Sed quisquis extiterit, à nobis est summo timore hic dies custodiendus.

*De Iudæo, nonnullorum suasu
Christiano facto.*

Judæum cum multi hortarentur ad Christi fidem, ægre ille bona sua dimittebat. Suadebant complures, ut ea daret pauperibus, quoniam secundum Evangelicam sententiam, quæ esset verissima, centuplum accepturus. Persuasus tandem ad fidem conversus est, distributis inter pauperes, egenos, & mendicos bonis. Inde
per

per mensem fere hospitio exceptus est honorifice à diversis Christianis. Cum ei omnes blandirentur & laudarent factum : Ille tamen , qui precario viveret expectabat indies centupli promissionem. Et cum multos satietas cibandi hominem cœpisset , iamque rarus invitator reperiretur , cœpit homo admodum egere , ita ut ei necesse esset divertere ad hospitale quoddam in quo morbo correptus , ad extremum vitæ devenit, cum sanguis per posteriora efflueret. Desperans itaque salutem, & simul pollicitatione diffusus centupli , ex anxietate quadam aërem quærens , egressus est lectulum ad secessum ventris in patulum propinquum. Vbi cum constitisset , quæsitis post egestionem ad tergendum anum herbis, invenit involutum linteum repletum lapidibus preciosis. Quare ditior factus adhibitis medicis convaluit : atque domo emtâ & possessionibus , vixit postmodum in summâ rerum opulentiâ. Cum ergo diceretur ab omnibus. Ecce, nonne verum prædiximus tibi, Deum centuplum redditurum? Reddidit, inquit ille, sed tamen prius , ut usque ad interitum sanguinem cacarem permisit. Dictum contra eos , qui tardi in beneficio dando & reddendo existunt.

De Medico, qui insanos curabat.

Plures colloquebantur de supervacuâ curâ, ne dicam stultitiâ eorum , qui canes & accipitres ad aucupium alunt. Tum Paulus Florentinus rectè hos (inquit) risit stultus Mediolanensis. Cum narrari fabulam posceremus : Fuit , inquit,

quit, civis Mediolani, dementium & infanorum Medicus, qui ad se delatos intra certum tempus sanandos suscipiebat. Erat autem curatio hujusmodi: Habebat domi aream, & in ea lacunam aquæ foetidæ atque obscænæ, in qua nudos ad palum ligavit eos, qui insani adducebantur, aliquos usque ad genu, alios inguine tenui, nonnullos profundius, pro insaniam modo, ac eos tam diu aqua atque inedia macerabat, quoad viderentur sani. Allatus est inter cæteros quidam, quem usque ad femur in aquam posuit, qui post quindecim dies cupiit resipiscere, ac curatorem rogare, ut ex aqua reduceretur. Ille quidem exemit à cruciatiu, ea tamen conditione, ne aream egrederetur. Cui cum diebus aliquot paruisset, ut universam domum perambulet, & exteritorem ianuam non egrederetur, permisit. Reliquis sociis, qui plures erant, in aquis relictis, paruit diligenter Medici mandatis. Strans verò aliquando super ostium, neque enim egredi audebat timore lacunæ, advenientem equestrem juvenem cum accipitre & duobus canibus ex iis qui sagaces dicuntur, ad se vocavit, rei motus novitate, neque enim, quæ antè in insania viderat, tenebat memoria. Cum accessisset juvenis, heus tu (inquit ille) ausculta oro me paucis, ac si libet responde, hoc quo veheris quid est, & quamobrem illud tenes? Equus est, inquit, & aucupii gratia. Tum deinceps verum hoc quod manu gestas, quid vocatur, & in qua re illo uteris? Accipiter, respondit, & aucupio aptus querquedularum & per-

perdicum. Tùm alter : Hî qui te comitantur , qui sunt age , & quid profunt tibi ? Canes, ait , & aucupio accommodati ad investigandas aves. Hæ autem aves , quarum capiendarum causâ tot res paras , cujus precii sunt , si in unum conferas totius anni capturam ? Parum quid nescio cum respondisset , & quod sex aureos non excederet. Subdit homo , quænam est equi, canum & accipitris impenſa ? Quinquaginta aureorum affirmavit. Tùm admiratus stultitiam equeſtris juvenis: Hoho, inquit , abi hinc ocyus oro , atque adeò avola , antequam Medicus domum redeat : Nam si te hîc compererit , veluti insanissimum omnium , qui vivant , in lacunam suam conjiciet , curandum cum cæteris mente captis , atque ultra omnes usque ad mentum in aquam summam collocabit. Ostendit aucupii porrò studium summam esse amentiam , nisi aliquando & ab opulentis , & exercitii gratiâ fiat.

F I N I S.

SE

SEQUUNTUR NUNC FACETIÆ ALPHONSI

Arragonum Regis & aliorum
illustrium virorum bre-
viores.

*Non facile in amicitiam recipere
quenquam.*

R A T Alphonsus in agro Matri-
cienſi , nec dum ſatis deliberaverat,
utrum Franciſcum Sphortiam , an
Nicolaum Picinium in amicitiam &
ſocietatem admiſſurus eſſet , & erat alterum
duntaxat propter illorum inter ſe ſimilitates ad-
miſſurus. Cùm interim Matricienſes legati Re-
gem adēntes , petierunt utri ex ipſius volunta-
te Nicolaonē an Franciſco gratificari deberent ?
Quibꝯ regem reſponſiſſe qui aderant , perhi-
bent : Utroſque tanquam amicos habendos eſ-
ſe, item ab utriſque tanquam inimicis cavendum
eſſe.

*Rex illiteratus ſimilis eſt aſino
coronato.*

Cùm audiſſet unum ex Hiſpaniæ Regibus ſo-
litum dicere : Non decere generoſum & nobi-
lem Virum eſſe doctum ſive literatum ? Excla-
maſſe fertur : Vocem hanc non Regis ſed bovis
eſſe.

De

De importuno Sollicitatore.

Cùm inter coenandum à difficili atque importuno quodam sene usque adeo interpellaretur, ut vix edendi potestas esset, subclamasse dicitur: Asinorum conditionem longè meliorem esse, quàm Regum: illis quidem edentibus Dominos, parcere; Regibus neminem.

*Cur Hypocritæ Superbi, Publicani
humiles appareant?*

Erat inter aulicos aliquando orta quæstio, cur hypocritæ naturâ superbi essent, publicani verò mansueri: & cùm alii aliud, ut sit, definirent, Regem demum ita definientem audivimus: Publicanorum vitia plurimum manifesta esse, ut pote luxuriam, gulam, illiberalitatem & cætera hujusmodi vitia, quæ quoniam oculis hominum subjecta forent, solverentur in ruborem, verecundiam & humilitatem. Hypocritarum verò in occulto latere, ut pote odium, invidiam, malevolentiam, iniquitatem, quæ cùm in arcano tolerari diutius non possint, erumpant in superbiam necesse est, iram, arrogantiam, insolentiam &c.

Assentatores cavendos ut venenum.

Adulatores lupis haud dissimiles esse dicebat. Nam quemadmodum lupi titillando, ac scalpuriendo asinos vorari soliti essent: Sic adulatores ad perniciem Principum blanditiis simul ac mendaciis intendere.

In

*In Iactabundos , Sigismundi Cæsaris dictorium ,
vel scommma potius.*

Laudanti se supra modum , & Diis perfimilem esse prædicanti cuipiam, alapas Sigismundus non paucas incussit, dicentique illi, cur me cædis? Cur me mordes, ait.

Omnes regnare volunt.

Quas didicerunt artes, recusant omnes exercere, imperare quod est ars artium, nemo recusat. Interrogatus Rudolphus Cæsar, qui primus in familiam Austriæ traduxit Imperium cur ita fieret? Non mirum, inquit, stultos putant, qui regnare nesciunt: stultum autem nemo sese judicat.

Consilarii Regum quales esse debeant.

Beatos esse in terris Reges, aiebat Sigismundus Imperator, si exclusis superbis, viros mansuetudinis & misericordiæ in Curia assessores haberent.

Laudabilis charitas.

Bernhardus Monachorum pater, abstinentiæ præcipuus Magister, cum aliquando cum advenientibus hospibus extra ordinem cœnasset, idque discipuli darent crimini: Non ego, inquit, sed charitas bibit editque.

Laus

Laus scriptorum veterum.

Juliano, Cardinali sancti Angeli, qui Basiliensi Consilio præsuit, libros veterum lectitanti, cum diceret Otto de Varis : quid tu hîc inter mortuos latitas, ad nos tandem qui vivimus exi? Imò, inquit, hi famâ vivunt, tu neque re vivis, sed pecudum ritu agis vitam.

De Fœneratoribus.

Fœnus ita demum sine peccato exerceri posse Divus Bernhardinus Senensis affirmavit : Si pecunia his creditur, qui nec capitalem summam reddere possent.

Qui regno dignus.

Cum rogaretur Sigismundus Imperator, quem virum regno dignum existimaret : Eum, inquit, quem neque secundæ res extollerent, neque deprimerent adversæ.

Electio successioni præfertur.

Essent plerunque Principes, quàm privati homines, ut Isocrates jubet, meliores, si Reges electio, non successio faceret.

Mors peccatorum pessima.

Interrogatus aliquando Fridericus Imperator, quid homini optimum posset contingere? respondit : Bonus ex hac vitâ exitus.

Ludi

*Ludi jocos animi agilitatem
ostendunt.*

Qui jocos moderatè ferrent, sapientes dicere Sigismundus solitus erat : qui promptissimè jocarentur ingeniosos.

De Venatione.

Venatio, inquit Albertus Imperator, exercitatio virilis est, solatio muliebri, sequè voluptate quavis aliâ carere posse, venatione non posse.

Quis Regi charissimus.

Interrogatus Fridericus Imperator, quinam sibi charissimi essent : Qui me, inquit, non magis quam Deum timent.

Facetiæ Adelphinae, de indocto Præfato.

Magnus Præfatus in urbe Româ cum interesset prandio delicatissimo & opiparo, & solum sinapi deesset, exclamavit : O quanta patimus pro Ecclesiâ Dei. Alter ad latus ejus assidens, ipsius errorem castigans dixit : Patimur. Tum primus ait : Non magni refert, si patimus aut patimur dixerimus, utrumquè enim Genitivi casus est.

*De Sacerdote, qui cum Episcopo
permutare voluit.*

Quidam Sacerdos Argentinensis, vir facetus & admodum callidus, curatum habebat Sacerdotium, cui propter defectum linguæ præ-

præesse non poterat, vocatus ab Episcopo suo, ut idipsum permutaret: Respondit ad hunc modum Episcopo: Domine gratiose, optimè placeat mihi permutare parochiam meam, da mihi tuum Episcopatum, & ego dabo tibi parochiam meam. Unde ad risum omnes, qui aderant commoti, callidè ipsum Episcopo respondisse dixerunt. Nam resignatio Sacerdotum plus doloris affert, quàm si dentes vellerentur. Imò, quidam ajunt, quàm si oculi cruerentur.

De Festo Martini.

Rustici plerumque ad festum Martini census annuos solvere coguntur, quia tum temporis ab omni rustico labore ociantur: audientes itaque cantare Responsorium, de D. Martino: Martinus Abrahæ sinu lætus excipitur &c. dicere solent, Martinus ist' aber hic: sicquæ in suum damnum commutant nomen justî Abrahami, in vernaculum. Aber hic / eo quòd citius appropinquasset, quàm vellent.

De quodam Schœnobate.

Quidam Schœnobates cùm solito more furem extendisset, pedibusquæ jam deambulare cœpisset, casu quodam prolapsus in terram, ad risum astantes omnes provocavit: stans autem à longè stultus quidam plorans & ejulans, qui à singulis quærebat, ut quid lugeret. Quoniam, inquit, me stultum homines vocant, qui sapientior sum hoc Schœnobate, sciens, quòd

quòd scriptum sit in Psalmis: Terram autem dedit filiis hominum , in terra maneo , non aërem petens ut ille , qui casu insolentiam suam probavit.

De Scholastico doctiore Parocho.

Cùm Scholasticus quidam tempore Paschali Rus peteret , colligendi ova , obviàm ei factus Parochus Monachus, dicens: Joannes quot oves collegisti in pago meo? Cui Scholasticus: Nullas. Ad quæ verba ille indignatus dixit: Quid habes in sacco? Respondit ille ova & non oves. Cui Parochus: Ha, inter ves & va est parva differentia , nihilominus ego sum Parochus.

*De Aedituo , qui doctior erat
suo Parocho.*

Ædituus quidam ministrans ad altare suo Parocho viro admodum agresti & indocto, cùm tandem tempore offertorii calicem peteret , dixit: Ubi est calicem? Cui ædituus , Domine non sic , sed calix dicendum est. Tunc subinfert Parochus : Da mihi calix ? Cui ædituus , Domine non sic dicendum est , sed calicem. Ad quem tum Parochus : Abi hinc in malam crucem, cum tuâ Logicâ, Sibt mir den Ketch her.

Expositio Agnus Dei.

Quidam stultus ita exponere solebat illud Missæ , Agnus Dei , O ihr Priester / qui tollis , Die da hinnehmen und auff heben / peccata

cata mundi, Das Geld der Welt/ miserere nobis,
 Sünd vns auch ein theil. Simile huic est quod se-
 quitur Sacerdotes tui, Deine Priester vnd Gelehr-
 ten/ induantur iustitiâ, Sollen gut säiste Röck an-
 legen. Iustitiam enim dicebat à ius juris venire,
 atque festum significare, & sancti tui exultent,
 Vnd da sollen sie mit Creutzen gohn/ vnd Dangen.

De Bono Oeonomo.

Pandocheus quidam in Schaffhusiâ jaçtitare
 se solebat coram hospitibus suis, ut quia nullus
 in civitate eum civilitate superaret, qui cuncta
 in tempore compararet: inter cœnandum verò
 dixit ancillæ, porta nobis de magno pomorum
 acervo: quæ cum nesciret mentem domini
 sui, quoniam advena erat, dixit: De quo acer-
 vo vultis? Neque enim scio aliquam etiam in
 penitissimis & secretioribus partibus domûs,
 nisi quæ hodie pro obulo comparavimus: Con-
 fusus Pandocheus coram hospitibus se menda-
 cem esse ancillæ verbis ostendit.

*Facetum dictum cujusdam
 Rustici.*

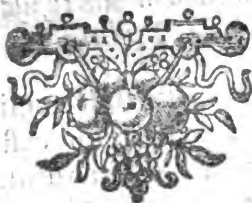
Abbas sancti Blasii in Herciniâ sylvâ cuidam
 subdito suo novam ex lignis exstrui fecerat do-
 mum, quam dum ille diu distulisset tecto tege-
 re, tandem supervenit. Abbas indignabundus,
 dicens, ut quid me coëgisti tibi ædificare do-
 mum, cum tu ipse differs eam tegere tecto, ne
 putredine corrumpatur. Ad hæc rusticus ille,
 N sub-

subridens ait : Domine Abbas nescis meam dilationem, quoniam sereno aëre opus non est tecto, inclementia verò aëris, nullum habeo adjuvantem me, sicquē intesta manet semper. Lepida profectò excusatio dolosi hominis pagani.

Dictum cujusdam hospitis.

Hospes quidam cū intrasset hospitium in quodam pago, ubi cum videret cauponam ollam portare, ut peregrinis præberet necessaria, intuens faciem ejus, vidit nasum mucosum & guttatim instillantem. Caupona autem dixit ei: Amice visne de carne & ossa? Respondit Darnach es fällt. Considerabat enim si quid ollæ de naribus incideret, se non gustaturum.

πλΘ.

PRO-

PROGNOSTICA

Ab

JACOBO HENRICHMANNO

Latinitate donata, paucis quibus-
dam annexis, quæ in vernacula lin-
gua ex quâ hæc traduxit, non
reperiebantur.

TETRASTICHON

ejusdem Henrichmanni.

Ut ventura scias, hæc tu prognostica vera
Perlegito sapiens, scriptaque falsa suge.
Unius nec erunt anni Prognostica tantum,
Sed rata sunt eadem tempus in omne sequens.

N 2

NO.

Nobili & Generoso Viro
CHRISTOPHORO BARONI
 DE SCHWARTZENBERGH,
 & illustri Poëtæ Henrico Bebelio, Jacobus
 Henrichmannus Sindelfingen sis.

S. P. D.

QUotannis quidam ex siderum ratione ac motu, terrestrium metiuntur futuros effectus, idque postea literis mandantes, publicè omnibus legendum exhibent. Illos autem sæpissimè in iudicio suo falsos esse videmus adeò, quòd vulgus nunc illorum scripta mendaciorum libellos palàm vocitare audeat. Superioribus verò diebus quidam, nescio quis, sed profecto homo industrius, exiguum edidit opusculum, quòd Prognostica rectè & latine vocamus; à barbaris inepto vocabulo Practica nuncupatur. Quo libello perlecto, nihil falsiusquam in eo deprehendere potui, nihilque quod non futurum sit invenire licet, ita bonus ille homo cuncta, quæ vera sunt narrare studuit. Ob id ego opusculum Teutonica lingua scriptum, Latinitate donare volui, ut idipsum non Germani tantùm: sed & cæteræ nationes legerent. Pauca etiam adjeci, quæ prius illud non continebat. Hæc autem prognostica non tantum præsentis anni sunt: sed pluribus; imò omnibus sequentibus rata & vera futura sunt. V ergò ambo hæc legite, quæ si placuerint emittite, & ut alii legant facitote. Et tu Bebeli charissime, hæc jocosa facetiis tuis adjungito. Valete ex Schwartzbachio 11. Calend. Martias anno 1508.

P R O-

PROGNOSTICA AD FINEM USQUE MUNDI

De Anni qualitate.

Caput I.

Ureus numerus hoc anno parvus erit & modicus apud Pauperes. Mulae futurae sunt illo anno tenebrae, mediae noctis praesertim tempestate. Scarificare & sanguinem minuere bonum est & utile, quoties hominem necessitas ad hoc impulerit: vitanda tamen maxime sanguinis minutio, quae ferè rusticis circa festa Bacchanalia dum suillis farciminibus repleti sunt. In Martio aliisque temporibus, utilia sunt scabiosis balnea & unguenta; fricatio quoque illis erit non ingrata. In Mense Julio vina ex frigidioribus cellariis allata sitientibus sunt jucundissima. In Decembri autem tunicæ jumentorum pellibus subductæ stomacho & toti ventri sunt optimæ. Mercatores omnibus mensibus, nisi auri argentique virtute satis muniti fuerint, in alienas regiones navigare diligenter caveant.

De Domino hujus anni.

Caput II.

Plures & varii futuri sunt anni praesentis Do-
mi-

292 P R O G N O S T I C A

mini. Quilibet super alium sese extollere studebit. Scabella super scamma ascendere conabuntur, ancillæ super servos. Sacerdos quoque marito post januam coacto, super fæminam. Et felis super murem præceps ruet. Semperquæ potentior infirmiori dominabitur.

De Principum valetudine.

Caput I II.

Principes præsentis anni sibi caveant à pravis morbis, tum enim sani & benè validi manebunt. Quod si minus fecerint, timendum, ubi morbus invaluerit, quosdam eorum morituros esse.

De Abbatibus.

Caput I V.

Abbates magnam habebunt nobilium familiaritatem ac etiam opem, in evacuandis vasis vinariis: parvum autem contra adversarios præsidium. Plura præterea Abbates Monachis vetabunt, quæ tamen ipsimet licenter & impunè acturi sunt.

De Morbis vulgi.

Caput V.

Communis plebs, si multum austeri lactis, prunaquæ & similia comederint, & ex hujusmodi esu ventris profluvium patiantur formidandum.

Si

Si aquam biberint , ne eis venter intumeat ac grave periculum incidant : præsertim si indoctum Medicum curatorem susceperint.

De omnibus frugibus.

Caput VI.

Triticum, filigo, avena, hordeum, & quicquid aristam habet, in rupibus & saxis tenuiter crescent. In stercoreatis autem & benè cultis, copia crescet omnis generis frumentorum, si Deus gratiam & auxilium suum non denegaverit. Non tamen semper pari vendentur precio: sed nunc pluris, nunc minoris. Ita enim cæteræ res in fortunæ rotâ modò ascendent, postea descendent, veluti servus & ancilla.

De Vino & Cerevisiâ.

Caput VII.

Nihil aut parum vini horto anno colligetur in sylvâ Herciniâ: in aliis verò pluribus locis copiam vini dabunt vites & quidem suavissimi, bibituque delectabilis. Multis autem vinum erroneam vitam faciet, fecesque suprà & infrà egeret. Magnas autem discordias & seditiones Bacchus excitabit. Plures de sedibus, scamnis & scalis præcipitabit. Præterea vinum magnum calorem, sed vacuam crumenam, & malas vestes faciet, maximè si tesserarum concursu utatur. Cerevisia autem optima erit, etsi nimium aquæ in fustum non fuerit.

De Cerasis, æsculis, prunis & pomis.

Caput VIII.

Ceraforum, æsculorum, prunorum, & hujus generis pomorum ab undè satis erit hoc anno, in superiori foro Constantiæ, & Augustæ in foro, cui nomen Betlach : quibus assumtis, unâ nocte alia crescent quàm plurima. Ex horum autem fructuum esu, homines calculosi efficiuntur : per podicem enim innumeros calculos ejicient. Quæ res si invalescet, plures mulieres (ut suspicari possum) vivæ fodientur.

De rapis, raphanis cæpis & alio.

Caput IX.

Hæc omnia usque ad satietatem Argentinæ in macello piscario reperientur exili precio. Nemo tamen illis, ultra quàm satis est vescatur : tussim enim illa generant, & crepitum suprâ & infrâ, osculumque eorum, qui hæc comederint, puellæ sedulò fugient & horrescent.

De Metallis.

Caput X.

Charius erit hoc anno argentum stanno, & aurum plumbo. Ferri autem multitudine utentur laminarii & machæropœi in conficiendis galeis, thoracibus, gladiisque & aliis armis. Cuprum quoque preciosum futurum est hoc anno : ejus enim usus frequens est & creber in cudendis monetis.

De

De equitibus, peditibus, ac cæteris militibus.

Caput XI.

Milites & equites, hastarum ludo & exercitatione jocum quærent. In venerationibus faventem habebunt fortunam : Plerique eorum multos cuculos capient, vitamque suam ita instituent, rebusque suis providè consulent, ne aliquis caupo debitor eorum maneat.

De Magistris artium, Scholasticis discipulisque studentibus.

Caput XII.

Illi jucundam hoc anno vitam ducent, ludo Venereo propter vini copiam, eorum autem multi magnam patientur pecuniæ penuriam : Ita tamen vivent, quòd magis anxii erunt ipso-
rum creditores, quomodo pecuniam debitam extorqueant, quàm ipsi quomodo solvant. Securè posses apud eos scientiam deponere: nemo enim eam apud hosce quærere conabitur, nec ipsi curiosi, quid scientia apud se depositum sit investigabunt.

De cantatoribus, amatoribus, fidicinibus, aurificibus & pictoribus.

Cap. XIII.

Hi omnes magnam erga mulieres habebunt fortunam, in latere, quo locus pendet, suspicabunturque se bonam habere causam; & inter pocula de magnis rebus gloriabuntur, ubi res

falli non potest. Plagam autem Urbani, quæ assidua apud eos versabitur, cedere vix poterunt.

De Religiosis.

Caput XIV.

Sacerdotes diligentes erunt in sacra Æde, quando præsentibus multi nummi numerantur, quos postea cum ancillulis consument. Quidam maximo desiderio hyemem expectabunt, aded quod Martini festum, quo pecunias levant, Pentecostes cupient celebrari. Gregem quoque sibi commissum maximè amabunt, plus tamen oves quam arietes. Religiosi fratricelli demissi erunt & simplices erga rusticos, multosque caseos venabuntur, si modo blanda valebunt verba.

De mulieribus & virginibus.

Caput XV.

Mulieres & virgines debiles erunt & brevis memoriæ, sed prolixiorum crinium, Uxores hoc anno communiter viris suis imperitabunt, maritisque multa (quanquam non omnia Deo) concionabuntur. Meretrices vetulæ bonæ: imò optimæ erunt amasiorum internunciæ. Præterea de quibusdam magna erit suspicio, quod sint honestæ, aut etiam virgines, quibus fit injuria, libenter tamen hanc suspensionem passuræ sunt.

De mulierum infirmitatibus.

Caput XVI.

Mense Majo cum sanguis in homine renovatur,

tur, quasdam mulieres pruritus vexabit, pro remedio viri illis scarificare debent infra umbilicum: quod si non profuerit, ungendæ sunt infra caput & majorem pedicam querno bacillo.

De vetulis viris.

Caput X V I I.

Viri vetuli in corde magnum erga mulieres affectum habebunt, sed parum damni dabunt: quoniam eorum socius militiam Veneream recusabit, &c.

De omni plebe Opificum.

Caput X V I I I.

Calcearii, Sartores, Pelliones, opificesque reliqui & propolæ multa mentientur, atque hæc lucri causa facturi sunt. Nulli autem tam stolidi erunt, qui libentius lucrum facerent, quàm quòd damnum paterentur. Pecuniæ tamen penuria hoc anno multas emtiones impediet. Pecunia etiam inæqualiter inter homines præsentis anno dividetur.

De variis Nationibus.

Caput X I X.

Ungari & Sarmati seu Poloni, plura bella hornotino habebunt anno, quia magnorum pediculorum erit frequentia. Misnenses, Thuringi, & Saxones parva pocula fastidient, modicumque cerevisiæ vitabunt. Communis populus Herbiopolensis minus pecuniæ hoc anno habebit, quàm Canonici. Suevi & Bavari benè habebunt,

bunt, quia multa pyra hoc anno torruerunt.

De Civitatibus.

Caput XX.

Norinbergenses inæquales & varias habebunt emtiones. Centussis enim ceræ, pluris vendetur quàm centussis axungiae. Augustenses & Ulmenses magnam habebunt familiaritatem: sed Urbani plaga, hoc est, ebrietas, frequens apud eosdem futura est. Constantia multas habebit affectiones, propter murium gliriumque multitudinem. Tubingæ modicum pecuniæ citò consumetur. In omni autem loco melius divites habebunt, quam pauperes.

De Populi seditionibus.

Caput XXI.

Post Kalend. Februarii, magna futura est populi seditio. Tunc enim stultorum infinitus erit numerus. Postea in Aprili proximâ die post Parasceven, ingens erit sanguinis & cruoris effusio; capelli & hœdi, quàm plurimi mortui, in sanguine jacebunt.

De quorundam hominum penuria.

Caput XXII.

Magna erit sacerdotum penuria; adeoque quòd quidam tria quatuorve, aut plura habebunt Ecclesiastica officia. Penuria etiam erit nobilium: nam rustici conabuntur nobiles efficere. Erit præterea penuria in Judæis: quia Christiani usuram & fœnus exercere studebunt.

De

De Inimicitiiis.

Caput XXIII.

Ingentes erunt inimicitiae inter Laicos & Clericos: inter Rusticos & Nobiles: inter Theologos & Poetas: inter probos & improbos, qui omnes inter se tunc reconciliabuntur, cum quis balneatorem invenerit, qui nunquam sudaverit: mangonem, qui nunquam mentitus fuerit, ut carbonarium, qui nunquam niger factus fuerit. Vel cum quis duos montes propinquos sine valle ostenderit, tum demum profecto firma inter praedictos erit amicitia.

Caput ultimum, generaliter complectens quosdam futuros affectus hujus anni.

Dies quibusdam plus equo breviores videbuntur, ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque longa videtur opus debentibus, ut pigra anus, pupillis quos dura premit custodia matrum. Mercenarios saepe hoc anno capiet laboris tedium. Utilius erit pecuniam accipere, quam expendere. Melius erit equitare, quam pedibus vadere. Qui vinum non habebit, aquam bibere non spernet. Conjuges tam diu inter se pacem habebunt, donec litigare incoeperunt. Multi praesenti anno nocte libentius se in lectis reponent, quam mane surgent. Nigrae vaccae albu lac praebebunt. Non minus divites hoc anno quam pauperes morientur. Plura adhuc, nobis quae futura, enarrassem, si Pythagoras silentium non jussisset.

Valete. I. H.

Spes mea Christus.

VULGA-

VULGARIS CANTIO

Ich stund an einem Morgen/ ic. per Henricum Bebelium Poëtam in carmen Latinum redacta.

TEmpus, quo conjunx Tithonum manè reliquit
 Occulto steteram conditus ipse loco :
 Hic illam audiui miseranda voce querelam ,
 Qua flet amatoris pulchra puella abitum.

Puella.

Nescio quo fato mihi mens præfagit amice ;
 Cedere conantem teque parare fugam.
 Hoc ego speravi, mihi qui jurare solebas :
 Te solam in vita semper amabo mea :
 Iurabas, memini, miseram cur perdere quæris ,
 O requies animæ dimidiumque meæ.

Amator.

Sic stata fata vocant , non est spes ulla manendi ,
 Virgo vale, nostri quæ memor esse velis :
 Ac discedenti postremum porrige dextram ,
 Quæ toties nobis pignus amoris erat.
 Dent quoque Dî superi (quoniam non possumus ipsi)
 In me pro meritis præmia digna tuis.

Puella.

Ne tantum committe nefas crudelis amator ;
 Aut miseram properes ense necare prius.

Dixeris

*Dixeris aut saltem reditum, si nulla morandi
 Spes fuerit, vitæ consulitoque meæ :
 At maneas potius, quicquid mihi patria cura
 In dotem dederit, sumtibus adde tuis.*

Amator

*Lusinus in summa tot noctes totque per annos
 Lætitia, noceat ne mora longa cave,
 Tempus adest, quod si non tempestivus abibo,
 Iacturam famæ jure timebo tuæ.
 Hoc timeo inprimis, quo nil quod tristius unquam
 Eveniet, tantum Dî prohibete nefas.
 Et quid opes referas? quæ non alimenta per annum
 Præstiterint, etiam post abiturus eram.
 Ut vites famæ paupertatisque periculum
 Concedas tristem jam precor ipse viam.*

Puella.

*Si stat abire tibi, est & inexorabile pectus :
 At saltem liceat me comitem esse viæ.
 Nec piget extremas tecum concedere ad oras,
 Quo sine mors vitâ dulcior esse solet.*

Amator.

*Parce tuam gentem precor infamare puella,
 Atque domum patris, quæ probitate nitet.
 Invenies etiam de tot modo millibus unum
 Urbis amatorem, cui placuisse velis.
 Quicquid tibi penitus veteres expectoret ignes,
 Tam citò famineo corde recedit amor.*

Puella.

Puella.

*Desine nobilium mihi commemorare parentum
Stemmata, non alius cor mihi tanget amans.
Non ego candorem famæ, non stirpis honorem
Curabo, tecum dum licet ire procul.*

Amator.

*Quid te detineam phaleratis vocibus ultra?
Pulchra puella vale, me fera fata vocant.*

Puella.

*Hic flens & sparsos virgo laniata capillos
Pectore de tristi, talia verba refert:
Non ego credideram dum disjunguntur amantes
Affligi tantum, mors levis ipsa foret.
Mors levis ipsa foret finem positura dolori,
Quotidie morior, maceror, excrucior:
At mihi concludi possit si carcere lectus
Illius, ut cura nulla puella foret:
Antè per hæmatos errarem, mortis ad horam,
Sentes, & tribulos nuda genu, atque pedes.
Antè per ietiferos enses, mediumque per ignem:
Carcere quàm sinerem pectus abire meo.*

Amator.

*Fixisti telum, credas mihi pectoris imo,
Ille ait, hoc ignis, hoc latet ipsa Venus.
Concutit hoc corpus, penetravit & ilia summa,
Quod sine, nec sine te cogor abire miser,
Quàm mallet, nostis Divi, tentare duellum.
Promissum, atque latus hostis adire feri:
Atque ita discedens oculos reflexerat usque
Dum visum exclusit, fallit & aura suum.*

Puella.

Puella.

Illa petit latebros & questibus aëra complet.

Cuique fluunt oculi more perennis aquæ.

Ac postquam rediit Genius, mox ecce ! puellas

Flebilibus, caveant, admonet illa modis.

Discite ab exemplo miseræ blandissima turba.

Nil fore perpetuum quod placuisse solet.

Nec faciles fallant juvenum blandissima verba ?

Nulla fides juvenum, nulla in amore fides.

Spes, Amor est fallax, nec duratura voluptas :

Impacata quies, lætitia atque dolens.

Pernicies jucunda, nimis quoque dulcor amarus,

Qui, postquam frueris, mox fugitivus abit.

PARÆNESIS EJUSDEM AD
juventutem, ne pravis mulieribus
nimiùm credat.

Idere non nimiùm jubeo cirrata juvenus

Virginibus pulchris, sæmineoque choro

Verba puellarum vento leviora feruntur,

Optima jam, novit fallere si qua virum est.

Hoc doceo malè, Præceptor delusus ab illis :

Dum mihi vel sælix, dumquæ beatus eram.

Sed tu qui nostris gaudes de casibus oro,

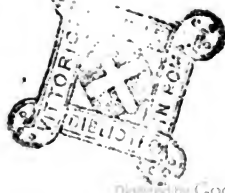
Ne tibi contingat vel mage dura cave :

Namque ego dum afflictis oïlm insultasse solebam,

Nunc trahor in pœnam risus & ipse aliis.

FINIS.

948.136

THE
JOURNAL
OF
THE
AMERICAN
MEDICAL
ASSOCIATION
PUBLISHED WEEKLY
CHICAGO, ILL., U.S.A.

VOLUME 10
NUMBER 1
JANUARY 1917

CONTENTS
ORIGINAL ARTICLES
The Effect of the
American Medical
Association on the
Practice of Medicine
in the United States
J. H. HARRIS, M.D.

REPORTS
The American Medical
Association's
Policy on the
Use of the
X-Ray
J. H. HARRIS, M.D.

NOTES
The American Medical
Association's
Policy on the
Use of the
X-Ray
J. H. HARRIS, M.D.

304

305

306

FIVE

R. SANTOPIZZA

REC. 100

Via Val S. 100

Tel. 899.223

1962

Digitized by Google

